הַמּוֹדִיעַ

בטאון אגודת ישראל העולמית — ירושלים

בס"ד יום ו' ערש"ק, פ' מטו"מ כ"ז תמוז מ"ז (24 ביולי 87) | שנה ל"ח גליון 10848

דף היומי: בבלי — בבא בתרא ס"ט; ירושלמי — גיטין ד'

1.10 ש"ח כ' מע"מ

פריקט חדשי! צבור חדש!

מה שלום? מאסר ותיקים? נופש!

$1900 מחיר | 60 יום

דר-נוף

24 35 57 : 24 35 58

03-706117 ; 798828

מוסקבה: פיתוח הטיל "יריחו" קריאת תגר ואיום על בריה"מ

"לא לאורך זמן תחזיק ישראל במונופול על הכנסת נשק גרעיני למזה"ת

פיתוח הדגם המתקדם של הטיל "יריחו" מתגרת ישראל כמוהו כקריאת תיגר על בריה"מ, ואיום עליה — נאמר אמש בשר דוד מעברית ברדיו מוסקווה.

בשידור נאמר, שעל קברניטי ישראל לחשוב פעם ופעמיים עם השפעות של פיתוח טיל, שיכול לפגוע בשטח בריה"מ.

בשידור כלולה אזהרה לישראל, כי לא לאורך זמן יהיה בידי ישראל המונופול על הכנסת נשק גרעיני למזה"ת. הפרשן הסביטיי אומר, כי ישראל הופכת עצמה לחלק מתעימות הגרעיני בין המעצמות.

"מאמצי הצטיידותה של ישראל בטיל גרעיני לטווח בינוני עומדת למעשה אותה"כ. שעה שארה"ב מנהלת מו"מ עם מוסקווה על פירוק הטילים הגרעיניים, היא הופכת את בעלת בריתה, כגון גרמניה באירופה וישראל באזור אסיה, לגורמים בעלי טילים אטומיים" — נאמר בשידור.

השידור הזהיר מפני התוצאות ההרסניות שיהיו לדבר, בעיקר בישראל, עם התפשטות מירוץ החימוש הגרעיני במזרח התיכון.

לדברי הרדיו, אי אפשר היה לשמור בסוד את דבר קיומו של הטיל לאחר שישראל ערכה בו ניסוי בים התיכון (עתי"ם).

● מיוחד, — שגריר ארה"ב בארים, רבן וולטרס, אמר אתמול, כי הוא מאמין שהשליח המיוחד של הכנסיה האנגליקנית ללבנון טרי"ש, שעקבותיו נעלמו בחודש יוני, עדיין חי.

מחבל נהרג ע"י צה"ל באזור הבטחון

היתקלות עם כוח צה"ל בציר רח המרכזית על גבול איזור הבטחון שבדרום לבנון, גרמה מחבל. לכוחותינו אין נפגעים.

אתמול לפנות בוקר הבחין כוח צה"ל בתנועה חשודה בציר המרכזית על גבול איזור הבטחון צפונית לעירה בינת ג'בל. הכוח פתח באש ובטריקות שנערכו נגד נגלתה גופת מחבל ולידו נשקו האישי: מסוג קלצ'ניקוב ואמצעי לחימה נוספים.

כאמור, לכוחותינו אין נפגעים. (עתי"ם).

קלמן דרמר קרית גת-וזניץ ב"ב | שלומית נחמה גולדברג שכון תב"ר ירושלים

מאורשים

בס"ד, אור לכ"ז תמוז תשמ"ז

אברהם חיים קסלר בורו פארק — ניו יורק | שלומית נחמה שיינברגר עיר השניקה — ירושלים

מאורשים

בס"ד, אור ליום חמישי כ"ח תמוז תשמ"ז

טהרן: הצי האיראני פותח היום בתמרונים במפרץ

יוצץ הנשיא רייגן לעניני בטחון: נפסיק את ליווי המיכליות הכוויתיות אם יתברר כי הסכנה חלפה

ניקוסיה, — איראן החיישה אתמול על תימרונים ימיים בתוך המפרץ ומחוצה לו, יום לאחר שאניות מלחמה אמריקאיות ליוו שתי מיכליות כוויתיות המנוסות דגל ארה"ב דרך מיצרי הורמוז למפרץ.

רדיו טהרן מסר בשם דובר המשמרות המהפכניים האיסלמיים, שיחידות הצי יבצעו את התמרונים ביום ו' במפרץ, במיצרי הורמוז ובמפרץ עומאן.

שייחה המורכבת מ-3 אניות מלחמה אמריקאיות שעליהן הוטל להגן על שתי מיכליות כוויתיות המנופות דגל ארה"ב עברה במיצרי הורמוז ביום ד' מבלי שאיראן נקטה נגדה בצבר כלשהו.

השייחה המשיכה אתמול בדרומה בכיוון לכוויית.

מוחשינגטון נמסר, כי ארה"ב מוציאה לפחות 1.7 מיליון דולר ליום כדי לקיים צי של אניות, ממוסי יידוס ומטוסים אחרים במפרץ וסביב לו.

יועצו של הנשיא רייגן לענייני בטחון לאומי, פראנק קארלוצ'י, אמר אתמול בוושינגטון, כי ארה"ב בחנה בהתמדה את מידת האיום אשר לו צפויות אניות במימי המפרץ הפרסי, וכי הצי האמריקאי יפסיק ללוות אניות כוויתיות אם תישכך הסכנה.

"אם הסכנה שוככה, אין עוד צורך בהמשך הלוויי", אמר קארלוצ'י בחידרוך לעיתונאים.

נורת העיד: מכירת נשק לאיראן ע"י ישראל נועדה להגן על חיי יהודי איראן

וושינגטון — ע"י מכירת נשק לאיראן ביקשה ישראל לקיים את מאזן הכוחות במפרץ, אך גם להגן על חיי יהודי איראן — זאת אמר לימנגנו קולונל אוליבר נורת ב-4 בדצמבר 1985. דבריו שוחררו שנה לפרסום.

במסמך המשתרע על ארבעה עמודים, שנשלח ע"י נורת לאדמיראל ג'ון פוינדקסטר, מי שכיהן אז כיו"ר המועצה לבטחון לאומי של ארה"ב, טען נורת, שמה שלא תהיה החלטת ארה"ב בעניין מכירת נשק לאיראן, ישראל "חמצא על כל פנים דרך להמשך יציאותם של אנשיה מארץ זו ע"י צורה של עיסקת חליפין". כזכור דחתה ישראל את הגירסה, לפיה מכירת הנשק הישראלי לטהרן היתה קשורה בטיול הקודלה היהודית באיראן.

יצוין כי מספר היהודים החיים באיראן, פחות מכ-80 אלף בשעת הדיחוי של השאה ב-1979, לכ-25,000 בסוף השנה שעברה (ע"ע).

עירית ירושלים תאסור הקרנת סרטים בלילות שבת

עירית ירושלים החליטה לאר פור הקרנת סרטים בליל שבת בבתי הקולנוע בעיר.

בחודש חצי האחרונים הוקרנו בלילות שבת סרטים בשני בתי קולנוע בעיר. ביום ד' שלחה העיריה מכתב אזהרה לבתי הקולנוע שוהקרינו סרטים וכו' נאמר, כי קיים איסור להעלות סרטים הנצגות בשבתות והמשך הפעלת בתי הקולנוע בשבתות, יגרור נקיטת צעדים משפטיים

חיילי סודן הרגו 240 מורדים

הארטום, — חיילים סודנים הרגו 240 מורדים בדרום סודן במטולות שנערכו לאחרונה — על כך דיווחה אתמול מוכנות הידיעות הסודנית.

נלקחו גם שבויים שעל מספרם לא נמסרו פרטים. (ע"ר).

תחזית מזג האויר

תחזית מזג האויר להיום ומחר: מזג האויר ישאר חם ויבש במרכז הארץ ובהרים והביל במישור החוף.

הטמפרטורות החזויות להיום: ירושלים 22 עד 33, צפת 22 עד 33, חיפה 22 עד 34, טבריה 20 עד 38, שומרון 24 עד 35, תל אביב 24 עד 30, באר שבע 20 עד 39. (עתי"ם).

התקדמות במשא ומתן בין צרפת ואיראן

פריס, — שר החוץ הצרפתי, רוגר פרנסר ריימון, ארשר אתמול, כי הושגה התקדמות במשא ומתן בין צרפת ואיראן על דרך ניתוק החוזים הדיפלומטיים בין שתי המדינות, צעד שדוחלפו עליו ב-17 בחודש כי ממשלת צרפת.

ריימון אמר כי הבעיה המרכזית השנויה במחלוקת היא גורלו של ואהדי גורדיי, מתורגמן שנמלט לבניין השגרירות האיראנית, כדי שלא יאלץ להיות בבית משפט צרפתי.

בציר הענבים הקדושים בקדושת שביעית ייערך בשבוע הבא

בקרוב יחל שיווק מיץ הענבים והיין התחנות ההרשמה

מאת כתב "המודיע"

בביתי בית הדין בראשות האגון רבי נפתלי קרליץ שליט"א קיימו אתמול פיוד אחרון ביקבי כרמל מזרחי בראשון לציון, לבדיקת הערבים האחרונים הקשורים בבציר הענבים הקדושים בקדושת שביעית, שיישרך בשבוע הבא.

ההכנות לקראת בציר הענבים הגיעו לשיאן ואת לאתמול התקיימה ישיבת הערכות של כל הגורמים הנוגעים בדבר. בישיבה זו הוברר, כי המאמצים המרובים שהושקעו עד כה נשאו פרי והוכן כל הדרוש לקראת הבציר.

מקורם של ענבי היין הוא בי-שובי פ"אי. ההקפדה בהם על דרישות ההלכה היא מהחמורות בארץ. כל העבודות החקלאיות בוצעו על פי הנחיותיו הקפדניות של בית הדין בראשות הגאון רבי ניסים קוליץ שליט"א.

מיץ הענבים והיין הקדושים בקדושת שביעית שיעובד ישווקו לציבור הרחב בתחנות ההרשמה בלבד. הביעו דרישות מקתדות ישוב רבות לפתוח תחנות הרשמה במקומם מגוריהם ובעקבות זאת החליט להגדיל את מפת הפריסה של התחנות. ראה מודעה בעמוד ד').

סיוד בכמה מהתחנות הוכיח על היענות גדולה של הציבור. משיחות עם הנרשמים עולה, כי הנהירה נובעת מהצורך לבצר את חומת השביעית.

גם ציבור החקלאים ממתין בכליון עינים לשיווקו המצלה של מיץ הענבים והיין. זאת משום שמשקים שאינם שומרי שביעית קיבלו מיקדמות על השבון הענבים שעומדים להיבצר. לעומתם, שומרי שביעית, בהיותם שלוחי בית דין, לא קיבלו מיקדמה זו. הכסף שהוצא מקופתם כבר לפני שנה לצורך הוצאות, ישולם מהסכום שייגבה משיווק המיץ והיין.

"זאת תרומתי הצנועה לאותם ניבחרי כח" — הבהיר הרב א.ב., אחד הנרשמים. "אמנם רכשתי בשנה הראשונה מלאי מיץ ענבים ויין לשנותיים, אך ביין ומיץ זה אשתמש רק לאחר זמן הביעור. עד הביעור אשתמש ביין ומיץ ענבים אלו הקדושים בקדושת שביעית".

לדברי הנרשמים מצביע מחירו הנמוך של המיץ והיין — 2.25 ש"ח בלבד — על הפעלת מערך חקלאי ומערך שיווק של אוצר בית דין ממש. הסכום הנמוך ממ"ח ש"ח בהוצאות שהכסף נגבה רק לכיסוי הוצאות בידול וייצור, בעיקר בהתחשב בעובדה, שמחירו לצרכן של מיץ ענבים כזה, במ"ח חיזון הרשמי של היקב, נע בין 4 ל-5 ש"ח.

תכונה דומה מתרגשת גם בקרב עובדי היקב. זאת משום שלא היתה יזומה דומה בעבר. גם יקבי ראשון לציון, עשו הסטוריה פרטית. לראשונה ב-106 שנות קיומו של היקב מעובדים ענבים הקדושים בקדושת שביעית. עיסוד ענבים אלו הצריך נכונות רבה ומאמצים כלתי נלאים מצד הנהלת היקב. ההכנות נשלמו, וכאמור בשבוע הבא ייערך הבציר.

ראש הממשלה:

אני בעד המשך קיום הממשלה אבל יש גבול לסבלנות

ראש הממשלה, יצחק שמיר אמר אמש בתשובה לשאלה על ממשלת אחדות לאומית: "אני איתן בדעתי לקיימה, למרות חולשותיה, אני נהנה בסבלנות ובמובלטות, אבל כמובן יש גבול לסבלנות, וזה תלוי בי. יש ראש ממשלה אחד. אני שמר על כך שהממשלה תתקיים עד המועד החוקי של הבחירות".

ראש הממשלה אמר עוד, כי את הדיעה על דחייה באמצעות טילי אס.אס. 23 מבריה"מ לטורקיה, אפשר לזקוף על חשבון דאגתה של בריה"מ לביתקע ולאשדי, מר שמיר (עתי"ם).

"אני מציע לציבור לא להיתפס לכל בדל של ידיעה, שמתפרסם באיזה שהוא עתון בעולם, ולהלות בה תילי תילים של הערכות וחקות. זה לא מוכרח להיות מתוך ידידות ודאגה לבטחונה של ישראל. זה יכול להיות גם בגלל עמדת סוריה לגבי ביתקע, שאף היא בת בריה"מ. זה יכול גם לנבוע מהסיכסוך שבין סוריה ואש"ף, ואש"ף כידוע הוא היום ילד הטיפוחים של בריה"מ", אמר מר שמיר (עתי"ם).

סמינר בית יעקב למורות וגננות חיפה

משתתפים אנו באבלו הכבד של ידידנו הדגול המפקח הארצי

הרב משה אבידן

ומשפחתו שליט"א

בפטירת אביו

הרב ציון אבידן ז"ל

בעבודתו החנוכית להגדיל תורה ולהאדירה ינחם. המקום ינחם אותכם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים ולא תוסיפו לדאבה עוד

ההנהלה | הצוות | והתלמידות

במלאת שנה להסתלקות

אבינו עטרת ראשינו ומאורינו

הגאון האמיתי ציס"ע

רבי שלמה טנא זצוקללה"ה

נעלה לקברו בהר הזיתים

ביום ראשון כ"ט בתמוז צר"ח מ' אב

בשעה 5.00 אחה"צ

תתבודה תצא מביתו ברח' יהודה הלוי 12 ב"ב בשעה 3.45

ברוך דיין האמת

בצער רב וביגון קודר, אנו מודיעים על פטירתה של אמנו סבתנו ואחותנו החשובה והצדקנית

מרת חנה פלדמן ע"ה

בת הרה"ח רבי פנחס מרדכי זינגר זצ"ל

אשת יבדלחט"א הגאון

רבי חיים בנימין פלדמן שליט"א

ארונה יציע ללוד היום, יום ו' עש"ק מטו"מ אחה"צ בשעה 4.20 במטוס אל-על טיסה 036

מירושלים תצא ההלויה מישיבת בית-יוסף צבי דושינסקי ברח' שמואל הנביא 52

פרטים מדויקים על מועד ההלויה בטל. 02-233258, 02-817106, 814431

המשפחות האבלות בארץ:

פלדמן, פקשר, מייזליש, ויינגוט

בס"ד

הצעה למכירת מקרקעין

מוצע בזאת למכירה בנין חדש בודד בן 4 קומות בשטח כולל 500 מ"ר + חצר מגודרת ברח' בליליוס 6 במרכז ירושלים ע"י רח' שטראוס.

המבנה בנוי אבן ירושלמית חדשנית.

קיימת אפשרות להתקנת מעלית פנימית, אפשרויות השימוש בו הן מרובות.

בדבר פרטים נוספים יש לפנות לטלפון

02-764596 גרשון

דרוש שותף לבנית בית על מגרש

בבני ברק, על יד רמת אהרן

03-903265

03-904816

אגודת "עזורה למרפא"

שע"י קהל מחזיקי הדת בארץ ישראל

המרכז: רח' הרב זוגמפלד 3 בני ברק

MAGEN DAVID ADOM IN ISRAEL

היום מבצע התרמת דם

בין השעות 12 — 9 לפה"צ ברח' זוגמפלד 3 ותת אלחנן ב"ב

למען ודלים ונקקים בהמלצתם ובעידודם של רבנים ומזלי הדורה, פרט למצוה כל תורם מבטח את עצמו ואת משפחתו בבטוח זמן של מגן דוד אדום

נב. ההתרמה ע"י נבדים מיומנים

מה? טוב! אתה מרסיק?

אז למה אתם מחכים?

התקשרו לאורטל ומחר כל העיר תצחל!

בידרסומאים מתוכים אז אורטל-03-797413

בס"ד

לבעלי גגות

אם ברצונכם ליהנות לאחר השמיטה מגינת גן יפה ופורחת הקדימו והזמינו זאת עתה!

לפרטים: אנרונם אריה אלטמן מושב נמזו, 248258-09

דרושים מלמדים למכינה וכתה א'

בעלי נסיון תנאים מצוינים

ביום 03-259560

בערב 03-843551

בס"ד

המכירה הגדולה

שוב מתחילה בבית הבד

עד 50%

הנחה אמיתית על מרבית הבדים

בדים קונים בבית הבד

מדרחוב נחלת בנימין 14, ת"א טל. 656803

המסורה בע"מ — סדר צלם

רח' שד"ל 9, בני ברק טל: 700290

★ ביצוע עבודות סדר, הדפסה והוצאה לאור

★ העברת טקסטים ממחשב אישי לסדר

★ ברשותינו מבחר עשיר של אותיות בעברית ולועזית

★ ביצוע מהיר באיכות גבוהה ★

הדלקת הנרות

	ירושלים	תל אביב	חיפה	באר שבע
שר"ש	7.05	7.23	7.17	7.19
מוצ"ש	8.23	8.25	8.26	8.16

מוצש"ק לשיטת ר"ת 8.56

"סופר ספר" בהנהלת שמואל בלוטניק

"היכל הספר" בהנהלת מ.מ. רבינוביץ

דרושים בדחיפות

שולחנות כסאות וארונות וכו'

לטובת אחב"י היקרים שומרי תורה ומצוות שהגיעו בזמן האחרון מרוסיה והשתקעו בשכונתינו רמות ג' פעיה"ק ירושלים תובב"א

נא להתקשר לטלפון: 861798, 865395

בתודה ובברכה

הרב יצחק היילפרין

רב ור"מ רמות ג' ירושלים עיה"ק

יקבי אפרת בע"מ

ת. טפרברג

מוצא, ירושלים

טלפון 02-521022, 521449

TRADE MARK

הודעה חשובה למהדרין בענייני שביעית

יין שישית במחיר ארצר ב"ד

שמחים אנו להודיע לציבור המהדרין

כי הכנו כמות יין

משנת השישית תחת שם מיוחד

בבוותרת יין שישית

ואלו הן: התומה, רגנים, מסורה, מאורות

על כל תוית חותמת

הבד"ץ העדה החרדית ירושלים

כמו כן כמות מצומצת של

מיץ ענבים, ביתי משנת השישית

כל הקודם זוכה

המחיר ליין שישית מ-1.99 ש"ח

בבבד רב. יקבי אפרת מוצא

הנמצה ושיווק ע"י צ.ש. הלפרין בע"מ ירושלים

טלפון 02-344373, 824845

דיקשה בעיר

rikshaw kosher

מסעדה סינית

כשרה למהדרין

glatt kosher

הירקות והפירות ללא חשש שמיטה

בן-יהודה 163

תל-אביב טל 227813

בתי המלון החרדיים בצפת

בהשגחת הרב ביסטריצקי שליט"א

מלון "מוטל צפת"

4 כוכבים הר כנען צפת

טל: 06-930914

★ כל החדרים עם אמבטיות ושירותים

★ מיזוג אוויר מלא

★ שטיחים, רדיו, וטלפון בחדרים

★ נוחה, תוסם אורנים, וביכל"ם במלון

המחיר: 80 ש"ח לאדם ליום

"מלון מרכזי"

3 כוכבים - רח' ירושלים צפת

טל: 06-972666

★ שירותים ומקלחות בחדרים

★ מיזוג אוויר

★ שטיחים, רדיו, וטלפון בחדרים

★ במרכז העיר, ליד העיר העתיקה ובתי הכנסת

המחיר: 75 ש"ח לאדם ליום

מתקבלות הזמנות לחודש אב (אוגוסט)

★ טיולים יום יום לאתרים בצפון ובמקומות הקדושים והכנרת

מלון מוטל צפת

4 כוכבים

מבצע לשבת מטו"מ מיום חמישי 23.7.87 עד יום א' בבוקר 26.7.87 — 1.30 שית לאדם

ע"י המלון דירת 3 חדרים מיוחדת לאמהות כולל כל שרותי המלון

להזמנות טלפונים 06-972679, 06-930914, 06-930970

מפעלי נופש

ישיבת חדרה

שע"י מוסדות איתרי חדרה

בקרית הישיבה המטופחת בחדרה

תמצאו מקום נופש אידיאלי

לכל המשפחה

★ חדרים מרוהים

★ מרשאות וגינות נוי — מקומות משחק לילדים

★ תנאי הבראה מעולים

★ מטבח משובח — כשר למהדרין מן המהדרין שמירת שמיטה כהלכה

★ תוכניות לשעות הפנאי — הרצאות, שעורים ועוד

★ הטעות לים — יום יום

המחיר — 30 דולר ליום

מיום רביעי י' באב (5.8.87) עד יום שלישי ז' אלול (1.9.87)

להזמנות טל. 02-713389, 02-714680

בין השעות 8.30 — 15.30

הוסרה ההשגחה

הננו להודיע לצבור הרחב כי

הוסרה ההשגחה

מבית האריזה של האחים יורן, ירושלים

ואין לנו יותר אחריות על כל סוגי הקיסניות פיצוחים, ופרות יבשים המסוכים על ידם גם אם מופיע חותמת הבד"ץ

מועצת הכשרות

כ"ז תמוז תשס"ז | שע"י הבד"ץ של אמ"י

לסופרי סת"ם

שיטה מהפכנית להגהת סת"ם

איכות הגהה 1 שהוא 3 הגהות

מהירה ובטוחה ביותר

לפנות ל"המגיה" טל: 052-921916

בס"ד

עם סיום יום העיון השנתי

לשמירת הלשון

אשר יערך השנה ב-6 שכונות בירושלים (מטרסדורף, בית הכרם, הר נוף, רמות, מנחדי המזרחית, עזרת ורדיה)

הנעקר בס"ד

עצרת התעוררות מרכזית לנשים ולבנות

ביום שלישי ב' אב באולם מלון המרכז בשעה 8.30 בערב

דברים ישאו: הרה"ג ישראל גנס שליט"א

הרה"ג אפרים צמל שליט"א

הרה"ג י. יוספי שליט"א

האולם נמצא ליד הרב מנחם פרוש שליט"א

לע"נ בר הר"ר אליהו ז"ל

هكذا من الأصل

הד היום

יחס של איפה ואיפה

מ"ה. אין אנו רוצים להיות צרי עין במושבים על ההמרד שהשיגו, המרד שאינו אלא מין פשרה בין המלצותיה המפליגות יותר של ועדת ריביד, ומידה שהיתה נדיבה יותר מהצעת המישנה של ועדת הכספים של הכנסת. מה עוד כאשר ההמרד המוצע תלוי עוד בדעתם של אחרים הנוגעים דבר שצריכים לקבל את ההמרד, כמו הבנקים שנתבקשו אף הם לתרום תרומה נכבדה, המושבים אינן הראשונים שמשטו ידם בקופת הציבור כדי להרחיב את רשתם. קדמו להם הקיבוצים, פולל בונה, קופת חולים. ההחדר שנשמטו שבע רצון אתמול היה דוקא נציג הדקלאים, שלדבריו יש בהחלטה זו, למרות כל המיגבלות, לדבריו, לשפר את מצבם המשקים המומדים לפני התמוטטות, לא רק בשל הריבית הקבועה שנאלצו לשלם ללוים.

חבר הכנסת דן תיכון שהתנגד להחלטה, גילה דברים שיש בהם כדי לעורר ספקות בלב, הוא גילה, למשל, שאין זו הפעם הראשונה שהמושבים מקבלים הקצבות ייחודיות. הם קבלו כבר מזמן, כתשעים מיליון דולר ולא נודע כי באו אל קדבב. לדבריו, המשבר לא התחיל בשנה האחרונה. ההסדר החדש המוצע לחלץ את המושבים מן הבוץ, אין בו כדי להבטיח, כי בעוד זמן יחזור שוב על פתחי הארצר ועדת הכספים. זו קופה חלולה שאין לה תחתית.

ההון שהפציל קבוצות לחץ משגיעות של הלובי למען המושבים בשמה את שלו, יש בכנסת ובממשלה גורמים בכדי משקל, שמטיבים שלהם, הין משגיעים להיטיב עם המושבים, לאו דווקא בשל התרומה שהם תורמים להתישבות הקלאית. בדיון התבורר, כי יש מושבים ומשקים שאין להם זכות קיום בכלל, ומפק אם היתה לועדת הכספים או לועדת המישנה שלה אפשרות להכנס עמוק לתוך הנכיבות שהביאו את המושבים למשבר, באיזה מידה היה זה משבר בלתי נמנע, או תוצאה של חיים על רמה גבוהה שלא לפי כחם.

לנו יש, שאלה אחרת, מדוע זה כאשר הממשלה או ועדת הכספים מבקשת להיטיב עם מוסדות דתיים, יש מי שמצאל הזדמנות זו כדי להמית את הציבור. אפילו כאשר ההבטחה מוצדקת מעבר לכל ספק. מדוע צריך לעמוד בעניים בפתח ולהתחנן על זכותם של אותם מוסדות שנקלט למשבר, ואז הם "מחטנים המוצצים את דמה של המדינה", ומדוע זה מקובל כדבר המובן מאליו, כאשר משיקים מעגים גדולים פי מאה לקיבוצים, למושבים, לכולל בונה ולקופת חולים, ואין איש שואל ואין איש שקורא להם מחטנים.

מדוע כאשר מתרחש איזה משבר בבתי חולים, קופצים הדיוטות להציע לקחת דוקא את כבשת הרש כדי לפתור בעיה זו, השבוע שמענו מפיו של עתוני בכיר באחד העתונים. כי אפשר לפתור את מצוקת התקציב של ייצור הלביא. אם יקחו זאת מתקציב הישיבות. אף שהדבר מגוחך ומצחיק, כי אין כל יחס בין התקציבים הדרושים להמשיך הפרויקט הלביא, לבין ההקצבות העלובות שניתנות לישיבות, שהושגו ברוב שתדלנות והתערבות מצד חברי סיעת אגודת ישראל. ומה גדולה היתה מידת ההתקלסות והעלבון הצורב שמתלוה לקבלת החזרי השחיקה. שחיקה שהיא ניתנת לכל מוסד הנהנה מתקציבי המדינה כלא השתדלות ובלי התבזות.

אתמול כבר שמענו שההמרד המוצע אין בו פתרון סופי של מצוקת הישובים, כי ההסדר אינו אלא "טלאי על גבי טלאי" ואינו אלא "הרע במיטוטו", כלומר, שאנו נשויים למעמד בכתיד הקרוב שוב לפני אותן תביעות שלא נתמלאו במלואן, ואין כל ערובה כי ההסדר יחלץ מן המצוקה אותם מושבים שנקלטו למשבר, למעשים בגלל נחלי כוחלים של ארגוני הקניות.

ייערב להם ויבושם להם למושבים כל אותם סכומי עתק שהמדינה "הצטרך לשאת בהם". לא מתוך צרות עין אנו מתיחסים בספקנות למדיבות לב זו. אם יש טינה בלבנו, הרי זו מדוע זה רק הישיבות ומוסדות התורה החסד הם "סחטנים ומוצצי לשד המדינה", ואילו אחרים זכאים, שהקופה הציבורית תכסה להם את כל מה שהפסידו, ויש גם כאלה שהפסידו את כספם בהשקעות סרק, או במשחקי בורסא ובכל זאת, איש אינו מטיח בפניהם, כי אוצר המדינה אינו פרה חולבת.

ועדת הכספים אישרה סופית את הסדר הסיוע למושבים

יו"ר וועדת הכספים: ההסדר תורם להפחתת החוב על המושבים בסך של 200 מיליון ש"ח

מאת מפרנו הכלכלי

ועדת הכספים של הכנסת אישרה אתמול את הסיוע למושבים שבמצוקה. המסדר החדש נגיש מזה שנוצש על ידי ועדת ריביד ובכסגרתו הקל הגול של המושבים והמושביקים והא הדול של הבנקים והמוכנות.

מחיקת החובות תזיה בסך של 424 מיליון ש"ח. במסגרת ההסדר הוגדלה מחיקת החובות של המושבים ב־100 מיליון ש"ח, כאשר הבנקים יספגו 50 מיליון ש"ח מתוספת זו, הסוכנות 30 מיליון ש"ח והספקים למושבים 20 מיליון ש"ח. חובות המושבים בסך של 850 מיליון ש"ח יפרסו על ידי הבנקים כאשר הממשלה תלוה לבנקים כ־700 מיליון ש"ח כדי לפרוס את החובות למשך 4 שנים.

יו"ר וועדת הכספים ח"כ הרב אברהם שפירא אמר, כי ההסדר שגובש על ידי הוועדה שיפר את מחיקת החובות של המושבים ב־101 מיליון ש"ח וכן הקטין את הריבית על החובות מ־8 ל־6.7 אחוזים. ההסדר תורם להפחתה של 200 מיליון ש"ח בחוב.

שר החקלאות אריק נמסקין אמר, כי הוא פורה ליו"ר הוועדה על שסיימה עבודתה השבוע. הוועדת הריבית והוספת מחיקה של 100 מיליון ש"ח הם תרומה חשובה מאוד מחצאי שהבנקים הסוכנות והנושים יסכימו להסדר. ח"כ יוסף ארידור אמר, כי זהו הסדר שעושה עוול להתישבות ולמתישבים. הם לא יוכלו לצ־מוד בכמות החובות והריבית שיצטרכו לשלם, מושבים ומשקים יהרסו.

ח"כ אפרים שלום אמר, כי ההסדר יחלץ את המושבים. "הדבר החשוב שעשינו הוא שהקטנו הריבית על חובות המושבים והוא הישג גדול למשק המשפחתי. אני מקווה שעם הפעלת השיטים הדבר יהיה לברכה למתישבים".

אמר, כי הוא פורה ליו"ר הוועדה על שסיימה עבודתה השבוע. הוועדת הריבית והוספת מחיקה של 100 מיליון ש"ח הם תרומה חשובה מאוד מחצאי שהבנקים הסוכנות והנושים יסכימו להסדר. ח"כ יוסף ארידור אמר, כי זהו הסדר שעושה עוול להתישבות ולמתישבים. הם לא יוכלו לצ־מוד בכמות החובות והריבית שיצטרכו לשלם, מושבים ומשקים יהרסו.

ח"כ אפרים שלום אמר, כי ההסדר יחלץ את המושבים. "הדבר החשוב שעשינו הוא שהקטנו הריבית על חובות המושבים והוא הישג גדול למשק המשפחתי. אני מקווה שעם הפעלת השיטים הדבר יהיה לברכה למתישבים".

בית משפט בריטי הסיר החרם על הספר "לוכד המרגלים"

לונדון, — שלושה עתונים אנגליים ניצחו בקרב משפטי נגד הממשלה בקשר לחרם על הד־אתו לאור ופירסומו בשעונות של הספר "לוכד המרגלים", ספר זכרונות של מוכן בריטי חשאי לשעבר שעבד בשירות נגד הרי־גל.

שופט בית המשפט הנכבה פסק כי אין תכלית בהמשך הטלת האיסור על העתונים "גארדיין", "אבזרוור" ו"סנדי טיימס". בעוד שהספר אותו כתב הסוכן החשאי לשעבר פישר ריים מופץ באורה חופשי בארה"ב.

מתיבתא
נוה ארץ
באר יעקב
דרוש
1. ר"מ
2. אב־בית
תנאים טובים למתאימים
טלפון 08-234146

לקראת כנס ארצי למדיכות ביום ב'

המרכז הארצי לטהרת המשפחה השלים בניית ושיפוץ מקוואות

מאת מפרנו הכלכלי

המרכז הארצי למען מדרת המשפחה השלים בשבועות האחרונים בניית ושיפוצם של מספר מקוואות מהרה בערים ויישובים שונים — כך מסר אתמול הרב יהושע לוי, מנכ"ל המרכז, לקראת יום הכנס הארצי למדיכות של המרכז הארצי למען מדרת המשפחה, שיתקיים ביום שני הקרוב בבני־ברק.

ביום הכנס יימסרו פרסים על עבודת הקודש המאוחדת, שמקיים המרכז בכל יומות השנה ברחבי הארץ. במסגרת עבודה זו עוסק המרכז הארצי למען מדרת המ־שפחה בביטוי ושיפוץ מקוואות חוכה להערכה הרבה של הציבור הדתי בכל מקום ומקום.

ביום הכנס יופיעו וישמיעו דברים הגאון רבי שמחה הכהן קוק, רבה של הוואבות, הרב מתוס דיאמנט, משגיח רחני בישיבת נתיבות עולם בני־ברק, הרב דוד נוטליב, ר"מ בישיבת אור שמח בירושלים, הרב הרשע לוי, מנכ"ל המרכז הארצי למען מדרת המ־שפחה, וכן הרבנית ריבה לפידות, הנבי חנה שטוק הרבנית אסתר גרינברג.

תיקון טעות

בידיעה אתמול, על חשיפת קבר של הרה"ק מפרשיסחא ז"ע, חל שיבוש באחד הקטעים, וצ"ל: "ליד המצבה נתגלו שברי המצבה של בתו של היהודי הק', שנפטרה ע"פ אביה, וכן קבר נכדה, שבכל היהודי נקברו שניהם בסמוך לאוהל הצדיק".

מכון בית יעקב למורות
כבר הרב לוין ירושלים

הודעה לתלמידות

להלן מועדי הבחינות למבחני מעבר
מקצועות קודש יום שני א' באב בשעה 9.00
מקצועות חול יום שלישי ב' באב בשעה 9.00

מורת המקצוע תהיה נוכחת בשעת הבחינה
תלמידה, שלא תבחן, לא תהיה לה רשות כניסה ללימודים

המנהל

מכון בית יעקב למורות
כבר הרב לוין ירושלים

הודעה לתלמידות מסימות כתה ח'

הננו להודיע, כי מבחן המיון במתמטיקה, יתקיים אי"ה ביום שלישי, ב' מנחם־אב, תשמ"ן, בשעה 8.0 לפנה"צ, בבנין הסמינר

בל הנרשמות חיבות במבחן
תלמידה שלא תבחן, לא תאושר כניסתה

בברכת הצלחה המנהל

אַטְלַס עֵץ חַיִּים
מאת הרב רפאל הלפרין
אנציקלופדיה לתולדות עם ישראל מבריאת העולם ועד ימינו
הופיעו 2 כרכים חדשים במבצע 70 ש"ח כולל משלוח
מבצע הנחה מיוחד 16 כרכים
6 משלומים x 79 ש"ח במזומן 399 ש"ח
כולל מע"מ + 10 ש"ח אריזה ומשלוח
לכ' הזמנות "עץ חיים" רח' פרג 10 ת"א 63497 טל. 241386
נא לשלוח 16 כרכים של אנציקלופדיה "אטלס עץ חיים"
□ במשלומים רצ"ב 6 צ'קים כ"א 79 ש"ח + 10 אריזה ומשלוח
□ במזומן רצ"ב צ'ק ע"ס 399 ש"ח + 10 אריזה ומשלוח
שם _____ כתובת _____ טל. _____
אפשר לרכוש כרכים בודדים נא לכתוב הפרטים על דף נפרד

ישיבה גבוהה משכן משה
רח' מרציקא ראש העין טל. 956087
קיימת אפשרות לקבל עוד מספר מצומצם של אברכים
במסגרת הכולל שע"י הישיבה לר"ח אלול תשמ"ן
לפרטים לפנות —
לרב אפרים צוברי שליט"א בשעות לפנה"צ
ובערב משעה 22 טל. 709732

בורו פארק, ניו יורק. הבית שהתמוטט בבורו פארק, ברוקלין, שלושה אנשים נהרגו באסון וארבעה פצועים קשה. ההתפוצצות שנגרמה ע"י מיכלי גז הרסה בית בן שתי קומות שקבר את יושביו. בתמונה: כבאי ניו יורק עמלים לכבות את השריפה, ולחלץ את הנפגעים (ס"ש)

בקרוב יופחתו המכסים על מכוניות מתוצרת ספרד

מאת מפרנו הכלכלי

בקרוב יופחתו המכסים על מכוניות מתוצרת ספרד המיוצאות לישראל. עם הפעלת הסכם בין ישראל לספרד יופחתו המכסים הכוללים על מכוניות נוסעים המיוצאות מספרד ואלו יישוו לשיעורי המכסים המוטלים על מכוניות המיובאות לישראל ממדינות השוק האירופי המשותף. כך הודיע משרד התעשיה והמסחר.

סופרנו הכלכלי מציין כי כיום מחויבות המכוניות המיובאות מספרד בשיעורי המכסים הכוללים המקסימלים בזומה למכוניות המיובאות מיפן ואולם, לפני 7 חודשים בוצעה הפחתה ניכרת בשיעורי המכסים המוטלים על כלי רכב מאיטופה ומארה"ב.

ישראל וספרד גיבשו סיומת הסדר המסדירה את תנאי הסחר בין שתי המדינות. זאת על רקע הצטרפות ספרד לקהילה האירופאית המשותפת ועל רקע הסכם הסחר החופשי שיש לישראל עם מדינות השוק.

מגזן ראש הניהול לסחר חוץ במשרד התעשיה והמסחר, דוד פרי, שעמד בראש המשלחת הישראלית לשיחות, ציין כי הסכם זה הושג בתום משא ומתן שנוהל בירושלים ובבריסל מאז חודש מאי.

ההסדר קובע תקופת מעבר להשוואת תנאי היבוא מספרד לישראל לתנאי היבוא מארצות השוק המשותף. לפי ההסדר יופחתו המכסים על מוצרים שאינם מיוצרים בארץ מיד עם הפעלת הסדר זה. אשר לקבוצת מוצרים נוספת, הכוללת מוצרי תעשיה המיוצרים גם בישראל ושהייבוא מספרד יכול לפגוע בהם, נקבע כי המכסים יופחתו בהדרגה עד 1 בינואר 1993. לגבי קבוצה של מוצרים המוגדרים כ"רגישים במיוחד", כמו מוצרי טכסטיל, צמיגים קרמיקה ועוד, נקבע כי ישראל תוכל להגביל יבואם במשך תקופת המעבר.

עם כניסתו של ההסדר לתוקף יהנה היבוא הישראלי לספרד מהשוואת תנאי היבוא ממדינות השוק לספרד. ההסדר קובע כי לאחר 1.1.1993 יהא כל הייבוא מישראל לספרד, כמו גם היבוא לספרד משאר מדינות השוק המ־שותף, פטור מכל המכסים.

זהר פרי הסעים כי ההסכם שהושג יכנס לתוקף עם השלמת המשא ומתן בין ישראל לפורטוגל

בישיבה מיוחדת במרכז אגודת ישראל בירושלים:

הערכה למסייעים בהפסקת הפגיעות בקברים בקיסריה

מאת כתבו "המודיע"

בישיבה מיוחדת שהתקיימה אתמול במשרדי מרכז אגודת ישראל בירושלים, דיווח הרב מנחם פרוש על השתלשלות המשרכה להפסקת הזחשירות הארכיאולוגיות והפגיעות בקב־רים בבית הפלסין השתיק בקיס־ריה.

הרב פרוש הביע הערכה להרב משה שדר, נשיא אגודת ישראל בארה"ב, להגאון הרב פנחס מרדכי טיין, ורבה הראשי של אליהו — ניו ג'רסי, הרב ישראל שיקלבסקי, מנן ד"ר אגודת ישראל בנד־ג'רסי, שפעלו במלוא המרץ והשיגו שהארכיבריסטאות הקשורות בפעולה זו יחוו הוראה להפסיק את החפירות.

יחד עם זאת, ציין הרב פרוש את העמדה המחרה המברישה של אנשי אגף העתיקות במשרד הדתי־טן, שלמרות ההוראות של הארי־ניבריסטאות עשו כל מאמץ שהחפירות יימשכו. רק בהבהרת חומרת הפגיעה בקברים בבית הפלסין שיכנעה את משלחת הארכי־אולוגים מארה"ב להענות לד־רישה ולהפסיק את החפירות.

מהאת הרב פרוש למ"מ ראש הממשלה ולשר החינוך

חב"ב הרב מנחם פרוש פנה אתמול במהאה חריפה למ"מ ראש הממשלה, שמעון פרס, על מדרת הצבעתם של חברי מפלגת המבדה, כאשר הללה שלמום בכנפת את הפגיעות בקברים בבית הפלסין בקיסריה.

הרב פרוש אומר, כי בגלל הצבעתם נגד לא הועבר הנושא לדיון, למרות שחבר הסיעה, ח"כ אמנון לין, הציע זאת. קשה להבין, מדוע מפלגת העבודה שוב ושוב מתנהגת בצורה כזו כלפי כלנושא דתי והדבר יוצר דימוי של מפלגה אנטי־דתית, הלחמנת נגד כל נושא דתי המועלה בכנסת. הרב פרוש מזכיר במכתבו את יחסו של דוד בן גוריון לנושאי דת, גורם שהיה אחד המכריעים בכך, שמפלגת העבודה החזיקה בשלטון, תודות לתמיכת הדתיים. גם אגודת ישר־אל, למרות שלא השתתפה בקואר־ליציה, היתה נאמנה לתנועת הע־

בחדה בנושאים עקרוניים, בגלל יחסו המיוחד של בן גוריון. "בלשון המעטה אני יכול להגיד לך, שהתנהגות זו לא היא אשר תביא את תנועת העבודה לשלטון. אני־ מבקש ממך לקחת את הנושא כמלוא הרציות ולפעול לתיקונו" — מסיים הרב פרוש.

בפנייה אחרת אל שר החינוך, יצחק נבון, מחזה הרב פרוש על כך, שאנשי אגף העתיקות במשר־ד וצמודו על המשך ביצוע החפי־רות והלמרות ההוראות שנתקבלו מאנשיהי אוניברסיטה בנד־ג'רסי, ששלחה המשלחת הארכיאולוגית. אנשי האגף גם עודדו את החופרים להמשיך במלאכתם, למרות פנייתו של הראשון לציון, הגר"מ אליהו, שבמקום יש בית קברות יהודי. "בשנה תכסה את פנינו, שאת מה שגריים מבינים אין יהודים מסוב־ לים להבין" — מציין הרב פרוש.

"בנק לחלב־אם" נפתח בירושלים

בנק ל"חלב־אם" נפתח בי־רושלים ומיועד לספק חלב אם, לתינוקות וילדים לתחליף חלב, שאימותיהן אינן יכולות להניקם.

ה"בנק לחלב־אם" נפתח בי־רושלים ונאסף מילדות, הנמצאות בבית החלמה בקריית טלז־סטון בירושלים. נשים אלה הסכימו־ לתרום מחלבן למען תינוקות שאימותיהן אינן יכולות להניק.

חלב זה נאסף בתנאים סטרי־לים בידי צוות רפואי מיומן ועתר־ תוהליכי הקפאה עמידה. כל משפחה שזקוקה לחלב אם למען ילדה, תוכל לפנות, עם המלצות־ רופא, לקבל מנות חלב אם לרך הנולד, ללא כל תשלום. בבנק "חלב אם" טרם התוקן טלפון ניתן לפנות באמצעות מכשיר איתור טלפון 02-532131 קוד 1295. (עתים).

מסגריית שמעון ש
מבצע סורגים
החל מ־40 ש"ח
מינימום 6 מסר
אפשרות עד 3 תשלומים
המחיר כולל צבע יסוד + חגמא
טל. 02-521355
02-526518

החוג לזכרה
של **בלומה אבוביץ** ע"ה
יערך אי"ה ביום ראשון כ"ט בתמוז תשמ"ז
בשעה 8.30 בערב בבית הכנסת "יבאר יעקב"
רח' הרב הירש 10 בני ברק
נא לדייק!

הרבנות הראשית לישראל

הרבנים הראשיים לישראל חברי מועצת הרבנות הראשית
ועובדיה משתתפים באבלו הכבד של הגאון הגדול פאר הדור
מוהר"ר **עובדיה יוסף** שליט"א
על פטירתו של כבוד אביו
ר' יעקב עובדיה זצ"ל
המקום ינחמו ואת בני משפחתו הכבודה
בתוך שאר אבלי ציון וירושלים
ובבנין הארץ ינוחמו ולא יוסיפו לדאבה עוד
הרבנות הראשית לישראל

שרשרת המודיע לימין "קרן השביעית"

כ"ק מרן אדמו"ר ממכובקה שליט"א תודם תרומה מכובדת למען "קרן השביעית" וקרא בזה לכל תלמידיו ואנ"ש ולכל נאמני התורה ומצוותיה להושיט יד ותבה לאחיי שנטשו את שדותיהם בשנת השביעית ולהיות להם לאחיעזר ואחיסמך.

הרב מנחם פרוש עזה לקראתו של הרב יהודה מאיר אברמוביץ ותודם סך $1000 ל"קרן השביעית" ומזמין בזה את הר"ר אלי רייכמן ר"ם, הר"ר מתתיהו ליפשיץ, ד"ר יצחק נבצאל, הר"ר אשר שיינקופ ת"א, בציבי אגודת ישראל בעירית ר"ם, הרב מאיר פרוש, הרב אברהם יוסף ליידרוף הרב שמחה בונם קליין, חברי המזכירות בירושלים, לעשות ממהו ולהושיט סיוע למען שומרי השביעית בארה"ק.

הרב שמחה בונם קליין נעזה לקראתו של הר"ר משה חיים שיינפלד ותודם סך — 1,500 שקל למען "קרן השביעית" וקרא בזה להר"ר הערשל קליין, הר"ר מחמיה בליינב, הר"ר אייזיק פרידמן, הר"ר נפתלי קוליבן, הר"ר דוליג ניימן, ד"ר ש. ויגר להשותף בשותפות של אמת עם "גיבורי כח עושי דברו" השותפים בשדה ובכרם בשנה זו.

הרב מאיר בן מתיפה נעזה לקראתו של הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך שליט"א ותודם סך — 1,000 שקל ל"קרן השביעית" וקרא בזה לידידו הה"ג אשר כרמל, הרב ש.ד. ליפשיץ, הה"ג שמואל שן, הרב יוסף טרייטל, הה"ג ש. רוזנבלום, הרב מנחם כהן, הה"ג יוסף קיימדלר, הה"ג מזמן פלמנצ. הרב מאיר הנדלס לבוא לעזרת אחיו שבשדרות שנטשו את מלאכתם לכל דיקודקיה והידודיה.

הרב דוב רוזנשטיין מבני ברק נעזה לקראתו של הר"ר יהושע הלר ותודם תרומה חשובה למען "קרן השביעית" וקרא בזה להר"ר יהודה בציון ב"ב, הר"ר זאב גוטקין סבינן, הר"ר משה קופילוביץ, הר"ר יצחק ויצמן, הר"ר שמעון ולצמן, הר"ר ארי מילשטיין לעשות כמהו ולהשותף בצין יפה וברוח נריבה למטרה קדושה ונעלה זו.

הר"ר אברהם רוזנטל מתל אביב נעזה לקריאתו של הר"ר הר"ר גבריאל מרגשטרן ותודם תרומה מכובדת למען "קרן השביעית" וקורא בזה להר"ר יחיאל נקיס ת"א, הר"ר בנימין דוזמבוס ת"א, הר"ר ליבל יוסקוביץ ת"א, הר"ר משה פשגורסקי ת"א, הר"ר משה ברוקר בוזד פארק, הר"ר ב. רובינשטיין ניז יזק, הר"ר יעקב גולדברג ניז יזק לבוא לעזרת ביבודי הכח השומרים במסירות נפש עליאיה על מצות השביעית.

הר"ר אורי רובינשטיין מחיפה עזה לקריאתו של הר"ר יהודה אהרון ותודם סך — 500 שקל ל"קרן השביעית" וקורא בזה להר"ר צבי דוכשר, הר"ר יצזק מרגשטין, הר"ר שאול בודיקובסקי בני ברק, הרב בוזן חשגולד בני ברק, הר"ר יעקב שטרן ת"א, להושיט יד ותבה בצין ר"בה למען 2,000 החקלאים השומרים בחרש ובקציר בשנת השביעית.

הר"ר חיים פרוכט מתל אביב נעזה לקריאתו של הר"ר אליעזר לנדא ותודם סך — 500 שקל למען "קרן השביעית" ומזמין בזה את ידידו הר' אלימלך שפיגל, הר"ר שלום אורבך, האחים יאיר ומנשה יזמבי ת"א, מר י. גרין ת"א לעשות כמהו ולבוא בסיוע של ממש למען מקדשי שבת הארץ נוטרי מצות השמיטה לכל דיקודקיה והידודיה.

עזור לשובתים בשביעית

קרן השביעית ת.ד. 5480 ירושלים
חשבונו בבנק מאג"ר, ירושלים (085) מס' 105-332267
התרומות ממורות ממס, אישור מס' 4511345

ישיבת מאור אליהו
שבהרי יהודה קרית טלז סטון
נותרו מספר מקומות לנופש בין הזמנים
★ בשהלמודים ★ מהשנות ★ הכרכות מומחים למשפחה
ימי ההבראה: י"ב מנ"א-כ' מנ"א (7.8-15.8)
מבצע מיוחד לסוף שבוע מכ"ד מנ"א-כ"ח מנ"א
פרטים והרשמה בטלפון: בבוקר 02-341814
בערב: 02-341238

JUDISCHE SCHULE ZURICH
בית הספר היהודי ציריך
לקראת סתו תשמ"ט (1988) אנו מחפשים
מנהל
לנהול בית ספרנו החרדי. בבית הספר 400 תלמידים/ות בכתות ואגף גפרדים
ידיעת השפה הגרמנית רצויה
תנאים נאותים.
מעוניינים יואילו נא לפנות ל:
Jose' Rhein, Schulhausstr. 58
CH-8002 Zurich, Tel. 01-202.41.13

בס"ד, תמוז תשמ"ז
קריאת מועצת חכמי התורה
קבע עיתים לתורה
ב"משנה היומית"

מועצת חכמי התורה, יוצאת בזה בקריאה של זירוז, לכל יהודי בכל אתר, בארץ ישראל ובתפוצות, ובפרט לבני עזות המזרח ויקרים, לקבוע עיתים לתורה, ולהצטרף למעגל רבבות לומדי המשנה היומיתי, אשר השבוע תגנו את סיום השייס העולמי, והחל ביום שלישי כ"ד בתמוז את מחזור הלימוד ה־8 החדש, במסכת "ברכות", ומבית זו הוחנה בעם, ע"פ קריאת כל באמי וצדיקי הדור הקודם, היא שוחה לכל נפש, וכללת למוד יומיומי של שתי משניות ליום. ובאחדיל: "יהי רץ למשנה".

זוהי ההזדמנות לכל יהודי לקבוע עיתים לתורה בצבור או ביחידות, כל יהודי ילמד אותן משניות באותו יום, ומתאחדים כשיבה עולמית; ותוך 6 שנים עברים על ששה סדרי משנה, אין משימה חשובה מלמוד והרבצת תורה בעם ישראל, (נעזר גם להצטרף ללמוד ה"הלכה היומיתי" — המביאה למעשה, הכוללת ג' סעיפים משויע אורח חיים ליום).

אנו מברכים את הרבנות שתו לסיים, ומאחלים למצטרפים למחזור החדש, שיזכה השייית ויחייהם להתחיל ולסיים השייס, אנו פנים בקריאה לכל הרבנים הנכבדים, גבאי בתי הכנסת, ראשי הקהילות, בני הנוחרה ותלמידי החכמים לתקים שעורי־תורה קבועים ובצבור, סתובה בכל בית כנסת ומדרש, ומיזוע למוד התורה שקולה כנגד כל המצוות, וכלשון המשנה "ותלמוד תורה — כנגד כולם".

יש לציין, כי המשנה היומית מהוות גם מפעל וכרון והנצחה ברוח היהדות, לששת מליוני אחינו, שנספו בשואת אירופה, כמקובל מקדמת דנא, כי "משנה אותיות — נשמה" (כנבי הארי"י ז"ל).

ובאחדיל: "יובאמת משניות — ישראל נגאלים"

תע"ז באנו על התתום: **מועצת חכמי התורה**

הועד להקמת גני ילדות "בית יעקב" באידיש
טלפונים 02-825241, 02-828665 ירושלים

הודעה משמחת
שמחים אנו להודיע, כי גם השנה יתקיים רישום לגילאי 3-4
לגן ילדות "בית יעקב" באידיש
ההרשמה: במשרדי רשת גני ילדים "בית יעקב"
רחוב דוגאס 4
בימים: א, ג, ד, בשעות 12 — 9 לפנה"צ
מחם א' כ"ב תמוז תשמ"ז
ממקר המקומות מוגבל
עדיפות לילדות המשתיכות שנה שניה
ההרשמה הוסגר ביום ג' ב' מנא תשמ"ז
הועד

ברכת גדולי התורה
בס"ד,
שמחה לשמוע על כי רה כשהיום מתקים גן ילדות "בית יעקב" כרגון דת והדים רחב בשפה האידיש המדוברה לפי מרה אמתמו מרחי הדתה, הוך מטמה ומוכרת להמשיך מפעל חשוב זה עי למתות המיוחד הנלמדת לבמה.
שמה דאיש הנכבדה יאמאת לשוך דרה מאו ומתבר חשמה ישמרה על בבוהו ויחזרה של הבן: הדרה שלא שיהו את לשמה" חשמה מסודר אמת בהליכות המיוחד המלות הכ"ה בשמירת "אל הנוש תורה אמך".
ויהי לנם להמלות רשם גני "בית יעקב" שהסכמה לבא לקראת הדורים לשמה בנם אלו ולהמאיר לרשתם את כל המכון הדרך בשפה הדיבוקי הנשמה גם יחד בדה "בית יעקב" אשר ובה להקים הדת בשמה. יכרכו הדורים והמלות המתקה יחדם, המכון ד' בדים יגלה, נמבון קראו לכל מי שבדרו לסייע ולחזק בכן חדם ושת, להדת מהמשיכים לשמוך אות המיוך הדתות בדה ישראל סבא, ובמיוך מהיו בדרך ז. ובמה נשים בקעות נאלו אמתו.
הדיני מנמקף לכ"ל חסף שלום אלישב
המיה לבבדה של תורה חים מקום שיבבת.
הדיני מנמקף לכ"ל חסף שלום אלישב

לנשות בני ברק
הדה"ג הרב **ש. ברעוודה** שליט"א
ימסור שיעור ביום א' ערב ר"ח מנחם אב
בשעה 8.45 בערב, בחדר האוכל
במטורות "אור החיים" רחי עזרא 51 כ"ב
נא להודיע לחברות, ולהביא 2 ש"ח
לכסוי ההוצאות
הערה: בחדר האוכל מקומות ישיבה בשפע

שבשו גם מרושלים ובאשדוד!
דפי עבודה
הַמֹּחַ הַיְּהוּדִי
בירושלים: באולה — חבקוק
בבית זן
ובגבעת שאול
באשדוד
צורה וצבע

פירות גאולה
רחי מלכי ישראל 5 (בחצר)
מבצע אבטיח
(זברה) 1.10 ש"ח
בלבד

נא לתכיל
אורסל
מיכרוסמים מתוכים . 03-797413

לבית ספר על יסודי חרדי לבנות
בגוש דן
דרושה מורה להתעמלות
בעלת נסיון
נא לפנות לת.ד. 8171 אשדוד
בצרוף תולדות חיים

מרכז חינוכי יד בנימין
ירחי כלה
תוכנית נופש למשפחות חרדיות
אנו שמחים להביא לידיעת הציבור כי ההרשמה נמשכת
ירחי כלה קייץ תשמ"ז
במרכז החינוכי יד בנימין
בתאריך כ"ד מנא — א' אלול תשמ"ז (26.8.87—19)
מחזור אחד בלבד
מתכנית ירחי כלה ותהנו מ— ★ חדרים מרוהדים ★ אוירה כפרית עם מרחבי דשא ★ בריכת שחיה יפהפיה נפרדת ★ הסעות לים ★ ציוד לחיתוקת ★ שמרטף בשעות אחה"צ ★ חדר כושר וחיבוש אוטומטי ★ חדר חה, קפה בכל שעות היממה ★ משחקים חתכיות לילדים ★ שיעורי תורה למבוגרים ★ טלפונים ציבוריים ליד המגורים ★ 3 ארוחות עיקריות ושעת ד"2 ארוחות קלות ביום★ אוכל וכשרות מהדרין שבמהדרין בר"ץ
פרטים נוספים נא להתקשר טלפונית בשעות העבודה: 93153, 91138, 055-91439
בשעות הערב 02-538516

י. שפיגל

חצאי הודאות

שמואל שמיר, עורך לשעבר של "מעריב", כותב במאמר שפרסם ביום י"ם שעבר על אופנת הלצון שפשטה בפרסומת הישראלית, והוא מייחס אותה ל"הסכך הסדיות הלאומי שאנו מטפחים". הוא "מאשים" את עצמו בדיעות כלפי ההתבטלות הישראלית וכואב את העובדה ש"שרוב הישראלים השלימו זה כבר עם הדעיון שאנחנו אינו אור לגויים, אלא כל הגויים מאירים לנו את הדרך בוקרייהם", והוא מסיים קטע זה בכתבו: "אני בדעה שגם לנו יש כמה פנים לא רעים, אבל הדעה הזאת אינה פופולארית ביותר בימים אלה"...

הכותב נותן לחוש בכתיבתו, כי הוא נמנה עם המאוכזבים בחברה הישראלית המודרנית, שהיו רוצים, כי הצביע הישראלי המצוע, וכמותו כל החברה, תהיה מתמנה בחושים מיוחדים במינם, כמעט על טבעיים, שיאמרו להם מתי לרוץ ולדחוף אל "חדרות העולם" ומתי לבלום ולעצור; שתהיה זו מין חברת־מופת ופלא לעולם כולו, חברה המצליחה במה שלא הצליחו הרבה אנשים שקדמו להם, בזיעת "אנג ולא פגע", מציתים ואינם נפגעים, יודעים בדייקות לבדוק רק את המעיל והטוב, שחושיהם אינם בוגדים בהם לעולם, וכאשר הם נתקלים במשהו מכוער ומאוס, הם משליכים זאת בתנועה מהירה ואינסטינקטיבית.

אפשר רק להשתתף בצערו של איש כזה, המבזיון עתה, באיחור כה רב, שהוא חי באשליה נוראה, מתעה ואף מרגיע. אין בעולם מציאות כזאת, שבה אדם גדל באווירה מתירנית, שבה אסור להגביל ולסייג, ושהוא אחר־כך יפעל או יפעיל בעצמו מערכת בלמים שתעצור אותו לפני הנפילה המחלחלת למרחק. מערכת אינסטלציה הנבלות, תקנות הגרחקות, הכל כדי שיוכל לחיות את חייו בלי לסמוך ממערכת העקרונות שהציב לעצמו. חברה שבה אין חוקים הנבלות ומשאירים הכל לשיפוט הפרטי של האדם, היא מועל־יצא־של הערך המשותף של עקרונות חוטר במערכת בסיסית של חוק־ואורחות־חיים. מי שאינו מפעיל בלמים מראש, משמע הדבר שאינו יודע איפה הוא קו־המעצור שלו, שאין לו בכלל כללים של מתי ואסור, אפשר ובלתי אפשר; החולשה הגדולה היא, אישה, לא במי שמגדר ומסיג את עצמו מן הנסיון, אלא במי שבקלות דעת משחרר את עצמו מכל הגבלה בעולם מלא ביטוי־יצר ונסיונות.

* * *

לעתים יש לראות את נקודת ההתחלה, ולא את ההתפתחות שבאה מאחר יותר, היא בלתי נמצאת. הענין הזה של שימוש בשפת־לצון בפרסומות, גורמת גם את אחריהם של מי שלא הפכו את השפה העברית, או לשון־הקודש, לאחד משני היסודות היחידים והבלעדיים של "האומה המתחדשת", ויש להודות בלא מעט תדהמה עלבון, כי דבר זה גם פשה בתוכנו. גם באיזורים החרדיים אי־אפשר בלי "אקסלחיב" ובלי "סופר", אבל אם אצלנו זהו היה אחילות אחר חיקוי עלוב, במקום אחר זה כמעט סיום השייכות לעם ישראל, ולכן, אי־אפשר לבקש הכרה בכוחות כאשר מדובר רק בחצי־הודאה או בהרבה פחות מזה; תסביך הנחיתות הלאומי, שעליו מדבר מר שניצר, אינו מתחיל בהזנחת השפה העברית לטובת הלעז, אלא הוא מסתיים בו.

ההתחלה היא אי־שם במקום אחר לגמרי. היא מתחילה במקום שבו מתחכמים ששמו את עצמם ל"חכמים" התחילו לקצץ בנטיעות. בתחילה רק לגמרי בשוליים, בקצה הקיצוני של הכרם, באופן שהיה כמעט כלתי־נכר, כמו, למשל, תיאורו הקולע של אחד הרבנים על הנוסחאות, שמהילות היתוך־חוקה לחלוטין מחוסר יחוד שאי־אפשר לו כיום לחיותן נגיים עם עם יהודי בשום מקום של בסיסה נצרית. בתחילתם עוד היו לומדים תורה ושומרים מצות ומתפללים תפילה שלימה, אלא שרב אחד שלהם קם ואמר, בשכיל מה לחטר בכל שבת פעמיים "יקום פורקן", וכי לא די בפעם אחת? וברב למדנותו התחיל לנתח את יסודות התפילה ושהשי התחילה, שכל נוסח התפילה הוא "רק מדרבנן", וכי מראייתא די בתפילה קצרה, והוא מצא לו מסכימים ותומכים, אבל מה יצא בסוף? מריחוד על "יקום פורקן" אחד, הגיעו למצב של "ימח את כל היקום"!...

אתה פוגש לא פעם אנשים בגילך ששנו ופרשו הם נעשו לחילוניים גמורים. מתוקף של עשרות שנים כבר ניצבת תומה עבה ביניכם. כל אחד הקים לעצמו משפחה; האיש החרדי ראה נחת מילדיו ומבניו, הה החילוני, בקושי הגיל לזופה את אחד משני ילדיו, הנכדים בושים להגיע, צריכים לנמוד את הלימודים באוניברסיטה, מסיילים בחו"ל, או נמצאים שם כ"יורדים", ואתה עומד ותמה: הלא יצאנו ביחד מאותם הבתים, חיינו כשכנים באותו אזור־חיים, והאבות שלנו ושלהם היו מעוטרים בקו ופיאות, והשבת הזנה שבת וכל כיו"ב, ואין זה קרה שדור אחר "אחור", נוצר מרחק כזה, הבדל כזה? ואז אתה מזכר: כן, האבא של הזה, כמדומה, הזה מחיך בחוזות־הפה שלו כששמע את המגיד מרדיו במוסרו על הירידה בשמירת התורה, שהיה לפעמים אפילו אוסם את אזניו בחוזה מרפגת כאשר אנשים בבית־הכנסת עמדו ודיברו על כדורגל בשבת כעל חטא ופוגן, ועל לבוש שחוצ מכובלות הצניעות (וא לא להיבהל, מדבר היה ממש במשהו ולא מינברא!...) כעל פריצת הגדרות ששמרו על עם ישראל. "לא צריך להגדים", היו אומרים, "צריך גם להבין, אי־אפשר לעצור את העולם"!...

זה היה ה"יקום פורקן" שהם השמיטו מהסידור, משהו קטן, לא נחשב ביחס לכל המכלול, אלא שבזה הם טמנו את הגרעין המשחית שתפח כל כך מהר וכל כך גדול. בעל "מציעה של תורה" מביא אימרה קולעת על הפסוק בפרשת האזינו "שיחת לא לו בניו מומם", כי פעמים רבות קורה באדם ש"שיחתו", שהוא "לא לו", לא בו ניכר המום, אבל "בניו מומם". הדור־הבא כבר יוציא אל הגילוי מה שמצוי בדור הקודם בכיסוי.

* * *

אתנו מפקפקים באמיתות הכאב המהלחל בלבו של יהודי כמו שניצר לנכה מראות הדיבה המפלצתיים המתגלים לנגד עיניו בחברה הישראלית השוקעת. לעתים קרובות הוא נותן ביטוי לכאב זה וגם מוסיף מה שהוא יודע מהמציאות שאין אלה דיעות פופולאריות כיום. אבל הוא מחיחס בדבריו רק לתוצאות הנראות בשטח, וגם זה במידה מאוד מוגבלת, הוצא מתעלם בשיטתיות מן הגורמים הראשיים והיסודיים שהביאו לכך.

ואין כאן משהו מקרי או חוטר־דיעה; אדרבא, הו מן האחרונים בקרב המתנאים הישראליים החזיקים שעוד ספנו בצפיותם מריחה של יהדות ומסגנה, אלא שהוא נמנה עם אלה הסבורים, כי היהדות היתה צריכה לעבור "ניתוח", שצריכים היו להעמידה לבחינה מחודשת ולבחור מתוכה מה שנראה מתאים לזמן המודרני, כשעל כל היתר יש לחתר.

מר שניצר עוד מתפעם מהפלא הגדול של תחיית הלשון העברית, וכך עתה הוא מתעדד לבכות על כך שמתחילים להתבייש בה ובאלילה הנפלאים. אולי עתה, לדגל מה שקרה לעם הזה, שבתקופה כה קצרה יחסית איבד חלקו הגדול את שבחוקו הדתי, הוא כבר מבין שעליו לחשוש שמא גם העברית תתפוך מהר מאוד לשפה מתה, חושש כמה יש לו על מה להתבכסן; שהרי אם בנו הי"עם החדש" על שני היסודות הבלעדיים של "ארץ ושפה", היסוד הזה של "ארץ" נעשה כה רופף, למה יהיה שפיר יותר גורלו של היסוד האחר, ה"שפה"?

אבל הוא מסרב בעקשנות להכיר בטעותה הגדולה והטראגית של הנחת היסוד הראשונית, שכן היהדות היא מבנה מושלם ומוצק. מערכת שלמה ואיתנה, ואם נמצים במשה מרגיעים ל"יחוד אחר ביצר" בן המבלול, ולו גם דבר שבעין משהו הוא מראה־חוץ. כאילו עדעד את הבנין כולו, הם קצרי־ראות אינם מבחינים בכך בתחילה, הרי אחר־כך גם מי שראייתו כמעט פגומה להלוטין רואה כבר את השבר הנורא, כי נשארים ממש בלי כלום, כמו הרפורמים שהתייחסו שיוכלו לייצר "יהדות חדשה" וכמו המשכילים והציונים שהאמינו כי יוכלו לייצר "עם חדש".

בכך אין מר שניצר מכיר. בהפוך הדבר. הוא מזקמם כל אימת שעליו לדבר על היהדות החדרית ועל היסודות האמתיים שהניעוה לשלול את הציונות ולהתנגד לה בכל תוקף, מפני שמנהיגיה הגדולים היטיבו לראות מראש מה יהיה בסוף; התגבזותם לא נבעה ממחסור של הכמה למצוקות הפיסיות הנראות של העם, היא לא באה מחמת מחסור בכיסופי־גאולה, אלא היא היתה בולה מיסודה על החרדה לעתידה של האומה, שלא תתפרק ממסגרותיה דוקא בנסיון הגדה הזה של החילוניות שקמה עליה בכל הלבושים השונים, אם בדמות ההשכלה והחדירה לתרבות העולם, אם בדמות הרפורמה, ואם בדמות הציונות שרעיונה במהותו הוא זמורת זר לעם ישראל ואסון קיומי עבורו.

* * *

לפני שנים שהתיכות תנה בערפל של הבלתי־נודע אי הבלתי־נראה. הציונות עוד היתה תנועה עם רעיון של מדינה, אבל המדינה עוד לא היתה, עוד לא קמה, ואנשים שאינם מסוגלים לשפוט ולהכריע אלא עפ"י עובדות, עפ"י מה שעיניהם רואות, יכלו לנטות לצד זה או לצד זה. אז יכלו לומר, כי "הרבנים השחורים" סתם מדמים ומפרחים, סתם מדברים סרה או שהם כועסים על שאיבדו את ההגמוניה במסיבות היהודה, שמאז ההשכלה נלקחה מידיהם ונשבתה בידי מהגיגים חילוניים שהחלו לחיות "אפורופסים" ליהודה.

גם, כיום שוב אין לפניו ויכוח תיאורטי, ולמעשה אין עוד מקום לויכוח, כי במקום שבו יש מציאות ויש עובדות, מה עוד צריך לנהל ויכוחים. הכל מוטל הדוס ומנותץ. הסרת הסיגים של ההלכה, הביאה לפריקת עול כוללת בכל המובנים, ואין כאן צורך לעמוד ולהאריך בפירוט הרשימה, הציקר החמור המסוכן הוא, כי אם לפני כל השבר הזה היה לנו עם בלי מדינה, הרי מצבו של העם היהודי בימינו כעם לא היה דומה לו לדור בכל תולדות היהדות, אבל גם הולך ומחזק הספק אם יש לעם הזה מדינה!...

מר שניצר מקונן על אבדן היחס לש. "העברית, אבל כלום זהו הבעיה כיום? לפני שנים נ.ע. רבי משה שופלר דיל את מטבע־הלשון "גויים דוברי עברית", ואולי גם הוא לא שיער כי תוך זמן לא־רב נגיע אף למצב של "גויים דוברי לועזית". כל אלה שעמדו וחלמו כי ניתן יהיה לייצר את "היהודי החדש", הנאה בארצו ובמולדתו, במדינתו ובשפתו, כשוו תוהיה המהות והמשמעות של המהפיכה הציונית, עומדים עתה ומקתנים על השארית האחרונה שנשמטת מתחת ידיהם. מר שניצר ראה זאת בעתתו, כשלאחר בהתנגד כעורך, השתלטה בו תרבות "היהודי החדש" המושך בעצמה להתפרקות כללית מכל השאריות האחרונה, הוא עצמו נראה בעיני ממשיכיו כדמות "ארכאית", מן "יהודי הישן", וכשהוא מעיד משהו, הוא מלוהה את עצמו תמיד בהכאת הידיעה שהוא לא נשמע, שהוא לא פופולארי, ולעת ויכוח שניטש ביני לבין העורך שבא אחריו, מטיח והוא בפניו: וכי מה אתה רוצה, הלא כך חינכתם אותנו, להיות "ככל הגויים"!...

* * *

דומה שה"יהודי החדש", ככל שהוא התרחק יותר מקודמו מן היהדות, מבין יותר טוב את הסיבות מן הדור הישן; זה האחרון ממשיך להתפקע על כך, כי אפשר לחיות במצב של "חצי־חצי", ש"אם כבר, אז כבר"; לעזוב הכל ולהישאר בלא־כלום. מר שניצר אינו מוכן להודות, כי א־אפשר להישאר בלי תורה, אבל בכל זאת להישאר עם הארץ; כי א־אפשר לוותר את כל המסגן שאנו נושאים על גבנו ארבעת אלפים שנה, ובכל זאת להישאר עם השפה. הכל הוא מכלול אחד, שלימות אחת, ואין זה בלי זה.

כשניתנה תורה הקב"ה חיזר עמה על האומות, היתה כל אומה אומרת שהיא מוכנה לקבל, אבל שיהיה בה פחות לאו אחד, ולבסוף ניתנה לעם ישראל שעמד וקרא "נעשה ונשמע" על הכל. זה התנאי: מי שרוצה, אבל בפחות לאו אחד, לא קיבל קיבל את הכל, והחת לכך הוא קם כעם החוקים כך כל עוד לא קמו מתוכו מורים לשיחולו לשאול "מה כתיב בזה", ומחקו מה שעלה על דעתם.

זהי האמת לאמתה, אלא שבכך מסרבים המאוכזבים כמו שניצר להודות. הם נתפסים בדבר שהוא תפל יחסית לעיקר, זניחת השפה העברית, כשגם זו תוצאה ישירה ובלתי־נמנעת מן הגורם הראשי.

דוד אבן — חוגים מדיניים

מגיד נתן לשמיר צלחת כסף מצרית - אך ראש הממשלה לא החזיר דבר...

הפרזידיום המקסי אינו מחייב ראש הממשלה להחזיר שי לשר המבקר אצלו אך הדבר סימל יותר מכל את כשלון שיחותיו של שר החוץ המצרי בישראל ואת הפער המתרחב בין עמדות הצדדים לגבי זעידה בינלאומית ★ שמיר למגיד: "האם אתם מכינים לנו שלום עם ירדן כמו אתכם"?

כאשר נכנס שר החוץ המצרי, אסמת עבד אל־מגיד ללשכתו של ראש הממשלה, יצחק שמיר, השבוע, לפגישה ראשית ראשונה אחרי 10 חודשים, הגיש לו השר המצרי שי מיוחד: צלחת כסף מעוברת, מעשה אומנות מצרי. שמיר לחץ ידו בהערכה, אך לא השיב במתנה משלו. כללי הפרוטוקול הדיפלומטי קובעים: המבקר ראש ממשלה חייב בשי. ראש הממשלה מרגיש חייב להשיב. רק מאחר יותר, בלשכתו של מרגיש, עמיתו הישראלי, קיבל כבר פוף פוף, מתנה ישראלית...

ענין זה סימל יותר מכל את ביקורו של מגיד בישראל. שר החוץ המצרי בא לכאן, כדי למסור ולשכנע את מתבני הזעידה הבינלאומית להסכים לה. אצל ראש הממשלה לא השיג דבר. יצא בידים ריקות. רק אצל שר החוץ, שמעון פרס, מצא הבנה. אבל בכך לא השיג ולא כלום, שהרי המשוכנעים היו משוכנעים עוד לפני בואו.

הביקור של מגיד בישראל לא הביא לשום הפתעות. כל צד ידע מראש את עמדת הצד השני. מגיד חזר על עמדתיו בעד זעידה בינלאומית. שמיר חזר על התנגדותו. פרס חזר על תמיכתו.

לא זו בלבד שהביקור לא הרס לקידוב הנדרים, אלא יתכן שאף הרחיב עוד יותר את הפער בין העמדות. שמיר סיפר השבוע לשרי הליכוד, כי שר החוץ המצרי אמר לו בפגישה, שבכל הקשור לזעידה בינלאומית כותנו לשיתוף מלא של אש"פ תביה המרצות.

ועוד יותר מכך: מגיד אמר לשמיר, כי ההסכם עם ירדן לזהות היקרו של הדמר"ל המצרי, נסיבה מלאה ההחדות אדמות המרוע שלום.

"הנה" — אמר ראש הממשלה לשרי מפלגתו — "אשר יגידו בא. המגמה הסופית היא החזרת כל שטחי יהודה ושומרון לירדן, תמורת "שלום", שאין מאתחיו ולא כלום, מלבד פיסת נייר חתומה".

שמיר סיפר, כי נוצר פגמים עם שר החוץ המצרי. פעם אחת בחשיבה ופעם מתפח בסיסבה קבלת־פנים במלון "המלך דוד". שמיר ומגיד הוישבו לשיחה, כאשר פרס מצטרף אליהם. מעבר לחיוכים הדיפלומטיים חזר האורח על דרישותיו הבדרות: אש"פ, בדיוק"ם והחזרת יהודה ושומרון לירדן.

● איזה שלום צפוי עם ירדן?

— "מה נקבל מכם תמורת כל זה?" — שאל ראש הממשלה. "את בעיית ראש הדקה אינכם פותרים. לחיירים אינכם מרשים לבוא לישראל. את המחר אתם מקפיאים כמעט. האם "שלום" כזה אתם מכינים לנו גם מירדן?"

איסמת עבד אל־מגיד, דיפלומט שמן וקר־מזג, הבין היטב את העוקץ בדברי יצחק שמיר, אך הדבר לא מנע ממנו לחזור על עמדתו: "החשוב מכל זה השלום. כאשר יהיה שלום מכל לדבר על דברים נוספים. אבל הצעד הראשון חייב להיות זעידה בינלאומית".

ראש הממשלה היה תכליתי בתשובתו: "איך אתם מבקשים שנשב בזעידה עם אש"פ? הרי זה ארגון טירור רצחני, המסרב לחזור בו מהכרותיו, כי בכתבתו להשמידנו. האם נוכל לשבת עם מרצחי בנינו, ילדינו? הרגני חיילים ואזרחים חפים ממשע?"

שמיר המשיך במיעוניו: "עם בריח המוצעת לא נוכל לשבת, כל עוד לא תשנה את יחסה ליהודים המתנגדים בתחומה וכל עוד לא תרשה ליהודים לעלות לישראל. כל אלה — מלבד התנאי הבסיסי של חידוש קשרים דיפלומטיים. המשלחת הקונסולארית אינה "פתרון" לדרישה חד־משמעית זו".

שמעון פרס תמך בדבריו בהתנגדות לשיתוף אש"פ וכן לשיתוף בדיה"ם כל עוד לא חידשה קשרים הדיפלומטיים עם ישראל. אלא ששר החוץ הדגיש את החשיבות שבה יש לראות את הקשר המתהדק עם הפרבייטים, הבצע על המשלחת הקונסולארית בהיקשר והחכיר עוד כמה צעדים רוסיים, שהביאו גכונות להתקרבות, גם אם לא חידוש מלא של הקשרים הדיפלומטיים.

למרות זאת, ראש הממשלה המשיך בשלו: "ברית המרצות, כפי שהיא מתנהגת כיום, אינה יכולה להעניל לשלום ולא כלום. להיפך. היא מסוגלת רק לחבל בו, ועל אש"פ — מיותר לדבר בכלל".

כאשר שמיר ומו לשר החוץ המצרי שמצדיים אינה מקדמת את השלום, היה בידו דו"ח מלא מבקורה של משפחות משפטנים, בראשות הפרופ' יצחק זמיר, שיצאה לקידר מטעם משפחות נפגעי ראש־בורקה. לאחר שיחות עם הגורמים הקובעים במצרים, חזרה המשלחת בדיים ריקות. שמיר לא שכח גם את הגורמים שנמנעו לו ממשרד הסחר ותעשיה ומשרד החירות, על יחסי גומלין השואפים לאפס בתחומים עליהם מתקיים משרד דים אלו.

"האם "שלום" כזה אתם מכינים לנו גם עם ירדן?" — חזר ושאל את עבד אל־מגיד.

● "גם גבול ירדן וסוריה שקט"

שמעון פרס ניסה להקהות את הדברים החדים בעמדות ואמר: "בכל זאת, מציעה מלחמה היא הישג בלתי מבוטל. האם אין צורך להחזיק כיום צבא בגבול המצרי, הרי זהו הישג חשוב ביותר של השלום."

שמיר לא התכחש לחשיבות הענין אך אמר: "גם כיום אין מלחמה עם ירדן ואפילו הגבול הסורי שקט. מה יהיה אם נחזיר את יהודה ושומרון — זאת קשה כבוא לדעת"...

לבסוף ניסה שר החוץ המצרי "פטנט" חדש. הוא אמר לראש הממשלה: "יתכן שאינך משתכנע מדברי. אולי תבוא לקחיר לפגישה עם הנשיא מר בארץ ואז תוכלו לשקול יחד את המצב? אולי אז תוכלו לקרב את העמדות?"

יצחק שמיר נשמע משועשע לנוכח הרעיון. אך "הדים את הכפפה" וענה: "בהחלט. אני מאז ומתמיד דגל בפגישים ישירים. זהי הסיבה שאני בעד זעידה לאומית של משא ומתן ישיר בין הצדדים המעורבים בסכסוך וללא שיתוף המעצ־מות. אם הנשיא יזמין אותי לקחיר — איענה בחצוך".

חוגים בירושלים אמרו אחמר, כי לבטח "יוקשת הכפפה" של מגיד, הרי ביקור של שמיר במצרים כלל אינו עומד על הפרק. ראשית, משום שטרם קיבל הזמנה רשמית ושנית, מכיוון שספק אם יש טעם בביקור כזה, בלי הכנה מוקדמת. "ענין הנוק בשיחה עדיין אינו מחייב דבר", אמרו.

בכל אופן, גם אם תגיע הזמנה רשמית לראש הממשלה, לא צפוי שום שינוי בעמדותיו. מקורבו אמרו אחמל, כי התנגדותו לזעידה בינלאומית היא עקרונית והוא לא ישנה את דעתו. ההבהרות של שר החוץ המצרי רק חיזקו את התנגדות.

● לשכנע את הציבור

בכל הנוגע לשר החוץ המצרי, הוא לא נשאר מתוסכל מכך שלא הצליח לשכנע איש לשנות את עמדותיו. עיקר מאמציו כוונו דוקא לציבור הישראלי. אמנם השביחה בכלי התקשורת האלקטרוניים הכבידה עליו, אך גם בלעדיהם נועד לשיחות עם עורכי העתונים היומיים, עם הכותבים המדיניים, עם הכתבים לענייני המדינה התיכון, קיים מסיבת עתונאים רבת־משתתפים והתראיין שוב ושוב לכל עתונאי שביקש זאת.

האם שינה שר החוץ המצרי את המגמות בדעת הקהל? האם יש כאלו שהתנגדו לזעידה בינלאומית וכיום, לאחר ביקורו של מגיד, תומכים בה?

סביר להניח שההצלחה בקרב הציבור היתה כמו הצלחתו אצל ראש הממשלה. מגיד יצא מישראל עם מה שכתבה כאן "אופטימיות הדרה". משמע: אין התקדמות לזעידה בינלאומית. אולי בעתיד.

בבואו לקחיר אכן שינה מגיד את טעמו. כאשר הגיע לישראל קרא לכנס את הזעידה הבינלאומית "עוד השנה", בנמל התעופה בקחיר דיבר כבר רק על כך, שיצאו לכנס את הזעידה בקרוב ושב 1987 לא ותלוקף בלי הבנבשות זעידה כזו, או בלי תוצאות לגבי קביעת מרחבים לישראל.

כאשר המיעמים המצרי יחיד מדיישה חד־משמעית ל"רצוי", ומביעים זעידה ל"קביעת מרחבים" — משמע שגם בקחיר הבחילו לחבין, שהדרך לזעידה בינלאומית אינה סוגה בשושנים.

מוכרחים להתאוורר...

נתן גילרנטר

אולם אני רוצה להתעכב על נקודה אחרת. מה שמעורר בי חרדה בכל הנהירה ההמונית הזו לטיולים לחו"ל ולבלישות באפיקי מים, הרי זו הרגשה, שהרבר הופך למין פולחן עממי המרביק את כולם. משתרשת אצלנו שנות חיים חדשה, ואנשים מתנהגים על פיה באופן אוטומטי. מבלי להעיצר לרגע כדי להתבונן ולחשוב: לאן בעצם אנו רצים?

אנשים לא שואלים את עצמם אם הם אמנם נהנים מכל הנסיע. אנשים לא עושים חשבון נפש אם כדאי להוציא כל כך הרבה כסף ולהשקיע כל כך הרבה מאמצים ולבזבז כל כך הרבה זמן כדי להישלט להתגולגל ולמרגטקר וללא־מנוח. אל מנת להניף עין על איזה מפל מים, אל־מנת של מגדל עתיק, או "שפיץ" כובעו של חייל משמר המלכה באנגליה. אנשים לא חושבים קודם, שאחרי הבילוי המשפחתי בפארק, תחדים הביתה עייפים וסחוטים, מתוחים ומרוטי עצבים, הילדים בוכים והמבוגרים מתעצבנים ומתרגזים ו"נשב־עים" שעוד פעם לא יסעו וכר' וכר'. ושכרם יוצא בהפסדם.

והגרוגשה שלי היא שמרבית האנשים נוהרים לכל התענוגים האלה, לא בגלל שיקולי ברי־אות ולא מפני שהם רוצים מזה, אלא מפני שכולם עושים כך. כולם נוסעים לחו"ל! כולם מטלטלים את עצמם 30-20 קילומטר למגלשות המים; רק שנשאר בבית מרגיש את עצמו חריג ומקופח. הוא לא כמו כולם — ולמחתת הוא הם קם ונוסע כמו כולם...

כשאני מתבונן בילד בן 4, המרשרש בעליץ בשלולית המים שבשכונה, אני יודע שמיד יבואו כל ילדי השכונה וילכו בעקבותיו. זה צפוי. זה בשביל כך הם ילדים. אבל כאשר אלפי אנשים מבוגרים עוזבים את בתיהם ועיסוקיהם, לובשים בגדי רחצה ונהרים למרחקים כדי לטפס לראש של המגדל הגבוה ולגלוש משם לתוך המים, אם ודק מפני שאיזה "נחשון" עשה זאת לפניהם — את ה"הנאה" הזו איני יכול להבין.

מספיק שתופיע מרצה אחת בצתון על מופע זה או אחר — והצבור מתחיל לנהור לשם בהמוניו. וכך אני קורא בצתון אחד תיאור על הנסיעתן לפארק המים: עם רמדומי חמה יוצאים אוטובוסים מירושלים ומבני ברק. בה בשעה עושים את דרכם אוטובוסים מתניה ומזכרון יעקב, כולם גדושים נוסעים, מבוגרים, נוצי־ילדים, ולכולם מטרה אחת, לנרוח מהחמין למקום שקט, להתאוורר ולהתחבר לשעה של קורת רוח לשעה של הנאה! דוגמאים של "כיף" מצפים להם!"...

כולם נוסעים! גלוש ככל יכולך!

* * *

עברתי השבוע ליד מרפאה קופת חולים, וראיתי את מר דיגלבים, יוצא משם עם פלסטר גדול מרבק מעל עינו הימנית, לעם חבורה כחולה "נאה" שקישטה את מצחו הרחב מעל לעינו השמאלית...

מר דיגלבים הוא יהודי כבן ששים, שמעולם לא השתתף בתחרויות ספורט ולא בהיאבקות חפשית, וכיצד "זכה" פתאום לפצע וחבורה הכי עמרים את ראשו?

"מה קרה, מר דיגלבים?" שאלתי בראנה "האם טיפסת על צוקים? האם התגלשת בפארק המים? מדיכן באו לך, "אותה הכבדה" על המצח?"

"מתבלתי בפרימה צבאית"... נאנח דיגלבים. "איזו פרימה? האם היית במילואים? עשית אימונים? אצל שלך?!"

"לא היתי במילואים" אמר דיגלבים "הייתי בטיול מאורגן ברמת הגולן... טיול מטבסד"...

"ואיך הגעת לפרימה צבאית?" שאלתי.

"אני אדע?... יצאנו באוטובוס מירושלים, כחמשים איש, לנופש שבת באחד הישובים שלנו. כשהגענו לשם הצביע המדריך על קבוצת מיבנים מרשנים ועלובים למראה, והודיע לנו שבאנו עלינו לבלות את השבת... החברה שהיתה כאן פרימה צבאית, ואנשי הישוב "הפכו" אותה לפסיון בשביל הנופשים מירושלים...

"בראותו את מורת רוחנו, ניתן אותנו המדריך בעימה של "אמור", שבכל אופן לא [illegible] שם, שכן נמצאים שם עטלפים ולטאות... ומם [illegible] שיעיבו לנו אם הזמן בקרוב [illegible] ולעת מצוא נוכל לגלות פה ושם גם עכברון חמוד"...

"ותחבלת כשעסקת במירדף אחרי העכברים?" שאלתי.

"לא... לא היו שם עכברים... זו היתה רק בדיחה... ראיתי רק לטאה גדולה שלא ידאים כמותה בירושלים וגם כמה עטלפים... היה מע־ניין"...

"נו, אז עם מי התקוטטת?"

"לא התקוטטתי עם איש... הסיפור היה כך: נתנו לנו חדר זוגי שהיו בו שתי מקומות. אך כל מטה היתה של שלש מטות, זו על גבי זו כפי שנהוג במחנות הצבא... כיון שלא היה לי כוחות כדי לעלות למטה העליונה, שכבתי לישון במטה התחתונה, כשמעל ראשי שתי מטות ריקות... מה אפשר לעשות? כשיוצאים להתאוורר צריכים לקבל הכל באהבה... היתי עייף מטלטול הדרך ונרדמתי איך שהוא... באמצע הלילה שמעתי איזה רחש וריחתי להתרומם במטה כי [illegible] מה זה... והנה — טראח! מכה טריה במצח [illegible] כשהבנתי שהמדובר [illegible] וחובבתי [illegible] אשי בבהלה לצד השני — טראח! חבטה שניה במצח בצד שמאל... נזר שתפסתי שהמכות באות מתחתית המטה שמעל לראשי, כמעט שפרצה [illegible]"...

* * *

לאחר מכן כבר לא עצם עין עד הבוקר. במשך השבת הסתובב כל היום עם הפנים החבולים אך למחרת ביום ראשון, לא ויתר לקיסוי בחרמוך כדי לראות את פיסות השלמה הנהר... אבל נוסעים למקום מרים לקיים את המצה כשל־מות... ובמשך ודפש...

כשאמרתי לה שקשה לי לבין מה פתאום קם יהודי, בעל־בעמיו מהזה, ונוסע בין הנאה ואת כליו ונוסע ואת שלחן השבת בסעדון המי־פואר שלו בירושלים ואת בית הכנסת הקבוע, ונדד למרחקי הצפון כדי לבלות את השבת ביישוב נידה בגולן, ולחזור משם עוקם ופצוע... — אמר לי שגם הוא אינו מבין אותו... "אתה חושב שרציתי לנסוע? מה מסר לי בבטן? אבל אמרו לי שיש לי מאורגן [illegible] טיפלים... "אי אפשר להיות סנוב כל שבת בבית [illegible] מרחדים קצת להתאוורר... צריכים שם לחצות"...

* * *

כשסיפרתי את סיפור [illegible] לחברי, הוא שיקוף מסוג מוסר־השקפה [illegible] בשמעם שיש עוד מיטות בבית, [illegible] טיולים מסוגסגים... "אם [illegible] אמרו "נוסעים בשמה מאורגן [illegible] כיום טיולים לשלשה [illegible] ראים שלנו! [illegible] אז כבר..."

"וכמה עולה טיול [illegible]?" ביקשתי לדעת.

"מה חשבון המחיר?... בלא התשובה פה אחד "הציקו לצאת להתאוורר"...

על קרן הצבי...

בן ציון קלוגמן

לאחרונה ולא רק לאחרונה, התמוממו "מסקי אויר" שונים, של אנשים שהלוז או לוז בריבית או במקרה הטוב ב"עיסקה". רדיפת עשיית הרווחים הקלים, משיאה אדם להכניס ממונו וממון אחרים לסכנות. התוצאה: משפחות נהרסות וקודסות תחת הנטל; חלק גדול מהבעיות — מתנקז אל בתי דין צדק המתריעים של התופעה וקוראים להוקעתה

ידוע: אין במאמר זה כדומה או רמז לאדם כלשהו. הדברים בתבר בארחי בלבי בהחלט.

מי שמלוה בריבית, מציב ללא ספק לנגד מיניו את הריחוח הכלכלי המצופה. דא עקא, שהכתוב ומבטיחו נאמנה שנכסיו יתמוטטו: "המלוה בריבית — נכסיו מתמוטטים"...

זו התשובה הכוכסחת לכי ש"מסקיע" את הנו על קרן הצבי של הלוואה בריבית קצובה...

למען האמת, על פי תקנת מהר"ם, יש "היתר עיסקא" המאפשר להלוות על בסיס רווחים. לא ניכנס כאן לבירור ההלכתי של תנאי המילוה ואיסורי חלה הקנה ושאובה זו. מזכיר רק איסורה המיוחסת לגר"א: — אם אכנם מציל כסר ה"עיסקא" את חומרתו מאיסור פלילי של ריבית, אבל מהלסוותא של "נכסיו מתמוטטים" אינו נו צול!...

ואכן, דברים דומים משתמעים גם מהגדרתיו של בעל "החינוך" על שורשי איסור ריבית:

"ראוי לכל בעל נפש להתרחק מכל ענין שיש בו הרמה רבית בכל כוחו: וכל המחזר ומבקש צדדים ליטול ריבית מישראל — סופו מתרשש. וכמו שאמרו זכרונם לברכה, שכל העסק בריבית — נכסיו מתמוטטין. גם אמרו, שפרוסה של ריבית, גורמת לו לאדם לאבד כמה אוצרות של ממון" (מצוה סח).

במקום אחר, (מצוה סח), כותב "החינוך" על העובדה שהריבית מרוקנת את דבש הלהה:

"... הא־ל הטוב חפץ בישוב עמו אשר בחר. ועל כן צוה להסיר מבשול מרובה, לבל יבלע האוד חיל תבור מבלי שידגיש בעצמו. גד שיבצא ביהו ריקן מכל טוב, כי כן דרכו של ריבית, ידוע הדבר ומפני זה נקרא נשך"...

הגובה שנכסי מלוי בריבית מתמוטטין — אינה תלויה רק באמונה. ודאים זאת במחש ובבר על. זה אחד מהמקרים המיוחדים בהם הביהגוב משתלם במומון... שהרי בדרך כלל מצוי הגיהגוב בראשית הנכסה" ואילו הציר הרע מעלם במומון מהיצר הטוב בשיק דחוי לתאה ותנאים שנה... כאן ראוים בפתל, כיצד אנשים שהשליכו יהבם על האחרונים, מוצאים עצמם ריקם מכל.

תעלול חשבוני נשתרר: 1 פלוס 20% — שווה: אפס...

המשוואה הזו חחוזת על עצמה במחדרה כמעט קבוצה. מדי תקופה, מתבשר הציבור כל פלוני ואלמוני שאיבדו הסכון־כנס אצל פלוני ה"פרוצנטיק" שקרס... לעתים חוזר הסיפור אצל אותו אדם עצמו, שהאנשים מתפתים להמליץ בידיו מעותיהם, גם לאחר שקופה "פשיטת רגל" קודמת מתנוסכת להפארה מאחריה...

בדיוקה ציבה ואכזרית, שכבר פעם מאיש עסקים. בעסקי אורד מסריעים, יש "סימן מובהק" מתי עומד המענגן לכרוע תחתיו... כאשר מגיעים האבזונים, האלמנות והיתומים, להקיע את פרסי־חיהם הדיוקיות האחרונות, שכן שמעו כי כאן עשוי הכסף לצמוח על שמים... זה הסימן — שהסיף ע־ומד בשער... שהר מאמן הפרוגם הנוזק "כבר עבר אולא עדוחא"...

הצדות כסוג זה הסתרשות לבקרים, מעוכות תורים גדולים לפוחדיהם של הרבנים הדיינים, אלא שליהודים טובי אלה אין עצר־כסף בחצרותם ואת הנעשה אין בכוחם להשיב.

ומה עולה בגורלו של הלוה? הוא מתבוסס, בלי להרגיש: למה הריבית דומה? למי שמשכו נחש ולא הרגיש מי נשכו ולא יודע עד שנתבטבטה (בוער לו) עליו. כך הריבית — אין אדם מרגיש בו עד שמתבצע עליו" (שמריר לא).

הוא סבור כי עסקים מסתעפים הוא מגדל, בזכות הכסף הרב שגייב מבעלי הון. אלא שחכמים מלגלגים עליו. "טו

هكذا من الأصل

יוזמה למאה "כוללים" ברוח הציונות הדתית (?)

"תכנית האלף" — היא תכנית של שר הדתות זבולון המר להקמת מאה כוללים בכל חלקי הארץ, כפול עשרה אברכים בכל כולל = אלף.

תכנית האלף מיועדת להקמת רשת מרכזית לאותם אברכים שיפעלו "ברוח הכיוונות הדתית", ומטרתה להכשיר הנהגה רוחנית מקומית. ממלאי תפקידים כרבנים דיינים ורבי"ם במקומות ומרכזים להפצת תורה לציבור הרחב.

השר המר פותח בימים אלה בפעילות נמרצת להקמת רשת הכוללים. ועל מנת למנוע את הרעיון זמן בימים הקרובים מפגש של האישים והטופים שלהם עניין ונגיעה בדבר.

המר אף הציע, מספר "הצופה", כי אברכי הכולל יהיו כהה אדם לתגבור החינוך הממ"ד, כשההוראה בבתי הספר של הממ"ד תהיה חלק מחייבותה בתכניות הלימודים.

"האלף" לך זבולון...

כבת מצפים לתגובתה של תנועת "תורה ועבודה" של המפד"ל...

ר. דושם

ילדי יורדים להוריהם: המדינה שלכם לא מעניינת אותנו. אנו נשארים כאן

"לא איכפת לי מהפלמ"ח שלכם ולא מעניינת אותי המ־דינה שלכם. אנחנו נשארים כאן" — אמרו בני יורדים להוריהם, כאשר הביעו בפני־הם מחשבות על חזרה לישר־אל.

דברים אלו אבר אתבול שמואל להים, מנכ"ל הסוכנות לשעבר, וכיום יו"ר אגודת אל"י (אזרחים למניעה ירידה), להים אמר על ההתרחקות ההתבלל־לות של בני היורדים וטען, כי הנתונים שפורסם משרד הקלי־טה, כאילו רק 40 אלף בני יורדים חיים בארה"ב הם נמוכים מאוד.

"בסוף 1980 כבר היו 120 אלף בני יורדים". אמר.

"אני סבור כי לא נעשה דבר כדי לעמוד הלסמור על ילדי היורדים מפני התבללות. לא נעשה מאומה כדי להבטיח לילדי היורדים יהכו עברית. לידיעה השפה יש חשיבות רבה, כיון שהיא יכולה להוות מחסום בלתי עביר בפני ההתבללות ואובדנם של ילדי היורדים, לא הק כישראלים. אלא כיהודים".

ופנה ערן מר להים: "קיים מאבק פנימי בלתי פוסק בין היורדים לילדיהם. הילדים אינם רוצים לחזור ארצה. זו אחת הס־ר־גדות הנוראות. גם כשההורים מבר רוצים לחזור, הילדים מסרבים, כי רבים מהם התבללו.

חידה של מיעוט אתני. המתפש זהות חדשה, כדי שלא להיות זר וחריג בחברה האמריקנית. נת־קלתי במקרים, בהם הילדים אמרו, שהם מתביישים בהוריהם ואינם רוצים להופיע במחיצתם במקומות פומביים, כי האנגלית של רוב ההורים פילגנה"...

כמעט מיוחד להוסיף בהקשר זה, מי הם היורדים ואיזה ציבור לא זו בלבד שאינו יורד מהארץ, אלא הוא העיקרי מבין העולים לישראל כיום.

וגם זו "ציונות" בימים אלה, כאשר מאשימים כלי הרף את ה"חרדים" שהם "לא ציוניים"...

א. בד

ח.כ. מנחם הכהן מועמד להיות רב ראשי לצה"ל

מועמד חדש למלא תפקיד הרב הראשי לצה"ל הוחכר בימים האחרונים וגרם לתר־עומת בקרב הרבנים הצבאיים. המועמד הוא חבר הכנסת מנחם הכהן, שהיה שנים רבות עוזרו של הרב הראשי לצה"ל וערך את הפרסומים הדתיים של צה"ל.

ההצעה עלתה על הפרק מכח כונתו של הרב גד נבון לפרוש מתפקידו. לאחר שהוכנסה לו למנותו כחבר בית הדין הרבני הגדול בירושלים. מועצת הרב־נות הראשית אישרה לו כבר מזמן כרשי להיות דיין. גם ללא שיעבור את סדרת הבחינות שעל כל מועמד לעבור, בהתאם לסמכותה של המועצה לפטור מבחינות רב שהוא גדול בתורה.

בין הרבנים הצבאיים הופתע לשמוע, כי איש מפלגה העוסק בפוליטיקה מטעם מפלגה לא דתית, יתמנה לתפקיד זה ולא אחד מבין הרבנים הצבאיים המתאימים לתפקיד זה. ויש להם נסיון עשיר.

מנחם הכהן, הוא בין תבורי הכנסת הוותיקים ביותר. הוא הגיע לכנסת לאחר שמילא את התפקיד של רב תנועת המושב־ים. בתוקף תפקידו זה פעל כדי לאפשר את גיוסם המהיר של מתנדבים ומתנדבות שהגיעו לקיבוצים. לאחר שביקשו להנשא עם בני ובנות הקיבוצים.

צפוי מאבק על מקומו בכנ־סת. האיש הוראה את עצמו ראוי לתפקיד זה. הוא עורך הדין דוד גלס, שהיה חבר הכנסת התשי־עית, ולאחר שלא נבחר מחדש, פרש מן הממפד"ל יחד עם חברים אחרים והקימו במפלגת העבודה חוג של "נאמני תורה ועבודה" חוג השולל את קיומה של מפל־גה דתית ומחייב השתלבות במפלגה חילונית.

אולם ספק רב, אם דוד גלס, יסכים לפרוש ממשרדו כעוזר דין שבו כמה שותפים, וידוע כמשרד מצליח. בין שותפיו נמנה גם רוני פיינשטיין ידוע בר סלע שהיו אנשי אימונו של שר קולק.

ד. ירושלמי

40,500 ילדי יורדים חיים בארצות הברית

סקר של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה מגלה כי בארצות הברית חיים למעלה מארבעים אלף ילדי יורדים מישראל. הסקר הוזמן על ידי משרד הקליטה.

המחקר, מבוסס על נתוני מיפקדי אוכלוסין אמריקאיים שנערך עד לפני 7 שנים, גילה כי בצפון אמריקה היו 34,500 משפחות שאחד בראשי המשפחה בהם היה יליד ישראל.

בחוגים צבאיים אמרו, כי ממספר הילדים שערקו משרות צבאי בדרך זו, אפשר היה להקים אולי כמה עשרות בריגדות. מספר זה עולה פי שלש ממספר תלמידי הישיבות שקיבלו דחיות במשך כל השנים גם יחד.

ד. ירושלמי

"החופש הגדול" - תמונת מצב

חופשת הקיץ של תלמידי בתי הספר בחינוך הממלכתי "ממנתלות" היטב כך מסתבר, אם לשפוט לפי ה"מנטוקה" המלאה שמעניקים להם גורמים ממשלתיים ופרטיים לרוב.

הנה, זה מה שעושה הנוער הישראלי בימים אלו:

— אלפי בני נוער הגיעו ל"פסטיבל ומר" בערד. מחוסר מקומות איכסון פרסו שקי שינה ושנו ברחובות. בין תגיעות זמר אחת לשניה. מדובר ב־30 אלף בני נוער.

— רבבות בני נוער אחרים מתאספים להופעה של זמרת כרשית מארה"ב בפארק הירקון בתל־אביב.

— כמה מאות אלפים של בני נוער משתעשעים בעיר הנוער, חחים בהופעות "בידור" וכד'.

— לאחרים מרצע שפע של מופעי "בידור", שבסעיף המתאים במדד המחירים לצרכן מכונים כשם "תרבות"...

מלבדם: מאות אלפים נסעו לחו"ל, ואלה שנשארו. בעיקר עובדי מדינה וסוכני נד — שובתים...

הנה כי כן, כך נראה ה"חופש" של החינוך הממלכתי. ועם חופש כזה לא צריך הרבה מאמץ כדי לתאר, כיצד נראים ימי הלימודים, "בידור" ממלכתי.

א. בד

אישים מרכזיים במפד"ל מודים: החינוך הממ"ד פשט את הרגל

הויכוח עם אנשי המזרחי והפועל המזרחי על החינוך הממלכתי־דתי הולך ומסתי־ים. עכשיו קמו כבר אישים בכירים במפד"ל עצמה והודו, כי החינוך שלהם פשט את הרגל. "הוא אינו עונה על הצרכים", הם אומרים.

ח"כ הרב חיים דרוקמן, מזכ"ל המפד"ל הרב יצחק לוי, והרב בוכנ לוי, אמרו, כי הגיעה השעה להקים מערכת חינוכית חדשה, אשר תתבסס על תלמודי־תורה, "חדרים" וישי־בות קטנות. בהם תומכים גם חברי "חבר הרבנים" של המפ־ד"ל.

לא צריך להרחיק לכת כדי להבין בעקבות מי הולכים האישים המרכזיים הללו במפ־ד"ל. הם הולכים בעקבות הרב־ני. התברר, כי רבים מהם כעי־דיפים דוקא את החינוך העצמא־ותיים הקדושות... יתכן כי בסופו של דבר לא יגיע סניף "בעייתי" זה להצבכה...

נושא אחר שהועלה לדיון הוא אגודת הספורט של "אל־צור" הקשורה למפד"ל. חבריב רבים מעון, כי הגיע הזמן לחס־לה, לאחר שהיא מעסיקה ספר־ו־טאים חילונים ואפילו גויים בשורותיה.

א. בד

האם תחקור המשטרה את השר בר־לב?

חוקרת משטרתית בכירה מונתה השבוע לחקור הדלפה של פרטי חקירה משטרתית רצינית לעתונאי, כפי שנמסר מתמקדת החקירה בעיקרה בקבוצת אנשים, פקידים וק־צינים שהשתתפו בסיור של שר המשטרה בפיקוד המ־שטרה בירושלים, במהלכה נסקרו בפני השר גם פרטי חקירה רצינית שפרטיה הר־דלפו לעתונות.

המדובר בפרשת פיענוח השדר הגדול בכספת של בנק הפועלים לפני כשנתיים, שפרר־סם בימים אלו. מסתבר שהמ־שטרה עדיין לא היתה עדכה לפרסום את הגילוי שלה, עד שקפץ עליה רוגזו של מרליפן אחד מתוך צמרת המשטרה. כפי שנמסר חשדר בכך אחד הקצינים במטה הירושלמי. ההדלפה הביכה את הפיקוד הגבוה שמיהר ומסר דיווח רשכי בענין. כאמור, הוחלט לבצע חקירה.

אחד משלבי החקירה אמור להיות תיחקורם של כל המש־תתפים בסיור שר המשטרה האמור, שם דיווחו קציני המ־שטרה לשר על החקירה. באותו מפגש גם השתתפו אזרחים עובדי משרד הבטחון. קל מאד להטיל אשמת הדלפה על אזר־חים שאינם נוגעים ישירות לענין, כה עוד שכאן סמונה עוינות פסיכולוגית של אנשי המדים כלפי אזרחים, בעניים הנוגעים לתחומי פעילותם. לדברי הא־ראים על חקירת ההדלפה יי־חקרו כל המשתתפים באותה פגישה והב הבחישו שמועות על הוראות להוציא שמות מסר־יכים מכלל זה ומסתבר לפיכך, כי גם השר עצמו יחושאל במ־סגרת החקירה.

בינתיים הודיע ראש לשכת הבילוש במשטרת ירושלים על התפטרותו, זאת לאחר שנשמעו רמזים כאילו ההדלפה באה מן הצוות. החוקר בפרשה עצמו, הוא ממנק את התפטרותו בגלל מכת ההדלפות הפוגעות לטעתו בעבודת המודיעין. ואכן לא פעם נוצר הרושם כי קציני משטרה עסוקים יותר בהדלפות מאשר בחקירות, לעתים עד כדי "איבוד עצמי לדעת". בימים אלה גם נערך דיון בועדת הפנים של הכנסת. בנושאים כשטרתיים ושם נתגלתה מערכת יחסים עכורה יותר בין הקצונה הבכירה של המשטרה, תוך יחוס מעשים של אחד לשני כמעט בסגנון מאפיונרי. אך במרכזם של הדברים הדלפות לעתונות, חשיפת מסמכים לפני עתונאים, ועתה האשמות הדדיות של בידי ראיות, על עדויות שקר, טיוח וכזמה, דברים הצריכים להד־ריך אותנו על טיבו של המשטר שאלו הם שומרי החוק שלו.

א. יפה

"יבוא" חדש - מחלות

מה לא הביאו למדינה הי־באנים למיניהם? נדמה שכבר אין מכשירי חשמל או מוצרי מזון וריהוט שטרם הגיעו לכאן. "עסקים" לא רעים ער־שים היצרנים במדינות העולם עם ישראל הקטנה.

אך לאחרונה החל להגיע ארצה יבוא מסוג חדש לחלוטין: מחלות ל"ע. תחילה שמענו על המחלות שהגיעו עם גל העליה מאתיופיה. בבתי החולים ובמ־רכזים הרפואיים בישראל עוס־קים עד היום בחקר המחלות "האפריקניות", שלא היו ידועות כאן עד בואם של העולים מאת־יופיה.

עכשיו מספרים לנו, כי מט־ילים ישראלים המבקרים בב־דינות רחוקות, מייבאים ארצה מחלות ככו מלריה, צהבת מסוג B, דיפתריה, מחלות מעיים וט־פילים, קדחת צהובה ומחלות זיהומיות אחרות. המטיילים נדבקים במחלות בהיותם בחו"ל. לאחר שלא קיבלו חיסונים מת־אימים לפני צאתם, ומדביקים את בני משפחותיהם וחברהם בארץ לאחר שובם.

פרופ' דן מיכאלי, מנהל המרכז הרפואי בתל־אביב מסר, כי בחודשיים האחרונים הגיעו לישראל 6 בקרים של מלריה, שאינה מגיבה עוד לחיסון הרגיל. אילו היו בחסנים עצמם לפני צאתם — היו הבקרים נמנעים.

טפיל אחר, המפתח בגוף סימנים הדומים לשושנה ירחנו, תוקף בעיקר מטיילים בדרום־אמריקה. למחלה זו מתלוות תופעות קשות של ברונם האף והפה ופגיעה קשה בפנים.

בכל המחלות ניתן לטפל בישראל, אך נדרשת לכך מוד־עות יתר של החולים והרופאים הכלליים בקופות החולים.

ש. אמיתי

כבישים פוליטיים

הצעה מקורית לפתרון בעי־ית ואונות הדרכים השמיע השבוע ח"כ אלעזר גרנות (מפ"ם) בדיון שנערך בנושא זה, בעקבות הצעתו של ח"כ הרב אברהם יוסף שפירא.

ח"כ גרנות: "אני מרגיש עצמי כזרוק ואינו נענה. אין לי תקווה שייעשה משהו. אולי כדאי שנכריז על כבישי הדרום ככבישים פוליטיים, ואז אולי נמצא שרים שבאים למזור סרטים בכבישים האלה, ואז תהיה לנו גם חשיתה טובה יותר לשמור על חיי אדם".

הגיב היו"ר, ח"כ רב בן מאיר: "אם כן, אתה מציע שי־היה כביש של המערך וכביש של הליכוד"...

ש. אמיתי

המוסלמים בישראל מבקשים להצטרף למועצה המוסלמית במזרח ירושלים

הקאדים והמואזינים במ־סגדים המוסלמים, מאיימים על משרד הדתות לפנות ליו"ר המועצה המוסלמית העליונה שייך אדנן אל־עלמי שיצרף אותם למקבלי משכורת מקופת המועצה. מועצה זו מקבלת את מימונה מהמועצה האיסלמית שמרכזה בסעודיה.

איום זה השמיעו לאחר שכ־200 מהם קבלו טפסי חוזים ששלח להם משרד הדתות כדי שכל אחד בנפרד יחתום על הסכם עבודה כדי שיוכלו להג־דיל את שכרם בהתאם להחלטת הממשלה. הם נפגעו מנסיון זה. שלדבריהם נועד לפלג ביניהם ולקבוע שכר לפי היקף עבודתם בכל מקום.

משרתי הדת שהתכנסו בנצ־רת השבוע ביקשו לנהל אתם מו"מ בהשתתפות נציגי הסתד־רות הפקידים. הם רוגזים על השר לעניני דתות זבולון המר, שלא קיים את הבטחתו, להעניק להם מעמד של עובדי מדינה. הם דורשים גם למנות עובדים ל־50 מסגדים נוספים.

ד. ירושלמי

מנציחים זכרונם של בתי כנסת בגולה

סדרת בולים חדשה שעומ־דת לצאת בימים אלה, כוללת ציורים של שלשה בתי כנסת מפוארים בגולה שנחרבו ונ־הרסו על ידי הצורר הנאצי.

בין בתי הכנסת המתצחים בבולים נמצא בית הכנסת "אלט ני שול" בפראג בית הכנסת בחלב שבסוריה ובית הכנסת בפירנצה שבאיטליה.

בית הכנסת "אלט ני שול" (בית הכנסת הישן החדש) נבנה בסגנון גותי במרכזו של הרובע היהודי בעיר פראג בצ'כוסלוב־קיה. הוא בנוי מתחת למפלס הרחוב ויש לרדת אליו במדרגות כדי להגיע אליו. זאת בגלל הגבלות חמורות שהוטלו על היה־ודים בארצות נוצריות כדי שהמ־בנה היה חייב להיות נמוך, ניתן היה ליצור גובה פנימי על ידי הג־מכת הרצפה.

בית כנסת זה הוא העתיק מבין בתי הכנסת באירופא שע־דיין פעיל.

גם בארצות המוסלמיות הוטלו מגבלות חמורות על בתי כנסת יהודיים. לעתים קרובות נאסרה כליל הקמתם של בתי כנסת חדשים, ואם אכן הותרה, היה גובהם צריך להיות נמוך יותר מן המסגד הנמוך ביותר, לכן היו בתי הכנסת בארצות האיסלמיות במבנים קטנים. אך היו גם יוצאים מן הכלל. ובמ־קומות שונים הוקמו בתי כנסת ש־היו כביתי פאר. אחד הידועים שב־הם הוא בית הכנסת הגדול שבציר חלב בסוריה.

הקמת בתי כנסת מפוארים הולטים לעיל היתה אחת הדר־כים להפגין את שוויונם של הי־הודים ואופיים השונה.

בגרמניה הוקמו 200 בתי כנסת מפוארים שרובם נחרבו על ידי הנאצים.

מ. דרדרי

בין שופט לרופא

ח"כ אבנר שאקי אמר בדיון בכנסת על הטענות הדרכים, כי נשיא בית המשפט העליון סיפר, על שופט תעבורה שטיפל ב־17 אלף תיקים (של נהגים עבר־יינים) בשנה אחת. "זהו מספר מחריד", אמר.

הגיב שר התחבורה, חיים קרפו: "איך איש אחד, עם כל הכבוד, יכול לטפל ב־17 אלף תיקים?"

השיב היו"ר, דב בן מאיר: "איך רופא בקופת־חולים מקבל 70-80 איש במשך שעתיים?"...

ש. אמיתי

למי מפריעה הביפה השחורה של יולי אדלשטיין

"כל כיפה היא שחורה משחור", זו היא סיסמה חדשה שטבע אותה בלקסיקון הציבורי, תבר הכנסת יוסי שריד, והחרה החזיק אחריו הסופר עמוס עוז, איש תנועת העבודה, שכלפיו כיוון המעם יוסי שריד את ביקורתו.

עוז הואשם על ידי שריד בהאורת פנים ל"שחורים" על איזה שהוא בימוי שהשתמע ממנו חיוב כלפי אנשי ש"ס "השחורים". ומכאן באה תגובתו של שריד ש"כל כיפה היא שחורה משחור", והוא כמובן לא הבדיל בין גוש אמונים לאנשי אגודת, בין בני הקיבוץ הדתי לבין אנשי ש"ס, מאמרו של שריד שפורסם ב"הארץ" רצר־ף ביטויים שספק לנו אם השמיע כאלו כלפי אנשי אש"פ, או שונאי ישראל מכל סוג שהוא. אצלהם הוא מוצא את הלבן, כאן את השחור. עוז מצדו מיהר להתנצל, שלא הבין שריד את דבריו וכי גם הוא סבור ש"כל הכיפה היא שחורה משחור".

יחס דומה לכיפה שחורה מצאנו אצל אנשי העבודה ש"הכיפה השחורה הגדולה על ראשו של יולי אדלשטיין — ההיגיון הרוסי הקליל (!) נוטלים ממנו את הצבריות המושלמת".

אדלשטיין שהגיע ארצה בשבוע שעבר הרשים את האנ־שים עמו, בשפה העברית הצב־ירת שבפיו, בהתמצאותו בכל הבעיות המקומיות. אך בעיקר בדרך התקרבותו ליהדות, שבאה בעקבות נטייתו ללמוד שפות ולימוד השפה העברית. כאשר נשאל בכלא על ידי אסיר אחר: "איך אתה מסוגל לשבת כשלא עשית כלום?" ענה: "אני יודע מה עשיתי, אני רוצה לעלות לישראל".

אדלשטיין נדרף גם כאשר נאסר, על קיום מצוות, וכאשר הכחיש בבהמ"ש את "האש־מות" שיוחסו לו הצהיר: אני מאמין כי אלוקי ועמי יעזרו לי בדרך הארוכה שנגזר עלי ללכת". במהלך מאסרו החרימו ממנו את הסידור והתפילין, מנעו ממנו לחבוש כיפה ("כל כיפה שחורה משחור") ואז הכריז על שביתת רעב. מפקד המחנה הר־דיע לו שיוסיף לספוג מכות, "עד שיצא ממנו הדיבוק הדתי".

אדלשטיין נקלט בארץ, לפי שעה, כישוב שאימץ אותו ויגיל בעבודו מאבק בימלאומי, "אלוק שבות", בגוש עציון. כאשר בי־קרנו במקום זה באקראי, כפי אחרים לפני הגיעו מצאנו על שולחן בבית הכנסת מקום שמור ליולי אדלשטיין. יחכן אמנם שאת הכיפה השחורה יאלץ להחליף "כמנהג בני המקום". אך יתכן בהחלט שימשיך ללמוד בישיבה שבמקום.

יתכן שהנסיון של יולי אד־לשטיין יעמוד לו, כאשר יעלו לשלטון הברוו של יוסי שריד ויתנגו כלפי הכיפות, כפי שהם מסוגלים ופלולים למהר. מי יודע אם לא בעת כזאת מדקק לנסיונם של אדלשטיין ביצון, שצ'רנסקי וחבריהם...

ד. ירושלמי

חיים אשר ברגמן

סוף שבוע

החפירות הארכיאולוגיות באתר הקברים בקיסריה הופסקו, לאחר הוראות מפורשות של הנהלות האוניבר־סיטה בחו"ל, אשר מאנשיהם המרכבה המשלחת האר־כיאולוגית שעסקה בחילול הקברים.

אם לשפוט ע"פ נסיון העבר, ישלימו עתה ארכיאולוגים ישראליים את מלאכת ההרס, לאור התמוחתם בעבר בהריסת אתרי קבורה יהודיים עתיקים.

★

ואולי ימשכו גם הארכיאולוגים הישראליים את ידם מאתר החפירות בקיסריה, אם יתברר... שאכן הקברים אינם של יהודים.

★

הדרך הבטוחה ביותר שבו תוכל ההתנדרות להשיג את מבוקשה, לאישור התכנית לשבוע עבודה בן חמישה ימים, היא, לשכנע את הנציגים הדתיים שהדבר יגרום לחילולי שבת המוניים במרכזי הבידור.

★

לנוכח האפשרות של אישור התכנית לקיצור שבוע העבודה, נערכים כבר ועדי העובדים הגדולים לסדורי עבודה בסופי שבוע, כדי לזכות בשכר מוגדל של 300-400 אחוז.

★

פשרה: האוצר יסכים בסופו של דבר להחיל את ההצעה לשבוע עבודה מקוצר... על כל הגימלאים.

★

כשחיוך על שפתיו, אמר השבוע ערפאת, כי עד שנת 2000, ישיגו הפלשתינאים את הנצחון, כאשר הם יהיו הרוב בתחומי מדינת ישראל והיהודים המיעוט.

את קביעתו זו מבסס ערפאת בין היתר על העובדה כי מאז קום המדינה בוצע מיליון הפלות.

★

הישגו של עו"ד יורם שפסל הוא בכך שבדפי ההיס־טוריה יכתב שהוא זה שניהל את ההגנה במשפטו של "איוון האיום".

הסתדרות צעירי אגודת ישראל הנוער האגודתי בא"י

מחלקת הנוער — המרכז לנופש והבראה

נמשכת ההרשמה למחנה הקיץ לבני ישיבות קטנות

מיום שני ט"ו מנחם אב (10 באוגוסט) עד יום שני כ"ב מנחם אב (17 באוגוסט) ס"ה 8 ימים

כולל שני ימי טיול

בכפר הנוער "חזון יחזקאל"

ע"י קרית גת

בתוכנית: פעילות חינוכיות, מסעות אתגר, טיולי סנפלינג, חוגים שונים, מופעים והוויות, רחצה בבריכה, משחקי מחנה ועד,

★ ★ ★

פרטים והרשמה: בני ברק: משרדי צא"י רח' שלו"ה 2 טל: 700121-2-3 כל יום בין השעות 1-9 בצהרים ומ־4-7 בערב

ירושלים: משרדי צא"י רח' שטראוס 21 טל: 02-232881 כל יום בין השעות 9-6 בערב

★ ★

וביתר סניפי התנועה ברחבי הארץ

המרכז לתלמודי תורה ברחבי הארץ

מרכז לתלמודי תורה ברחבי הארץ

ע"ש הקדוש רבינו חיים בן־עטר זצק"ל

בראשות הרה"ג ראובן אלבז שליט"א

הצלה!

ילדי ישראל זקוקים לך

בא והצל בעוד מועד!

את ילדי ישראל משמד רוחני

למרכז לתלמודי תורה ברחבי הארץ

דרושים בדחיפות

פעילים מנוסים בעלי יוזמה ומרץ ובעלי נסיון בתחומים הבאים:

- ניהול מוסדות
- עובדי הוראה לכל הכיתות והגילים (מרום חובה, חובה וכיתות א-ח)
- רכזים, עובדי מזכירות ואחזקה
- בעלי כלי רכב (להסעת תלמידים ולמטרות נוספות).

כן דרושים בדחיפות מסיעים ותורמים לסיוע ותמיכה כספית רחבה

ובתחומי אחריות מזון ושתיה לילדים, ציוד להוראה לכיתות הלימוד ולמסגרת

פרטים נוספים והרשמה: "מוסדות אור החיים", רח' עזרא 1, ירושלים

בשעות 9—13 לפנה"צ ומ־16—21 בערב. טל. 02-825588, 821415-6

תכשיטי שיינפלד

מודיעים על פתיחת החנות מס' 28 במרכז הישראלי לעיצוב תכשיטים, מבחר גדול של תכשיטים, שעונים לכלות פנינים וכלי כסף במחירים זולים

להתראות חיים ופנינה שיינפלד

30 חנויות תחת קורת גג אחת

עשרות חברות, מן היוקרתיות והחשובות בארץ, מציגות את האוצר הגדול ביותר שנראה פעם בישראל

כמות עצומה של זהב ויהלומים, אבני חן ומתכות יקרות ואופנתיות, מספר עצום של תכשיטים, כלי קודש ויודאיקה, עוצרי נשימה בעיצובם.

המרכז הישראלי לעיצוב תכשיטים

מיוחד לקוראי "המודיע" הבא מודעה זו תהנה מ־10% הנחה

עכשיו אתה יכול לרכוש תכשיט ישירות אצל מיטב היצרנים

בואו מתי שנוח

ה"מרכז" פתוח כל יום משעה 10 בבוקר עד 8 בערב ביום שישי עד 2 אחה"צ.

מכבדים כל כרטיסי האשראי

רח' הירקון 78 ת"א (מול שגרירות ארה"ב) טל. 03-653506/7

הרב מנחם פרוש

עצמות ישראל כדומן על פני השדה?

אין לי ספק בכך שכל אחד מחברי הכנסת שיש בו רגש מינימלי למשמעותם של קבר, קברים, או בית קברות כלשהו, על אחת כמה בית קברות עתיק איזה שהוא, ועל אחת כמה וכמה בית קברות יהודי עתיק, היה מתקומם ומזדעזע מההסתפרות של הקברצה שבאה מחוץ לארץ, בראשותו של פרופ' כהן מאוניברסיטת ניו־יורק. איך הם הסתערו בצורה רצחנית, מוציאים עצמות בבזיון משוגע, מתעללים כאשר מתגלית גולגולת שלמה. וכך מזה ימים הם מחללים קברי קדמונים בבית העלמין היהודי העתיק בקיסריה, הורסים אותו הרס תרבאלי.

הקברים בקיסריה הם עתיקים מאוד, בניים שורות שורות, וסדר הקבורה נראה מבחוץ כמתאים לנהגו קברי ישראל, ויהודים גרו במקום הזה במשך תקופות רבות. יודע שגם רבותינו האמוראים חיו בקיסריה.

אני רוצה שיהיה ברור שאני בעד חשיפות ארכיאולוגיות, התחשפות הן היא לפניה בקברים. אף אחד לא יציג את הנושא בצורה מטולפת, כאילו אנחנו מתנגדים לחשיפות ארכיאולוגיות. התנגדותנו היא לפגיעה בקברים. הייתי רוצה שכל אחד ישים לנגד עיניו איך היה מתייחס אל הצנף אם היה רואה שפוגעים, חלילה, בקברי הוריו וקרוביו האישיים.

אין כל ספק בכך שבקיסריה היה יישוב יהודי, כפי שאמרתי. תקראו את ספרו שלו ד"ר משה גיל על ארץ־ישראל ועל התקופה הערבית הראשונה, משנת 639 עד שנת 1,099, שם הוא קובע שבתקופה זו היה בקיסריה יישוב יהודי. המומחים יכולים גם להבחין לפי צורת הקברים שהם קברי יהודים. אולם יחסי מאוד שנקבע כי על־פי ההלכה היהודית ועל־פי דברי ימינו, יודענו כל הדורות שיהודים הקפידו להוג כבוד ולהביא לקבורה גם לא־יהודים.

ארשה לעצמי לצטט ממה שנאמר בשמואל ב', פרק ח', פסוק י"ג. שם נאמר: ויעש דוד שם בשובו מהכותו את ארם בגיא מלח שמונה עשר אלף. ורש"י אומר: שקבר את ההרוגים שהרג בארום הוא — כך אומר רש"י — שם סלב לישראל שקוברין את אביהם.

מעניין לצטט גם מה קובע הרמב"ם. אני מצטט מהרמב"ם, סוף פרק י', הלכות מלכים: חכמים ציוו לבקר חוליהם של הגויים ולפרנס עניהם בכלל עניי ישראל ולפרנס עניהם בכל עניי ישראל מפני דרכי שלום. הרי נאמר: טוב ה' לכל ורחמיו על כל מעשיו. ואמר: דרכיה דרכי נעם וכל נתיבותיה שלום.

אין אנו מקבלים כאילו ביקש דיה יש בית קברות לא יהודי. אבל אל לנו לשכוח חומרת הדברים שנאמרו על־ידי ראש אגף העתיקות, כאילו מאחר וזה בית קברות לא יהודי אפשר להרוס ולהתעלל בקברים, באלה שנקברו בקברים האלה. באיזה פנים אנו פנים אל הפולנים בפולין, ובימים אלה נמצאת שם משלחת מאגודת ישראל העולמית ועוד חוגים נכבדים אחרים המבקשים שהפולנים לא יפגעו בבתי הקברות, איך נרים פנינו אליהם? מה נענה להם כאשר כאן במדינת ישראל מכריז דובר רשמי מאגף העתיקות של משרד החינוך הממשלתי, שקברים לא יהודים מותר לחלל ולהרוס.

הרי חיבים אנו לדעת את ההשלכות החמורות שתהיינה להרס הקברים, בין אם אלה קברים יהודים וגם אם לדבריהם אין אלה קברים יהודים.

אני חייב לציין בהערה רבה הדברים שפורסמו בגלי צה"ל, ואני מתכוון לראיון עם הארכיאולוג מר מאיר בן־דב. חבל שבומני המצומצם לא אוכל לצטט מדברי שהתייחסו להשלכות שיהיו להרס הקברים, ולא משנה — כך הוא אומר — אם זה קבר יהודי או לא יהודי. איך אנחנו יכולים להסביר את הדבר הזה בפולין, אומר מר מאיר בן־דב, שכאן מותר לחפור בתי קברות או לפנות אותם, להניף ולסלק אותם כי אין שם יהודים. הארכיאולוג מאיר בן־דב מציין את הרגישות שאנו מגלים לעצמות של חללי צה"ל. כמה מאמצים משקיע צה"ל בחיפוש עצמות חללי צה"ל, ואיך אנחנו מתרגשים כאשר מגיעה אלינו ידיעה על חילול בית קברות באיזה שהוא מקום בחוץ לארץ. ידיעות כאלה מעוררות אצלנו סערה גדולה.

הארכיאולוג בן־דב מרה ומתחזה בצדקת הטענות שהיו בעבר לראשי אתרי קדישא, שהם לא באים אל כל החפירות ואל כל המקומות. הם באים כנראה רק לאותם מקומות בהם יש אכן בית קברות. וכך הוא גם קובע בהחלטיות שבעיר דוד היה בית קברות. הארכיאולוג בן־דב ממשיך ומדבר על הצורך לבוא לידי הבנה עם אנשי האתרא קדישא, כי לדבריו יש שם אנשים שהם קשובים. מר בן־דב מדגיש שעם ישראל מקדיש הרבה יחס וחמן לנשא המתים ומגלה רגישות רבה לחילול בית קברות בחוץ־לארץ, אפילו במקום נידח.

מצד־שני מאוד מאוד שראש אגף העתיקות, מר אבי איתן, הכריז שאין אנו מתייחסים לשאלה אם זה בית קברות. הדבר הקובע הוא רק אם זה חשוב למחקר העבר של הארץ. מר אבי איתן מתעלם בהכרזתו מסעיף 172 לחוק דיני הענשין, חומרה מאוד גישתו של ראש אגף העתיקות, שהוא הריש לכל מרפין בישין, בכל הסערות המתעוררות, כאשר מסתערים על קברים ובאכזריות מתעללים בגר־פות ובעצמות של נחזי נפש. הוא פוגע עמוקות באחז מיסודות אמונתנו, שגופו של האדם הוא כבודנו לספר תורה.

במשך דורות על דורות חיו בארצנו גדולי מאורי ישראל. במשך דורות שאנו כל אלה שלא זכו לעלות בחייהם לארץ ולחיות בה, שעצמותיהם תובאה לקבורה בארץ הקודש. מי היה מעלה אר־פעם על דעתו שדוקא כאשר נחיה כאן בארץ הקודש בשלטון של מדינה יהודית ישראל לעצמנו מי שמיצג את מדינת ישראל לתת יד להתעללות בקברי קדמונים?

הקשיבו למה שקורה בקיסריה. הגיעה קבוצה של לא יהודים בראשותו של פרופ' תברים ג' בול, שהוא שליח אוניברסיטת דוד בצפון מדיסון במדינת ניו־ג'רסי, אשר נשיאה הוא ד"ר פאול הארדן. וכך כותב אלי הרב זאב ברלין מראשי אגודת־קדישא: בקיסריה העתיקה גיליו בימים האחרונים חילול שבתות של קברים עתיקים, מחצה מזוזיע של קברים וצוויים שמוזכם מבצבצים חלקי גולגלות ועצמות אדם.

הרב זאב ברלין ממשיך וכותב: מסרו לי שבאחד הקברים ראו יהודי המחזיקה חבל, סימן תקוע של הארכיאולוגים. הקשיבו איפה היא תקועה. היא תקועה לתוך גולגלת המבצבצת מקבר שסתם. יתאר כל אחד לעצמו, אילו היה רואה ביזוי גופתו של אביו או אמו, האם היה מחרישו?

כשנתגלתה שערוריית בית הקברות בקיסריה, אמר ראש הקבוצה פרופ' בול, שאם יקבל פנייה מהרב הראשי, שאמנם שם בית קברות — יפסיקו לפגוע בבית הקברות. הרב הראשי הגאון הראשון לציון, הרב מרדכי אליהו שליט"א, פנה במכתב לפרופ' בול, שאכן קיים חשש שלפנינו קברי ישראל. אולם לצערנו, פרופ' בול קיבל עידוד. ואתם יחדיים כמו־מאגף העתיקות. הוא המשיך לפגוע בקברים.

רבנים ואישי ציבור מפורסמים פנו בפניות מרגשות לנשיא האוניברסיטה בניו־ג'רסי פרופ' הארדן. גם אני שוחחתי ארוכות עם פרופ' פול הארדן, פרופ' הארדן פנה לפרופ' בול הודיה לו להפסיק ההתעללות בקברים בקיסריה. ולתדהמתנו זה לא הועיל. נשיא האוניברסיטה, פרופ' פול הארדן, הודיע לראש קבוצת החופרים פרופ' בול, שהוא מפטר אותו מתפקידו באוניברסיטה. ומענין שגם זה לא הועיל. ופרופ' בול וקבוצתו ממשיכים להרוס ללא רחמים בכשיל וכילפות פוגעים בקברים — — — עצמות נזרקות בביזיון משווע. ומי מעורר אותם? מי עומד מאחוריהם? אנשי אגף העתיקות של משרד החינוך.

התמונה בקיסריה נראה ומ־בישה. בושה תכסה פניו והלב מתפלץ לראות באיזה אכזריות עומדים גויים צעירים חופרים והורסים ומתעללים בקברי קדמו־נים, והם מוקפים בחבלים ובמ־שמרות של כ־150 שוטרים, ואלה אשר לבם נקרע למראה ביזוי קברי קדמונים לא יוכלו לגשת אליהם.

משרד החינוך והמשטרה מת־עלמים מהסצינה הברוטלית של חוק דיני עונשין (פגיעות ברגשי דת ומסורת) אשר אומר: "הנכנס שלא ברשות למקום פולחן או קבורה או למקום שיחוד לצרכי לוויה המת, או לשמירת עצמותיו של מת, או נוהג במת שלא בכבוד, או גורם הפרעה לאנשים שנתקהלו ללוויית המת, דינו מאסר שלוש שנים".

אני שואל, היכן החוק ומי שומר על החוק? אני קורא לכנסת להורים קולה ולבקש להפסיק מיד את ההתעללות בקברים בקיסריה.

(דברים בכנסת)

הרב אברהם יוסף שפירא

למשחית בדרכים: הרף!

אם אין יראת אלוקים — יש וצוול בחיי אדם

האונות הדרכים בישראל הר־צוף להילחם למניעתן אינה שאלה תיאורטית. במציאות הישר־ראלית זו שאלה ממשית, מעשית. לא עליונו, אינני רוצה לומר מה קרה ומי מסתובב ומשתולל בדרכים ומפיל חללים כבדים ללא הבחנה בין נער לזקן, בין איש ואשה. כיתן שנותנה הרשות למשחית, שוב אינו מבין, וחמנא ליצלן.

אני הייתי מציע לכנסת דבר שאין צורך בהוקצב בשבילו, דבר שאין צורך במשאבים משר האוצר בשבילו. מן הדין היה להכריז יום צום ותפילה, זה אינו דבר שדורש לו כסף, ולבקש חסדי שמים לה־פסקת הקסל הנורא בדרכים.

בעלותי לכאן היום לפתוח את הדיון במליאת הכנסת בנושא תאונות הדרכים אינני משמיע רק את זעקתי; אני פה לזעקתם של אחינו בני ישראל; אני פה לכאבם של רבות מתושבי ישראל; שליח של יתומים ואלמנות, של משפחות שלמות שביתן חרב עליהן בעק־בות תאונות הדרכים.

כדי להוכיח את הבעיה במלוא חריפותה אני רוצה בראש ובראי־שונה להביא בפני הכנסת נתונים על תאונות הדרכים הנפגעים בתקופה שמתחדש יונאר עד יתי 1987 בהשוואה לאותה תקופה אשתקד, וכן נתונים על תאונות הדרכים בחודש יוני 1987 בהש־ואה לאותו חודש בשנת 1986.

אתחיל דווקא מהנתונים על השבועיים האחרונים, דהיינו מ־1 ביולי 1987 עד ל־15 בחודש. ובכן, הנתונים לגבי השבועיים האחרו־נים הם כאלה: 24 תאונות קטלני־ות, בהן נהרגו 34 איש. בין הנר־גים, רחמנא ליצלן, 6 ילדים עד גיל 14. 104 תאונות קשות בחצי החודש הזה, בהן נפצעו קשה 131 איש. כן הפצועים קשה היו 33 ילדים. בשבוע האחרון בלבד נהרגו 19 איש ויש 64 פצועים קשה. הנתונים מחרידים ומקפלים בתוכם סרגידות משפחתיות נור־אות.

תמונת הנתונים לא תהיה שלמה אם לא נסקור את תאונות הדרכים בחצי השנה האחרונה לעומת אותה תקופה בשנה שעב־רה. בשנת 1987 היו 7,569 תאונות לעומת 7,141 באותה התקופה 1986. כלומר, כשאני מדבר על תאונות, אני מדבר על עליה של 6% בתאונות הדרכים. בשנת 1987 נפגעו בתאונות דרכים 11,230 איש, ובשנת 1986 נפגעו 10,318, דהיינו, גם פה עליה של 8.8%. כלומר, עליה של קרוב ל־9% הרוגים בתאונות.

פצועים קשה: בשנת 1987 היו 1,873; ובשנת 1986 היו 1,649. גם כאן עליה כמעט של 14%. פצו־עים קלים: בשנת 1987 היו 9,150, ואילו בשנת 1986 היו 8,478.

ברוך. השם שיש סעיף אחד עליו אפשר להצביע על ירידה ב־6.6%; והוא סעיף נפגעי תאונות הדרכים — ילדים. בחצי השנה הראשונה נפגעו 847 ילדים, לער־מת 907 באותה תקופה אשתקד. אם בצד הפגועים היתה ירידה, הרי באשר להרוגים בילדים היתה עליה של 10%. בחצי השנה האחרונה הרגו 22 ילדים, לעומת 20 ילדים בשנה שעברה.

מספרים שהצגתי ראי שיש בכחם להעיד על המצב החמור. אבל בשום פנים ואופן אין הם יכולים לומר דבר וחצי דבר על ההיבט האנושי, על הרס המשפ־חות, על כאב ההורים, על בתים שנחרבו, על אנשים שנותרו נכים לכל חייהם, על ילדים ששוב לא יראו את אור השמש. אין זה כלל חשוב להשוות את הנתונים אצלנו לעומת נתונים במדינות אחרות. היהדות גורסת כי כל אדם הוא עולם ומלואו וכל המציל נפש אחת מישראל כאילו הציל עולם מלא. אנחנו לא יכולים להגיד: בצדפת כך, בשוויץ כך, בהולנ־כך. אין דבר כמו עם ישראל, ובשבילנו יהודי אחד הוא מיליון אנשים.

אני יודע שאפשר להצביע על גורמים רבים להאונות הדרכים, אולם דומני כי נחטא לאמת אם לא נתמקד בשיחות המרכזיות העיקריות. לקראת הדיון הזה קיימתי שיחות עם גורמים רבים הנוסקים בנושא. נועדתי לשיחה ארוכה עם כבוד השופט דב לוין — שהשתתף רק אתמול בישיבת הממשלה על תאונות הדרכים — העומד בראש המועצה למניעת תאונות דרכים; עיינתי בחומר רב של המרכז לחקר הנהיגה וצמצום נפגעיה בירושלים, בראשותם של פרופסור בן־דוד ופרופסור בוד־מהיימר; שמעתי מומחים ממבנים שונים, ועל כן בראשותכם אפרט את הנקודות המרכזיות הסבוצות טיפול:

חינוך — משרד החינוך הי־תרבות צריך להעמיד את נושא הבטיחות בדרכים במוקד תכניות החינוך בשנה הבאה. מן הדין שמשרד החינוך יכריז על שנת הלימודים הבאה כשנת הבטיחות בדרכים. כך נצליח לחנך ולהדריך דור של אזרחים שומרי חוק, המ־כבדים את החולת ומגלים אדיבות טובה. תתאדו לעצמכם אם חל־מידים ילמדו בטיחות בדרכים, הרי באופן ישיר כזה נצמיד לכל אב שדור קטן שיעמוד מאחורי אביו ויעיר לו על דרך נהיגתו. אנו מגלים דור צעיר למופת, שמצ־טיין בתחומים רבים. מדוע לא נגדל גם דור צעיר המצטיין בב־היגון?

אני רוצה להגיד משהו ואני מקווה שחברי הכנסת הלא־דתיים לא יכעסו עלי, אילו היו מכניסים לבתי הספר קצת חינוך כדי שיביני מה פירוש הדבר להיות יראי שמים וכדי שיידעו שיש מישהו מעליהם. אנחנו יודעים שיש מתירנות, וא־מרתי זאת אתמול לכבוד השופט לוין, אם מישהו פותח, לא עליהם, היום פתוח, הוא ראה איזה תמונות מוצגות בעתון. אנחנו יודעים שאדם, כשהוא שיכור, אסור לו לנהוג. בן אדם משתכר לא רק מיין, בן אדם משתכר מהרבה דב־רים. ולא עליהם, מי שראה היום את התמונות בעתונות, האם הוא יכול לנהוג אחר כך? הוא יכול להשתכר — — —

פה, בכנסת חששתי להציע יום צום ותפילה שמא מישהו יציר לי על הצעתי זו. בדרך החיים שלי אני חושב על הרבה דברים. אני חושב שמלחמת אחים ושנאת ישראל, כפי שקורה אצלנו, כשב־כל יום אנחנו שומעים על הריגות, לא עליהם, ילד הורג את אביו, את אמו, כשאנחנו קוראים על שחזי־טות — אנשים נכנסים לתחומים גדולים. לא עליהם, לא פעם אני שומע מנהגים שהתחת שהם נכנ־סים לתוכו גורם לאסונות. אנחנו צריכים לשאול מה גורם למחת בארץ?

הסברה החחדרת מדעת: אמצעי התקשורת יכולים לתרום תרומה משמעותית יותר להסברה ולהתעמקת המדעות לבטיחות בדרכים. אני יודע כי במצב הזה, הפתונות ואמצעי התקשורת האלקטרוניים אינם נוקטים יוזמה עצמאית לעסוק בענין.

הציעו עורך שני בטלוויזיה, על מה? על מסחר? לא עליהם, להראות עוד פעם תמונות המבהות בתאונות הדרכים בידי משה ארצי מרכזי, כאשר לרשותו כחו אדם מקצועי, צשר להביא לאכיפה משמעותית יותר ולהורדה ניכרת בתאונות הדרכים.

לצורך האכיפה ניתן גם לה־שתמש במיכשור מודרני, שפותח על־ידי המרכז לחקר הנהיגה וצמצום נפגעיה. המיכשור המו־דרני פותח כך שהוא יכול לדווח על נהיגה במהירות מותרת ועל שמירת דרוח בין כלי הרכב.

כאשר אומרים יודנו לא שפכה את הדם הזה", צריך לחשוב פע־מים אם אנחנו יושבים פה מספיק בכנסת וחושבים ימים שלמים. ואני רוצה להגיד: אני זוכר — אני לא רוצה להביע דעה חיובית או שלילית — שעל מלחמת לבנון עשו הפגנה של 300 אלף איש, 200 אלף איש. אנחנו רואים שמבחינת הרוגים ופצועים בתאר־נות הדרכים אלה הם דברים, לא עלינו, שבמלחמה לא קורים יותר. האם מישהו ראה הפגנה אחת, לא של 300 אלף איש, של 10 אלפים איש, על תאונות דרכים?

המספרים שהצגתי ראי שיש בכחם להעיד על המצב החמור. אבל בשום פנים ואופן אין הם יכולים לומר דבר וחצי דבר על ההיבט האנושי, על הרס המשפ־חות, על כאב ההורים, על בתים שנחרבו, על אנשים שנותרו נכים לכל חייהם, על ילדים ששוב לא יראו את אור השמש. אין זה כלל חשוב להשוות את הנתונים אצלנו לעומת נתונים במדינות אחרות. היהדות גורסת כי כל אדם הוא עולם ומלואו וכל המציל נפש אחת מישראל כאילו הציל עולם מלא. אנחנו לא יכולים להגיד: בצרפת כך, בשוויץ כך, בהולנ־כך. אין דבר כמו עם ישראל, ובשבילנו יהודי אחד הוא מיליון אנשים.

אני יודע שאפשר להצביע על גורמים רבים להאונות הדרכים, אולם דומני כי נחטא לאמת אם לא נתמקד בשיחות המרכזיות העיקריות. לקראת הדיון הזה קיימתי שיחות עם גורמים רבים הנוסקים בנושא. נועדתי לשיחה ארוכה עם כבוד השופט דב לוין — שהשתתף רק אתמול בישיבת הממשלה על תאונות הדרכים — העומד בראש המועצה למניעת תאונות דרכים; עיינתי בחומר רב של המרכז לחקר הנהיגה וצמצום נפגעיה בירושלים, בראשותם של פרופסור בן־דוד ופרופסור בוד־מהיימר; שמעתי מומחים ממבנים שונים, ועל כן בראשותכם אפרט את הנקודות המרכזיות הסבוצות טיפול:

חינוך — משרד החינוך הי־תרבות צריך להעמיד את נושא הבטיחות בדרכים במוקד תכניות החינוך בשנה הבאה. מן הדין שמשרד החינוך יכריז על שנת הלימודים הבאה כשנת הבטיחות בדרכים. כך נצליח לחנך ולהדריך דור של אזרחים שומרי חוק, המ־כבדים את החולת ומגלים אדיבות טובה. תתאדו לעצמכם אם חל־מידים ילמדו בטיחות בדרכים, הרי באופן ישיר כזה נצמיד לכל אב שדור קטן שיעמוד מאחורי אביו ויעיר לו על דרך נהיגתו. אנו מגלים דור צעיר למופת, שמצ־טיין בתחומים רבים. מדוע לא נגדל גם דור צעיר המצטיין בנ־היגון?

אני רוצה להגיד משהו ואני מקווה שחברי הכנסת הלא־דתיים לא יכעסו עלי, אילו היו מכניסים לבתי הספר קצת חינוך כדי שיביני מה פירוש הדבר להיות יראי שמים וכדי שיידעו שיש מישהו מעליהם. אנחנו יודעים שיש מתירנות, וא־מרתי זאת אתמול לכבוד השופט לוין, אם מישהו פותח, לא עליהם, היום פתוח, הוא ראה איזה תמונות מוצגות בעתון. אנחנו יודעים שאדם, כשהוא שיכור, אסור לו לנהוג. בן אדם משתכר לא רק מיין, בן אדם משתכר מהרבה דב־רים. ולא עליהם, מי שראה היום את התמונות בעתונות, האם הוא יכול לנהוג אחר כך? הוא יכול להשתכר — — —

פה, בכנסת חששתי להציע יום צום ותפילה שמא מישהו יציר לי על הצעתי זו. בדרך החיים שלי אני חושב על הרבה דברים. אני חושב שמלחמת אחים ושנאת ישראל, כפי שקורה אצלנו, כשב־כל יום אנחנו שומעים על הריגות, לא עליהם, ילד הורג את אביו, את אמו, כשאנחנו קוראים על שחזי־טות — אנשים נכנסים לתחומים גדולים. לא עליהם, לא פעם אני שומע מנהגים שהתחת שהם נכנ־סים לתוכו גורם לאסונות. אנחנו צריכים לשאול מה גורם למחת בארץ?

הסברה החחדרת מדעת: אמצעי התקשורת יכולים לתרום תרומה משמעותית יותר להסברה ולהתעמקת המדעות לבטיחות בדרכים. אני יודע כי במצב הזה, הפתונות ואמצעי התקשורת האלקטרוניים אינם נוקטים יוזמה עצמאית לעסוק בענין.

הציעו עורך שני בטלוויזיה, על מה? על מסחר? לא עליהם, להראות עוד פעם תמונות המבהות בתאונות הדרכים בידי משה ארצי מרכזי, כאשר לרשותו כחו אדם מקצועי, צשר להביא לאכיפה משמעותית יותר ולהורדה ניכרת בתאונות הדרכים.

לצורך האכיפה ניתן גם לה־שתמש במיכשור מודרני, שפותח על־ידי המרכז לחקר הנהיגה וצמצום נפגעיה. המיכשור המו־דרני פותח כך שהוא יכול לדווח על נהיגה במהירות מותרת ועל שמירת דרוח בין כלי הרכב.

כאשר אומרים יודנו לא שפכה את הדם הזה", צריך לחשוב פע־מים אם אנחנו יושבים פה מספיק בכנסת וחושבים ימים שלמים. ואני רוצה להגיד: אני זוכר — אני לא רוצה להביע דעה חיובית או שלילית — שעל מלחמת לבנון עשו הפגנה של 300 אלף איש, 200 אלף איש. אנחנו רואים שמבחינת הרוגים ופצועים בתאר־נות הדרכים אלה הם דברים, לא עליהם, שבמלחמה לא קורים יותר. האם מישהו ראה הפגנה אחת, לא של 300 אלף איש, של 10 אלפים איש, על תאונות דרכים?

המספרים שהצגתי ראי שיש בכחם להעיד על המצב החמור. אבל בשום פנים ואופן אין הם יכולים לומר דבר וחצי דבר על ההיבט האנושי, על הרס המשפ־חות, על כאב ההורים, על בתים שנחרבו, על אנשים שנותרו נכים לכל חייהם, על ילדים ששוב לא יראו את אור השמש. אין זה כלל חשוב להשוות את הנתונים אצלנו לעומת נתונים במדינות אחרות. היהדות גורסת כי כל אדם הוא עולם ומלואו וכל המציל נפש אחת מישראל כאילו הציל עולם מלא. אנחנו לא יכולים להגיד: בצרפת כך, בשוויץ כך, בהולנ־כך. אין דבר כמו עם ישראל, ובשבילנו יהודי אחד הוא מיליון אנשים.

אני יודע שאפשר להצביע על גורמים רבים להאונות הדרכים, אולם דומני כי נחטא לאמת אם לא נתמקד בשיחות המרכזיות העיקריות. לקראת הדיון הזה קיימתי שיחות עם גורמים רבים הנוסקים בנושא. נועדתי לשיחה ארוכה עם כבוד השופט דב לוין — שהשתתף רק אתמול בישיבת הממשלה על תאונות הדרכים — העומד בראש המועצה למניעת תאונות דרכים; עיינתי בחומר רב של המרכז לחקר הנהיגה וצמצום נפגעיה בירושלים, בראשותם של

בשובו מביקור חמישי תוך ארבע שנים מגלה יז"ר הוועד הפועל העולמי:

ניצני־שיקום ועבודות־גידור בבתי העלמין בפולין

אינם בקצב הרצוי אך חלה התקדמות שצריך לעודדה

— מאת א. בן־ישי —

בשובו מביקור חמישי תוך ארבע שנים מגלה יז"ר הוועד הפועל העולמי, הרב אברהם יוסף שפירא, שאמץ להגיע אל כל בתי הקברות בפולין. אולם לא הצ־ליח להגיע ולהתפלל ליד הציון וקרוב כל כך ללבו. אכזבתו היתה רבה. סבכי־קוצים, חרולים וקס־שונים, שפרחו פרא במקום מנוע מכנו להגיע אל יעדו הנכסף. ובצבו, איפוא, ממנו למלא אחר משאלת־לבו, הוא שב על עקבותיו מבלי שיכול היה למלא משימתו המ־יוחלת — תפילה על ציון האם ע"ה. וכל זאת לאחר שגילה כי בית העלמין בו קבר אביו דיל חרשו עד היסוד והפכו למגרש־ספורט רחוב־ידים.

ואכזבה אישית זו לידי"ר הוועד הפועל העולמי של אגד"י ויר"ר ה"הועדה העולמית. של היהדות אחרדית לשיקום והצלת בתי העלמין בפולין", הרב יחזקאל מאיר אברמוביץ, לא הרפתה מרוחו ולא השיגה את שאיפתו היקודת לפ־עול, בכל דרך אפשרית. בכל הא מצ־ינו הארכיאולוגים: למען המטרה הקדושה" — הצלת 434 בתי העלמין היהודיים בפולין שנותרו בשיממונם וחורבנם מתוך אופל מוראות השואה האימה. כאש תוקר בלבו היא המשימה הק־שה שהעמיס על עצמו בשנים האחרו־נות לפעול באחרון־קבע, וללא רתיעה למען שיקומם של ציוני השבורים של השבט היהודי המ־פואר שנכחד ונתלש מאדמת פו־לין.

השבוע שב הוא מביקור נוסף, חמישי, במשך ארבע השנים האחרונות, במטרה התפקיד הקשה שנטל על עצמו — ובפיו תביעה חד־משמעית ובהיר־ה: למהר ולהציל את מה שניתן עוד להציל. בטרם יהיה מאוחר. היחוד ותצרו עיכובים, מגלה הרב אבר־מוביץ בשיחה מרגשת עמו, גם במקומות שבביקורים הקודמים סיכמנו להקים גדר סביב בית־הקברות, לא נעשה דבר. אמר לי: הלכתי מלכים: חכמים ציוו לבקר חוליהם של הגויים ולפרנס עניהם בכלל עניי ישראל ולפרנס עניהם בכל עניי ישראל מפני דרכי שלום. הרי נאמר: טוב ה' לכל ורחמיו על כל מעשיו. ואמר: דרכיה דרכי נעם וכל נתי־בותיה שלום.

אין אנו מקבלים כאילו ביקש דיה יש בית קברות לא יהודי. אבל אל לנו לשכוח חומרת הדברים שנאמרו על־ידי ראש אגף העתי־קות, כאילו מאחר וזה בית קברות לא יהודי אפשר להרוס ולהתעלל בקברים, באלה שנקברו בקברים האלה. באיזה פנים אנו פנים אל הפולנים בפולין, ובימים אלה נמצאת שם משלחת מאגודת ישראל העולמית ועוד חוגים נכבדים אחרים המבקשים שה־פולנים לא יפגעו בבתי הקברות, איך נרים פנינו אליהם? מה נענה להם כאשר כאן במדינת ישראל מכריז דובר רשמי מאגף העתיקות של משרד החינוך הממשלתי, שקברים לא יהודים מותר לחלל ולהרוס.

הרי חיבים אנו לדעת את ההשלכות החמורות שתהיינה להרס הקברים, בין אם אלה קברים יהודים וגם אם לדבריהם אין אלה קברים יהודים.

אני חייב לציין בהערה רבה הדברים שפורסמו בגלי צה"ל, ואני מתכוון לראיון עם הארכיאולוג מר מאיר בן־דב. חבל שבומני המצומצם לא אוכל לצטט מדברי שהתייחסו להשלכות שיהיו להרס הקברים, ולא משנה — כך הוא אומר — אם זה קבר יהודי או לא יהודי. איך אנחנו יכולים להסביר את הדבר הזה בפולין, אומר מר מאיר בן־דב, שכאן מותר לחפור בתי קברות או לפנות אותם, להניף ולסלק אותם כי אין שם יהודים. הארכיאולוג מאיר בן־דב מציין את הרגישות שאנו מגלים לעצמות של חללי צה"ל. כמה מאמצים משקיע צה"ל בחיפוש עצמות חללי צה"ל, ואיך אנחנו מתרגשים כאשר מגיעה אלינו ידיעה על חילול בית קברות באיזה שהוא מקום בחוץ לארץ. ידיעות כאלה מעוררות אצלנו סערה גדו־לה.

הארכיאולוג בן־דב מרה ומתחזה בצדקת הטענות שהיו בעבר לראשי אתרי־קדישא, שהם לא באים אל כל החפירות ואל כל המקומות. הם באים כנראה רק לאותם מקומות בהם יש אכן בית קברות. וכך הוא גם קובע בהחלטיות שבעיר דוד היה בית קברות. הארכיאולוג בן־דב ממשיך ומדבר על הצורך לבוא לידי הבנה עם אנשי האתרא קדי־שא, כי לדבריו יש שם אנשים שהם קשובים. מר בן־דב מדגיש שעם ישראל מקדיש הרבה יחס וחמן לנשא המתים ומגלה רגישות רבה לחילול בית קברות בחוץ־לארץ, אפילו במקום נידח.

מצד־שני מאוד מאוד שראש אגף העתיקות, מר אבי איתן, הכריז שאין אנו מתייחסים לשאלה אם זה בית קברות. הדבר הקובע הוא רק אם זה חשוב למחקר העבר של הארץ. מר אבי איתן מתעלם בהכרזתו מסעיף 172 לחוק דיני הענשין, חומרה מאוד גישתו של ראש אגף העתיקות, שהוא הריש לכל מרפין בישין, בכל הסערות המתעוררות, כאשר מסתערים על קברים ובאכזריות מתעללים בגר־פות ובעצמות של נחזי נפש. הוא פוגע עמוקות באחז מיסודות אמונתנו, שגופו של האדם הוא כבודנו לספר תורה.

במשך דורות על דורות חיו בארצנו גדולי מאורי ישראל. במשך דורות שאנו כל אלה שלא זכו לעלות בחייהם לארץ ולחיות בה, שעצמותיהם תובאה לקבורה בארץ הקודש. מי היה מעלה אר־פעם על דעתו שדוקא כאשר נחיה כאן בארץ הקודש בשלטון של מדינה יהודית ישראל לעצמנו מי שמיצג את מדינת ישראל לתת יד להתעללות בקברי קדמונים?

הקשיבו למה שקורה בקיסריה. הגיעה קבוצה של לא יהודים בראשותו של פרופ' תברים ג' בול, שהוא שליח אוניברסיטת דוד בצפון מדיסון במדינת ניו־ג'רסי, אשר נשיאה הוא ד"ר פאול הארדן. וכך כותב אלי הרב זאב ברלין מראשי אגודת־קדישא: בקיסריה העתיקה גיליו בימים האחרונים חילול שבתות של קברים עתיקים, מחצה מזוזיע של קברים וצוויים שמוזכם מבצבצים חלקי גולגלות ועצמות אדם.

הרב זאב ברלין ממשיך וכותב: מסרו לי שבאחד הקברים ראו יהודי המחזיקה חבל, סימן תקוע של הארכיאולוגים. הקשיבו איפה היא תקועה. היא תקועה לתוך גולגלת המבצבצת מקבר שסתם. יתאר כל אחד לעצמו, אילו היה רואה ביזוי גופתו של אביו או אמו, האם היה מחרישו?

כשנתגלתה שערוריית בית הקברות בקיסריה, אמר ראש הקבוצה פרופ' בול, שאם יקבל פנייה מהרב הראשי, שאמנם שם בית קברות — יפסיקו לפגוע בבית הקברות. הרב הראשי הגאון הראשון לציון, הרב מרדכי אליהו שליט"א, פנה במכתב לפרופ' בול, שאכן קיים חשש שלפנינו קברי ישראל. אולם לצערנו, פרופ' בול קיבל עידוד. ואתם יחדיים כמו־מאגף העתיקות. הוא המשיך לפגוע בקברים.

לא רק התקופה המוגבלת, שהה ניתן לעבוד בבתי העלמין, לצקת יסודות לגדרות חדשים, להציב מגדות, אינה אלא חדשים מעטים בקיץ, אלא שברוב הע־רים, אין למצוא יהודים שיעזור למצוא את הקשר עם העובדים מבני המקום, משנמצאים כבר באלה, סוף סוף, מתברר שיש מחסור בחומרי בניה. אין להשיג בציר אחת סלע ובציר שניה אין להשיג ברזל. דרוש אדם, מסור, בחשלום, שיפעל בצר צער לקדם את המטרה, לשקם את הניתן לשקם בבתי העלמין בפולין.

חילופי גברי במשרד הדתות

בסיטה זו, הועמדנו בפני בעיה שלא הכרנו קודם צאתנו לפולין, אמנם יודעו, כי המנכ"ל במשרד הדתות, מר דושק, אתו עבדנו מספר שנים יחד, יצא לפנסיה ונבחר מנכ"ל חדש, מר רידלבסקי. אולם כשבאנו הפעם לפולין התברר לנו, שגם מר הדתות, שהכיר את מכלול הבעיות מר לופסקה, עבר לביהמ"ש העליון בפולין ובמקומו מונה שר דתות חדש מר לוהרן. במשך ארבע שנים עבדנו ועמדנו בקשר תמידי עם המנכ"ל מר דושק והוא הכיר היטב את הדרישות שלנו. עתה, לרגל חילופי גברא הצטרף משרד הדתות, צורך לפתוח מחדש בשיחות עם אישי־ציבור אלה, להסביר את חשיבות שליחותנו לפולין. עקב בראו של שר דתות חדש גם הזק־ציב למען שיקום הקברים צומצם, במחצית השנה האחרונה. להע־רכתי אומר הרב אברמוביץ, יש גודש חדש שנכנל להסתייע על ידו — הקבוצות מישראל ומאר־ה"ב ואירופה, המגיעות לביקור בפולין — שידרבנו את משרד הדתות והממשלה הפולנית להמשיך בעבודה כמקודם. אני חושב גם לפנות לגורמים בעלי־השפעה בארה"ב, שינצלו את השפעתם על הממשלה בפולין. גם בעבר כבר עזרו לנו גורמים אלה, לעת ביקורנו הראשון, שבו הוקמה אף הועדה המשותפת, בת 14 החברים, עם הנציגים של ממשלת פולין.

מר נוסנבוים משקם בי"ע בפראגה

הפתעה גדולה לטובה היתה בחלקי במהלך הביקור האחרון כאשר נפגשתי שוב עם מר נוסנ־בוים, שנטל על עצמו משימה קדושה לשקם בעצמו את בית העלמין השני בעיירה פראגה בר־ארשה.

כבר בביקורי הראשון לפני ארבע שנים בוארשה, מצאתי במלון את מר נוסנבוים, המתגורר בגרמניה, שסיפר כי הוא ילד הע־יירה פראגה, בסמוך לוארשה, המתעניין בשיקום בית העלמין הקיים במקום יותר משלוש מאות שנה ועתה הוא הרוס לחלוטין. בראשונה קיים עוד בית עלמין, בחצר אוקופוסת, שנשאר שלם כולל גם החומה סביבו. לעומת זאת כל החומה סביב בית העלמין הושחתה בצורה בלתי־אנושית. בשיחה עם מר נוסנבוים הוחלט שיעשה כל אשר ביכולתו לע

هكذا من الأصل

ישמח חיים

ספר עיוני של הגאון ר' לייב בארן שליט"א ממונטריאול

שמחה גדולה היא בראי בעולמה של תורה, הופעתו של הספר "ישמח חיים", חידושי מאירים ובחירים, להגאון רבי לייב בארן שליט"א, ראש "מרכז התלמוד" בעיר מונטריאול שב־קנדה. ואנו אומרים בראי, מפני שהגהמ"ח אינו רק פנים מרובות כמרבין־תורה מה הרבה עשרות בשנים, אלא גם אינו פנים חדשות בספרי־החידוש שלו, כי הוא ספרד השישי, המכיל את המרובה, ולא אלה שכבר הספיקו ללמוד ולה־תענג על ספרי הקודמים. יוכלו אף עתה לשמח לבם בספר החדש שיצא זה עתה לאור, מלא גדוש חידושים בהלכה, עם מדור ליקוטי מקראות", על חלק מפרשיות התורה וכן מדור לחי־דושי אגדות.

הגר"ל בארן שליט"א, מטובי תלמידיו של האי גאון וקדוש, מרן הגר"א וזסרמן הי"ד, נודע עוד בשנותיו הצעירות כעילוי ומתמיד, ששקד כל ימיו ולילותיו על התורה בצמל רב, והדבר הבר־לט ביותר בספרי הוא הבחירות הסברה הישרה, כשהוא בונה בניני חידושים בדרך ההגיון הצ־רוף, ומפליא בקביאותו בכל חודרי התורה וחידושיהם ועיונים של ראשונים ואחרונים, עד לגאוני דורותינו וחקיפתנו.

בהקדמתו מוצא הגהמ"ח לציין את הזכות שזכה להוכיח את ששת ספריו, והוא תולה זאת בכך שסייע בעקיפין בשעתו בהוצאת ספרו המפורסם של מר"ר הגר"א וזסרמן זצ"ל "קובץ הערות" על מסכת יבמות שמשתמשין ביה בכל מקומות התורה. בזימנותו על תלמידי הישיבה המעסיקה בב־ראנוביץ, ושם לעצמו כל דבר ששמע מפיו הקדוש של מו"ר, דבר שלא נעלם מידיעת ראש הי־שיבה שלו, שכן פעם אחת שאל אותו אם כל החידושים רשומים אצלו, וכשהשיב בחיוב, הציר הגר"א וזסרמן באוזנה: אני שוכח, אני שוכח... הנה, לאחר חמש שנות לימודיו בבתובין, עבר ללמוד בישיבה המפורסמת שב־מיר, שם למד בחברותא עם הגר"ר נפתלי הי"ד, בן של הגר"א וזסרמן, ופעם אחת נתבקש ממנו לתת לו את כתב־היד, מפני שאביו חולים להוציא לאור את חידושיו על מסכת יבמות, וכמובן שנתנו בחפץ לב, וכך עלתה ביד לסייע בהוצאת הספר האמור לאור, ובזה הוא תולה את זכותו שלו, שעלה ביד בסיד לתת לו את ששת ספריו המצויינים והחשובים.

בספר שלפנינו ס"ב סעיפים במעגן רחב של נושאים חדשים, ובכל אחד מהם הוא מתגלה כמי שבשורו הגדול לעסוק בפלפולי דאורייתא, כאשר בחלק מן הס־עיפים משיב הגהמ"ח לת"ח שה־ריצו אליו את שאלותיהם או השר־גותיהם בענינים שהועלו בספרי הקודמים, ואגב כך מתגלה כמה מפרסם הוא בעולמה של תורה ובקרב ציבור הלומדים המעקים בענין אחר חידושיו ולומדיו הם בעומק ובעיון.

הגר"ל בארן מורה גם לקוראי "המודיע" מאמריו המאלפים המתפרסמים בעמודיו מפעם לפעם, ואמנם דבריו וביחודיו תמיד מאלפים ומצטיינים בסגנונם הנה־הבהיר. בהקדמה לספרו וחדש, הוא מקדיש דברים בשבחה של תורה, לומדיה וחכמיה, כשהוא מעמיד את חכמת התורה בתור היסוד להכרת האלקות, כפי שנאמר בנוסח התפלה בימים הנוראים "ידע כל פעול כי אתה פעלתו" וכו', שאין הוא ענין רק לימים הקדושים הללו, אלא לכל ימי ושנות חייו של האדם, ולאחזה הכרה וידיעה אפשר להגיע רק ע"י חכמת התורה, ואין להקשות מזה שאברהם אבינו בא לזה ע"י הקיקה ודרישה "שאם יש בירה יש בעל הבירה, כי זה רוקע קודם שניתנה התורה לישראל, אבל לאחר קבלת התורה אין אנו צרי־כים לשום דרישה וחקירה, וכשי־תבונן ונסתכל היטב בחכמת התורה ובהנהגת חכמיה הגדולים, בקל נבא לידי הכרה זו".

וכאן מבאר הוא ההבדל הגדול בין חכמת התורה לחכמת הגויים, דהא חכמה בגויים תאסיף, מפני שבתורה הא"ם בברות ה', שהיא על טבעית, ולעומת זאת, בחכמת העולם, "אפילו אם תמצא בה חכמות נפלאות, מ"מ לא תראה בה גבורה ה', רק דברים טבעיים ושכליים וכו', ואע"פ שגם זו היא חכמה נפלאה, דכשאתה ראה סדר נפלא בבנין העולם ובטבעו ע"כ אתה מוכרח לבא לידי הכרת אל־קות וכו', מ"מ חכמת התורה היא למעלה מדרך הטבע דרכי בני אדם, ולפיכך הכמה בגויים ואמין אבל תורה שמביאה את האדם ע"י לימודה לידי מדרגה הכי גבוה בחכמת אלקות, זה נמצא דוקא בישראל".

והמשך לענין זה, הוא מעלה דיוק נפלא במאמר חז"ל על שם־עון העמסוני שהיה דורש כל אותן שבתורה, ופירש באת ה' אלקיך תירא עוד שבא ר' עקיבא ודרש לרבות תלמידי חכמים, ומדייק מה שכתוב "עוד שבא", ולכאורה הוא מיותר, אלא שהכוונה הוא לתת שבחבמות בגדולתו וק־דושתו של ר"ע, שהיה המיוחד כל כך, עד שמארבעה שבכנסו לפרדס הוא יצא בשלום, מזה עצמו אפשר היה להכיר ולהיכ־ר גדלותו של הבודא שבכבוד התורה, אי אפשר להפריד מכבוד ה', ולכן שפיר אמר "עוד שבא", כי יש לומר שגם שמעון העמסוני חשב על דרשה זו, אלא שלבו היה מהסס לומר, להשוות כבוד ת"ח לכבוד ה', אבל כשבא ר"ע וכל אחד ראה שהוא מיוחד במינו, ועי"ז הכיר גדלות הבורא, שה־תורה היא ראשית בריאתו וא"כ כשאדם יראה ויתיה מראה בה שהוא ירא את ה'. ומוסיף הגהמ"ח לכך, כי יש לומר דעד שבא ר"ע ושמעון בעצמו ראה אותו, אז כל ההסיסים והפקפוקים נסתלקו ממחשבתו של שמעון והוא בעצמו דרש את ה' אלקיך תירא לרבות ת"ח, והיינו שה"דרוש" קאי על שמעון העמ־סוני.

אורחה היא ידיעת הספר מלדון בה במסגרת זו, כשבין ס"ב הס־עיפים ענינים שונים ומגוונים, בחלקם גם אקטואליים הנוגעים לשאלות ימינו, אם הנשא של מצות ישוב ארי"י, אם בענין בעל תשובה נקמן שנולד, אם בשאלה האקטואלית אם מותר ליתן לגכ־רים זניה בקרקע א"י כדי למנוע סכנת מלחמה, ועוד ועוד ענינים שונים ודבים, אך צר את ענינו הסעיף העומד על הענין של "איש ההלכה לאור התורה", שאלה שתמיד אקטואלית, היינו מי האיש הזוכה למעלה בדיה ומיוחדת זו, שהוא מכוון את ההלכה לאמתה של תורה.

בהתבסמו על דברי הז"ל שצ־ריך זכות מיוחדת לאמוקי שמעתא אליבא דהלכתא, דהנה אחיזופל שהיה סופר כל אותיות שבתורה וכו' חכה להיות בין אותם הגדולים שחז"ל אמרו עליהן דהוו סברי שמעתא, ומ"מ לא זכה לאמוקי שמעתא אליבא דהלכתא, והסיבה היא, "משום דהוו סוד ה', וסוד ה' ליראיו דוקא". ואין להקשות מהא דאמרו שאם יאמר לך אדם יגעתי ולא מצאתי אל תאמין, מפני שהוו המדובר בחידודי תורה, שלזה מועילה יגיעה, אבל לכוון את ההלכה לאמיתה של תורה זהו סוד ה' שניתן רק ליראים. ומכאן הוא נכנס לבירור להוכחת דבריו מדברי חז"ל וראשונים, כשלבסוף הוא שוב חוזר למסקנתו, והענין הוא מרחק ומאלף, שהוי בכל דור ודור עמדו עליו ב"ה הרבה גאונים וגדולים להרבץ ידיעתם ואור חכמתם בתוך עולם התורה, אבל לאו כל דור זכה בדורו להיות בין השואלים והמשיבים בהלכה, רק יחידי סגולה זכו לאצטלא זו. הה־בדור הזה מעיל באמת להבין ענין נשגב זה, שבכל דור מתרומ־מים כמה יחידי־סגולה למעמד המופלא שהם נעשים לפוסקים ולקובעי דעת־תורה, כי אכן פוד ה' ליראיו.

הכה נאחל להגר"ל בארן שליט"א, כי כשם שזכה להוציא ספריו ולהפיץ מעיינותיו חוצה, כן יזכה עוד לאורי"ש בטוב וכב־עימים, ואין טוב ונעים יותר מהמשך משימתו לעסוק בהרבצת תורה והבנייה חידושים בה, כי הם חיינו ואורך ימינו.

ש. המד

מרבה תורה מרבה חיים

הגמרא בעירובין (יג־ב) מספרת על רבי מאיר שבא אצל רבי יש־מעאל, ששאלו: "בני מה מלאכ־תך? אמרתי לו לבלי אני; אמר לי מי הה זהיר במלאכתך, שמלי־אכתך מלאכת שמים היא".

כבר אמר החכם מכל אדם "עשות ספרים אין קץ" — זכה חזתנו למה שלא זכו הרבה חזדות שלפנים, לחיבורים נפלאים שנתחברו ע"י צורבים. כפידי אריות, אברכים גדולי תורה שידם רב להם בכל מקצועות התורה, ברמה מושלמת כזאת, שלא רק ותחבר, גם הזדות שקידתו, היו מחברכים בהם.

עומדים אנו משתאים נוכח הזדם האדיר של הר־דעה שנראה ההולך מיום ליום, ומעשיר את ספריותינו בחיבורים מקיפים בכל נושאי ההלכה ופלפולי דאורייתא.

ביחוד פחד ורחב לבבו על התופעה המרגיזה של אותם חי־בדים שכל מגמתם לאמוקי שכ־עתא אליבא דהלכתא, אשר לכך זקקים ליגיעה: אין קץ ולהרבה סיעתא דשמיא, וזו אותת העבודות הקשות שבמקדש.

באותה גלריה נכבדה של ספרי ההלכה תופס מקום נכבד הספר החשוב "מרבה חיים" שנתחבר ע"י הגאון הצעיר הרב יוסף חיים מנחדי, נין וכנד למרן הגאון רבי יוסף חיים זונענפלד זצ"ל. הרב מר־נדי משמש כרבה של קרית חר־דושי הר"ם. ספרו עוסק בלו־בהלכה למעשה בנושא של סחיבת ספרי תורה ומזוזות.

בדאי שהקב"ה חדי בפלפולי דאורייתא ואשרי חלקם של הצורבים ידם רב להם בחיבור מערכות מחודדות חדרפות והרבה ספרים זכיו לאורם ולחידודם, ואף מים כמה יחידי־סגולה למעמד המופלא שהם נעשים לפוסקים ולקובעי דעת־תורה, כי אכן פוד ה' ליראיו.

הכה נאחל להגר"ל בארן שליט"א, כי כשם שזכה להוציא ספריו ולהפיץ מעיינותיו חוצה, כן יזכה עוד לאורי"ש בטוב וכב־עימים, ואין טוב ונעים יותר מהמשך משימתו לעסוק בהרבצת תורה והבנייה חידושים בה, כי הם חיינו ואורך ימינו.

ש. המד

בינה ולב על התורה

מהרה"ג ר' יחזקאל פרלמן שליט"א

תודת ה' המימה משיבת נפש — פירש הבעש"ט שתורת ה' על אף שהגו וחידשו בה כמשך כל הדורות מ"מ עדיין היא בבחינת "תמימה". עדות נאמנה לאמיתה זו מוצאים אנו בספר בינה ולב שראה אור בימים אלו שכן כל כולו יצירה חדשותית מקורית וחדו עם זאת מעוגנים החדושים היטב בפשט הכתוב. שלא כאותם ספרים שאתה יכול לקחתם כלאחר יד ולמצוא אישור "חדשי" על הפרשה, וחדשי שיעלה חיוך על פניך ויגעים לך את שנת השבת לאחר הזמיק, ספרנו זה, שכן כל אחד מהם — בלעם — הרגוני, ואותה — האתון — הזיתיני) דוק מגדל אהבתה לאדונה מסרה נפשה עליו ומסרה מלכה.

אי אפשר לסיים את מלות הזה־ערכה על הספר מבלי להזכיר את המערכה האדירה והצטוקה בבר־בית "אומר מתור" בו מוכיח המחבר שכחו רב לו אף ב"ש שכן פרי הלולים מיוחד זה לא היה יצא לפועל ללא למוד מעמיק בישיבות ברבנין וראדין שם קבה המחבר תורה מימי עלומיו ואשרי זקנתו שלא ביישה את צעיירותו, נהפוך הוא, חילו רב לו להסיף עוד כהנה וכהנה כיד ה' הטובה עליו, בביה ולבב!

הרב דוד מילר

הגיגים בפרשת השבוע

- מטות־מסעי

ה. אבן־שהם

ניקון של נדרים, קרבנות לה'

על סמיכת פרשת נדרים זו, לפרשת תמידים ומוספים שלמעלה ממנה, יש לתת טעם, שהרי אמרו חכמים (נדרים עז.):

כל הנודר, אף על פי שהוא מקיימו, נקרא חוטא. ואין רעת חכמים נוחה ממי שהוא נודר נדרים (שם ס, כב.), אם לא בחטאים מסרימים. נמצא שאין עיקרו של נדר עשוי וצוי אלא לצורך הקדשתם של חטאים, שהרי אין הקרבן ראוי להשחט בקודש אלא אם נקדש בנדר או בנדבה. ולכן, משסיים הכתוב בפרשת מוספים, ואמר: "אלה תעשו לה', לבד מנדריכם ונדבותיכם", פתח כאן בדיני נדרים ונדבות ואמר: "איש כי ידור נדר לה'... לא יחל דברו, הוצא מפיו יעשה", כך צריך שיהא אדם זהיר בנדרים.

ובפרט, שכל עיקרן של "נדרים" אינם אלא "התפסה" בדברים שנצרך הקדושה לקדשי המקדש, כידוע (ראה רש"י ריש נדרים).

* * *

ראשי המטות, דוגמא לקיום מוצאי הפה.

ויבר משה אל ראשי המטות... ככל היוצא מפיו יעשה.

ובמה נדרש התפרש למה הפעוה בפרשה זו שהדבור נאמר בתחילה אל ראשי המטות, יותר מבשאר פרשיות התורה. שאף בהן חלק הקב"ה כבוד לראשי המטות ללמד להם את התורה לפני שְׁנֶאֱמַר אל כל העם (עי' רש"י כאן).

והרשות נתונה עוד לומר, "עפ"י מה שאמרו חז"ל (מוכה מו. בתירגום): לא יאמר אדם לילד: אתן לך משהוא, ואינו נותן לו, מפני שיבא בכך ללמדו לשקר.

ואם על אבי הילד, ראש משפחה, אמר הדבר, כל שכן שהדבר אמור אל ראשי בתי אב ואל ראשי המטות, המנהיגים שבישראל שיש להם להזהר ביותר בדבר זה, שלא יהיו מן המבטיחים הבטחות לבני עמם במקום שאין הדעת סומכת שהם יעמדו בהבטחותיהם לקיימן.

וזהו שהקודים הכתוב לצוות בתחילה "אל ראשי המטות לבני ישראל", את הציוי "ככל היוצא מפיו יעשה", שיזהו הם דוגמא מוחה בהבטחותיהם, לקיים את מוצא פיהם, ומהם יראו ויעשו המתי בית ישראל, וכך תהיה בישראל קדושת שפתיים, לקיים מוצא פה, ולדבר רק אמת.

* * *

זהירות בנדרים, סגולה לקיבול תפילות.

לא יחל דברו, ככל היוצא מפיו יעשה.

הנם שכפילות לשון זו, גם "לא יחל דברו" וגם "ככל היוצא מפיו יעשה", באה כדי לתת לדבר גם אזהרה ב"לאו" של "לא יחל דברו", וגם ציוי ב"עשה" של "ככל היוצא מפיו יעשה", מכל מקום ודשו כאן גדולי ישראל לומר: מי שאינו מחלל דיבורו בעבירות על נדרים, זוכה שככל היוצא מפיו בתפילות יעשה הקב"ה בקשתו.

ויותר מכן מצאנו בגמרא (כתובות עז:), על רבי יהושע בן לוי, שלא הסכים להתלות אל מלאך המות לעת פקודתו, עד שלא יראה לו מקומו המוכן לו בגן־עדן, וזה הסכים והליכו להראות לו את עולמו העליון. כשהגיע לשם, הרימו המלאך כדי שקָרָאָה מלמעלה את מקומו, מרחוק. קפץ רבי יהושע בן לוי אל מקומו הגיע לשם, והמלאך תפס אותו ועצדו בשולי גלימתו למשכו משם, אמר לו רבי יהושע למלאך המות: בשבועה, איני יוצא מכאן. אמר הקב"ה: אם לא נשאל על שבועה מימיו, להתירה, גם עתה לא נתיר לו שבועתו. וכדבריו יעשה להשאר בגן־עדנו חי, עם נוסו המוכן המקודש. וכך, בכח זכות זו שלא חלל מעולם נדר ושבועה, זכה רבי יהושע בן לוי שכדבר נעשה, להיות חי בגן עדן.

והרי מכאן אנו למדים, שפה שאינו מחלל הכרו, מוצא פיו נעשה.

* * *

כח מעשה שבדיבור פה.

ועוד אמרו רבותינו (עיין נחל קדומים) על כפילות לשון זו, "לא יחל דברו, ככל היוצא מפיו יעשה", שלא ידמה אדם בנפשו שאין מעשה להרע או להיטיב, ובפיו ישלח חצי רעל להמית ילהכות ולהשחית תבל וישביה, אם בדיבורי פה ואם בדיבורי כתב ודפוס, ובטענה "שכל זמן שאינו פוגע פגיעת יד באדם או ברכוש, לא פעלתי און, וזכות שמודה לי להביע בפי ובלשוני ובעטי וגליוני כל מה שיעלה על לבי". לא כן היא דעת חכמה, ולא יהיו דיקי תורת אמת תודק חסד ושלום, שמבלי כל מבעה בחולת בפגיעות יד. יש בדיבורים משום בחינת מעשי עולם, כל הנעלם ונעשה לגיהנם ולמאורת חיות ועוף, כלי־ין המעון באדם, הוא מבא בעלי הרע לשון. ראוה בא אמנם ללמדנו: "לא יחל דברו" לא יזיחם אדם אל דבורו כאל דבר של מה בכן, ומפני הטעם — "ככל היוצא מפיו, יעשה", מוצאי הפה עושים מעשים ופועלים פעלים בארץ, כי "מות וחיים ביד לשון", (משלי יח, כא) ויש כח מעשה במוצא פה.

* * *

נקמת ה', בידי לבושי חלוקי דרבנן.

החלצו מאתכם אנשים לצבא... לתת נקמת ה' במדין.

ושי"ר ריל מביא מדברי המדרש (במ"ר כב, ב): "אנשים - צדיקים", שכדי "לתת נקמת ה'", צריך לשלוח צדיקים גמורים, שקנאת ה' בערת בלבם. וזהו שהכתוב אומר כאן "החלצו", שיש במשמעות תיבה זו משון "החלצות והתפשטות" מן חליפת בגדים כבדים ארוכים ורחבים שיש בהם כדי להפריע במלאכת מעשה לחימה. שאין החייל היוצא למלחמה, יוצא לבוש בחלוק ארוך וגליפה כבדה, אלא חלוק מכנס עליון חגור במכנסיים הוא יוצא לרכוב ולהדור במלחמה.

ולא נשלחו למלחמה זו פשוטי עם לבושי מכנסים מופשלי שרוולים, אלא הצדיקים והחכמים תופשי התורה ומצויני היראה, לבושי חלוקי צניעות, חלוקי דרבנן, ועטופי סליחות וגלימות בעלי תודה, הם היו היוצאים למלחמה זו, מלחמת קדושת ישראל בעם שפוך בדי קדושה בישראל.

ולהם אמר הכתוב: "החלצו", הסיר את לבושי הכבוד בשעה זו, הפשילו שולי גלימותיכם ושרוולכם, וצאו "לתת נקמת ה' במדין", שאין נקמת ה' נעשית בידי קלי עולם, אלא בידי לבושי חלוקי דרבנן בלבד.

* * *

הראות ברע, המכשילה ומחטיאה.

ואם לא תודישו את ישובי הארץ מפניכם, והיה אשר תותירו מהם, לשכים בעיניכם ולצנים בצדיכם, וצרדו אתכם.

כשהקב"ה מצוה על ישראל לבא ולהחזיק את הארץ הקדושה, ולבער ממנה את הכנענים הפרצים בתועבות, "כמעשה ארץ כנען" (ויקרא יח, ג), כדי שלא יטמאו ישראל בכל אלה, ובאחרונה הכתוב (שם שם כד): כי בכל אלה נטמאו הגויים אשר אני משלח מפניכם, ותטמא הארץ ואפקוד עונה עליה ותקיא הארץ את יושביה", חש הכתוב כי יקילו ישראל בדבר שלא להשאיר אלא את רוב רובם של אלה, אבל על מקצתם לא יקפידו להשאיר מהם לחוטבי עצים ולשואבי מים, כל שאין השלטון והמעשה בידם אין חוק אם ישאר אלה כנגד העיניים.

ליזה בא הכתוב והזהיר: "והיה אשר תותירו מהם" — גם המועט הנותר מבעלי מעשי תועבה, גם בהם יש כדי להמיט על ישראל אסון עד כדי "והיה כאשר דמיתי לעשות להם, אעשה לכם", ח"ו, ותן הכתוב טעם לדבר, ואמר: "לשכים בעיניכם, ולצנים בצדיכם", כי כשבעל התועבה עושה מעשיו למול פני עם קדוש, ומעשיו "דוקרים את העינים", נעשה הדבר לפחים ומוקשים בכל צד. שמכשלות רבות ושתות עמוקות של חטאת, באות אחרי שהעינים ראות ברע ובחיעוב.

וללמדך, שהשכים בעינים הם כצנים שבצדדים, שהשיכים שבעינים יסמאו את ההולך לפול במהמורות שבצדדים. ויש להזהר מרקירת עין בסיכה של פריצות ותועבה, כמן פח יוקש החטא שבצידי הרגלים. "ישומר נפשו לא ידע", ומר.

קלטות "פניני תורה וחסידות" (שלח — מסעי ובין־המצרים)

שדה ההקלטות אינו מתרשל מלהבשיל פירותיו אחר שהה הספר העברי שעדנה היתה לו, אם כי לנו, למרי הספר התורני יחדו־מקורי נמשך שבוע הספר היהודי על פני כל השדה, באשר אנו נושאי נפו המקורי של עם־הספר.

גם הקיץ פורחות עולות קלטות תורניות, הלכתיות, חסידיות, לם־בנר ולנער, אותת טובה מרשיה. "עוד לא בא כבשם הזה" זכיתי לחוש על אזני בהאזיני לשפתנה ההקלטות החסידיות "פניני תורה וחסידות" המיוחדת בסוב־טעמן, על פרשיות השבוע הנוכחיות, שלח־מסעי ו"בין המצרים".

מהקלטות זוכים אנו ליהנות מהמשך הסידרה המפוארה (בכלי מפואר) של קלטות "פניני תורה וחסידות" המיוחדת בסוב־טעמן, על פרשיות השבוע הנוכחיות, שלח־מסעי ו"בין המצרים".

המופקות מפיו זה רבות בשנים, כחוט השני עובר בתן הלוהט הזה־סידי האופייני לשיחותיו המסודות הנדעות והמהוללות בשפר בד־רבים, שגם רבים מגדולי התורה והחסידות קשרו לתן כתר־תהילה ושיבחון בפה מלא.

כל גוזיה הימים של קשת החסידות לכל ארצות פוזרה, ממזרח עד ים ומצב עד אפסי־ארץ, ובכמה בצין מבין משבי הרוח החסידית הקלילה והצעימה, המ־נשבת אלך בעת ההאזנה לקלטות היכולה להיעשות ביחוזה, בשבתך רגע אחר פת ערבית, במשרד, במכונית וגם... במטבח, ליזוי נאה למלאכת עקרת הבית החרוצה.

כמעשהו הנבון של הרה"ח ר' שלמה צ. גם הי"ן בראשונות (פרשיות התוקף האביב, הגדה של־פסח ועוד), כן מעשהו בשום־שכל באחרונות, ועל כל קלטת רשום תוכנה בשפה ברורה ובימה קרושה "למען ידוע המאר־זן לזקן". לענוג בגנוג נתתם בנו המרכשה בחמן ר"י, שהצליח לע־שות אזנים לתורה, בשעה שאינה מהים ואינה מהלילה.

חידוש בעזרה כתבי הענת היהודים בצרפת: הקונטראס

בימים אלו מופיע גליון מספר 5 של ה"קונטראס", עתון צעיר זה מגיע כבר לרמה ולתפוצה חשובה ביותר, בצרפת ובארץ.

הקונטראס, שהתחיל להופיע רק בראשית שנה זו, עם גליון מיוחד על עניני שמיטה, הצליח מהר להיות כלי מבטא לציבור בני תורה הדוברים צרפתית, ולהביא לתודעת היהדות הצרפתית התע־ניות ברוכה, על, לדוגמא, מאמצי הרדיני למצוא את החלזון, לאחר הופעת הקונטראס השלישי, המסכם את הנושא, מספרים עור־כי כתבי העת, מוכר הספרים בשטרסבורג חיפש ולא מצא את הספר של הרבי על הלכות המבאר את שיטתו ביתר ביאור.

עורכי העתון, אברכים יוצאי צרפת הגרים בירושלים, מספרים גם שלקונטראס השני, שהביא את הסיפור הצלת ישיבת מיר מגיא הדרימה עד לשנואי הרדוקה היו הדים בצרפת, עד כדי שהעתון המפורסם "לה מונד", דיבר עליו ועיתון אחר מכין מאמר על גם ההצלה...

הקונטראס החמישי שזה עתה הופיע דן על ענני בית המקדש, התפילות סודרו במקומן — תפי־לה תפילה בזמנה, ללא צורך בדפוקיר, הן מבאות לאיש איש כמנהגו — בנוסח אשכנז הבנוסח ספרד.

הספר הדפוס בפורמט נח לעיון ושווה לכל נפש.

ולואי תהיה מן הזוכים ליכל מי שתאבל על ירושלים בחורבנה, עתידין לשמח עמה בבנינה" (פסד"כ), ותתמם בכפליים; במאמר ישני: "נחמו נחמו עמי יאמר אלוקיכם".

א' סופר

ראיה לעבריות - עשיר!!!

בס"ד

לצאת ממעגל הקסמים ללא משטר של דיאטה

בשיטה אמריקאית שהצליחה בבני־ברק

★ פסיכולוגיה ★ תזונה ★ התעמלות ★ הרפיה ★ חשיבה יצירתית

★ סידור וחלוף הרגלים - מטבליים

הדגמות בהדרכת הזוגאית מתמכת־הרגית

פרטיות וסודיות מובטחים

עכשיו נפתח חוג חדש — הנחה לנרשמות עד ה' באב

נפתח גם סמינר בן יומיים למתאזרחות

הסיסמא שלנו:

"לרזה במשקל ולשמוח על השגים לצמיתות" טלפון 783320-03

סדר הקינות המפורש "קול ברמה"

באור על הקינות לתשעה באב במהדורה שניה ובלבוש חדש

"עתיד הקב"ה להפוך תשעה באב לששון ולשמחה ולמועד־ים...", ותנה בעומדנו בשנת השבע, אנו מצפים ומיחולים שיקריים בנו מאמר חז"ל (מסהדרין צ"ז א'): "כמוצאי שביעית בן דוד בא".

ברבר תקנה אלה פותח המח־בר הרב ר' שלמה ויגנוביץ שליט"א את המהדורה החדשה של הבאור "קול ברמה" על הקינות לת"ב, והוא מוסיף ומביא בדברי הקדמתו את דברי חזון ישע": "ולכן יזכה ה' לחננכם ולכן ירוח לרחמכם" (לי, יח). כי מאחר שאנו מחכים והוא מחכה, יבוא ויגאלנו.

הספר היה לענים לרבים מקולמי ישראל המקונים בסדר הקינות לת"ב, ומתוך עיון בבאור הענין המובא בספר בצורה מקיפה ובלשון צחה ומתומצתת, נחבורר לכם לרגשי האבלות והבכי הראו־יים, וכפי שכתוב אחד הרבנים במכתב המובא בראש הספר, ז"ל: "הייתי רוצה להודות לכת"ר שליט"א על הקינות שהדפיס עם באור "קול ברמה", והליקוטים שהיה לי לתועלת רב, ובראי עשה בזה זיכוי הרבים גדול... ותזכה כולנו לביאת ג"צ במהרה..."

ומשלא זכינו עד כה לפקודת התפילות סודרו במקומן — תפי־לה תפילה בזמנה, ללא צורך בדפוקיר, הן מבאות לאיש איש כמנהגו — בנוסח אשכנז הבנוסח ספרד.

הספר הדפוס בפורמט נח לעיון ושווה לכל נפש.

ולואי תהיה מן הזוכים ליכל מי שתאבל על ירושלים בחורבנה, עתידין לשמח עמה בבנינה" (פסד"כ), ותתמם בכפליים; במאמר ישני: "נחמו נחמו עמי יאמר אלוקיכם".

א' סופר

בס"ד, בין המצרים

זכור ואל תשכח

רק לפני ארבעים שנה הושמדו ששה מליון מאחינו בני ישראל, ורבים מאתנו אבדו את הוריהם, אחיהם, אחיותיהם, וכל בני משפחותיהם, גם רבותינו מאורים, וראשי הישיבות הי"ד, בשרופה אשר שרף ה'

מה נורא הדבר כי לאחרונה הופיעו, באירופה ובארה"ב גם יחד, כתבי פלסתר מחוגים שונאי ישראל, המכחישים את כל דבר השואה האיומה, וטוענים שכל הידיעות האלו אינם אלא "המצאה יהודית" לשם תעמולה

עובדות אלו מחייבות אותנו לחזור ולהזכיר את דבר השואה ולשם לעצמנו, לבנינו, ולבנותינו, ולכל בית ישראל באשר הם שם.

חובה זו מוטלת לא רק על יוצאי אירופה, שרידי השואה, אלא על כל יהודי העולם כולל תושבי ארץ ישראל. ובעינינו חסדי ה' כאשר חיילי "אותו רשע" עמדו בגבולים ולא נתן למשחית לבוא אל בתינו והקב"ה הצילם מידם, וכך כתב גם הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל בתשובתו "מדירות דהיסלר ימ"ש היו על כלל ישראל — ובכל מקום שבא הרג את כל היהודים שהיו שם".

כדי למלא חובה זו הסכימו גדולי ישראל בכל תפוצות ישראל לכלול בסוף הקינות לתשעה באב

קינה מיוחדת על השואה

ואם כי כוונתם לא היתה לתקן תקנה מחייבת לכלל ישראל.

בארה"ב: הגאון רבי משה פיינשטיין, הגאון רבי יעקב קמנצקי זצ"ל, כ"ק האדמו"ר מבאבוב, כ"ק האדמו"ר מבלזוב, הגאון רבי משה שטערן אב"ד דעטרעצין, וכל חברי מועצת גדולי התורה שליט"א ועוד.

בארי"י: הגאון רבי יוסף שלום אלישיב, הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך, הגאון רבי שמואל הלוי וואזנר, הגאון רבי חיים פנחס שיינברג, הגאון רבי יוחנן סופר מערלוי, הגאון רבי ברוך שמעון שניאורסון ראש ישיבת "טשיבין" שליט"א ועוד.

כמה מגדולי התור תברו קינות מיוחדות על השואה, ובראשם הגרמ"ב ווייסמנדל זצ"ל, כ"ק האדמו"ר מבאבוב, רבי שמואל הלוי וואזנר, רבי יוחנן סופר שליט"א ועוד. אף מקומה נקבע, בסוף סדר הקינות לפני "אלי ציון", אם בליל ת"ב לפני "תרחם ציון". ומכה לראות בנחמת ציון וירושלים.

המעוניינים לקבל הקינות יפנו:

בירושלים: משרד רח' חגי 7 טל. 289966, פתוח משעה 8.30 עד 3.30 ומשעה 5 עד 8.

פוסו גאולה, רח' מלכי ישראל 14 טל. 281973.

ש. שפיצר "הכל לביה" רח' יפו 51 טל. 278627.

בבני ברק: מ.ר. רייזנר רח' בית שמאי 6 טל. 03-785075.

הועד להנצחת זכר קדושי אירופה

מלון נלה בבירה

המלך שלמה

* * * * *

150 חדרים, בריכת שחיה (שעות נפרדות)

מרחק הליכה מהכותל שלוש קומות נמוכות

כמו כן בכל חדר מייבש שיער ומקרר

במלון שלוש מסעדות אקסקלוסיביות

"לה־קפה" * "לובי לנצ'" * טפאנאקי" (מסעדה יפנית)

גלאס כשר (שמיטה לחומרה)

כתובת: רח' דוד המלך 32 טל. 02-241433 ירושלים

פרטים נוספים לאחר

רדיו טיפ סטריאו

AM—FM—SW

תוצרת יפן

אקולייזר מלא. בלאנס

הקלטה סטריאופונית

במבצע מיוחד

במקום 410 ש"ח במזומן

רק 299 ש"ח בלבד

ב־3 תשלומים

המודיע

נגר

מבצע עבודות + תיקונים

גם בבית הלקוח

בבני ברק 03-790212

בס"ד

אשת חיל

בית האופנה לאישה ולנערה הדתית

חיפה, רח' ארלוזורוב 9

בהנהלת

נחמה גרמן

מבחר דגמים

ממיטב יצרני האופנה

הנחות

לרגל הפתיחה

כל אשה יכולה לתפור לעצמה בשיטה קלה ומודרנית ובחיסכון רב

עשי בעצמך!

בקורס תפירה למתחילות

תולצות-חצאיות שמלות

לציבור הדתי! כיתות מיוחדות לנשים ונערות

בית ספר לאופנה

מרים

פרטים ובירשמה:

ירושלים התבמלת 19

תל־אביב אלנבי 19

02-242512

242513

658406

03-857945

קורסים מקצועים לאופנה

תעודת הסמכה

• תכנון וציור אופנה

• תדמיתנות קונפקציה

• תופרת דוגמאות (סלון)

"יעוץ מקצועי"

هكذا من الأصل

בצלאל לנדאי

לימי בין המצרים

על שערי רחמים בחומת המקדש

במאמרו האחרון הבאנו כמה מן ההלכות הנוגעות לקריאת הבבל על חורבן המקדש, כאשר באים מול "שערי הרחמים" בחומה המזרחית של הר הבית וירושלים העתיקה. הפעם נביא מקצת מקורות על שערי הרחמים עצמם. איתורם המקורות המובאים לגבי בני ראשונים ואחרונים, החל מבעל "כפתור ופרח" עד "פאת השלחן".

לפי מסכת מדות (פ"א מ"ג) וחמשת שערים היו להר הבית: שני שערי הולדה מן הדרום, משמשין כניסה ויציאה. קיפונוס — מן המערב משמש כניסה ויציאה, סדי — מן הצפון לא היה משמש כלום. שער המזרחי עליו שושן הבירה צורה, שבו כהן גדול השורף את הפרה ופרה וכל מסע־דיה יוצאים להר המשחה".

שער המזרח מכר עוד פעמיים במשנה "וכבש היו עושים מהר הבית להר המשחה, כיפין על גבי כפין, וכיפה כנגד האטם מפני קבר התהום", (פרה פ"ג מ"ו) וכן במסכת שקלים "כבש פרה וכבש שעיר המשתלח" (שקלים פ"ד מ"ב).

משניות אלו נזכרו במאמרנו הקודם לגבי כבש הפרה, וכאן נוסיף שמסכת מידות סתרה ע"י ר' אליעזר בן יעקב חברו של ר' אליעזר בן הורקנוס שהי בזמן החורבן. דרז אחי אמו היה לרי תמנה עם השומרים. פעם נדם על משמרתו ושרפו את כסותו (מידות פ"א מ"ב). מסתבר שהי־אורו המפורט של הר הבית ובית המקדש הוא מסרה עיני. בשנים האחרונות לפני החורבן, ולכן אין ספק שיש לסמוך על המשנה המ־דברת על הר הבית ששמשו ת"ק אמה על ת"ק אמה, גם אם זה עומד בסתירה לדברי פלביוס הוא יוסף בן מתתיהו, ואינו מתאים לגודל השטח המתגלה לעינינו כיום. על פי תיאורו של פלביוס בנוי גם דגם "הולי לאנד", ואילו הר הבית הוא גדול פי שנים ויותר משטח ת"ק על ת"ק.

זאת ועוד; פלביוס מספר בספרו "מלחמת היהודים" (א כ"א): המלך הורדוס בשנת חמש עשרה למלכותו שיקם את המק־דש, הקים חומות יסוד חדשות והכפיל את שטח הסביבה פי שנים משהיה קודם, "ועוד שהוא פרץ את החומה הצפונית והוסיף שטח נרחב כזה שתפס אחר כך המקדש כולו". דעה זו הביעו רוב הזוק־רים, אם כי יש מהם שרוצים לומר כי לאו דוקא בצד הצפוני הוסיף הורדוס, אלא גם בצד הדרומי הר סיף, ומשניהם יחד הוכפל שטח הר הבית מצפון לדרום.

הרחבת שטח הר הבית ע"י הורדוס למעלה מת"ק על ת"ק, כאמור, נידונה ע"י ד"ר אדמונד מצאנו קלוזנבורג שליט"א, במכתב הערות שכתב לרבי מרדכי אילן בעל "תורת הקודש", בעק־בות דברי "קרית ספר" בפרק ר' מהלכות בית־הבחירה, הלכה י"ן, שהשמש "הא" דנקט הרמב"ם שצורה יכולין למשוך עד המקום שירצו מהר הבית, ונקט שתמא "עד מקום שירצו" מקור מהמר־תש דלעתיד ביהמ"ק יהיה בתל בירושלים והשוצא, הציד והלא אין מוסיפין על הצורה אלא בשטח הר הבית.

אין כאן מקום להאריך אלא לציין שכ"ק האדמו"ר שליט"א מביא הוכחות "כיון דבני וקמת ועלית אל המקום" בני ד"יקא "הרי" "ובהר ה' יראה". לאחר בירור דעות הרמב"ם והראב"ד בקשר לקדושת ירושלים ובהמ"ק, הוא מזכיר גם את הירושלמי (מעשר שני פ"ה הלכה ב') שבהמ"ק עתיד להיבטל קודם למלכות בית דוד, ולא כש"ס דילן (מגילה י"ז ע"ב) "כיון שבא דוד באת תפילה וכו'" ולעתיד לבוא יתפשט הר המוריה על כל ירושלים ויגבה ויתרומם הר הקודש הר בית הם ונישא יבוא מן השמים" (אוריתא, י"ד, סיון, תשד"מ).

שער המזרח - שער שושן

שער המזרח נזכר גם בתיאור בין הבית השני, בימי נחמיה, ושם נזכר שמו של "שמעיה בן שכניה שומר שער המזרח" (נחמיה ג' כ"ט). לפי המשנה הנ"ל "עליו שושן הבירה צורה" (כלים פרק י"ז מ"ט) וכן היא מובאת פעמים מספר בגמרא, ונסתפק בהכרת הגמ' (פסחים פ"ו ע"א). במס' (מנחות צ"ח ע"א) רגים רב חסדא ורב יצחק בר אבדימי מדינא נקרא השער על שם שושן הבירה, "חד אמר כדי שידעו מהיכן באו, וחד אמר כדי שיזנא אימת מלכות עליהן".

הרמב"ם בפירושו מוסיף "ויזכרו מושבם ולא ימרדו במלכות, ולפיכך צייר אותה על שערי מזרח משערי הר הבית". ר' אברהם זכות בעל יוחסין כתב גם שעם אחר כדי שיזכרו גם פרים שהיה בשושן ור"י הילפרין בסוד החדרות (הוצאת משכיל לאיתן חלק א' עמ' 134) שנת ג"א תי"ב כתב בשם שלשלת הקבלה והוא שם בערך עזרא, שמלכי פרס הכ־ריחו את היהודים לצייר את זה על השער ההוא, וכן כתוב בספר "שכט יהודה" בשם בן נכד רמאי שראה את הבית בבניו.

שער המזרח הוא שער הכהן

בדברי חז"ל שידי זרים לא שלטו בכותל המערבי נזכר גם "שער הכהן" וכך מובא במדרש (שיר השירים ב כ"ב) "הנה זה עומד אחר כתלנו, אחר כותל מערבי של ביהמ"ק. למה, שנשבע לו הקב"ה שאין חרב לעולם, ושער הכהן ושער חולדה לא חרבו לער־לם עד שיתחדשם הקב"ה? בפירוש "איכה את אשר כבר עשתה" מציין ר"א הקליר "כי טבע שער המזרח".

בעל "הר הקודש" מביא דעות "שער הכהן נראה שהוא שער שושן, בכותל מזרחי של הר הבית, דוגן מס' מדות שם "שערי המזרחי" עליו שושן הבירה צורה, שם כהן גדול השורף את הפרה וכו'".

כאן אנו באים גם לענין ההלכה המובאת במס' ברכות ט"ז ע"א "לא יקל אדם את ראשו כנגד שער מזרח של הר הבית", לפי שכל "לא יקל אדם את ראשו כנגד שער מזרח, שער צורת משיח, שער עזרת ישראל, פתח האולם וההיכל ובית קדשי הקדשים. לדעת הרמב"ם בפי"ז מה' בית הבחירה היה "שער המזרח", היינו שער מזרחי של עזרה, שהוא שער ניקנור, והמדבר בהר הבית עצמו ולא מזרחה לו.

בפי"ז מהלכות בית הבחירה הי"ז הוא פוסק "אפי"פ שהמקדש היום חרב בעזונותינו חייב אדם במוראו, כמו שהיה נוהג בו בבניו, לא יכנס אלא למקום שמותר להיכנס לשם, ולא ישב בעזרה, ולא יקל ראשו כנגד שער המזרח, שנאמר "את שבתותי תשמרו ומקדשי תיראו, מה שמירת שבת לעולם אף מורא מקדש לעולם, שאפי"פ שחרב בקדושתו עומד" (מובא כלשונו גם בפאת השלחן פי"ג ס"א).

על יסוד דברי רבי יוחנן (ברכות שם) "דלא אמרו לא יקל אדם את ראשו אלא מן הצופים ולפנים, ובראה, וכשאין בדר מפסיק הבמן שהשכינה שורה" פוסק הרמב"ם (שם הלכה ח): "בזמן שהמקדש בנוי אסור לו אדם להקל את ראשו מן הצופים ולפנים, שהוא חוץ לירושלים ולפנים, הוא שיהיה ראוה את המקדש ולא יהיה בדר מפסיק ביניו ובין המקדש".

בשאלה זו עסקו גם אחרונים. לדעת בעל "מנחת חנוך" (מצוה רנ"ה) בדעת הרמב"ם יש חילוק בין נגד שער המזרח לשלא כנגד שער המזרח, דנגד שער המזרח אסור בכל ענין, אפילו מן הצופים ולחוץ. ואפילו אינו ראוה, ואפילו בזמן הזה אסור. אמנם שלא כנגד שער המזרח, אינו אסור אלא בזמן שהמקדש קיים, וגם זה אינו אסור אלא מן הצופים ולפנים ובראוה".

המלבי"ם מסביר בספרו "אר־צות החיים": "בעיקר הדין אין חילוק בין זמן המקדש לזמן הזה, ועיקר האיסור בקלות ראש הוא בראוה המקדש, ואין חילוק בין שער המזרח לשער אחר, אלא שבזמן שהמקדש היה קיים לא היו רואים את המקדש כי אם מהמקום "צופים", ובזמן החורבן אין רואים הנשאר מן המקדש, שהוא הכותל המערבי, אלא מכנגד "שער המזרח" (בעל "הר הקודש" תמה עליו מצד המציאות). מהר"ם שיק בספר המצות רנ"ח, מסביר שיטתו בדעת הרמב"ם ובסתרה היא כדעת המלבי"ם כנ"ל, אלא מטעמא אחרינא קאתי עליה.

הלכה זו, המובאת ע"י הרמ־ב"ם כאמור לעיל, לא הובאה ע"י מרן בשו"ע, ועל כן נסכם להלכה בדבריו של בעל "הר הקודש": "בזמננו אין יודעים מקומו של שער המזרח המדויק, הרי האיסור להקל ראש חוץ להר הבית, אינו אלא מדרבנן, לדעת רוב שיטות, וספיקא דרבנן להקל, וכן לפי דעת המלבי"ם בספרו "ארצות החיים" אין איסור להקל ראש בזמננו, שאין לנו כל שהוא מכותלי המק־דש, ואין אנו רואים כלל כותל מערבי כנגד מזרח המקדש.

אף לסברת מהר"ם שיק שאסור להקל ראש ברואה קרקע המקדש, אפילו הכי בזמננו, שאין אנו יודעים קרקע העזרה היכן היה, אינו אסור אלא ברואה לכל הפחות רוב גדול משטח הר הבית שכותל החומות, כי מצפון לדרום מדתו היום כפול ת"ק אמה, כנ"ל, ומכל מקום המחמיר בזמן הזה, שלא להקל ראש כנגד רצפת הר הבית, תבא עליו ברכה".

נושאי הכלים של השו"ע דנים באריכות בענין זה בהלכות ובהגות אדם בבקור (אר"ח סי' ג) ואין כאן מקום להאריך אלא לצטט דברי הרח"ז גרוסברג: "לא יקל אדם ראשו כנגד שער המזרח מפני שהוא מכוון נגד בית קה"ק ולא ירבה שם בשחוק ובדברי שעשוע עים וכל שכן שלא ליהנות שם". (נועם, כרך י"א).

שער הרחמים

שערי הרחמים בחומה המזר־חית של הר הבית, השער הסגור זה מאות בשנים, הוא השער היפה ביותר בחומה המזרחית, וכל הנוסעים והתיירים מהזמן היותר קדום יפליאו לתאר ולצייר את תבונתו והודר פתחי אבניו וציר־ריהן. בשם "שער ההזב" קוראים לו הלומדים, ובשם חזה קראו לו הנוצרים בזמן קדום.

בימי החשמונאים, כאשר נעשתה חומת הר הבית גם לכבוד נגד צד ואריב, בנו לפניו מגדל קטן לחזקו ולהגן על השער העיקרי, במראהו הנוכחי הנהו מגדל חיצוני הבנוי הצדדים, ורק נדבכים עליונים ועוד כמה חלקים מבניו הם מזמן יותר מאוחר.

כאמור, יש המקדים את בניו לימי המלך הורדוס או גם לאחר המלכים שהיו לפניו, ומהם המ־אחרים אותו ומייחסים אותו לזמן הקיסרים יוסטיניאן או קונסטנטין, ויש המאחרים עוד יותר זמן בניו עד לתקופה הערבית. אך דעת רובם נוטה כי ביסודו הוא מימי רומי הביזנטית. בעל "הר הבית" המביא את הדעות השונות, מציין "קשה מאד לקבוע איזו מהדעות הנזכרות נכונה, אך נראה כי בכל אחת מהן יש קודם של אמת, כלומר עצם בנין השער הוא קדום מאד, אך במשך הזמן נחרב ונתקן פעמים רבות, ולכן נראים בו סגנון הבניה של כל התקופות המכרות וסימניהן.

בראש בית השער מצויה כות־רת עמוד קורינטית, ומכאן כי חלו שינויים בבנינו, ועל פני השער הישן נבנו פנים חדשות בימי אד־ריאנוס קיסר, ואילו בימי הקיסר יוסטיניאנוס נחזק ונחזרש וחלקו העיקרי. הצלבנים ואחר כך הער־בים ביצעו בו תקונים שונים עד סותמת השערים בידי הערבים לאחר בירוש הצלבנים, אולם הבנין העיקרי של השער מבפנים הוא כנראה מימי הבית, הנוכחה לכך הן אבני הבנין הגדולות המפורב־לות, הקבועות במחזות המרחבעות שבמזרח בית השער הפנימי. אורך רחב וגובה כל אחת מהן 5 מטר בערך, ועליהן היו מונחים לפנים משקופים חוקים ואדירים, ורק בעת תיקון הצומה נקבעו במקומם אבנים קטנות יותר. גם יתר חלקי השער מבפנים הם עתיקים רק ברבות הימים ותקנו.

קברי נברים להסימת הדרך לשערי הרחמים.

כיום נמצאת הכניסה, בשטח הר הבית האסור לכניסה. יורדים אליו מהר הבית ב־22 מדרגות ונכנסים למבוא מפואר, המקושט מבחוץ בפתחי אבן מרהיבי עין של עלי שוכה "אקנתוס". פרחודיר השער הוא אולם, שבתקרתו שש כיפות מעוגלות, הנתמכות ע"י עמודי שיש ענקים בחזית האולם. במזרח יש שני פתחים המקושטים ליזבע ולבא.

רבים יזכרו לבטח באחזה מסורת על אומות העולם שהחב־ונו בקברים אלה, להפריע ואף לחסום את דרכו של גואל צדק שיתלוה אליו יפנחס זה אליהו־אולם נושא זה "ידון אי"ה בנפרד.

מרשומי התיירים בתקופת הצלבים מסתבר שאחזו שטח שעליו משוערת בית הקברות המרשלמי משער הרחמים במחרד הדר השופע אל נחל קידרון, היה כבר בתקופה ההיא בית קברות של נוצרים הראשונים שנקברו בו היו חללי הצלבנים הנוצריים שנפלו על כיבושה של ירושלים.

לפי שעה נציין קטע מאגרת שנשלחה באותה תקופה ובה מובא צער רב על חילול המקדש, "באים אליו ומביאים מטות המתים, וכל טומאה תוכו, ובאים בשלום ויוצאים בשלום, הנה היום כל שעריו עזובים נטושים, ועל שערי קדים קברי זרים ארורים", כאמור, "שערי קדים" הוא שם אחר לשערי הרחמים, בחומה המזרחית של חצר המקדש.

במכתב אחר שנשלח מירושר־לים מביע הכותב את צערו על המצב הנעגם בעיר האלוקים הנ־מצאת בידי זרים: "גדי לא חסיד, אשר נחלו בית מקדשינו ותפארת־נו, ובאו פרצים וחללוהו. שעריו זרים סביביו, קברים שוואגים בקרבו עזורים".

המקור הראשון בספר "שבילי ירושלים"

"שערי רחמים" נזכרים בספר "שבילי ירושלים" המיוחס לס־קובל ר' יצחק בר יוסף בן חיילו, שחי בשנת ה"א פ"ח בקירוב בעיר לאריידה. הספר, שנכתב לבאורה בלשון הקודש, לא פורסם עד כה אלא שבשנת תר"ז (1847) פירסם החוקר אליקים כרמולי תרגום מצרפתית. ספר זה תורגם מצרפ־תית ע"י החוקר הירושלמי ר"ז הורביץ בעל "ארץ ישראל ושכר־נחתיה" (ירושלים שנה י"ג).

בפירוש שערי ירושלים הוא מזכיר "השישי הוא שער הרחמים אצל המקדש, לפנים היו שם שני שערים, האחד לחתנים והאחד לאבלים — כמו שאמר בפרק ר' אליעזר הגדול המקובל האשכנד־ז"ל".

פסקה זו גרמה להשמעת ער־עורים על מקוריותו וסמכותו של "שבילי ירושלים". עד דורו של ר"מ די לונזאנו בכל "שתי יודות" ושחי לפני כ־400 שנה. לא עלה בדעת כל מקובל ליחס את "פרקי ר' אליעזר" למקובל האשכנדי. וכל בעלי הקבלה דווקא ראו בספר זה מדרש אמתי וקדמון. עד אשר ר"מ די לונזאנו הציע בספרו "שתי יודות" השערה, שאין הכותב בשם זה אלא לר' אליעזר הגדול בן יצחק, מחכמי אשכנז הקדמונים, שחי בדורמישא.

השערה זו נתקבלה ע"י החוק־רים ובכללם ר' וואלף הידהיים, והלה הרחיב אותה אולם אין לכך יסוד, וכל החוקרים הגיעו לידי מסקנא כי הספר "שבילי דירוש־לים" בצורתו שלפנינו בזויף הוא, והוא פרי דמיונו של כרמולי, או יותר נכון, פרי קריאתו החרוצה ודפדופו בכמה ספרים ולדעתם אסור להשתמש בו כמקור לחקירת ארץ ישראל ולתולדותיה.

אחד מרשמי הקורות. שביקר במקום לפני כאלף שנה, מזכיר שתי קשתות בשער זה שהדרומית מכונה "באב־א־רחמה" שמשמעו שער הרחמים, והצפונית מכונה "באב־א־טאובה" שער התשובה או החרטה ושני השערים היו סגורים.

כן נזכרים שני השערים אצל הנוסע הפרסי נאצר אי כורסו וכן ע"י רושם הקורות הערבי מוג'יר א ד' דין כ־400 שנה לאחר מכן, אולם די לנו במקורות שהציגו אלינו מידי בני ד"ת שהגיעו לכאן, כדי לשפוך את לבם לפני מי ששיכן בבית הזה.

שער הכהן, שער הרחמים - מקום התפילה ליהודי ירושלים

"שערי רחמים" שימשו במשך שנים רבות מקום תפילה ליהודי ירושלים. בספר חסידים, הוצאת מקיצי נרדמים (סי' תר"ל) מובאת מסורת שרב האי גאון היה רגיל לעלות לרגל בכל חג הסוכות וללכת שם בסך עם היהודים בהר הזיתים, וכן מאיר (ד"א תרפ"א) כתב "תפילתינו עליכם תזיה ועל זקני יקר שלכם בהר הזיתים מול היכל ה' מקום הדום רגלי אלקינו ה', בקברן כל ישראל, לחוג חג ה' חג הסוכות".

בשנת ד"א תקכ"ד כתבו יהודי ירושלים "ואין לנו נחמה כי אם בסובבנו על השערים להשתחוות ולבקש רחמים וסליחה, לשוב אל ירושלים ברחמים, לסהר מקודשו ולמערהו מאפרו להשיב שכינתו לתוכו, להח"ש משיח צדק עול־מים... וזה תמיד בקשתינו, כן במקדש מעט כן בהר הזיתים, בהקבץ אחינו בית ישראל אל ירושלים בחדש תשרי, הוא יוה־ה האיתנים לרצות אבנים לחונן עפ־ר וחוזה, לסובב על השערים לה־שתחוה בתפלה ובתחנונים".

אחד מגדולי הרגל הראשונים, רבי בנימין מטודילה, שעלה בשנת ד' אלפים תתק"ל (1170), מתאר את הר הבית: "לפני אותו מקום כותל מערבי, והוא אחד מן הכת־לים שהיו בקדש הקדשים, וקור־אים אותו שער הרחמים, ולשם באים כל היהודים להתפלל לפני הכותל בעזורה". לדבריו מצוים איפוא שערי הרחמים בכותל מערבי. ורמז לכך נמצא בליקוטים שהיו לפני הב"ח, שם צוינו מקומם של "שערי רחמים בכותל מערבי הוא הכותל אשר בנה דוד המלך ע"ה". יש המציעים היקום סופרים, שכן מקומם של שערי רחמים בכותל המזרח. ואכמ"ל.

שבע שנים לאחר מכן, בשנת תתק"מ (1180), הגיע רבי פתחיה מרגנסבורג והוא מספר על השער "וביהרשלים יש שער וקורין לו שערי רחמים, ואותו השער ממולא אבנים וסיד, ואין שום יהודי ושאי לבא שמה וכל שכן גוי. ופעם אחת רצו הגוי־ים להסירן ולפתוח השער, ונת־רעשה ארץ ישראל, היתה כהומה בעיר עד שחדלה, ריש מסורת ביד היהודים, שדרך אותה שער גלתה השכינה ובו עתידה לשוב, והוא מכתן כנגד הר הזיתים. הר הזיתים נמוך ממנו והעומד בהר הזיתים ראהו "ועמדו רגליו ביום ההוא על הר הזיתים, עין בעין יראו בשוב ה' ציון".

ר' שמואל בי"ר שמשון (ד"א תתק"ע) מצליית בעלי התוספות, כותב באגרתו משנת ד"א תתק"ע (1210): "ותבוא להשתחוה בד לפני העזרה [בשער השלשלת] תפול על פניתו לפני שער שכנגדו [שער המזרח] מבחוץ, מרחוק לעין ביטם, הוא בית הטבילה לסהרים, ושמה שער שכנגדו בכותל מערבי - - - והלכנו משם להר הזיתים, מקום שרפת הפרה, ושם התפללנו פעמים בעשרה, ועלינו על ההר. ויום שבת התפללנו בשעת הסכנה, שם במקום שהיו הערלים וגילין לבנות שם ע"ז, ולא נשא אותם המקום, כי היה נופל כל מה שהיו בונין בכל שעה".

בשנת ה' אלפים כ"ז כאשר עלה הרמב"ן, הוא מספר בסוף אגרתו לבנו (הוצאה לדפוס בסוף

(המשך בעמוד י"ב)

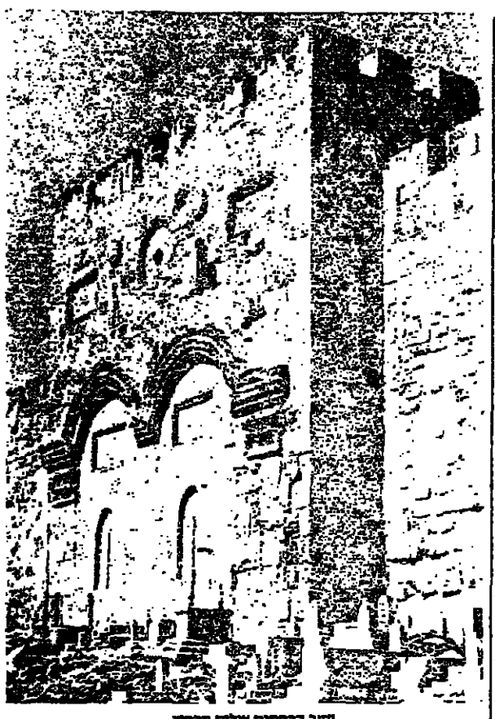

שער הרחמים נילום מבחוץ.

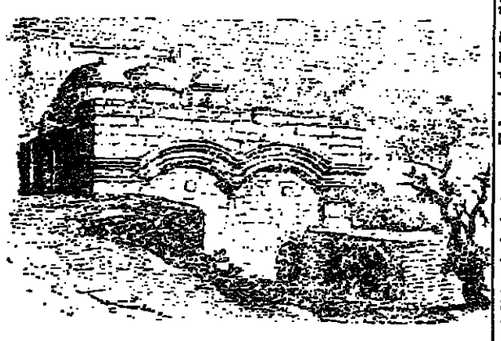

שער הרחמים — ציור מראהו מבפנים הר הבית.

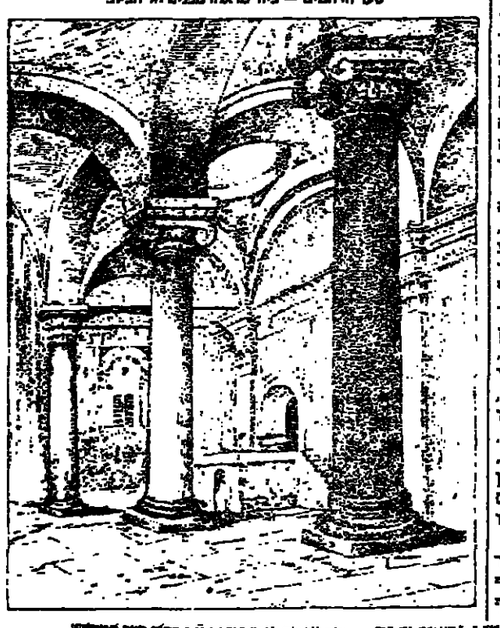

ציור הפלס המלם שטחות לשערי הרחמים בסוף חצר המקדש.

קשה לך עם הילדים בחופש?

עם המטפלות של או.אר.אס - זה "משחק ילדים"

אבי וולף

המטפלות שלנו - השקט הנפשי שלך...!

בני־ברק, רח' רבי עקיבא 65 (הכניסה מרח' ירושלים 10) טל. 03-702148

בני ברק
ORS
עבודה ומנית וקבועה

★★★★ האר בנה בע"מ

מומחים לביצוע עבודות בנין
בניה כללית כולל היקף התוספות

שיפוצים חוץ ופנים כולל גגות
* ריצוף * טיח * אינסטלציה
* מים * חשמל * צבע * זיפות גגות *.

מחלקה מיוחדת
לשיפוץ וסיוד חדר מדרגות

* מתקבלים עבודות
בכל חלקי הארץ *

בהשגחת מהנדס

שמעון - 03-827026
מען - 03-5518519

אוצר בית דין - כרמי יין בראשות הגאון רבי נסים קרליץ שליט"א

* המשרד הראשי: רחוב מהרש"ל 13 בני־ברק טל. 03-788928, 03-780074 בערב 03-390080

אנו שמחים לבשר לציבור על פתיחת הרשמה לחלוקת יין מתוק ומיץ ענבים (טבעי 100%) "תירוש" למהדרין מן המהדרין על פי הוראות בית הדין:

א) תשלום ההוצאות עבור ארגז יין או מיץ ענבים (המכיל 12 בקבוקים גדולים 750 סמ"ק) נקבע ל־27 ש"ח בלבד (2.25 ש"ח לבקבוק).

ב) כל משפחה (ממוצעת) זכאית לקבל 5 קרטונים בלבד.

ג) היין ומיץ הענבים לא יחולקו בחנויות.

רשימה ארצית של מפיצים:

אזור - ירושלים
* המשרד בירושלים בית המדרש להלכה בהתיישבות, רח' יוסף בן מתתיהו 19 טל. 02-381579, 02-383168 בערב 02-976944

אזור בני ברק
רכז אזורי - משרד 03-788928

אזור המרכז
רכז אזורי עודד ביבר 02-791289

אזור הדרום

אזור הצפון

אזור מנגיה

קריאת גדולי הפוסקים

הרב ש. י. נסים קרליץ
רמת אהרן

בס"ד, יום כ"ח סיון תשמ"ז

לאחיי יושבי ארץ הקודש העמוסים במצוות של שנת השמיטה

הנני בזה לפרסם מעשיהם של מיבורי כח אחים שבשדות, אנשי כרם היין, אשר קבלו, וקיקר, ונכנעו ממלאכתן בעבודת הכרם, ונהגו בכל השנה לעשות הכל רק על פי הוראה, ומקדשו את הזמירה לפני שביעית, על אף הסיכונים שכבר, לפי דברי המומחים.

אך מאחר שבמלאכת זמירה אין היתר של הפסד לא סמכו על היתרים שונים, ובטחו בזכות המצות.

מאכ. שוסר מצוה לא ידע דבר רע. וזכיו לפירות שביעית כשרים ומופקרים כיין.

ועכשיו שמגיע זמן ענבים, שלוחי ב"ד שוכרים פועלים ומבצרים אותן ומרכין אותן. ולפי המשער יתולק בחודש אב סיץ ענבים ויין קדוש בקדושת שביעית, כאשר "יבנה הוצאות שהושקעו בכרמים, והוצאות חיקב, והוצאות הארזה והחלוקה.

ביחד ביקר ביקר ועד נעשים כל הסיכונים הנחוצים ליצור היין, (כולל מלוי ואריזה) בתכלית הכשרות והזהירות סכל חשש איסור.

ועתה בידי כ"א לקנות ולקחת ברכה לתוך ביתו — ליטול יין קדוש בקדושת שביעית בלא שום חשש עובר ושמור, הנעשה בהשגחה מהודרת על יצור היין.

בס"ד

סיון תשמ"ז

שמירת שביעית בחירה בענני נפן היין, היתה מאז ומתמיד כרוכה בסמיכות נפש מיוחדת, להמנע מכל לסמירה, ולחלק יין קדוש בקדושת שביעית בלא איסור סחורה, ועוד נסיונות רבים.

והנה זכינו כי קצו כמה וכמה יצוכים וקלאים אשר קיבלו עליהם שמירת שביעית בחירה, וזמנו כרמיהם בשנה השישית, ורם נהגים בכרמיהם על פי הוראות הגאון רבי נסים קרליץ שליט"א מאב"ד רמת אהרן בית דין.

ועתה בוערים שליחי ביה"ד את הכרמים, ועושים מיץ ענבים (יין). הקדוש — בקדושת שביעית על מנת לחלקו בסמגרת אוצר ביה"ד.

כל סיתרי הכשרות נעשים בהכלית הזיהר על דעת הגאון רבי נסים קרליץ שליט"א.

באשר ידוע כמה מסרו עצמם גדולי הרבנים דיר"א לחזק שמירת השביעית בהיתר, וכמה השתדל הרי"ב זצוק"ל שיהיו מחזירים שמיטה לארץ הקודש, על ידי חלוקת יין קדוש בקדושת שביעית, משרשו שנתקיים בהם ושבתה הארץ שבת לה' — "אשר לא יכבו לזה מיום הוקם בית מקדשנו" (כלשונו בהקדמת בית הרי"ב).

באנו בשורות אלה לקרוא לאחיי לחזק ידי בית הדין וליטול מיץ ענבים יין שיוצר בהשגחת בית הדין, ויוכל ביה"ד לעמוד בכל ההתחייבויות לשליחי הכ"ד ולתכצר חומת השמיטה בארץ הקודש.

הכ"ה לכמן שמירת השמיטה ושאכי השמיטה.

יוסף שלו' אלישיב שלמה זלמן אויערבאך
שמואל הלוי וואזנר

هكذا من الأصل

הגאון הצדיק רבי שלמה טוא זצוקל"ה בעל ה"ברכת שלמה" - שנה להסתלקותו

ספר מוסר חי

מיבא מרן הגרא"מ שך שליט"א של הגאון הצדיק רבי שלמה טוא - בעל ה"ברכת־שלמה" זצוק"ל

רבותי, הנה מקרה זה שהיה לנו היום אינו דבר רגיל, דבר זה מחייב אותנו להתעוררות יתירה מן הרגילות.

איתא בחז"ל, "כך דמיך ר' סימון אמר רבי לוי, שבטים מציאה מצאו וכתיב ויפג לבם אנו שאבדנו את ר' סימון על אחת כמה וכמה" (בר"ר מקץ).

מה אמר רבי לוי בדבריו? רבי לוי עורר את העם בפטירתו של רבי סימון באומרו דברים כפשטן. הנה שבטים מציאה מצאו, לבאורה שמחה יש כאן, אך כיון שמציאה זו אינה דבר הרגיל על כן ויפג לבם כי בכל הדברים כין כמילי דעלמא וכין בשאר הדברים כשקורה מקרה. שאינו רגיל אדם מתעורר ונפחד, אנו שאבדנו את רבי סימון על אחת כמה וכמה. רבי סימון שמת באמצע ימיו. דבר זה צריך לעורר על אחת כמה וכמה.

רבותי, וכי היום אין אותה ההתעוררות הזו, הנה שלשום בבוקר עוד דברתי עמו בבנו שמחה, וסיפר לי איזה ענין. אור. המדות הטובות, המתיקות. הידידות והאהבה שלו אינם ניתנים לתיאור כלל. למי שהכירו, איני יודע אם בכל ימי חייו פגע אי פעם במישהו. והיום אנו צריכים להספיד וללוותו, זה צריך לעורר.

רבותי, אי מה היה לנו, מה עשה לנו ה' אלקים.

ברגתי לבקש מחילה מהנפטר. ומכולכם, איני יודע אם מה שאני רוצה לדבר יש לזה שייכות להספד אך מגלגלין זכות ע"י זכאי, ואני מוצא לנכון לדבר דברים אלו. ואני טובר שהם דברים שצריכים להתעורר ולהתחזק בהם.

אחד"ל, ד' דברים תשמישו של אדם וכולן יש להן תמורה: זהב, כסף, נחושת. ספר אבל ת"ח שמת מי יביא לנו תמורתו. אדם שיש לו זהב וראבד יש לו תמורה. וכן בכסף וכן בנחושת כשיש לאדם כלי נחושת ונאבד יכול האדם להשיג תמורתו ע"י שיקנה כמותו או יחפור במכרות הנחושת אשר כאדמה וימצא נחושת שזה לנחושת שהיה לו. אבל ת"ח שכת מי יביא לנו תמורתו. והביאור בזה. כי כל הדברים שנבראו בעולם בראם הקב"ה בקצבה ובגבול סאכו לעולמו די. וכל מה שברא מאותו מין כולם שוים, כשברא זהב הרי כל הזהב שברא הוא אותו דומם. אך אדם "יפה באפיו נשכת חיים" חלק אלוק' ממעל... נצח כלא גבול ובלא תכלית. וכל אדם יש אתו חלקו ועל כן ת"ח שמת אין לנו תמורתו. כי אף שהשני שיברא כמקומו גם יחדש מ"מ אין זה חלקו של החזכם שמת אלא חלק אחר.

"נכמת חיים" — חלק אלוי ממעל הוא האדם, והקב"ה אשר אין לנו הפיסה בו ית' כלל הוא בלתי גבול ובלתי תכלית. נצח. ובמה שאדם יחדש אף אם יהיו מיליארדים של בנ"א מ"ם כל אחד ואחד יש לו חלקו שלו וכאו"א יוסיף ויחדש חלק שחבירו לא יחדשו. וזהו תפקידו של האדם בעה"ז שיהא נשמת חיים. שיחדש בתורה ולא יהיה כדבר הדומם.

רבותי, אנו חיים בזמן שהשטחיות גוברת. חיים להם בנ"א ללא כל עמקות, כל אחד אינו מחדש מעצמו כלום. רבים הם האנשים שאינם אלא כדומם ושוים הם אחד לחבירו. אם בהם אלא האיברים בגשמיותם, ללא כל חידוש שמחדשים מעצמם. השטחיות כ"כ גדולה באופן יוצא מן הכלל ללא כל עמקות עצמית. כל דבר אשר נדפס מתקבל על לב הציבור. אין לאדם ערך עצמי. וזהו מעלתו של ת"ח אשר הוא יוצר. ומחדש בעצמו יותר ממעלת הדומם שבו.

אחד"ל י"ח קללות קילל ישעי' הנביא את ישראל, כי הנה האדון ד' צבקות מסיר מירושלים ומיהודה משען ומשענה כל משען לחם וכל משען מים וגו', ולא נתקררה רעתו עד שאמר ירהבו הנער בזקן. (חגיגה י"ד א.)

מצב של יהרבו נער בזקן הוא שמאבד האדם את כל היסודיות והעצמיות שלו. ואין לו אלא שטחיות. הדברים מפליאים לאיזה מצב של שטחיות הגענו כיום. עד אשר בדברים העומדים ברומו של עולם, דברים אשר קיום האומה תלוי בה שכדי להחליט בדברים אלו צריכים להיות מלאים בדעת ההנהגה של כלל ישראל בכל התקופות, לא לחדש דבר חדש בההנהגה של כלל ישראל בכל השנים ע"י מה שהנהיגו אבותינו אשר בזה התקיים כלל ישראל, וכיום באים לשנות ולהעמיד דברים חדשים בכל הנהגת כלל ישראל ע"י דעתה של אשה אחת וע"י חשבונות פוליטיים, הלא כלל ישראל בסכנה בדרך כזו.

וזהו הארן לנו תמורתו בפטירת ת"ח אשר הולך מאתנו אחד שיש לו עמקות כפי שהעמידה אותו התורה שלמד בימי חייו, ובאים אחרים שאין בהם אלא הדומם, הגשמיות, האיברים בהם הלא כל ערך עצמי. ללא כל בריאה עצמית וזהו המצב של יהרבו נער בזקן אשר הוא הדבר החמור ביותר.

וזהו צריך כל אחד לדעת לא להמשך אחרי העה"ז אשר הוא בלא כל רציונות ובלא כל עמקות. האירה השורדת כיום הוא שיש ענין של חוק המדינה. חוק התורה שניתנה לפני ד' אלפים שנה אשר היא הראשונה שהעמידה את מצות השכת, את מידת ואהבת לרעך כמוך וכל המדות הטובות. כל זה אינו מחייב כלום. רק החוק. הדמוקרטיה, הם הדברים המחייבים, וכל החוקים המדיניים נתקקים רק ע"י חשבונות פוליטיים אשר בכל יום יכול להשתנות החוק לפי חשבון הפוליטיקה. מצב זה הוא שהעולם הפך לדומם בלא כל עמקות והבנה. וכשמת אדם נולד במקומו אדם אחר שהוא שוה לו. זה היה דימוקרט והוא דימוקרט כמותו, בלא עמקות ושום הבנה.

תלמיד חכם שמת, מלבד חיוב ומצות האבילות שיש עלינו על פטירתו של האדם הגדול בתורה. אשר על גדלותו בתורה צריך אריכות דברים בפ"ע, צריך הספד מיוחד על גדלותו בתורה שהרי היה גדול בתורה בכל הזמנים ובכל התקופות ובדאי בתקופתנו אנו. וכן על ישרותו וכל גדלותו. אך מלבד כל זה בהסתלקות ת"ח חסרה לנו ההבנה של תורה. באים אחרים עם הבנות אחרות. הבנה שונה. הנה בשנים עברו לא היתה הצדה לאשה לחוות דעה בענין המנהג לבנין כלל ישראל. כאילו הלכת היא עכשיו לבנות ולהעמיד את כלל ישראל. כל אשר נחלנו מאבותינו וכל יסודות קיום האומה הקיימת רק בזכות לימוד התורה, בזכות הישיבות והבתי מדרשים שעסקו ועוסקים בהם בתורה. ורק מכח זה חיים אנו פרנה בגלות הארוכה הזו — כל זה אינו חשוב אצלם כיום. כל ערך מצות התורה אשר ע"י קיום מצותיה לומד ורוכש האדם בנפשו את כל המדות הטובות, כל זה בטל לגבי חוק המדינה אשר נחקק ע"י מחלל שבת זה או אחר. איני יודע אם כולם יכינו ויבינו את דבר. אך מצאתי צורך לעורר על הדבר כי לבי נקרע בתוכי בשומעי כיום שאומרים שיש חוק המחייב הנהגה זו או אחרת, אף אם הדבר נגד את ההלכה. חוק אשר נחקק ע"י אלו שאינם יודעים אף את דעתם של ישראל הנהגות חייהם. וכל דיעתם היא בחכמת הגויים. בחכמתם של אומות אחרות כידוע. יפאן ושאר האומות. ובדעות אלו באים לחייב את כלל ישראל. אין אנו באים להתווכח עמהם אך עלינו להתחזק בדעתנו כי כל חכמתם אין זה אלא הבל ורעות רוח" אותי עזבו מקור מים חיים לחצוב להם בארות בארות נשברים". לדעת כי דרכינו הוא הדרך שסילנו לנו אבותינו, כלל ישראל לא קם לפני כמאה שנה ויותר אלא מימות אבותינו אברהם יצחק ויעקב כמו שאנו אומרים אלוקי אברהם אלוקי יצחק ואלוקי יעקב. הם אשר העמידו את הדרך אשר יכנו בה בהנהגת כלל ישראל. אין לנו מה להתחב"ש בתורתנו הקדושה אשר על חוקיה אמר הכתוב "כי היא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים". ולא לנו ללמוד מהרעות השורדות כיום בהרחוב. דעות של יהרבו נער בזקן. דעות של עבר כי ימלוך. ללא התחשבות בדעתם של זקנים שקנו דעת במשך כל ימי חייהם עד אשר בדברים שאנו אחוזים בהם זה אלפי שנה מחוקקים בכנסת להיפך מזה.

"לכל יש תמורה אבל ת"ח שמת מי יתן לנו תמורתו" — מי יתן לנו תמורתו של הגאון רבי שלמה אשר קשה מאד למצוא עוד אחד שיגדל ככותו. היה בקי בש"ס. חיבר ספרים. היה מוכתר במדות ובמעלות טובות בכל המובנים. מידת ענוותנותו אין לתאר כלל. וכל הנהגתו בענוותו איננו ניתנת לתיאור. חייב אני לומר כי היה הוא לי משך כל השנים כ"ספר מוסר חי". זו כחזה של תורה. רק תורה יכולה להביא לזאת. ורק בכחה של תורה יכל לגדול כך.

ברצוני לבקש שוב כתילה על שהארכתי בדברים אלו. אך מגלגלין זכות ע"י זכאי ועל ידכם תהיה התעוררות על ידי שיטלו מוסר ויתעוררו. להתחזק בהשקפת התורה לא להתפעל ממיני מאמרים אשר נכתבים בלשון יפה על ידי סופרים שונים אשר כולם שקר ומהפכים את האמת. להתחזק ולהרבות בתורה וירא"ש וקיום המצות בפרט בימים אלו ערב ימים הנוראים. לא לבטל הזמן בטיולים בימי בין הזמנים אלא בלימוד התורה. כל זה יהיה זכות עבורכם. ומזכה כי יבולע המות לנצח ומחה ד' אלוקים דמעה מעל כל פנים ונאמר אכן.

נכתב ע"י אחד השומעים

ג.א.ר. נגרות עלית

★ ארונות מסבה.
★ מזנונים ארונות קיר.
★ חדרי ילדים וספריות

03-590044

17 שנות מוניטין

צלצל אלינו ואנו נבוא אליך
ללא כל התחיבות מצידך

מחלקה מיוחדת לשיפוצים כלליים

המפעל: סמטת עגתבי 11, פינת לבנהה 15 טל. 03-373213
תצוגה: שדי העצמאות 66 בני ברק ובהתיעוד 03-590044

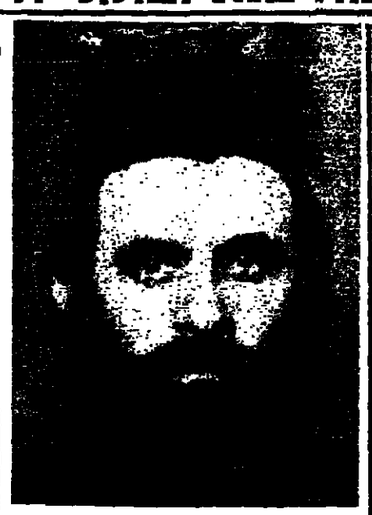

"ונמלה למשה איש האלוקים — משה מתציו ולמעלה אלוקים, ומתציו ולמטה אישי"

(מדרש רבה האות הברכה).

מורה על האדם לשמור על חלקת הנקידים: "אלוקים" — פרוש ובעל דגלה באשר לגופו הבריכי, אף עליו להיות "אישי": בעל הבנה מופלגת בתרכי הגוף וחלשותיו, כמל שמגע הדבר לזולתו!... (הגר"י מסלנט זצ"ל).

"אילת השחר" סימנה את הזהירה על פיכת הנשמים המאפידה בין הבהים בחוב מימון. בית" הכנסת של חסידי ברסלב, דמן עצמו לקראת שיח הוותיקין עם קתנו. באפולולית הביכל נצבו המשכ" מים: סלית ופרח על כתפיהם, ודמם כמלל בלהם משתפך — נוסח ברסלב, את ברכות השחר.

ר' שלמה כבר ניצב היה שעה ארוכה בסמדרון הסמוך. כבר ניטהר לפני קתנו, עלה ונכתפב. עתה היה משים עיניים חרדות בין ספסלי בית המדרש. חלילה! אסור שיבחין מאן דהו בבניפתו! דיני נפשות תלויים ועומדים בקיכתו של זה או אחר לכבודך. דיני נפשות שלו עצמו. תערובת ולחזה של תחושת גדולה, עלולה להעכיר את טהור השמן, שעל דיכוכו מסר שבעים שנה נוף הנפש.

כאשר נוכח כי איש אינו מבחין בו, אזר את כחותיו ו...נמלט על נפשו אל ספסל כרשבו...

כל שנותיה, יהב ולילה לא ישבותו, ניצב היה רבי שלמה, צרוחד על שכמו, נקלו ביחד, נכון למנוסת בהלה חסרת פשרות מפני שמץ גאוה העלולה להמסך ביים. יחסו אל הגאוה המאוסה כרוך היה בפחד: בבושת פנים. וכאשר הדזיקו אותה החיים אל סיפו — חש עצמו מבוהה.

תקופה ארוכה בוש היה להראות פניו ברבים, לאחר שנתקל בתארים מופלגים המחזקים לשמו ע"ג מרדעה. היה ניצב בעמוד של בולת — גם כאשר הוסבר לו, כי סרוכו הייקש להטות שכם לעולו המבהה של הכבוד. כרוך לעתים בבדיוכו של בעל השמחה. "אין מַיָּנוּ לוֹתֵן דַּאֲרוּף מִצָּן טוֹאֲכְטֵין אָף אַנְרָנָא וַאֲכָיוֹ" — התבטא כאחתי מי שהתלונן על תחלוכות הבזיון שכפה על עצמו.

את השתתפותו בהתבנסויות של שמחה היה מחנה קודם למעשה, כי יגונו עליו מפני יסודי הכבודים, "אשתתף משך כל שמחת חתנתך" — פנה פעם חתן נבוך — "אם תבטיח לי כי לא תטיל עלי "כבודים"...

התנערותו מן העולם המצטעצע מאחורי חלר נותיו, לא מנעה ממנו לצלול כאמודאי מנוסה לחוטות החיים, ולגבור — ככל שנגע הדבר לזולת — באותו רפש שכה מאס בו. המלצות העיוק בלב ודם ודי נדיבה. היה משחיז קולמוס נלהב, וקושר תילי תילים של תארים והפלגות לשון לכל צורבא מרבנן שיד ההשגחה הקריבה אותו אל מפתנו. "אף אני" — התבטא פעם — "מצוה על החזמד"...

כשנזדמן לו לכתוב לצורב צעיר, היה מחזר אחר נייר רחב שוליים. מקפיד שיהא "בלאנק" מתיבו עוטר את ראשו, ואת שוליו פאר כתחמת הרבה. כשם שהרגיש מה מזה של הוס ברוכה בתארים כבוד ככל שנגע הדבר אליו, כך היה מתאוה לאותו נצוץ חדוה שיהא ניצת בלבו של בעל־ימים, שמכתב עמוס חותמות רבניות יעוגר לכתובתו.

פעם אף חישב ד"מצא", כי סוד כחזו טמון בתפארתה הרבנית:

"וכי מה אעשה?" — נאנח כשרבו המתדפקים על דלתו — "יש לי חותמת..."

"יעודו שלו בבהונותיו הכיל פרוש מרהיב. מבית מדרשו של רבי חיים עוזר: "אהב את המלאכה" — פירש הגרח"ע, — "את חלק המ־לאכה שברבנות, ושנא את השורה הכרוכה בה..." ר' שלמה ידע לדלות ביד אמן מתוך המסגרת הרבנית את חלקי ה"מלאכה", ובו לעסורי הלוזאי הנצמדים ליהדה דבה הרבני הכרעותיו. ההדר החיצוני נשא צורה רק במידה שהועיל לפרנס מאוחים כמוסים בלב הזולת...

לא יכול היה להמצא משפט חריף וממצה יותר מאותו שהרכיב ר' שלמה עצמו בשיחה עם פועל עירוני, שהתלונן במר נפשו על עבודת הכפיים הממרדת שנגזרה על כתפיו המדקנות:

"אף אני עצמי" — מרגיע ר' שלמה — "עבדתי בפרך בעת שבתי בבית הדין... על שכמי חוסלו ללא רחם יצרי אנוש ותחבולותיו; מאבקים ממרדים וחסבכות אנושיות מורכבות. סבלתי בדומה..."

המשפטים שמציב ההבדל ה"דק", בין עבודה נופנית פחותה לבין עטרה רבנית מכובדת לא מצאה הד בלבו. לעולם לא יצטלבו דמיונות פת־נצצים בנתיב הצקשני שכבש לעצמו בין מהמורות החיים. אלו טואטאו בכבד לשולי הדרך, היכן שאצילות נפשו ועניני החודרות לא השילו מן הסקר את מערמיו.

"יש כאן אחד שראוי שתשרה עליו שכינה כמשה רבנו, אלא שאין דורו זכאי לכך" (סנהדרין י"א.) מאמצים ניכרים ומחשבה רבה השקיע ר' שלמה בהצטמצמות. כל תוי בקלסתרו הדדחק בעק־ביות לקרן זוית. קימא לן, רצון יראיו יעשה; והיה ר' שלמה — שרחוו הכבירה חבקה זרועות עולם — כולו הסתר. ועל אף מעמדו עטור־התהלה ביני עמודי דגרסי, נותר בעיני העולם שמחוץ לפתחי בתי הדינין — דמות עלומה, שאת חיי האצילות שלה חיותה בדד לנפשה.

* *
*

"בשעה שמביאין אדם לדין, שואלין אותו: הטלכת את קוזן? המלכת את חברך?..."

(יראשית חכמה" בשם מדרש קטן).

ר' שלמה זצ"ל היה ממליך את הזולת ורצונותיו על עצמו, באותה מדה בה המליך את קונו!!

(הגרח"י לפקוביץ שליט"א).

חושה יהודי בצלו של ר' שלמה, יוקק מעייותיו, אוגר מלא חופניו מתוכנת נפשו, ומתענג על כל דקה חלמת. השעה ארכה, והעיני החדודה של ר' שלמה־ניצוצות־חשיש

"לבטח מעבב אני על מר את דרכו... מטריח את מבתתי"

כל ימיו היה ר' שלמה מהלך, כולו ותיעה בין הפתחים המהמורות שמציבים חוכות שבין אדם לחברו. מפעם לפעם שב היה וכדוק אם עוזה או קלקל במשהוא, שלתקנו כוחו הוא לשנות כתן. עובר לכל דרישת שלום שגרתית. היה מיצר שמא נפגע חלילה איש שיחו מין הגיפה, הצורה... שמא לא הכילה התיחסותו די נתינת הדעת שציפה לה הזולת.

היה מנתק את מחזו הגדול מאדיר הפסגות בו היה ספון, וכופהו לתבנית מחשבתו והשגתו של הזולת. היה מנסח את תחושותיו של זה, ומתנהל לפיהן. ידידים שהיו נפטרים מעמו חשו בסחון גמור, כי אין אחרוע לידידות ואחדות הדעים שנוצרה בינים. לא היה ביים לדעת מה מאמץ השקיע ר' שלמה ביצירת ה"הבנה" הזו...

נושים למאות הקיפו את דלית אמותיו, והש־תרגו על פתחי לבבו; ההנה שליח צבור בתפלתו, או דימה לַהֲנוּתו, השמיע מאן דהו אמרת שפר או חדוש בהלכה. היה מעמיס על לבו הרגיש של ר' שלמה מטען של הכרת הטוב, אותו היה פורע בשפע של תשבחות וקלוסין.

בדין תורה פלתי בקשו הדיינים לזמן את הצד־דים למעמו, ור' שלמה, זקן ושבע ימים, מסרב בנחישות. לפני בני ביתו שהרבו להפציר בו, דלה נצוץ מבושם מכבשונה של נשמה מוסרית: את חוד המדרגות מכבדים שכנים במו ידיהם. הוא ר' שלמה, לבו חלש. אין ביכו לסייע בידים. אך חלילה לו מלהרבות עליהם את המלאכה על ידי דברי מבקרים... מדמן יהודי מעצמו, יבוקר בואו. לחומק — חלילה!!

בין רבבות המלווים בעת אשכבתא דרבי, נדחק יהודי מן השורה המתפרנס מחלוקת עתונים בפותחי הבתים. אף את לבו שלו צרבה דמעת־דם, שאיש מן הספדנים לא ידע לתת עליה את דעתו:

מכל הלקוחות שאל פתחם טרח והסיל מרי מכר את העתון. זכרים לו שניים שמצאו לנכון להתיחס אל הלב הפועם מעבר לאגרות העתונים: רבי שמואל רוזובסקי זצ"ל, שהרגין את לבו ב"צפרא טבא" לבבי, ורבי שלמה טוגא, שהיה מכחן את השעה, ומחזר אחריו מדי בקר. תאב היה לדעת על שלומו, משפחתו, ומצבו הכלכלי...

--- כי ר' שלמה, שבמדחיי מרחו סערה משברי גליו של ים התורה — נגלה בנסתר; ר' שלמה שנפשו ידעה להנתק ספחיים מעל משבכה אל ספירות, שוזטות־החיים לא נקלטו בין בדיקן, אף ידע כשנגרכה לכך השעה, ידע היטב, להטות את רום קומתו לוזטות־נדשות כעקב, העשויות לחולל כלב בעליהן מהומה רבה!

* *
*

רבי יוחנן ליבוביץ, המשגיח דמיר, התבטא באחת משיחותיו, כי פעולות על־טבעיות של צדיקי עולם, אינן מעודדות אות התפעלותו. שנוי הטבע — אמר — אצל יהודי הוזי את אלוקיו, הוא בגדר הנהגה טבעית. קנקבי הכלי על חקנן ומנהלתנו כלי שרת בידו [illegible] אין אנו מוצאים לנכון — מטעם זה, האחרים — לחבר אחד "ירקא" אחר שבצקלוגו "בשרא דחוורא" למכבר. מעשי פלאות — נשגבים, כאשר יהיו — אינם אלא תולדה טבעית לאותן חיים מרומם, שלשם השגת אפס קצהו, משחיתים אנו את חושינו וקולמוסנו. "יבר שאותפעל" — נהג היה לומר רבי אברהם יוסף חלף זצ"ל — "מן ה"גולם" שיצר המהר"ל, מתפעל אני מן המהר"ל עצמו שכנגד ידיו..."

ר' שלמה מלא היה, לכל דום קומתו — רוח ה'. באכילתו שבין הצומות כבבידותו. בשיחת חולין — שכיר לבא עד תכונתה, צורך היה בגירסא רבה עוד יותר, כבעת שהיה מורה את חוקי האלוקים. שכיכה דבריה מתוך גרונו, פרושה על קלסתרו המלכותי, ואף מעיקה — מדין הטבע, הן הגדיל ר' יוחנן — תוצאה שלא מעלמא הדין לפעולותיו, שתי מאודעות בפי עדי ראיה המעניקים משמעות מפעימה, לקשור הטבעי בין חיי המלכות בהם היה נטוע, לבין תוצאות על־טבעיות.

ההלכה, שבשלה ניצבה ביום מן הימים אשה רצוצה, לפניו, נושא דגלה. — עמדה בפניה כתומה בצורה. בעלה, מאלו המתקראים "כנעניים", מסרב לגרש את אשתו כמנהג נוברין הנדאין פקחותו המשחזות של ר' שלמה, טוב סברו תפשו הרחובה, לא יכלו לעקשנותו ה"אידיאולוגית" של הבעל. דימן איפה עצמו אצל אותו פקשן, ופרש לפניו את השקפת התורה:

שתיים הם הדרכים — מפרשת המשנה — המשתדרים אשה מכבליה: גט, ומיתת הבעל, מסורה בידנו מרבנו ר' עקיבא איגר, כי כאשר נחסמת הדרך האחת, קיימת השניה...

עקיבותיו של הבעל לא עמדו בפני הידוק השניה, נכבוד זמן קצר שוחררה האשה בנסיבות מדגיות מכבלי עגונה...

התמסרותו המוחלטת להלכה ולבטיה, נסכה בקרבו רוח מרוממת; הצניקה לו עין תחרות ולב מבין, הציבה אותו מעל למקום ולזמן שיצרו שאלות הרוח־עולם שהסעירו את רוחו:

שאלה חמורה בעניני אישות הונחה על שלחנו. האשה שהציגה אותה לא זכתה — חוקי מאמציה — להבנות בוש"ע. לאחר התחבטויות קשות, ובצרוף אישי הלכה נודעים, צדד להתר. לאחר שהכריע, נאנח גל של חרדה בלבו הרגיש, פרץ נהוח, והוא הכריע לאמר:

"אם נכון הפסק, השי"ת רוצה בו, תלד האשה זרע של קיימא!!..."

כעבור שנה, חבקה האשה את בנה כבודה.

* *
*

"יראת ה' טהורה עומדת לעד, משפטי ה' אמת צדקו יחדיו — אימתי משפטי ה' צדקו יחדיו, בזמן שיראת ה' טהורה!..." (מד"ר.)

"אם רוצה השם יתברך בפסק" — היתה שאלת החיים, שלפתרונה הקטיר את חלבו דימו.

מאז שלהי תשי"ד, בה הוטלה על כתפיו אדרת ההוראה — שבארגתה הזל משחר ילדותו — ייחד לה ר' שלמה כליל את לבו ומוחו. בביכול נוטרטל מרי שלמה, העלוי המיראי שלפני, הד תוטף בר' שלמה הדש לחלוטין. את זה, השני, השאיל לאלוקיו לכל ימי חייו.

נקודת חייו — ההוראה, הדוה ה' שפיעמה בו — הרשרשו יחדיו, ב"מפולת יד"; בטיעה אחת. היה מאריך בסבילות שלא "יכשל בהלכה, והיה מחיגע בהלכה כדי "שיתורצה. בה השי"ת". המזג המרהיב הצמיח פרי הלולים; ושימש לדיד אמת מידה יחידה לכל אשר "יעשה תחת השמש.

הוא שלט בחדוה הנטורה על כל מכמני ההלכה: לעצפיה. אך התחלחל לקראת כל הוראה של מה־בכך. כל שאלה שהוגבה לפניו נבחנה מחדש, ותוחתה לכל צדדיה הבטיה. גם כאשר נפתרה על ידו עשרות פעמים בעבר. "יש צורך בישוב הדעת" הגיב פעם על שאלה מסוג זה. ה"ישוב הדעת" לא עיער, כמובן, את הפסיקה הראשונה.

אותו מעוף, אותה גישה חדרנית, יחודד להלכה ולבטיה, כלמודא שמים, מדעו של תלמי לבבו השרשו בו בבל. כל נדוד בהרגשת הלב, כל הבנה אמת, וכל נטיה לפתרון הלבתי, צריכה שתהא חופפת לאותה מזה ממש של יראת שמים. יראת שמים של אש יקודת, של צומות וטבילות. באותה בהירות בה תואמים דברי הפמ"ג אז ה"בית־שמואל" לפרון שעל שולחנו, צורך הוא אף שיהא נהיר לפניו ללא שמץ מדנה: "אם רוצה השם יתברך בפסק!!"

* *
*

רבי יוחנן ליבוביץ, המשגיח דמיר, התבטא באחת משיחותיו, כי פעולות על־טבעיות של צדיקי עולם, אינן מעודדות אות התפעלותו. שנוי הטבע — אמר — אצל יהודי הוזי את אלוקיו, הוא בגדר הנהגה טבעית. קנקבי הכלי על חקנן ומנהלתנו כלי שרת בידו [illegible] אין אנו מוצאים לנכון — מטעם זה, האחרים — לחבר אחד "ירקא" אחר שבצקלוגו "בשרא דחוורא" למכבר. מעשי פלאות — נשגבים, כאשר יהיו — אינם אלא תולדה טבעית לאותן חיים מרומם, שלשם השגת אפס קצהו, משחיתים אנו את חושינו וקולמוסנו. "יבר שאותפעל" — נהג היה לומר רבי אברהם יוסף חלף זצ"ל — "מן ה"גולם" שיצר המהר"ל, מתפעל אני מן המהר"ל עצמו שכנגד ידיו..."

ר' שלמה מלא היה, לכל דום קומתו — רוח ה'. באכילתו שבין הצומות כבבידותו. בשיחת חולין — שכיר לבא עד תכונתה, צורך היה בגירסא רבה עוד יותר, כבעת שהיה מורה את חוקי האלוקים. שכיכה דבריה מתוך גרונו, פרושה על קלסתרו המלכותי, ואף מעיקה — מדין הטבע, הן הגדיל ר' יוחנן — תוצאה שלא מעלמא הדין לפעולותיו, שתי מאודעות בפי עדי ראיה המעניקים משמעות מפעימה, לקשור הטבעי בין חיי המלכות בהם היה נטוע, לבין תוצאות על־טבעיות.

ההלכה, שבשלה ניצבה ביום מן הימים אשה רצוצה, לפניו, נושא דגלה. — עמדה בפניה כתומה בצורה. בעלה, מאלו המתקראים "כנעניים", מסרב לגרש את אשתו כמנהג נוברין הנדאין פקחותו המשחזות של ר' שלמה, טוב סברו תפשו הרחובה, לא יכלו לעקשנותו ה"אידיאולוגית" של הבעל. דימן איפה עצמו אצל אותו פקשן, ופרש לפניו את השקפת התורה:

שתיים הם הדרכים — מפרשת המשנה — המשתדרים אשה מכבליה: גט, ומיתת הבעל, מסורה בידנו מרבנו ר' עקיבא איגר, כי כאשר נחסמת הדרך האחת, קיימת השניה...

עקיבותיו של הבעל לא עמדו בפני הידוק הבתים. אף את לבו שלו צרבה דמעת־דם, שאיש מן הספדנים לא ידע לתת עליה את דעתו:

מכל הלקוחות שאל פתחם טרח והסיל מרי מכר את העתון. זכרים לו שניים שמצאו לנכון בקר את העתון. זכרים לו שניים שמצאו לנכון להתיחס אל הלב הפועם מעבר לאגרות העתונים: רבי שמואל רוזובסקי זצ"ל, שהרגין את לבו ב"צפרא טבא" לבבי, ורבי שלמה טוגא, שהיה מכחן את השעה, ומחזר אחריו מדי בקר. תאב היה לדעת על שלומו, משפחתו, ומצבו הכלכלי...

--- כי ר' שלמה, שבמדחיי מרחו סערה משברי גליו של ים התורה — נגלה בנסתר; ר' שלמה שנפשו ידעה להנתק ספחיים מעל משבכה אל ספירות, שוזטות־החיים לא נקלטו בין בדיקן, אף ידע כשנגרכה לכך השעה, ידע היטב, להטות את רום קומתו לוזטות־נדשות כעקב, העשויות לחולל כלב בעליהן מהומה רבה!

* *
*

"בשעה שמביאין אדם לדין, שואלין אותו: הטלכת את קוזן? המלכת את חברך?..."

(יראשית חכמה" בשם מדרש קטן).

ר' שלמה זצ"ל היה ממליך את הזולת ורצונותיו על עצמו, באותה מדה בה המליך את קונו!!

(הגרח"י לפקוביץ שליט"א).

חושה יהודי בצלו של ר' שלמה, יוקק מעייותיו, אוגר מלא חופניו מתוכנת נפשו, ומתענג על כל דקה חלמת. השעה ארכה, והעיני החדודה של ר' שלמה־ניצוצות־חשיש

"לבטח מעבב אני על מר את דרכו... מטריח את מבתתי"

כל ימיו היה ר' שלמה מהלך, כולו ותיעה בין הפתחים המהמורות שמציבים חוכות שבין אדם לחברו. מפעם לפעם שב היה וכדוק אם עוזה או קלקל במשהוא, שלתקנו כוחו הוא לשנות כתן. עובר לכל דרישת שלום שגרתית. היה מיצר שמא נפגע חלילה איש שיחו מין הגיפה, הצורה... שמא לא הכילה התיחסותו די נתינת הדעת שציפה לה הזולת.

היה מנתק את מחזו הגדול מאדיר הפסגות בו היה ספון, וכופהו לתבנית מחשבתו והשגתו של הזולת. היה מנסח את תחושותיו של זה, ומתנהל לפיהן. ידידים שהיו נפטרים מעמו חשו בסחון גמור, כי אין אחרוע לידידות ואחדות הדעים שנוצרה בינים. לא היה ביים לדעת מה מאמץ השקיע ר' שלמה בייצרת ה"הבנה" הזו...

נושים למאות הקיפו את דלית אמותיו, והש־תרגו על פתחי לבבו; ההנה שליח צבור בתפלתו, או דימה לַהֲנוּתו, השמיע מאן דהו אמרת שפר או חדוש בהלכה. היה מעמיס על לבו הרגיש של ר' שלמה מטען של הכרת הטוב, אותו היה פורע בשפע של תשבחות וקלוסין.

בדין תורה פלתי בקשו הדיינים לזמן את הצד־דים למעמו, ור' שלמה, זקן ושבע ימים, מסרב בנחישות. לפני בני ביתו שהרבו להפציר בו, דלה נצוץ מבושם מכבשונה של נשמה מוסרית: את חוד המדרגות מכבדים שכנים במו ידיהם. הוא ר' שלמה, לבו חלש. אין ביכו לסייע בידים. אך חלילה לו מלהרבות עליהם את המלאכה על ידי דברי מבקרים... מדמן יהודי מעצמו, יבוקר בואו. לחומק — חלילה!!

בין רבבות המלווים בעת אשכבתא דרבי, נדחק יהודי מן השורה המתפרנס מחלוקת עתונים בפותחי

*** מעל כל הודה, ניצבה ממרדת בבכיה, דמותו המלכותית של רבי דוד, ראש הישיבה. לראשונה מולכותיה הגיוו לשונות סדרים של ישיבה שהפכו חלק מאישיותו. הוא ניצב בצנוע כאדי־שקל, בשעה אחת שכל דיוקן אמת גדל־עליליה. יחיד בתורה, יחיד במוסר, בעבודת הבורא ובהתלכות אנוש. דמותיו שלו הכילו נוסחי יגון על כל השלמותיה שסללו לפני רבי שלמה את המסילה, ותמונילו עמו לפגישות לא מדעות!

מתוך מאמר העוכה במאסף "מוריה" שיוחד לזכרו העומד לראות אור בימים הקרובים

הסתדרות צעירי אגודת ישראל הנוער האגודתי בא"י
מחלקת הנוער — המרכז לנופש והבראה

נמשכת ההרשמה למחנות הקיץ לנועוי
גילאי 9-14

מחנה קיץ "עולם התורה שדה־חמד"
מיום ראשון י"ד מנחם־אב (9 באוגוסט)
עד יום שני כ"ב מנחם־אב (17 באוגוסט)
ס"ה 8 ימים
בכפר הנוער "שדה חמד"
ע"י ראשון־לציון

מחנה קיץ "קמפ חזון־יחזקאל"
מיום ראשון י"ד מנחם־אב (9 באוגוסט)
עד יום שני כ"ב מנחם־אב (17 באוגוסט)
ס"ה 8 ימים
בכפר הנוער "חזון־יחזקאל"
ע"י קרית־גת

התכנית:
לימודים ושיחות תורניות וחינוכיות, משחקים ומלאכת־יד, חוגים שונים, חידונים, תכנית אומנותית, מופעים וחוויות, פארק מים, בריכה צמודה, טיולים ומסעות, רחצה בים, פרסי טיסה בשמי הארץ, מתקנים ושעשועים, משחקי מחנה.
***

מקומות ההבראה:
מחנה הקיץ לנוער ובית ההבראה לבני ישיבות צעירים ממוקמים בכפרי הנוער של תנועת צא"י:
"שדה־חמד" ו"חזון־יחזקאל"
הידועים ביופיים ובשלוותם כרחוקים משאון העיר, בחדרי מגורים ואולמות אוכל מפוארים, משטחים וכרי דשא.
***

פרטים והרשמה:
בני ברק: משרדי צא"י רח' שליה 2 טל: 700121-2-3
כל יום בין השעות 9-1 בצהרים
ומ־4-7 בערב
ירושלים: משרדי צא"י רח' שטראוס 21 טל: 02-232881
כל יום בין השעות 6-9 בערב
***
וביתר סניפי התנועה ברחבי הארץ

משקפים מה פתאום?
עכשיו
אישונית – עדשות מגע

חדש!
סניף בני־ברק

מבצע האביב
★ ביטוח חינם למזמינים השבוע לכל סוגי העדשות.
★ עדשות מגע – אישוניות – רב תכליתיות, לשיניה עד 30 יום
או להוצאתן לפי רצונך מידי יום.
★ אישוניות רכות ממותשבות, מיוחד לעיניים רגישות

הדשת היחידה בישראל
של מכונים לעדשות מגע,
העוסקים אך רק בהתאמת עדשות מגע.

הסדרים מיוחדים לתלמידי ישיבות ותלמידות סמינרים
מבצע מיוחד ב"בין הזמנים"

בני ברק: ר' עקיבא 89, קומה א' (מול גן רשה) טל' 788711
ירושלים: הטורג 2 (פינת יפו 29) קומה 2, טל' 223028
תל אביב: בן יהודה 94 (פינת נורדון), טל' 222589
יפו: שד' ירושלים 46, טל' 831705
נתניה: סמילנסקי 7, טל' 053-25123

נא להת

רכב אֵשׁ וסוסי אֵשׁ

יעקב ב. פרידמן

בשיעורו לילות היה המשגיח הזה במשנתו לשורר של מעלה. כאשר כבה מעט מעט באמצע הלמוד, הזיע מאמתתו טרה דרבים, והמשיך בתלמודו...

מי משמש ברירה?

בתי חלים, שם כל קלקול בטהרה, משמעה מקוה פסול! במבנים צבאיים, כאשר שמע קלקול כרוך באבדן חיים, בנטוך טשרטות, ונטיגה הדרגאסון מן המקוה!! (מפי תלמידי המשגיח).

הבקר מיוגע, ובכן, טלטל עצמו באקראי אל תוך ומדיו של המרכז האונקלוגי ב"תל השומר". לאיש מבין דדי הבית לא הוסיף אור היום משהעניקו בדחי שנת הלילה. אוד של יום סיגן חלופי משמרות עובדים, דומן בקדים לא קראים. ואף בישר לרבי חיים פרידלנדר מהלה הרחוני של פתיבר, כי הגיעה עת תפילה.

ר' חיים טהר נפשו בסלודין, התעטף והתעטר, ושב להתרגש מן המלים הפשוטות כאלו החכרת הבקר בן גלי אנקות ונחתה סמי מרפא. לראשונה בימי חייו:

"כמוֹ שָׁבַשׁ אַבְרָהָם אֲבִינוּ אֶת רָחָמָיו...

- - - כֵּן יִכְבּוֹשׁ רַחֲמֶיךָ אֶת כַּעַסְךָ מֵעָלֵינוּ - - -"

ר' חיים האריך יותר פרץ בבבי נרגש:

"כל ימי" — פתח התעודה באזני בנו, **עמלתי במסירות נפש... ללא לאות! השתדלתי, וההצלחה היתה — אה! — מגני והלאה!..."**

כאשר פתח בנו וחזל מוכיר את עברו המפואר, הישיבות עליהן פרס את אדרתו, ספריו ושיחותיו, שפע אותו המשגיח בתרעומת:

| לא!... לא!... אין אני זקוק לעדודים ותחנות על העבר, לי דחוש חזוק על להבא!..."

כל יום נוסף שחלף, כל שעה עוברת, שמשו כלי רב עצמה לטפול ה"חזוקי" הזה. השעה — הכיר ר' חיים — קצרה להחריד. מאז שובו מן הגולה ידוע ידע; כפי שהתבטא בפה מלא, כי כל יום עובר יוצק להלחיצת נוספת משידי הזיים. הנאים הרוגנים השתוללו. **התפתחו עתה, בקצב מעודד חלחלה. הזמן, יותר מכל דבר אחר הכיל איפה, משמעות עליונה הרת־גורל. כל המאודעות כולם שמשו כלים הכרחיים להשלמת המלאכה. משמעות אחרת לחיים — שוב לא הוחיה השעה.**

סביב מיטת חליו ריכז המשגיח את אשיותו כולה, לחם ולעטקם; את שאר רוחו, את מוחו הגדול, ידיעותיו מרשבי ורגשותיו, כדי למצות עד גמירא, את שטרם מרפה. ממקלחיו בישיבה, שיחות פרטיות — שנתארכו גם עתה עד לשעות הקטנות של הלילה — ערמות מכתבים, משא הנדר, ולדי טפחיו מעולם השבים — לא הרפה כל עוד היה בידיו לא להרפות. "כל זמן שהדבר בפי — אני בתפקיד!" היה חוזר ומצהיר ללא הרף. דאג לחברותות, ישור הרחדים, טפח בחים כושלים, הרחיב נפשות דואבות. "העובדה שאני חולה", נהג לומר לכל מי שנרתע מעתה משרותיו, אינה מונעת בידי כמהן, מלטפל בבעיות... הכנס נא!... הכנס!..."

ישב אצלו יהודי, אב לתלמיד בישיבה, על כתפיו מכבידה דאגה פורחת באשר לבנו. ר' חיים המארח, שבועות ספרים לפני "הרא יומא", ישב, חיוורון זולגי על פניו; אי שם במקום שאין יד אדם מגעת השתוללו התאים הסיזיפיים. חולשה לפתה כל אבר מאברי, עמד לו רק כחו למלסל, כי כבד עליו עתה הדבור...

היהודי, עד ראיה ושמיעה לחיזון המרחיב, אינו מסוגל לשחוד באזנו דאוגה זו את אשר ארע אותו רגע... שני מרחים התחולל פתאום בקלטתו של ר' חיים. הוא קם בתנועה־ממקומו, אגר כחות שלא היו, השליט יד ברזל נעלמה על אבריו הדרבים, ופנה אל היהודי המשתאה במאמר־פנים חולני מאד:

"אהה! בני של מר! בחור הגון... הגון מ־אד!... עדיין הוא מרחה אתכם בחת?...

וכבר הוא נכון להשיל את "נפש המחנן" שלו, אל תוך הסבך שהציג בפניו אביו המשבר.

החזיונות הללו, מהם רשומים לפני עשרות רבות, לא שימשו מחוזה, הליכות נימוס... חזתמו של רבי חיים פרידלנדר, אמת. כאשר הוא דורש בשלום מאן דהו: מעניין אותו הישלום". מעניין עד כדי לשגר למחר מכתב בהול, שליח או קריאה טלפונית, כדי להבטיח כי עדיין, שלום...

מיַדפק על מעונו בשעות צהריים אחד ממנהלי הנדר. בבקר אותו יום עבר ר' חיים־טפל בימיאוטודפי מחיש, שהטיל אותו בעלפון חושים על משנו. האורח ידע על כך. ובקש להחזיר הדעה דחופה בעניני הנדר, על מנת למסור למשגיח בשעה כשרה יותר. הרבנית שהכירה את נפש בעלה בקשה להמתין. נכונה לחדרו פגימה, וכעבור רגעים אחדים יצא לקראתו ר' חיים עצמו. פתנדר אמנם, חוזר אמנם ומותש, אך מלא ענין ורצון. הוא הבא לשמוע בהרחבה את הבקשה. התענין בפרטים, וחיזתה לאחר שקול מעמיק, את דעתו.

בצאתו, פנש המבקר ברבנית, הוא הביע את ספקו על שכנאנשל־אי־חיים בא אין גאל פה לן לחקביל פנים ולשקוד על אחת הפלה.

אמר המחוב: תמו ימי הבכי, גם ימי המספד חלפו, וחזקה עלינו פקידתנו של חזי"ל שאסרו להתנקשות על המת יותר מדי. אולם אם בדברי הספד והערכה מנועים אנו מלעסוק, אין אנו בני תורין מלהפטר מלעסוק במשנתו של ר' חיים שהיתה סדורה לו תורכזה בפיו.

באותם ימים בהם ישבו גם בכינו על ראי שופרא דבלי בארעא הופע ויצא לאור מאמר המבוסס על דברים שאמר בתרשיו האחרונים בעניין חיזוק שמירת הלשון, במאמר זה מדן, בו נרחיב ומינה וביה תעלה ותבוא חתרוייצב לפניו דמוחו הקורנת, במיוחד זו שר־אינה בתקופת חתימת ימי חלדו, וכך מדי דברנו בו זכור נזכרנו עוד.

* * *

כלל מאיל לימדנו בעל "חובות הלבבות" (שער הכניעה פיא), בדבר הון חלקו של המשמר לשון הרע. וכה אמר: "אבל אמר מחמל, על אמיותיך שלא תגבדנה ממך ולא תרגילו, כי כבר נאמר על אחד מן החסידים שזכרו אותו לרעה, ולכן שהגיע הדבר, שלח למדבר בו כלי מלא מתמרת ארצו, וחבב עליו, הגיעני ששלחת אלי מנחה מתמיותיך ונגמלתיך בזה. ואמר אחד מן החסידים: חרבה בני אדם יבואו ליום החשבון, וכשמראים להם מעשיהם ימצאו בשפר זכותם זכיות שלא עשו אותם ויאמרו לא עשינו אותם. ויאמר להם: עשה אותם אשר דיבר בכם ושיפר בגנותכם. וכן כשיחפרו מטפר זכיות המעשרים בגנותם, יבקשו אותו בעת ההיא, ויאמר להם אבדו מכם בעת שדיברתם בפלוני ופלוני. וכן יש מהם ג"כ שימצאו בספר חובותם חובות שלא עשו, וכשאומרים לא עשינום, ויאמר להם נוסח עליכם בעבור פלוני ופלוני שדיברתם בו".

וכבר נתקשו רבים וטובים בהבנת דברים אלו. הייתכן שבדינו של דיין האמת יגרע מספר הזכויות של דובר לשון הרע מן המצות שעשה? ואיך אלו המצות יוקפו לזכות האיש שלשון הרע דובר עליו, מאחר שאין לו קיום מצות אלו? ושאלות אלו עצמן נשאלות גם לאיכך גיטא: איך אפשר שיוגרע מאדם עבירות שעבר רק בשביל שדובר עליו סרה, ואיך יצוץ שחשבון חובת אלו העבירות ירשם בפנקסו של המתביא לשון רע, שעכ"פ הוא לא עבר עליהן. השופט כל הארץ, הי', לא יעשה משפט.

הסבריו ר' חיים זצ"ל עפ"י דברי מר"ן הרב דסלר זצ"ל (עיין מכתב"א חי"ד ע' 20, וע' 213 שאמר הסברים נוספים בדרך זה) כי כשבדר לשורשי המדעים לדבר לשה"ר נמצא שיש בהם רצון ושאיפה להתבדל על חשבון הקטנת הזולת, הדבר ניכר כבר אצל ילדים בגיל הרך. הילד הצעיר מביא דיבה אחיו רעה אל הורו, ויבוא חבריו רעה אל מורו, ומביני הינם שקופים, להדגיש שהוא אינו כמותם, הוא הטוב והמעולה. הזו גם המניע המסתתר מאחורי דברי לשה"ר אצל מבוגרים, גם אלו כמו הילדים מעוניים להבאיש את ריח הזולת, כדי שבל רקע זה, כך סברים הם, תגדל ותיטיב בעיני הבריות. בתודעה או בתת־תודעה מטמנה ההנחה שקלון הזולת עשוי לשמש רקע נוח להצמחת הכבוד והגדלת הצמיחה.

אבן מלבד מה שנמנה זה לדיבורים האסורים מקור בקנאה, בגרות עין ובשאר מידות מגונות המאבדות כל חלקה טהה, באמת כל כולו כחב הנהו. לאמיתו של דבר, לא מעיל בעל הלשון לעצמו ולא כלום. גם אם יצליח להוריד קרנו של חזולת בעיני הבריות, קרנו שלו לא תזהם כבר. צלל במים עכורים והעלה חרס בידו.

הנא שאמרו חז"ל (ערכין טו:) "אמר ר"ל מאי דכתיב אם ישוך הנחש בלא לחש, ואין יתרון לבעל הלשון. לעיתי לבוא מתקבצות כל החיות ובאות אצל נחש ואומרות, מרי דנחש ואוכל, ואב מרוף ואוכל, אוה - מה הנאה יש לך? אומר להם, וכי מה יתרון לבעל הלשון".

לא באו חז"ל לומר שאין למספר לשה"ר הנאה מדבריו. הרי המציאות מלמדת שהנאה מחבה יש להם לבריות משיחות של רכילות ולשה"ר. אבל הראו באיזה פיסוק מתמלאים אנשים כאשר דבריהם הרעים נקלטים בלבבות השומעים, וכמה הם מצטערים אם לא יתפצו מי שיוכלו לחדבר לפניו ולהרצות לשונם. כוונת חז"ל ללמדנו שאף כי הנאה אפשר שתהיה מדברי לשה"ר, אך תועלת אין בהם. החכלית שבגיטה נאמרו הדברים אינה מרשנת. דברי לשה"ר, כמו הנחש, מסוגלים בהחלט לנשוך, גם להזיק לחולתם, אולם דישותם שבך יכול שמם, טעות היא בידם. אין יתרון לבעל הלשון, מאומה אינו משכר משילוח חיצי לשונו. קטן היה וקטן נשאר.

וכמיהה שאדם מרוה, בה מתרוין לו. בא אדם להגדיל שמו וחתולתו אף הם לאחר סדרה טפלים, להחזיה המהרימה. הזו חזוקיה שלה. אחד מהם, מהבכירים בלה, כי לחולה במצבו של המשגיח נתנות תרופות חרופות לאין ערוך מאלו שסופקו לו לרי חיים. אלא שבית החולים אף הוא חס על כח הריכוז המופלא של המשגיח, ובקש למנוע את הטשטוש הנגרם ע"י התרופות...

בפניא דמעל־שבחא של אחד השבועות בהם אושפז המשגיח בקש אמצעי לשפוך. האחות התעכבה משום מה, וכאשר נתפנתה נבוסה השבח. עד מרגא־שבח התנור ר' חיים מן הזריקה הכרוכה באסור חולל. אף שהמשגיח, חולה הוא שיש בו סכנה — ר' חיים פרידלנדר שאני! יסורים הועבקו — גרסה משנתו — כדי לשלוט בהם כיד רמה!!

מאחור יותר, כאשר שמע באקראי מפי רופא, כי גם במצבו מדיקים אמצעי השכוך לבריאות, התנר כליל מכל תרופה מסוג זה: ספגיו של צמר מונחיך לו על לבו, והוא, כר' חנינא בן תרדיון בשעתו, מפיג צער תלמידים כואבים: "מוטב יטלה מי שנתנה, ואל יחבל הוא בעצמו!". (ע"ז י"ח).

האוזן בו בקש כשהתעטף במכאוביו, את מנת המרפיפים הנואל (בתקופה שהסכים לקבל) חרוזה עם הנוח הנו ביחוד על רופאי "תל־השומר". היה ממתין באוזן־רוחה עד שתתפנה אחות כליל מעסוקיה, פרנה בלשון מעדנת, בדרך ארץ ובהכרת־טובה מופלגת, ומבקש את הסם הגואל, כדרך ששואל אדם צרכיו.

צלומי־רנטגן שהרעידו רופאים יודעי־חולי: התחזיות הרפואיות המאד־קודרות, והתפתחותו המואצת של הגדול בואי המחר — התנפצו כולם אל סלע האיתנים של נפשו הקלקאית. חנין־קלם איבו פנוי להתמכר לסבלותיו, כאילו שומה עליו להשמר מכל משמר לבל יטרידו חלילה אי חין, מנחות שכן; לבל ירימו קול בזמירות של שבת (ששורדו ע"י מטתו). חנין של קלם יניס לשעה אם אלו אותיו צל־מנת לפשפש במאורעותיו, אם הרחה כיאות בלשון מהוקצעת ופנים נהרות לכל מנחמיו ומבקריו. (מרן רבי דוד פורטסקי שליט"א, הנצר הגדול לבית המלוכה הקלמאי, היה מתפעם עד עומק נפשו בשיחות עם תלמידים, מן הנזרה בה הזה לנו ר' חיים פעם אחר פעם, על התעניתותו במצבו...) תניך של קלם ישכח כליל בקוד רופאים שבפתח, ותרפה דחופה שהובהלה ברעש גדול, כאשר בפתח חדר הצלמות יהא ניצב חתן יתום, מילדי ספחיו, השואף מטבע הדברים לקוות גם כאן בדב מאיר־פנים. יסיס איפה אז, ר' חיים ביד קשה את ההוזי הקודר כדי לקדם בשמחות־עולם, בנשיקות וחבוקים, את מי שהתעדה הקי מצוה לשמחו!!

הגה"ג רבי חיים פרידלנדר זצ"ל בשיחה עם תלמיד בחדרת הישיבה - יום הזכרון חל השבוע כ"ז תמוז

ב"תל השומר", תקפו אותו יסורים שיש בהם בטול תורה, והמשגיח בקש אמצעי לשפוך. האחות התעכבה משום מה, וכאשר נתפנתה נבוסה השבח. עד מרגא־שבח התנור ר' חיים מן הזריקה הכרוכה באסור חולל. אף שהמשגיח, חולה הוא שיש בו סכנה — ר' חיים פרידלנדר שאני! יסורים הועבקו — גרסה משנתו — כדי לשלוט בהם כיד רמה!!

מאחור יותר, כאשר שמע באקראי מפי רופא, כי גם במצבו מדיקים אמצעי השכוך לבריאות, התנר כליל מכל תרופה מסוג זה: ספגיו של צמר מונחיך לו על לבו, והוא, כר' חנינא בן תרדיון בשעתו, מפיג צער תלמידים כואבים: "מוטב יטלה מי שנתנה, ואל יחבל הוא בעצמו!". (ע"ז י"ח).

האוזן בו בקש כשהתעטף במכאוביו, את מנת המרפיפים הנואל (בתקופה שהסכים לקבל) חרוזה עם הנוח הנו ביחוד על רופאי "תל־השומר". היה ממתין באוזן־רוחה עד שתתפנה אחות כליל מעסוקיה, פרנה בלשון מעדנת, בדרך ארץ ובהכרת־טובה מופלגת, ומבקש את הסם הגואל, כדרך ששואל אדם צרכיו.

צלומי־רנטגן שהרעידו רופאים יודעי־חולי: התחזיות הרפואיות המאד־קודרות, והתפתחותו המואצת של הגדול בואי המחר — התנפצו כולם אל סלע האיתנים של נפשו הקלקאית. חנין־קלם איבו פנוי להתמכר לסבלותיו, כאילו שומה עליו להשמר מכל משמר לבל יטרידו חלילה אי חין, מנחות שכן; לבל ירימו קול בזמירות של שבת (ששורדו ע"י מטתו). חנין של קלם יניס לשעה אם אלו אותיו צל־מנת לפשפש במאורעותיו, אם הרחה כיאות בלשון מהוקצעת ופנים נהרות לכל מנחמיו ומבקריו. (מרן רבי דוד פורטסקי שליט"א, הנצר הגדול לבית המלוכה הקלמאי, היה מתפעם עד עומק נפשו בשיחות עם תלמידים, מן הנזרה בה הזה לנו ר' חיים פעם אחר פעם, על התעניתותו במצבו...) תניך של קלם ישכח כליל בקוד רופאים שבפתח, ותרפה דחופה שהובהלה ברעש גדול, כאשר בפתח חדר הצלמות יהא ניצב חתן יתום, מילדי ספחיו, השואף מטבע הדברים לקוות גם כאן בדב מאיר־פנים. יסיס איפה אז, ר' חיים ביד קשה את ההוזי הקודר כדי לקדם בשמחות־עולם, בנשיקות וחבוקים, את מי שהתעדה הקי מצוה לשמחו!!

ביתו־החולים על תשמישיו לכש לידיו פנים רב־גוונות, שאיש מבין דדי המקום לא עמד עליהם... אחיות ורופאים נעדרו מכלל.. כדי לקדם אותם ב"צפרא טבא" לבבי. (מעשה מופת: גם כאשר הדבור נתתק מפיו...) מתגן בחדרו הנעל, כדי לזוטת אותו ללא הרף בהתאם לצרכי מבקרים; ואמצעי השפוך כולם שמשו כמין הבה איתן, מוטה רב־תבליחי להשמה צלולה או עמומה קדיין טמירין דמלכא עילאה!!

* * *

"הבוטח בה' חסד יסובבנהו" — כשנטלקי אדם לטול תרופה מרה מסובבים אותה בצפני מתוק.

כאשר נכפים על האדם "הבוטח" יסורים, מסובבת אותם ההשגחה בתמות בטחונו בעמנים של חסד"!

(המשגיח בהקלטה — בשם מרן החי"ח)

ענין לעצמו נשאו הבקורים. כל מבקר — חדרו היה עמוס מבקרים — חש מדרך המבע צורך דחוף לנתם ולעדד... ככל שהלך המצב ההמיר האורים הבקורים, והעמיקו הביחומים... כל מבקר, מנער יונק עד איש שיבה, היה מתקבל בחיוך נהדה וב...לחיצת יד חמה, גם כאשר טלטול האצבעות היה למלאכה מפרכת. לכל אדם מהם הזיע את מלותיו שלו... כאשר בקר אצלו ריש־מתיבתא דאופקים, בבאי רב עליליה של תודת הגבר, ידיד נפש, ונתק כבר הדבור מפיו של המשגיח, על פסח נידי רשם:

"אין לי צורך בזה (בעדוד — י.פ.) אבקש מידידי, כיוון שאין לי זמן הרבה בעולם הזה, ויש לי הרבה לעשות, אנא, אל נא תפריע לי... אם באת לשם תפלה, דיו הסדור שבבית...".

פעמים אחרות, אצל מבקרים שנעדרד את רחב דעתו של ראש הישיבה דאופקים, הפכו הבקורים אמצעי נחוץ ומועיל לעבודת החסד של המשגיח. ברגע של גלוי לב, סח ר' חיים לידיד נעורים, מגדולי ראשי הישיבות בארץ:

"כלום בשל מחלתי פטור אני חלילה מגמילות חסדים? תאמר: רחוק אני למטה... הכל מתיגעים אתי... וגמלות חסד עם הבריות כיצד?

הרי לך:

"הריני סרוד במשנתי... יודע מר: עלי להספיק... נכנס יהודי ופותח בחמה... אין בידו להבין כי מנחם אני ועומד, ותנחומיו מבטלים רגעים יקרים, כלום אבא לפני בוראי ותנחומיו באמתתי?!

"כאן מוצא אני מדה של חסד להתגדר בה: מאיר אני לו פנים... אמר לו: החייתני ר' פלוני! הלה שב מדושן ענג למעונו, שש ושמח על כי הצלה חיוך על שפתיו של המשגיח מפתיבר"...

* * *

בדממה, כמטחווי קשת מכל רָקָשָׁנות וסערת חושים, כבש רבי חיים פרידלנדר את עקול הדרך האחרון שציוחה לו שליט"א, הנצר הגדול לבית המלוכה הקלמאי, היה מתפעם עד עומק נפשו בשיחות עם תלמידים, מן הנזרה בה הזה לנו ר' חיים פעם אחר פעם, על התעניתותו במצבו...) תניך של קלם ישכח כליל בקוד רופאים שבפתח, ותרפה דחופה שהובהלה ברעש גדול, כאשר בפתח חדר הצלמות יהא ניצב חתן יתום, מילדי ספחיו, השואף מטבע הדברים לקוות גם כאן בדב מאיר־פנים. יסיס איפה אז, ר' חיים ביד קשה את ההוזי הקודר כדי לקדם בשמחות־עולם, בנשיקות וחבוקים, את מי שהתעדה הקי מצוה לשמחו!!

בית־החולים על תשמישיו לכש לידיו פנים רב־גוונות, שאיש מבין דדי המקום לא עמד עליהם... אחיות ורופאים נעדרו מכלל.. כדי לקדם אותם ב"צפרא טבא" לבבי. (מעשה מופת: גם כאשר הדבור נתתק מפיו...) מתגן בחדרו הנעל, כדי לזוטת אותו ללא הרף בהתאם לצרכי מבקרים; ואמצעי השפוך כולם שמשו כמין הבה איתן, מוטה רב־תבליחי להשמה צלולה או עמומה קדיין טמירין דמלכא עילאה!!

* * *

"הבוטח בה' חסד יסובבנהו" — כשנטלקי אדם לטול תרופה מרה מסובבים אותה בצפני מתוק.

כאשר נכפים על האדם "הבוטח" יסורים, מסובבת אותם ההשגחה בתמות בטחונו בעמנים של חסד"!

(המשגיח בהקלטה — בשם מרן החי"ח)

ענין לעצמו נשאו הבקורים. כל מבקר — חדרו היה עמוס מבקרים — חש מדרך המבע צורך דחוף לנתם ולעדד... ככל שהלך המצב ההמיר האורים הבקורים, והעמיקו הביחומים... כל מבקר, מנער יונק עד איש שיבה, היה מתקבל בחיוך נהדה וב...לחיצת יד חמה, גם כאשר טלטול האצבעות היה למלאכה מפרכת. לכל אדם מהם הזיע את מלותיו שלו... כאשר בקר אצלו ריש־מתיבתא דאופקים, בבאי רב עליליה של תודת הגבר, ידיד נפש, ונתק כבר הדבור מפיו של המשגיח, על פסח נידי רשם:

"אין לי צורך בזה (בעדוד — י.פ.) אבקש מידידי, כיוון שאין לי זמן הרבה בעולם הזה, ויש לי הרבה לעשות, אנא, אל נא תפריע לי... אם באת לשם תפלה, דיו הסדור שבבית...".

פעמים אחרות, אצל מבקרים שנעדרד את רחב דעתו של ראש הישיבה דאופקים, הפכו הבקורים אמצעי נחוץ ומועיל לעבודת החסד של המשגיח. ברגע של גלוי לב, סח ר' חיים לידיד נעורים, מגדולי ראשי הישיבות בארץ:

"כלום בשל מחלתי פטור אני חלילה מגמילות חסדים? תאמר: רחוק אני למטה... הכל מתיגעים אתי... וגמלות חסד עם הבריות כיצד?

הרי לך:

"הריני סרוד במשנתי... יודע מר: עלי להספיק... נכנס יהודי ופותח בחמה... אין בידו להבין כי מנחם אני ועומד, ותנחומיו מבטלים רגעים יקרים, כלום אבא לפני בוראי ותנחומיו באמתתי?!

"כאן מוצא אני מדה של חסד להתגדר בה: מאיר אני לו פנים... אמר לו: החייתני ר' פלוני! הלה שב מדושן ענג למעונו, שש ושמח על כי הצלה חיוך על שפתיו של המשגיח מפתיבר"...

* * *

בדממה, כמטחווי קשת מכל רָקָשָׁנות וסערת חושים, כבש רבי חיים פרידלנדר את עקול הדרך האחרון שציוחה לו

"רוּחַ אִישׁ יְכַלְכֵּל מַחֲלֵהוּ..."

ר' ישראל ניצב שעה ארוכה, ארוכה מדי, על־יד מושבו בירכתי ביהמ"ד, משיט עיניים נבוכות אל ספסלי הקדמיים של ההיכל. המנין עמד לסיים את תפלת הלחש, ורבי חיים פרידלנדר עדיין על מושבו, עדיין ללא ניע. כפעם בפעם היה מטה את ראשו אל הסדור הפתוח, בר קלות, ושב אל תנוחתו המנומנמת. ר' ישראל, קרחב משפחה וכן־בית ידע, כי בעוד מחצית השעה ממתין לו למשגיח בביה"ח "שיבא" הספול הבימי, שלשמו ויתר על תפלה בישיבה (בישיבה התפללו מוקדם יותר). חרדה עמומה החלה מזדחלת בקרבו פנימה, ארע לו חלילה, למשגיח משהוא?

הוא התקרב בהסוס, והתבונן בחסף בסדור הפתוח: פרשה ראשונה של קריאת שמע. הצבור כבר סיים קדושא דסדרא; זמנו שלו אף הוא לא היה ביד. הוא שב והתבונן בפניו המתוחות של המשגיח; פיניו שנו לרגעים את מבנן. רגע היה מרכז עינים יצעות באותיות המרפסות, ובמשנהו היה שב וצולל להרהורו. ר' ישראל ויתר על כל מה שהמתין לו מחוץ לביהמ"ד: שב אל מקומו, והתרכז בתנודותיו של רבו.

לאחר שעה ארוכה של ציפיה, התרומם המשגיח בבבדות, והנחיל בבאמץ עליון עד לעמוד הש"ץ,(הסמוך הידיד שנמצא בביה"מ) נסמך עליו בשתי ידיו, ושקע בתפלה ממושכת.

הנאספים התפזרו מכבר, איש לדרכו. השעה שמתה (שנקבעה לטפול) חלפה אף היא. כיון ששער ש"בבית" עלולים לדאוג, עזב לשעה את משמרתו, ונחפז בריצה טרופה אל מעונו המסמך של ר' חיים. בדרכו פגש בבני הבית אפופי־חרדה האצים לביהכ"נ. הוא סח להם על המנרחש, והתיר לעצמו לשוב לעת־עתה אל עסוקיו והנצחה הקודר הזה.

מאחר יותר שמע מפי הרבנית פרטים משלימים. שנה לאחר המאורע, הוא עדיין נרגש כאשר הוא יבב ושוטח באזני כותב־השורות את פרטי העובדה.

ר' חיים — סחה לו המשפחה — הסכים בדעתו, כל עוד נשמת חיים באפו, לקבל עול־מלכות־שמים בהכרה צלולה, לכוון ולדקדק בכל הברה. לבטא אותה במלא ההכרה עד שתהא עולה לשם חובה, כאשר תקפה אותו חולשה, אז שטלטלה יסורים היתה מרעידה את גוו, היה עורך אתנחתא, וממתין באורך רוח עד שוך הסער. כל הכרה הצריכה מאמץ מרוכז. פעמים שהיה משתהה שעה ממושכת לשם הגרעה של מלה בודדה שמצבו לא אפשר להחיות את משמעותה!

הוא התקרב בהסוס, והתבונן בחסף בסדור הפתוח: פרשה ראשונה של קריאת שמע. הצבור כבר סיים קדושא דסדרא; זמנו שלו אף הוא לא היה ביד. הוא שב והתבונן בפניו המתוחות של המשגיח; פיניו שנו לרגעים את מבנן. רגע היה מרכז עינים יצעות באותיות המרפסות, ובמשנהו היה שב וצולל להרהורו. ר' ישראל ויתר על כל מה שהמתין לו מחוץ לביהמ"ד: שב אל מקומו, והתרכז בתנודותיו של רבו.

לאחר שעה ארוכה של ציפיה, התרומם המשגיח בבבדות, והנחיל בבאמץ עליון עד לעמוד הש"ץ,(הסמוך הידיד שנמצא בביה"מ) נסמך עליו בשתי ידיו, ושקע בתפלה ממושכת.

הנאספים התפזרו מכבר, איש לדרכו. השעה שמתה (שנקבעה לטפול) חלפה אף היא. כיון ששער ש"בבית" עלולים לדאוג, עזב לשעה את משמרתו, ונחפז בריצה טרופה אל מעונו המסמך של ר' חיים. בדרכו פגש בבני הבית אפופי־חרדה האצים לביהכ"נ. הוא סח להם על המנרחש, והתיר לעצמו לשוב לעת־עתה אל עסוקיו והנצחה הקודר הזה.

מאחר יותר שמע מפי הרבנית פרטים משלימים. שנה לאחר המאורע, הוא עדיין נרגש כאשר הוא יבב ושוטח באזני כותב־השורות את פרטי העובדה.

ר' חיים — סחה לו המשפחה — הסכים בדעתו, כל עוד נשמת חיים באפו, לקבל עול־מלכות־שמים בהכרה צלולה, לכוון ולדקדק בכל הברה. לבטא אותה במלא ההכרה עד שתהא עולה לשם חובה, כאשר תקפה אותו חולשה, אז שטלטלה יסורים היתה מרעידה את גוו, היה עורך אתנחתא, וממתין באורך רוח עד שוך הסער. כל הכרה הצריכה מאמץ מרוכז. פעמים שהיה משתהה שעה ממושכת לשם הגרעה של מלה בודדה שמצבו לא אפשר להחיות את משמעותה!

* *

*

השבועות האחרונים התנהלו בשעיטה אדירה, חסרת מעצור, בחדות הסוד, וביגיעת התפילה. הוא היה משכים ומתפלל מדי יום עם בן החמה. גם מנחה ובדבית התפלל בשעה הראשונה שהתירה ההלכה. כל כך שמא יטרוף היום הקרב ובא את הכרתו, והמנע ממנו תפלה כדבעי. כאשר היה מבטא את המלים ב"אלוקי נשמה": "ואתה עתיד ליטלה ממני"... היה מאריך ומתיגע עליהם שעה ממושכת. על קריאת שמע היה מוסר נוף ונפש. פשוטו כמשמעו. יתר היום החולק בין נמנום מאולץ, לעמל מפרך ב"קלח פחזי חכמה".

תלמיד ותיק, בעל שעור קומה ובקי בחדות הסוד, היה טורח מדי יום מירושלים כדי ללמוד אתו. פעמים אין ספור בקש ר' חיים שיסלח לו על שהוא מתנמנם לעתים במהלך הלמוד. בין הדברים אמר לו אז:

"איך שטעל דאן ווי דער רבש"ע ווייל... שלאפצאן שלאפ איך... דאונן דאוון איך... האבען דו!..."

("אני מסגל עצמי לרצון הבורא: מתנמנם — מנמנם... זה הרי רצונו... מתפלל, מתפלל, אבל אתה!...").

הנמנום עצמו, אף הוא היה מקופיא. קודמיו־הסתגלות לצד הכחלה. אך דעת אלוקים פעמה בו גם אז במלוא עצמתה. ימים ספרדים לפני הפטירה. כאשר חוש הגבל ניכל ממנו. הוא היה מטל בדסוק אברים ללא ניע. קרא לפניו תלמיד, עניין נורא בחדות הסוד. המקוחות של "תלת ד"ש־ין דאורין". ר' חיים טולטל אז בין תרי עולמות, והתלמיד התנחם, כי אם למוד כצודתו אין כאן, ישמעו המלים הקדושות — סגולה להתפלות לפני "ההוא יומא" מקן רגעים אחדים התעיף־איף אף הוא מן הסגולה, והשתתק.

ניצוץ תמהון ניצת בעיני הבבדיות של ר' חיים והוא הגה ברסוק הבדות:

"יט... ראש... שלישי..."

באחד מבקריו, כאשר ר' חיים השתוק פתאום ברבוה, וגרתו ניחר, בקש תלמידו לעמוד על מצבו. תאר לו המשגיח משהוא על תוליך המחלה הסמפטומים. התכרכמו פניו של התלמיד, ולבו התזלזל.

... היה ר' חיים מתיסר ימים רבים על כי פגע באחת מ"קבלותיו" שלא לשתף בשום פנים את זולתו במכאוביו, ונוד ע"י־כ סוף פגיעה כיטוד עבודת חייו: בין אדם לחברו!

היו תקופות שהמחלה חלחלה כארס של עכנאי, והכתה באברי פנים. היה המשגיח עוטף את פניו האכולות במבבת גדולה, כדי להעלים מן הסבבותה את הבחושה המרה לנוכח הבתליכים העוברים על גופו. היה אומר לה למחלה ונסיגה תיה: "ינדא בעינין!" וצולל בעומת דקדושה אל היכלות הנסתר.

בתקופת הטפולים, היה נושא עמו אל חדר הטפולים את ספריו, ובוחר במכתן לדגים הללו נושאים עמוקים. עם בחחלת הטפול היה מסביל את מדוחי־מחוז בין בדי עולם הפרדס, עד שרפל הבדי בשק את הכרתו.

* *

*

"משמת תרפ"ט הייתי מתפלל כל יום בביתו, והייתי עומד אצלו, ושמעתי ממש אפשר מאה פעמים או יותר, הה לשונו הקדוש: תמסר נפשי על קדושת־השם! יתקדש שמך על ידי! קח את נפשי על קדוש ה'!

(רבי לייב בן הר"ח — שיחת הסמך חיים ס"י פ"ו).

כאשר היו קוראים בימים הארוכים, בסמי ר' חיים את הקטע המבר, היה מרטיט מהתרגשות, ורוחו בגיד יד לחזור שוב ושוב. כל קריאה וקריאה היתה חדשה אחרת בדולה על מנו!

יום ראשון, כ"ז בתמוז ה' תשמ"ז לבריאה. השעה שתים ומחצה לאחר חצות הליל, חדרו של רבי חיים שטוף אורה גדולה. רוחו של המשגיח הולכת ומדבקת בצילת הצילות... הלוצאנו הקודש וראליו יצאו לקום את פני ה"דולה ומשקה" של תורתם. אקתין של ר' חיים נהרות... שפתיו רוכבות ללא תכלה — בדי שפתיים ללא קול חתוך לשוני — רדי הרה... הקץ קרב. בן משפחה מבקש להתקין משהוא בפנין, אך ר' חיים הניד בראשו במרה רוח. הוא רבי חיים מתולדה ועד סוף! אף עתה ברגעי גסיסה, מדיבר אותו צד הלכה: "נוסס הרי הוא כחי לכל דבריו, ואמור לינוע ברי"!!

בחשאי, בחדר הקסנטן בסימטא הבני־ברקית, בלעדי אלישע המנעק, והשחל בנימא מחלבה, ור' חיים הגדול, רוח אמיץ של עולם הסוד, נפרד בטערה, ברכב אש ובטוסי אש — ממסמת חייו.

כשמש בגבורתו

דברי הגות בפרק ממשנתו של הגה"צ ר' חיים פרידלנדר זצ"ל במלאת שנה להסתלקותו

משה צ. בי"ר

הקשה את אשר לא השכיל להבין ביום טובה, שבגינו של אדם מעצמו הוא, ואי אפשר לו לאדם להבטות מחרבנו של חבר.

חז"ל הוסיפו ולימדנו (מו"ק ח.): "טמא טמא יקרא — צרע לחזרים צערו לרבים ורבים מבקשין שיר רחמים". הדי זה פרק לימוד נוסף בדרך חינוכו של בעל הלשון. התורה מלמדת אותו וקוראת לו: לא זו בלבד שלא תיבה בדרך של הקטנת הנמסת הזולת, אדרבא, רעץ הם אלו הבעשים לסיע ביזן. ההוד בכבוד אחרים, שהרי הם אלו שבמקומן יושיבון. בשמן יקראון ומשלן יתנו לך, ולהם הגן זקוק כדי שיבקשו עליך רחמים. חברת בני האדם נעזה כדי שאיש את דעהו יעזרו ולאחיו יאמר חזק, ולא בשביל פיתוח נטיות שלילית של קנאת איש מרעהו. אותה שנבשלת בשוט לשון, הנרפס אל רעיך שיעתידו בעדך, שחבריך הם שיקימו בדיך עם אשר לך, ואתה בקלנם אל תתחדד עוד.

* * *

**דברים אלו שלמדנום מפי כתביו של ר' חיים יש בהם כדי להסביר ולהאיר באור יקרות את דברי בעל "חובות הלבבות", ולהמריץ לשמירת פה ולשון. יש בהם, בדברים אלו, כדי לחזור למעמקי נפשו של אדם, ולחשוף נטיות דקות שבלבו פנימה. מה

هكذا من الأصل

עשור לתלמוד תורה "כנסת יהודה" בירושלים

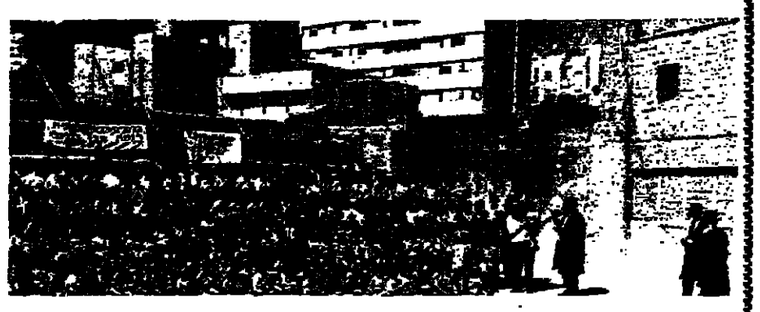

פרק זמן של עשור שנים הוא בתחלט תקופה שכל מוסד, גוף או חברה מסויימת עשויה לעצמה את המאזן הכללי של 10 השנים שעברו עליה. לא כולם יכולים להביט אל עברם בעיניים ורודות. אשריהם של אלה המאים להצביע על הישגים, הצלחות ועל כושר עמידה במשימות שנטלו על עצמן. מאזנה זו, מוחרת היא. אף נחוצה.

ייחודו של תלמוד תורה "כנסת יהודה" שבשכונת סנהדריה המורחבת בירושלים טמון גם בכך שלמרות מה שהוא שיג ולמרות ההצלחות הבולטות בשטח שהיו מנת חלקו בעשרת השנים ליסיוד, הוא אינו מרים דגל מאוזה. למנהלו ולמחנכיו אין פסאי להתעסק בכגון דא. הם מעדיפים במקום זה להשקיע את המאמצים במחשבות לגבי עתיד עוד יותר טוב, ל־10 שנים עוד יותר משגשגות.

זו היתה הסיבה שכשהגענו אל תלמוד תורה באחד מימי השבוע, קשה היה לדלות מפי המנהל הרב יצחק קאפ וסגנו הרב יוסף רוזובסקי והמפקח החינוכי הרב ישעי וובר אי־אלה פרטים לגבי מה שביצעו במשך 10 השנים. ראשי התלמוד תורה מגלים טפח ומכסים טפחיים, אך גם ממה שהצלחנו לדלות, עולה ומזדקרת דמות של מוסד לתפארת, שקנה לו שם טוב משמן טוב וששמו זה יצא לדר הילה בכל פינה, ולא רק בירושלים עיר הקודש.

650 ילד בחדרים צפופים

האם צריך להצביע על הצלחה בולטת, יותר מאשר העובדה שעם תחילת ייסודו של הנייה למדו בו 21 תלמידים, ולאחר 10 שנים נרשמים בכיתות הצפופות לא פחות מאשר 650 תלמיד כיי. העמדים צפופים ולא משתחרר ים רווחים, מחמת העמסה! דומה שמהבחינה הכמותית אין לכך תקדים בשום מוסד אחר, ואם ניקח בחשבון שהציבור החרדי "אינו טיפשי", ואם 650 אברכים ובני תורה בחרו בנייה "כנסת יהודה" במקום המתאים לחינוכם של ילדיהם, הרי שלפ־ניו דמות רבת־דוד של ביום אר־לפנא שעברו מפארו, ההזוה עמו והעתיד לפניו.

היה זה המאון רבי נחמיה מלין שליט"א שייסד והקים, את התלמוד תורה, והוא עומד עד היום הזה בשיאות המוסד, מס־ווט ומדריכו, ובעצמו מחברכים כל חברי הצוות. השם "כנסת יהודה" קודי על שם אביו, הגאון הגדול רבי איסר יהודה מלין זצ"ל, ראב"ד בריסק, שנהרג על קידוש השם בשואת אירופה.

הרב יצחק קאפ, ממהל הנהל־מוד תורה, הגיע לכאן כאמור עם 21 תלמידים. את אחת הס־בות העיקריות להצלחה תולים כאן באישיותו המיוחדת במינה של המנהל, הידוע כמחנך דגול, ששיח ושיג לו בכל מכמני החינוך והידע להשתמש ביישבנטי הנכון במקום המתאים. יעידו על כך גם הקשרים המצויינים שרקם עם כל חניכיו במשך השנים, האימון הרב שהם נתנים בו, ובעיקר: התוצאות מדרכו הח־נוכית שהעמידו את תלמידי המוסד בין המקומות הראשונים בכל מה שקשור לידיעת חומר הלימודים, הן בהבנה והן בב־קיאות.

אין מקום להכניס סיכה נוספת

בשנה הראשונה לקיומו של התלמוד תורה, היתה בו רק כיתה אחת, כיתת הן. דרך זו של הוספת כיתה משנה לשנה, היא חיובית בהחלט, היות וכך ניתנת האפשרות ביד הצוות וההנהלה לשלוט יותר במעשה בעתומי בית הספר ולטעבר ולתקן את הטעון תיקון בשלבים איטיים, אך בטוחים.

הלימודים בשלבים הראשונים התנהלו בדירה שכורה, אך עד מהרה היה המקום צר מהכיל את כל התלמידים שנתרפקו על דלתות המוסד, ומן הצורך היה לחפש מקום תחליפי ורחב־ידיים שיתאים לצרכים המתעצמים משנה לשנה.

למרות שכיום ממוקם בנייה "כנסת יהודה" בבנים מרווחים למדי, שהיו משמשים בצורה מוחלטת כל מוסד אחר, "מתר־פוצץ" כיום הבנין מרוב צפיפות העמס. בסיוד שערכנו בבנין הנייה, מכחנו בניצול מירבי של כל מיטה, של כל מסדרון והחוק לחיות כיתה נוספת, ולמרות זאת — אין מקום.

חזרות על חומר לימודים דאשתקד

מה סודו של נייה כנסת יחד־דה? מה הוא ואי זה הוא הסוד המושך אליו כבבלי קסם את כל מאות התלמידים? מה הסיבה לכך שגם השנה היתה הרשמה גדולה מאוד והנהלת הנייה נאלצה, מתוסר ברירה, להשיב פניהם של רבים מהבאים ריקם?

— הלא דבר הוא.

המנהל, הרב יצחק קאפ: "אין אנו עובדים לפי מרשמי־פלא. המתכונים שלנו לחינוך נאות, מתבססים בראש ובראשונה על עמל ויגיעה, השקעת כל הראש והמוח כיצד ניתן לחעמיק את החינוך, לעשותו שרשי יותר ומ־היפן יותר; כיצד להעמיד את החנוך על מקומו, כל אחד בדרגתו־הוא, איך לשמור על מנת לימודים ומאידך שלא לגזים יתר על המידה ולא לר־דם ללחץ־יתר. כל הפרטים הלל מצריכים מחשבה מעמיקה, ואת זה אנו מבצעים ככל יכלתנו".

ומה באמת הצמיחה המחשר בה המעמיקה?

— את שיטת החינוך המיוח־דת בדרכה צועדים בתלמוד תורה "כנסת יהודה". שיטת חי־נוך, שלמרות שאינה בשמים ולא מפליגה בדמיונות אי שם בין ענן ומאדים, הוכיחה את עצמה כיעילה ביותר, וכשיטה שנקלטה יפה־יפה גם אצל התלמידים.

הפרט הראשון הוא הנשמת לב והתמקדות מרבה על תורות. המדובר הוא לא על חומר שנלמד אתמול או שלשום ומה לא בשבוע שעבר ולפני חודש, אלא על טקסט שלמדו לפני שנה ולפני שנתיים: נשמע מוזר? — לא דווקא. הכנסו לנייה המוד־ר והווכחו שזו שיטה שהוכיחה את עצמה בדרך היעילה ביותר, ודק כך אפשר להחדיר בילד אהבה ללימודים, רצון לדעת, חשק ליקטאת סופרים" רצויה.

שרי עשרות, שרי מאות ושרי אלפים

סגנו של המנהל, הרב יוסף רוזובסקי, אומר שבכל כיתה וכיתה מוקדשת שעה עד שעה וחצי מדי יום ביומו לתורות על מסכתות שלמדו בשנה שעברה. התורות מתבצעות בנוכחות המחנך, והתלמידים, כך מסתבר, מוכיחים שליטה ידע מדהימים בחומר.

חלק נכבד ממערכת החינוך בתלמוד תורה מבוססת על דיר־בון והגברת המרץ הטבעי אצל התלמידים. כדוגמא לכך ניתן להזכיר בלוח הענק המתבצע בס־דרון ובו שמות המצטיינים בשבוע זה, בלימודים ובהתנה־גות. המצטיינים מחולקים בי־ניהם לשרי עשרות, שרי מאות ושרי אלפים. כל הצטיינות מזכה את התלמיד בעליה לדרגת־פיקוד טספת. כל מי שמגיע לדר־גת שרי אלפים, תמונתו ניתלית על הלוח, מה שמגביר אצלו כמובן את המרץ והחשק הסב־עיים ללימוד.

הנן היזוהר־בולט להגברת קטאת הסופרים בתלמוד תורה הוא הבחינות השנתיות והסמ־ביזה המתרחת בהשתתפות ציבור רב ומגוון, הראשות רבנים וב־דולי תורה, בהם נבחנים התל־מידים המצטיינים שעלו מדר־שלבים הסוקדמים שבכל כיתה, על עשרות דפי גמרא בעל פה. הבחינות מערכת בתורה "ירש־ניתן" לכל דבר, בשבוחות בוחנים מיומן שוקל כל תשובה ותשובה.

מי שהיה אשתקד בבחינה הפומבית שמערכת אז לראשונה, לא יכול היה שלא לצאות מכליו מרוב התפעלות. הציבור ישב מרותק למקומותיו והאזין לדרם שאלות ושקף הנשובות. הדר־רים והסבים ישבו שעות ארוכות והתענגו בקורת רוח מרובה על הידיעות שהפגינו בהם. האהדה שיש לדיית בקרב גדולי התורה המפורסמים שליט"א, באה לידי ביטוי במכתב ששלחו מרן הגר־א"מ שך ומרן הגר"ש אלישיב לקראת הבחינה הפומבית ובו הם מהללים ומשבחים את התלמוד תורה למאוד.

גם השיטה הזאת של לימוד בעל פה היא אחת הדרכים המ־לוות את המוסד מאז קומו. אתה יכול לראות ילדים בגיל נמוך יחסית, העומדים בהפסקות ומשננים עשרות ומאות משניות ותלי גמרא בעל פה. כמובן שאין הדיבה בגיל, נודעת במשקל מתחבטת ומתעמקה שגם הם מושקעים הייטב מתלמידים בכל הכיתות.

הכנות רציניות לקראת הקמתו של בנין נוסף לת"ת

העמל המרשקע כאן מורגש בכל פרט ופרט. הנה הן החתכות המוגשות לתלמידים מדי חופש, ובהן יוכל התלמיד למצוא את כל המר הלימודים שעבר עליו בעונת הלימודים הנוכחית, הוא משגן אותה ובחן עליה, וזוכה לבסוף בפרס יקר־ערך. ניאמ מוציאים לשנה סכום עצום על פרסים על מנת לעודד את התל־מידים. החסכונות שלנו לא יזר בסאו בדברים אלה", אומר הרב רוזובסקי) במשרד הנייה כבר שוקדים כיום על הכנת והדפסת התורות שיחולקו בחופש הבא עליו לסובה.

דוגמא נוספת, המסיימת בידי המתנכים והחורים לעקוב אחר מצב הילדים בלימודים, היא דף הציונים המגיע להורים מדי חודש ובו ציונים של ממש כמו בסוף השנה, דרכם מתערכן הבית בכל מה שקורה בייחודי". רוצים עוד דוגמא: קחו לכם את "מפקס החורי" הניתן לכל ילד תלמוד בעל פה והמגיע להשגים. מפקסי חבר אלה אין כמותם לקנאת סופרים בין התלמידים בכיתות השונות.

מעלה נוספת הקיימת בנייה "כנסת יהודה" שהתלמידים שהגיעו במוסד בכל שעות היום עד שעה 6 בערב ומקבלים את ארוחת הצהריים [illegible] מזר־לה וממוארות, המשקפת לשבר נף מקסים, בבנין חדיה. בצורה זו אינה נקטעת אחירות הלימוד ולו לרגע קט. גם החורים בטוחים שביניהם מצויים כל היום בידיים מאמנות.

בשנה הבאה מתוכנת פתיחתה של כיתה טי, כיתה הכנה לשיבה קטנה, וזאת לפי דרישת הורים המעוניינים שילדיהם יגיעו לשיבה עם יותר הכנה וידע.

כאמור, המקום בבנין הנוכחי אינו עונה על הצרכים, ובתקופה הקרובה עומדת להיערך מסיבת הנחת אבן הפינה לתלמוד תורה. כל הרשיונות כבר הושגו ובנין שיוקם בנייה בצמוד לבנה הנוכחי, ותהיינה עוד 3 קומות בנוספת של גן מקורה למשר קים לילדים.

מכון "נשמה"
המכון להפקת אמצעי הוראה תורניים
ברכות מאליפות לאנשי האשכולות ויחידי הסגולה
ראשי אלופי המפעל הקדוש ת"ת "כנסת יהודה"
יצו ה' אתכם את הברכה
להגדיל פעלים לתורה ביתר שאת וביתר עוז
כעתירת מ. נוימן

מרכז אגודת הת"תים ירושלים
פרי חדש 28 טל. 231101
לת"ת "כנסת יהודה" לרגל
חגיגות העשור ליסוד התלמוד תורה
הננו לברך את המנהל הדגול
ר' יצחק קאפ שליט"א
ולכל צוות המחנכים והעושים במלאכת הקודש
עלו והצליחו
ההנהלה
גם אני מצרף את ברכותי
הרב יצחק גולדקנופף מנהל

עזרת תורה דאמריקה
סנהדריה המורחבת ירושלים
למרן ראש הישיבה הגאון
ר' נחמיה מלין שליט"א
ולמנהל הדגול הרב יצחק קאפ שליט"א
המשיכו בהרבצת התורה
לילדי ישראל

תלמוד תורה מאה שערים ירושלים
לרגל עשר שנות חינוך
הננו מצטרפים למברכים
יצו ה' את ברכתו
בכל מעשי ידיכם להגדיל
תורה ולהאדירה
ההנהלה

שירותי קיטרינג
ש. הקלמן
טלפון 247547 ירושלים
ברכות נאמנות מקרב לב
יהא רעוא
שתאזרו חיל
להמשיך עבודת הקודש
בחינוך אלפי
בני התורה
מתוך הרחבה

ועד ההורים שע"י מוסדות כנסת יהודא
סנהדריה המורחבת ירושלים
ברגשי גיל ושמחה מביעים אנו ברכותינו מקרב לב לכל
העוסקים בחינוך ילדינו היקרים שיחי'
ולעומדים בראש המעדכה
ראש הישיבה הגאון ר' נחמיה מלין שליט"א
המנהל ר' יצחק קאפ שליט"א
ולכל המחנכים המוסרים נפשם
למען חינוך ילדינו שיח'
ברכת ה' בפועלכם הברוך
והמשיכו להגדיל תורה ולהאדירה
בשם ההורים ש. לוי

תלמוד תורה "הדר ציון" ירושלים
לרגל חגיגת העשור
של "כנסת יהודה"
בברכת הצלחה ושגשוג

כולל תוספות יו"ט
סנהדריה המורחבת ירושלים
לראש הישיבה הדגול הרב הגאון
ר' נחמיה מלין שליט"א
ולמנהל הת"ת וכל הצוות
המשיכו בחינוך ילדי
ישראל על ברכי התורה

כולל ערב לב אלימלך
עזרת תורה ירושלים
לרגל עשר שנות הצלחה
בחינוך ילדי ישראל
הננו מברכים את המנהל היקר
ר' יצחק קאפ שליט"א
והמפקח המסור ר' ישעי' ווב שליט"א
בכבוד רב ההנהלה

כה לחי!!
להו"ר יצחק קאפ שליט"א
העושה לילות כימים למען הרבצת תורה לתינוקות של בית
רבן כבר למעלה מעשור שנים
ולכל הצוות הרוחני
יחזקכם הקב"ה לפעול עד רבות בשנים
למען הרבצת התורה לילדי ישראל
מ־משה מרדכי כהן ומשה שמואל אורצל

מוסדות התורה המרכזיים "תיי עולם"
גאולה - עיר העתיקה
לת"ת "כנסת יהודא"
ולמנהלה היקר הרב
ר' יצחק קאפ שליט"א
ברכות מקרב לב
לרגל חגיגות העשור
עלו והצליחו!!!

ישיבת הכהנים ללימוד קדשים
עיר העתיקה הרובע היהודי ירושלים
למנהל הדגול
הרב יצחק קאפ שליט"א
ולסגנו בני היקר הר"ר יוסף הכהן רוזובסקי שליט"א
מקרב לב ברכת הצלחה
וראו ברכה בעמלכם
הרב שמואל הכהן רוזובסקי שליט"א

גמינדד - ביטוחים
רח' בן יהודה 29 טל: 246201 246202
לראשי מנהלי ומחנכי המוסד הדגול
ת"ת "כנסת יהודא"
יהא ה' בעזרכם
ותצליחו בפעליכם
הנשגבות לרומם קרן
התורה ולומדיה
בברכת התורה
ראובן גמינדד
וצוות המשרד

מוסדות קמניץ ירושלים
לידידי היקר
הר' יצחק קאפ שליט"א
ולכל הצוות המסור
ברכות מקרב לב להמשך הצלחתכם
בפעולותיכם למען חינוך ילדי ישראל
עוד ינובון בשיבה דשנים ורעננים יהיו

שש מאות ושלושה עשר
(תרי"ג) המצוות
מברכים את המחנכים
לרגל שנת העשור
עלו והצליחו!!

תלמוד תורה באבוב ירושלים
לתלמוד תורה "כנסת יהודא"
לרגל חגיגות העשור נביע
ברכותינו מעומק הלב
שהשי"ת יחיה וגבולכם בתלמידים מקשיבים
ותזכו לנהלם על ברכי התורה והיראה עד עמוד
כהן לאורים בהעוצה
הנהלת מוסדות באבוב י-ם

תלמוד תורה אהבת תורה - המסורה
לידידינו ומקר
הרב יצחק קאפ שליט"א
ולכל הצוות המסור
העוסקים בחינוך ילדי ישראל
ברוח ישראל סבא
"אחותינו את היי
לאלפי רבבה"
ההנהלה

תלמוד תורה "סוכת דוד"
הננו לברך את כל העוסקים בקודש בחינוך ילדי
ישראל ולעומדים בראש הת"ת "כנסת יהודא"
ברכת ה' תשיגכם
בפועלכם הברוך

תלמוד תורה הר נוף ירושלים
לידידי היקר המנהל הדגול
הר"ר יצחק קאפ שליט"א
יה"ר שתמשיך לעשות חיל
בהרבצת התורה לילדי ישראל
הרב יוסף פרידמן

תלמוד תורה חוות דעת ירושלים
למנהל היקר המחנכים ולכל הצוות!!
המשיכו לעשות חיל!!!

ישיבת בית התלמוד
★ ישיבה לצעירים ★ ישיבה גדולה ★ כולל אברכים
סנהדריה המורחבת
לת"ת "כנסת יהודא"
המפארת את שכונתינו ולעומדים בראש מפעל ברוך זה
ראש הישיבה הגאון ר' נחמיה מלין שליט"א
למנהל הדב יצחק קאפ שליט"א
ולכל העוסקים בקודש
ברכות מקרב לב ל"עשור"

כפר נופש בירושלים
like את מי שכפר נופש!
המקום האידיאלי לנופש למשפחה כולה
בקרבת המטוטרת שע"י ישיבת איתרי
בין התאריכים
ר' מנ"א (5.8.87) — כ"ח מנ"א (23.8.87)
במחיר 32$ ליום למבוגר
25% הנחה לילדים בני 12—6
50% הנחה לילדים בני 6—2
עד גיל 2 חינם!
הנחה [illegible] למזמינים
מ־8 ימים ומעלה
פרטים והרשמה:
בטל. 02-286317 בין השעות 18—8
להתראות בכפר הנופש

רוצים לצאת לחופש?
השאירו את הילדים עם המטפלות של או.אר.אס
המטפלות שלנו - השקט הנפשי שלך...!
בני־ברק
ORS
עבודה ומנת וקבוצה

הרב שמחה אלברג, וידיזוק

גלות, גלות כמה גדולה את? שכינה, שכינה איה את?...

הרהורים לימי בין־המצרים

"אם אשכחך ירושלים תשכח ימיני" (תהלים קלז,ה), שבועה נלהבת זו שכנסת־ישראל נשבעה אל נהרות בבל ברגעי עצב וזיכאון, שטרה על עם ישראל בכל הזמנים בהיסטוריה הארוכה שלו, כאשר אף רגע אחר הוא לא ויתר על תקוותו לציון. בתקופות האפלות המרות ביותר, כאשר אנשים שחורים החשיכו את שמי היהדות ועם ישראל שקע לתשכות העמוקה של הגלות, היתה עדין האור הקורן שהאיר את האפלה.

ובדיוק כמו בעבר, צריכים אנו גם כיום, במצב שבו קיימת מדינה יהודית, לקרוא ולצעוק מעומק הלב: "אם אשכחך ירושלים". לא נשכח את ירושלים־של־מעלה שאליה מצפים אנו בתקוה עמוקה ובערגה גדולה. ואמנם, עד מה רחוקים אנו כיום מארץ־ישראל־של־מעלה? ארץ־ישראל יקרה לנו, הגם שאינו נמנים עם אומרי ההלל ביום העצמאות. ירושלים קדושה לנו, על אף שאינו מריעים ומטפפים בדגלי כחול־לבן ביום־ירושלים. ועד כמה שהמדינה נעשתה לעובדה מציאותית, כשהיא מהוה מרכז גדול שבו חי חלק גדול מן העם היהודי, ועד כמה שהמדינה פותחה דרך חדש בהיסטוריה של העם היהודי והחלה תקופה חדשה לעם־הגלות — הרי על אף זאת אין מדינת ישראל המשך ישיר לארץ ההיסטורית. שלמה? מפני שלבנינו, ארץ־ישראל היום, בתור עובדה מדינית ומדינה ריבונית וריסוקרטית, רחוקה אלפי מילין מלהיות מדינה של מלכות־שמים, אשר עליה התפללנו אלפי שנים.

ויש שנים אנשים המתפלספים ואומרים, כי המדינה בתור עובדה קיימת ומשפיעה, ובריאה את חיסול הגלות, קרעה את כל הכבלים של הגלות, ולכל הפחות מבחינה תיאורטית. אבל טועה ומטעה היא הגנתה זו, שבאמצעותה יוצרים תיאוריות כוחבות אמסולפות. הגלות, בדיוק כמו הקמת המדינה, פועלת ומשפיעה בכל הערבמה. הגלות פועלת קיימת במדינה לכה גם בארץ־ישראל. וחזונות ירושלים מספרים לנו על "שכינתא בגלותא", וכל מי שאוזנו כרויה, קולט את זעקת רחובות־הארץ שלה. לירושלים יש קיר, "אבן מקיר תזעק" (חבקוק ב, יא). שממנו עולות בוקעות היללות יומם ולילה, אלא שפה, ולא שמחים כבשים, ישכיחו מאתנו את הגלות. ועד אז, עד לשעה המיוחלת של הגאולה, אומרים אנו בכל לחש נשמתנו, כי אנו מרגישים ונרשמים בכל מקום שבו אנו נמצאים, אפילו בארץ־ישראל, את אדיר הגלות.

ועם כל אהבתנו בת אלפי השנים לארץ־ישראל, עם כל תקותנו לזכות בארץ־ישראל של־מעלה, אסור לנו בינתיים לשכוח את הגלות. בפרשת לך לך אנו קוראים "ויאמר ה' אלקים במה אדע כי אירשנה" ומבאר רש"י במקום: "במה, באיזה אפשר להבטיח באור הגדול. גלות אמנם פידוזה ישראל לזכות בארץ־ישראל, והש"ית משיב לו: "ידאמר לאברם, ידוע תדע כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם". וכותב הזהר הקדוש (שמות, קפ"ט): "במה אדע כי אירשנה, דא היא סיבה ועילא, אבל עד דנפקי ממצרים לא הוה גוי ולא אתחזו בדקא יאות. פתח ואמר כשושנה בין החוחים כן רעיתי בין הבנות. בעא הקב"ה למעבד לון לישראל בגוונא דלעילא ולמהוי אשתה הוא בארעא כגוונא עילאה. ושושנה דסלקא ריחא ואיתבריר מכל שאר אחרין לא הוי אלא הדא דסלקא בין החוחים ודא ארחא דקא יאות". תשובת הש"ית לאברהם היא, כי ישראל ילכו לגלות, שם יסבלו יסורים ויסורים אלה יקדשו אותם. הגלות תכניס בהם קדושה, "סוחר־גלות יצרופו ויזככו אותם. וחז"ל אומרים (ברכות, ה.): "יסורין ממרקין כל עוונותיו של אדם: צרות וסבל מקדשים את האדם, מטהרים אותו מעוון, והאדם הזה, המטהר מעוון, מביא לגאולה ונשגבה ביותר. "כי גר יהיה זרעך", בכוח זה של יסורים, יזכה עם ישראל לארץ הקודש, ארץ־ישראל.

"כשושנה בין החוחים", דוקא כאשר השושנה מצויה בין החוחים, דימוי למצב ישראל בגלות בין העמים — דוקא אז היא מדיפה ריחות משכרים, כדברי הזהר: "ישושנה דסלקא ריחא ואיתבריר מכל שאר ורדין, לא הוי אלא ההיא דסלקא בין החוחים". גם בגלויות הקשות המרות ביותר יצר עם ישראל את היצירה הגדולה ביותר שלו לדורות. בגלות נוצר חלק גדול מן התורה זו אשר מהוה לנו מורה דרך לכל הדורות והעתידים. איפה עוד עם נדד שהצליח ועלה בידו להגיע לשיאים כה עליונים, עד כדי להיות עם־סופת בין העמים, גם לאלה שלא גלו אלא ישבו על אדמותיהם, ויד בשלהה ובדוחה, ולמרות זאת ידד מבחינה רוחנית עד שהתנתנו לגמרי ושקעו אל ההתהם של הציוד־ליזציה המדומה.

* * *

"אם אשכחך גלות" — דוקא המתנה הרוחנית של ארץ־ישראל היום, היא המעוררת בנו את הפארפרזה הזו של "אם אשכחך גלות". לא שאנו כה מתענגים לשכוח־גלות, אלא שעליו לדעת, כי גם כיום משפיעה הגלות בכוח עצום, ואסור להיתפס לשום אשליה הקשורה באלה המנסים להכריז: תם ונשלם הגלות, כפי שעושים זאת הלאומיים המושבעים שלנו, או אלה המדברים בשם "הציונות הדתית". הבה נכיר היטב, לגלות לא הלכנו לבדנו, השכינה הלכה עמנו וליוותה אותנו לכל אורך דרכנו. "בכל מקום שגלו ישראל, שכינה גלות עמהם" (מגילה, כט.). היהודים זקוקים לשכינה, והשכינה זקוקה ליהודים. בדיוק כמו שיהודים בוכים על גלות השכינה, כך השכינה מקוננת לילה־לילה על גלות ישראל. "ועל כל משמר ומשמר ישבו הקב"ה ושואג כארי ואומר אוי לבנים שבעונותיהם החרבתי את ביתי ושרפתי את היכלי והגליתים לבין האומות" (ברכות, ג).

שיכחת הגלות, כפי שמגדירנו המודדים עד־שים, משמעה שיכחת הקיום היהודי. השכינה בגלות היא בהסתר־פנים. לגילוי־שכינה זכים רק יחידי־סגולה שבדור. אבל גם במצב של הסתר־פנים אפשר להבחין באור הגדול. גלות אמנם פידוזה חושך, אפלה, השכינה מוסתרת חבויה, אבל גם מממעבר־האפלה של הגלות מנצנצת קרן־אורה היא מאירה: בתרים שם אש והיא מתממת, ולשד־רש הנשמה היהודית יש מקום לגדול ולהתפשט. היא מוצאת לעצמה שם אחיזה עד שהיא נגאלת מכבלי־הגלות. "כי אשב בחושך ה' אור לי" (מיכה ז, ח). אמנם ישבים בתוך מעמקי־הגלות, אבל גם שם "ה' אור לי", והאור הזה מגרש את הגלות מן האדם, באופן שלא השתרש עם כל הידיקות בתוך נשמתו של היהודי. גלות היא אמנם פגוש נורא, אבל על הגלות מקלה העובדה, שגם השכינה מצויה עם היהודי שבגלות. כלי שכינה אי־אפשר באמת לעמוד במעמסת־הגלות. ומי שכה מבטל את הגלות ומדבר בגימה של לעג על יהודי־הגלות; מי שגלות נהפכת אצלו למלה נדפת שאינו סובל ובוז — בודאי זה מן הגלות, אינו אלא כמי שבודה מעצמו, הוא אינו יודע ואינו מבין את המשמעות העמוקה של גלות המהוה יסוד עיקרי לקיום הנצחי של העם היהודי; יסוד לכל מהות המיסודיין שלו. ויש לדעת, כי עם אינו נבנה רק על יסודות גלויים וקאליים, על עובדות יבשות של מציאות, אלא גם על יסודות מיסטיים. ולמה? מפני שכל הבריאה מהוה בגין מיסטורי גדול, שאין לסותרו ולבטלו באמצעות פורמולות מדעיות וחישוביים מדמטיים.

ולכן מבהילים ומפחידים כל היחידים הצדומים והפילוסופיות המסולפות הנובעות לשכוח פעם ולחמיד את הגלות. מי שאינו תופס את עומקה של הגלות המקיפה את כל פינות־החיים ואת כל החוגים למיניהם? הכוח המטאפיסי של הגלות משפיע שם בכל עוצמתו.

* * *

ברור, איפוא, כי גלות מבטאת את המידה הגדולה ביותר של יסורים ועונות. גלות הוא האב המקור לכל התופעות הלא טבעיות. אין דבר שניתן לדמותו לגלות. "ואברהם מהרה, אחר כל היסורים שאני מביא עליך אני מגלה אתכם, קשה היא הגלות שהיא שקולה כנגד הכל" (ספרי עקב, פרשה מג), ומפני שהגלות משמעה צער שאינו פוסק, כאב שמפציץ בלא הרף, לכן היא מכפרת: "גלותנו מכפרת עלינו" (תענית, טז). ולכן גם אינו מפסיקים להתפלל מה אלפי שנים: "יקורב פזורנו מבין הגוים". ואפילו מבין הגוים והעמים הטובים ביותר, שבקרבם אנו חיים בטוב ובנעימים, ובכל זאת אנו מתפללים ממעמקים על הגאולה האמתית. אבל ככל שהגלות לא תהיה קשה, במובן הרוחני הפיסי, אסור להכהות את משמעותה ולטשטש את משמעותה העמוקה. אם מביניים גלות מה פידושה, יוכלו על־ידי זה לדעת ולהבין עמוק יותר את תפיסת הגאולה.

"הגלות אינה נשלמת עד יום שובם אל מקומם ואל מעלת אבותם" (רמב"ן, הקדמה לספר שמות). דברים מופלאים ומבהילים. לא די בשיבה אל הארץ. אלא צריך לשוב גם אל "מעלת אבותם". ואין זה, כמובן, דבר פשוט, לשוב אל המעלות הגבוהות שבהן חיו אבותינו, לחיות באוירת קדושתם, לצעוד בעקבותיהם, לחשוב את מחשבותיהם ולעשות את מעשיהם. וכמה גדול צריך האדם להיות, כמה כוחות רוחניים הוא צריך לגייס לעצמו, כדי שיוכל להסיר את המחיצה המפריזה בינינו לבין אבותינו, וכל זמן שאינו הולכים בדרכם ואינו מסשיכים במעשיהם, אין אנו בחזרה בביתנו. אם אינו מסוגלים להשיג את מעלותיהם, אנו ממשיכים להיות שקועים בגלות. אמנם כן, אנו חיים על אדמת ארץ־ישראל, אבל אנו ממשיכים להיות בגלות, מפני ש"הגלות אינו נשלם עד שובם למעלת אבותם". וחזרה מסלאת את חזרה־הלב בחושבנו, מהי נוכל לזכות לכך. מתי. ולכן אל נא נתייחס בקלות־דעת לגלות. גם בגלות ישנו "אור נסתר". ה"אור הגנלה" של ארץ־ישראל מוסתר מעיניו, ולכן עליו לשאוב הרבה אור ממקור האור הנסתר ששמו גלות.

הצדיק מקאליב זצ"ל, סייל פעם ביום־קיץ לבדו ביער גדול ועבות, ולפתע עמד וקרא בהתלהבות: יער, יער כמה גדול אתה. גלות, גלות כמה גדולה את. שכינה, שכינה איה את? אמנם כן, גדולה היא הגלות.

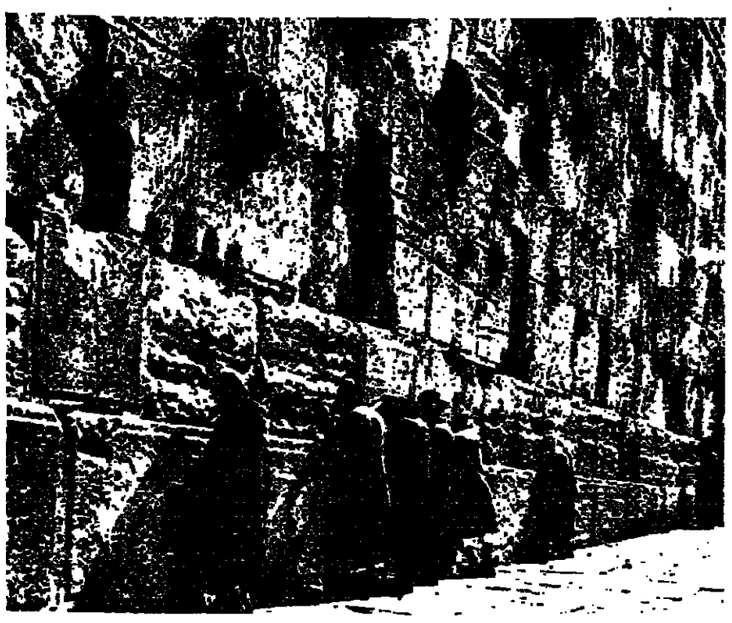

הרהורים לימי בין־המצרים

"אם אשכחך ירושלים תשכח ימיני" (תהלים קלז,ה), שבועה נלהבת זו שכנסת־ישראל נשבעה אל נהרות בבל ברגעי עצב וזיכאון, שטרה על עם ישראל בכל הזמנים בהיסטוריה הארוכה שלו, כאשר אף רגע אחר הוא לא ויתר על תקוותו לציון. בתקופות האפלות המרות ביותר, כאשר אנשים שחורים החשיכו את שמי היהדות ועם ישראל שקע לתשכות העמוקה של הגלות, היתה עדין האור הקורן שהאיר את האפלה.

ובדיוק כמו בעבר, צריכים אנו גם כיום, במצב שבו קיימת מדינה יהודית, לקרוא ולצעוק מעומק הלב: "אם אשכחך ירושלים". לא נשכח את ירושלים־של־מעלה שאליה מצפים אנו בתקוה עמוקה ובערגה גדולה. ואמנם, עד מה רחוקים אנו כיום מארץ־ישראל־של־מעלה? ארץ־ישראל יקרה לנו, הגם שאינו נמנים עם אומרי ההלל ביום העצמאות. ירושלים קדושה לנו, על אף שאינו מריעים ומטפפים בדגלי כחול־לבן ביום־ירושלים. ועד כמה שהמדינה נעשתה לעובדה מציאותית, כשהיא מהוה מרכז גדול שבו חי חלק גדול מן העם היהודי, ועד כמה שהמדינה פותחה דרך חדש בהיסטוריה של העם היהודי והחלה תקופה חדשה לעם־הגלות — הרי על אף זאת אין מדינת ישראל המשך ישיר לארץ ההיסטורית. שלמה? מפני שלבנינו, ארץ־ישראל היום, בתור עובדה מדינית ומדינה ריבונית וריסוקרטית, רחוקה אלפי מילין מלהיות מדינה של מלכות־שמים, אשר עליה התפללנו אלפי שנים.

ויש שנים אנשים המתפלספים ואומרים, כי המדינה בתור עובדה קיימת ומשפיעה, ובריאה את חיסול הגלות, קרעה את כל הכבלים של הגלות, ולכל הפחות מבחינה תיאורטית. אבל טועה ומטעה היא הגנתה זו, שבאמצעותה יוצרים תיאוריות כוחבות אמסולפות. הגלות, בדיוק כמו הקמת המדינה, פועלת ומשפיעה בכל הערבמה. הגלות פועלת קיימת במדינה לכה גם בארץ־ישראל. וחזונות ירושלים מספרים לנו על "שכינתא בגלותא", וכל מי שאוזנו כרויה, קולט את זעקת רחובות־הארץ שלה. לירושלים יש קיר, "אבן מקיר תזעק" (חבקוק ב, יא). שממנו עולות בוקעות היללות יומם ולילה, אלא שפה, ולא שמחים כבשים, ישכיחו מאתנו את הגלות. ועד אז, עד לשעה המיוחלת של הגאולה, אומרים אנו בכל לחש נשמתנו, כי אנו מרגישים ונרשמים בכל מקום שבו אנו נמצאים, אפילו בארץ־ישראל, את אדיר הגלות.

ועם כל אהבתנו בת אלפי השנים לארץ־ישראל, עם כל תקותנו לזכות בארץ־ישראל של־מעלה, אסור לנו בינתיים לשכוח את הגלות. בפרשת לך לך אנו קוראים "ויאמר ה' אלקים במה אדע כי אירשנה" ומבאר רש"י במקום: "במה, באיזה אפשר להבטיח באור הגדול". גלות אמנם פידוזה חושך, אפלה, השכינה מוסתרת חבויה, אבל גם ממעבר־האפלה של הגלות מנצנצת קרן־אורה היא מאירה: בתרים שם אש והיא מתממת, ולשד־רש הנשמה היהודית יש מקום לגדול ולהתפשט. היא מוצאת לעצמה שם אחיזה עד שהיא נגאלת מכבלי־הגלות. "כי אשב בחושך ה' אור לי" (מיכה ז, ח). אמנם ישבים בתוך מעמקי־הגלות, אבל גם שם "ה' אור לי", והאור הזה מגרש את הגלות מן האדם, באופן שלא השתרש עם כל הידיקות בתוך נשמתו של היהודי. גלות היא אמנם פגוש נורא, אבל על הגלות מקלה העובדה, שגם השכינה מצויה עם היהודי שבגלות. כלי שכינה אי־אפשר באמת לעמוד במעמסת־הגלות. ומי שכה מבטל את הגלות ומדבר בגימה של לעג על יהודי־הגלות; מי שגלות נהפכת אצלו למלה נדפת שאינו סובל ובוז — בודאי זה מן הגלות, אינו אלא כמי שבודה מעצמו, הוא אינו יודע ואינו מבין את המשמעות העמוקה של גלות המהוה יסוד עיקרי לקיום הנצחי של העם היהודי; יסוד לכל מהות המיסודיין שלו. ויש לדעת, כי עם אינו נבנה רק על יסודות גלויים וקאליים, על עובדות יבשות של מציאות, אלא גם על יסודות מיסטיים. ולמה? מפני שכל הבריאה מהוה בגין מיסטורי גדול, שאין לסותרו ולבטלו באמצעות פורמולות מדעיות וחישוביים מדמטיים.

ולכן מבהילים ומפחידים כל היחידים הצדומים והפילוסופיות המסולפות הנובעות לשכוח פעם ולחמיד את הגלות. מי שאינו תופס את עומקה של הגלות המקיפה את כל פינות־החיים ואת כל החוגים למיניהם? הכוח המטאפיסי של הגלות משפיע שם בכל עוצמתו.

* * *

ברור, איפוא, כי גלות מבטאת את המידה הגדולה ביותר של יסורים ועונות. גלות הוא האב המקור לכל התופעות הלא טבעיות. אין דבר שניתן לדמותו לגלות. "ואברהם מהרה, אחר כל היסורים שאני מביא עליך אני מגלה אתכם, קשה היא הגלות שהיא שקולה כנגד הכל" (ספרי עקב, פרשה מג), ומפני שהגלות משמעה צער שאינו פוסק, כאב שמפציץ בלא הרף, לכן היא מכפרת: "גלותנו מכפרת עלינו" (תענית, טז). ולכן גם אינו מפסיקים להתפלל מה אלפי שנים: "יקורב פזורנו מבין הגוים". ואפילו מבין הגוים והעמים הטובים ביותר, שבקרבם אנו חיים בטוב ובנעימים, ובכל זאת אנו מתפללים ממעמקים על הגאולה האמתית. אבל ככל שהגלות לא תהיה קשה, במובן הרוחני הפיסי, אסור להכהות את משמעותה ולטשטש את משמעותה העמוקה. אם מביניים גלות מה פידושה, יוכלו על־ידי זה לדעת ולהבין עמוק יותר את תפיסת הגאולה.

"הגלות אינה נשלמת עד יום שובם אל מקומם ואל מעלת אבותם" (רמב"ן, הקדמה לספר שמות). דברים מופלאים ומבהילים. לא די בשיבה אל הארץ. אלא צריך לשוב גם אל "מעלת אבותם". ואין זה, כמובן, דבר פשוט, לשוב אל המעלות הגבוהות שבהן חיו אבותינו, לחיות באוירת קדושתם, לצעוד בעקבותיהם, לחשוב את מחשבותיהם ולעשות את מעשיהם. וכמה גדול צריך האדם להיות, כמה כוחות רוחניים הוא צריך לגייס לעצמו, כדי שיוכל להסיר את המחיצה המפריזה בינינו לבין אבותינו, וכל זמן שאינו הולכים בדרכם ואינו מסשיכים במעשיהם, אין אנו בחזרה בביתנו. אם אינו מסוגלים להשיג את מעלותיהם, אנו ממשיכים להיות שקועים בגלות. אמנם כן, אנו חיים על אדמת ארץ־ישראל, אבל אנו ממשיכים להיות בגלות, מפני ש"הגלות אינו נשלם עד שובם למעלת אבותם". וחזרה מסלאת את חזרה־הלב בחושבנו, מהי נוכל לזכות לכך. מתי. ולכן אל נא נתייחס בקלות־דעת לגלות. גם בגלות ישנו "אור נסתר". ה"אור הגנלה" של ארץ־ישראל מוסתר מעיניו, ולכן עליו לשאוב הרבה אור ממקור האור הנסתר ששמו גלות.

הצדיק מקאליב זצ"ל, סייל פעם ביום־קיץ לבדו ביער גדול ועבות, ולפתע עמד וקרא בהתלהבות: יער, יער כמה גדול אתה. גלות, גלות כמה גדולה את. שכינה, שכינה איה את? אמנם כן, גדולה היא הגלות.

הסדר הצניע

פרשת מטות מסעי גליון 75

בינים

בקיץ נהיים הילדים מבינים גדולים בענייני כספים. ובאמת, מה הפלא? הימים והברכות, השיולים והקיטנות, וכל יתר הדברים עולים בכסף רב. ההכנסה של המשפחה אינה גדלה בחדשי הקיץ, ולכן נוצרת בעיה: מנין למצוא את כל זה? באיזה בית יש כסף מיותר, שאפשר פתאום להפנותו לבלויים?

ילדים שיודעים שאז בעיה — עשו כבר צעד ראשון וחשוב. אי אפשר להוציא, לדרש עוד ועוד, ואפילו לא לדעת שגורמים למצוקה. יש ילדים שמשלמים לטיולים מכסף שלהם, שקבלו כדמי חנכה, לבר מצוה, או בהזדמנויות אחרות. יש בנות שעובדות בקיץ כשמרטפיות הן מוציאות עבורן.

ויש גם פתרונות נוספים. צריך גם לוותר, אפשר לקמץ, ולא מכל הנאה צריך לטעם. כלם צריכים להיות שתפים בבטל - בדיוק כמו שכלם רוצים להשתתף בצד הנעים והמהנה, אין זכיות בלי חובות.

הכלל הפשוט הוא: הפצרות ובוחים לא יביאו אותו, הם רק יעכירו אווירה ויקלקלו מצב רוח.

עד כאן בינתים,
חני

רוצות לדעת!

עצות ומלח

אנחנו קבוצת בנות ירושלמיות, מסיימות כיתה ז'. כידוע לכולנו ימי בין המיצרים חלים בחופש הגדול, ולכן אף פעם לא לומדים על כל החומר שקשור בחורבן. תוכלו לתת לנו דרך ללמוד על כך?

ירושלמיות

לרוצות לדעת, שלום!

ראשית כל — סוג הפניה שלכן ממש מרומם ומרחיב את הלב. אחרי שאני רגילה לשמוע כל כך הרבה רטינות של תלמידות על עומס וגודש הלימודים, טוב לקרוא פניה של תלמידות שהן פשוט מבקשות ללמוד. הצימאון לדעת, במיוחד בנושאי יהדות, הוא אחד הנכסים היקרים ביותר שיכול אדם לרכוש.

ולמעשה, אתן צודקות מאד. הנושא החשוב הזה "מקופח" בגלל זמן החופשה. כמקור מידע ראשון הייתי ממליצה על ספר התודעה שכולל חומר רב ומגוון מאד בנושא זה, כמו בנושאים אחרים. תוכלנה לגזון את הלימוד ע"י לימוד בצוותא, אולי עריכת חידון קבוצתי או פומבי.

דרך נוספת היא: חשובנה על דמות שאתן מכירות, היכולה להעשיר את הידע שלכן בנושא זה. פניה אליה בנימוס, (זו יכולה להיות גם המורה) ובקשנה לשמוע. אני משוכנעת שתענינה בחיוב. אולי תרצה אחת האמהות לאסוף אותכן ולספר?

למדנה, המשכנה ללמוד. ולדצות ללמוד.

ספר

שמירת שיות

פתח אליעזר

בַּקַּיִץ נִהְיִים הַיְלָדִים מְבִינִים גְּדוֹלִים בְּעִנְיְנֵי כְּסָפִים. וּבֶאֱמֶת, מַה הַפֶּלֶא? הַיָּמִים וְהַבְּרֵכוֹת, הַשִּׁיּוּלִים וְהַקַּיְטָנוֹת, וְכָל יֶתֶר הַדְּבָרִים עוֹלִים בְּכֶסֶף רַב. הַהַכְנָסָה שֶׁל הַמִּשְׁפָּחָה אֵינָהּ גְּדֵלָה בְּחָדְשֵׁי הַקַּיִץ, וְלָכֵן נוֹצֶרֶת בְּעָיָה: מִנַּיִן לִמְצֹא אֶת כָּל זֶה? בְּאֵיזֶה בַּיִת יֵשׁ כֶּסֶף מִיּוֹתָר, שֶׁאֶפְשָׁר פִּתְאֹם לְהַפְנוֹתוֹ לְבִלּוּיִים?

יְלָדִים שֶׁיּוֹדְעִים שֶׁזֶּה בְּעָיָה — עָשׂוּ כְּבָר צַעַד רִאשׁוֹן וְחָשׁוּב. אִי אֶפְשָׁר לְהוֹצִיא, לִדְרֹשׁ עוֹד וָעוֹד, וְאֲפִילוּ לֹא לָדַעַת שֶׁגּוֹרְמִים לְמַצּוּקָה. יֵשׁ יְלָדִים שֶׁמְּשַׁלְּמִים לְטִיּוּלִים מִכֶּסֶף שֶׁלָּהֶם, שֶׁקִּבְּלוּ כִּדְמֵי חֲנֻכָּה, לְבַר מִצְוָה, אוֹ בְּהִזְדַּמְּנֻיּוֹת אֲחֵרוֹת. יֵשׁ בָּנוֹת שֶׁעוֹבְדוֹת בַּקַּיִץ כְּשֶׁמַּרְטְפִיּוֹת הֵן מוֹצִיאוֹת עֲבוּרָן.

וְיֵשׁ גַּם פִּתְרוֹנוֹת נוֹסָפִים. צָרִיךְ גַּם לְוַתֵּר, אֶפְשָׁר לְקַמֵּץ, וְלֹא מִכָּל הַנָּאָה צָרִיךְ לִטְעֹם. כֻּלָּם צְרִיכִים לִהְיוֹת שֻׁתָּפִים בַּבִּטֵּל - בְּדִיּוּק כְּמוֹ שֶׁכֻּלָּם רוֹצִים לְהִשְׁתַּתֵּף בַּצַּד הַנָּעִים וְהַמְהַנֶּה, אֵין זְכֻיּוֹת בְּלִי חוֹבוֹת.

הַכְּלָל הַפָּשׁוּט הוּא: הַפְצָרוֹת וּוִכּוּחִים לֹא יְבִיאוּ אוֹתוֹ, הֵם רַק יַעֲכִירוּ אֲוִירָה וִיקַלְקְלוּ מַצַּב רוּחַ.

עַד כָּאן בֵּינְתַּיִם,
חני

גַּם אֲנַחְנוּ, כְּמוֹ אֶצְלְכֶם, אוֹמְרִים תָּמִיד הַהוֹרִים וְאוֹמְרוֹת הַמּוֹרוֹת: הַצִּיּוּנִים בַּתְּעוּדָה אֵינָם הָעִקָּר. בַּחַיִּים־צִיּוּנִים לֹא עוֹדְדִים הַרְבֵּה. בְּלִי תּוֹרַשִׁיָּה, כִּשֵּׁר אֶלְתּוּר, מְקוֹרִיּוּת וְצַעֲמִיּוּת־לֹא יוֹצִילוּ "מְצַיֵּן" בְּחִשְׁבּוֹן וְ"טוֹב מְאֹד" בְּטֶבַע. וְגַם אֲנִי, כְּמוֹ אַתֶּם, מְהַנְהֶנֶת בְּרֹאשׁ כְּשֶׁאֲנִי שׁוֹמַעַת אֶת זֶה, אֲבָל חוֹשֶׁבֶת לְעַצְמִי: וַאֲנִי בְּכָל זֹאת רוֹצָה צִיּוּנִים טוֹבִים; וְלִי הֵם בְּכָל זֹאת נִרְאִים יוֹתֵר וַחֲשׁוּבִים מֵחֲשׁוּבִים. אָז כְּדַאי לָכֶם לִשְׁמֹעַ אֵיךְ נוֹכַחְתִּי אֲנִי לַדַּעַת, שֶׁטּוֹב מְאֹד וּמְצַיֵּן הֵם לְפָעָמִים לֹא מַסְפִּיקִים, כָּל כָּךְ לֹא מַסְפִּיקִים...

לִקְרַאת הַקַּיִץ יָשַׁבְנוּ כֻּלָּנוּ יַחַד עִם לוּחַ שָׁנָה, וְנִסִּינוּ לְתַכְנֵן אֶת הַחֻפְשׁוֹת שֶׁל כֻּלָּנוּ קַיְטָנוֹת לַיְלָדוֹת, מַחֲנוֹת קַיִץ לַבָּנִים, אַרְחִץ שֶׁל בְּנֵי הַדּוֹדִים, בִּקּוּר אֵצֶל סַבְתָּא, וְכָל הַיֶּתֶר. אֲבָל מַה שֶׁהָיָה לִי חָשׁוּב מְאֹד־זֶה שֶׁגַּם אִמָּא תּוּכַל הַשָּׁנָה לִסַּע לְהַבְרָאָה. לְמִי מַגִּיעַ כֵּן, אִם לֹא לָהּ? תָּמִיד חָשְׁשָׁה אִמָּא לְהַשְׁאִיר אוֹתָנוּ לְבַדֵּנוּ, אַךְ הַפַּעַם נִסִּיתִי לְשַׁדֵּל אוֹתָהּ שׁוּב וְשׁוּב שֶׁאֲנִי כְּבָר מְסֻגֶּלֶת לִהְיוֹת אִמָּא לְשַׁבְּרִיר יָמִים. "תְּנִי לִי אֶת הַהִזְדַּמְּנוּת, תְּרִאִי שֶׁלֹּא תִּתְחָרְטִי", בִּקַּשְׁתִּי מֵאִמָּא. "תִּסְעִי עִם אַבָּא לְשַׁבְּרִיר — וּכְעַצְמֵךְ תַּפְתִּעִי לִרְאוֹת כַּמָּה שֶׁהַכֹּל יִדְפַּק". אַחֲרֵי הַפְצָרוֹת מְרֻבּוֹת הִשְׁתַּכְנְעָה אִמָּא. בְּנֵרָאָה שֶׁגַּם צִיפִּיתָהּ וְחָלְשָׁתָהּ סִיעוּ לֹא מְעַט לִשְׁכְנוּעַ.

הַהֲכָנוֹת לַהַבְרָאָה הָאֵלּוּ הָיוּ לֹא פְּשׁוּטוֹת, לְמַרְאֵי לֹא פְּשׁוּטוֹת. לֹא פַּעַם חָשַׁבְתִּי בְּלִבִּי שֶׁרַק מִן הַהֲכָנוֹת הַנִּדְרָשׁוֹת אִמָּא לְהַבְרָאָה נוֹסָפֶת... זֶה הִתְחִיל בְּכִשּׁוּל מָלֵא לְשַׁבְּרִיר יָמִים, הַקְפָּאָה, הוֹרָאוֹת לְהַפְשָׁרָה וּלְחַמּוּם - מַה, כַּמָּה, אֵיךְ וּמָתַי. אַחַר כָּךְ בָּא תְּחוּם הַבִּגּוּד וְהַכְּבִיסָה: מָה לְהַלְבִּישׁ לְמִי, כַּפּוּף לְמֶגֶן אֵזוֹר שֶׁגַּע מִשֶּׁרֶב לְחֵם מֵאֹד וְעַד לְנֵעִים. סִדְרֵי הַיָּמִים שֶׁל כֻּלָּם; אֵיךְ לְהַשְׁתַּלֵּט עַל "הַמַּעֲרֶכֶת", מָה חִיּוּנִי וְעַל מָה אֶפְשָׁר לְוַתֵּר אוֹ לִדְחוֹת. בְּקִצּוּר: מֶצֶן קוּרֵס מִזְרָז בְּנִהוּל־בַּיִת. הִשְׁתַּדַּלְתִּי לִקְלֹט הַכֹּל בַּצּוּרָה הַטּוֹבָה בְּיוֹתֵר שֶׁאֶפְשָׁר. אִמָּא הָיְתָה מְרֻצָּה. עָשָׂה רֹשֶׁם שֶׁהֵבַנְתִּי, וְשֶׁאֲנִי מוּכָנָה לְהוֹכִיחַ אֶת עַצְמִי, לְהַרְאוֹת שֶׁיֵּשׁ עַל מִי לִסְמֹךְ.

אֶמְנָם כָּךְ: הַהֲכָנוֹת־שֶׁנִּרְאָה הָיָה שֶׁלֹּא הִסְתַּיְּמָנָה — הִגִּיעוּ סוֹף סוֹף לְקִצָּן. אִמָּא נִסְעָה, וַאֲנִי־עַקֶּרֶת בַּיִת צְעִירָה קְלַאַת רָצוֹן טוֹב. בַּתְּחִלָּה הִתְנַהֵל הַכֹּל כְּשׁוּרָה: בַּבֹּקֶר יָצְאוּ הַקְּטַנִּים לַקַּיְטָנוֹת, וְשֶׁאַרְתִּי וְהִתְחַלְתִּי לְסַדֵּר אֶת הַבַּיִת, כְּשֶׁצְּלָצֵל הַטֶּלֶפוֹן. עַל הַקָּו הָיְתָה מוֹרָתִי לְגִינָה. "הַקּוּנְצֶרְט לְהוֹרֵי הַתַּלְמִידוֹת, שֶׁעַכְשָׁו לְקַיָּם בְּעוֹד חֹדֶשׁ, הַקָּרֵם לְעוֹד שְׁבוּעַיִם. לָכֵן תִּהְיֶנָה הַחֲזָרוֹת צְפוּפוֹת בְּהַרְבֵּה. וְשִׁמִּי לְךָ אֶת זְמַנֵּי הַחֲזָרוֹת הַדְּרוּשִׁים, בְּבַקָּשָׁה". וְשִׁמַּחְתִּי כְּשֶׁאֲנִי בְּגוֹכָה. אֵיךְ אֶעֱמֹד בָּזֶה? הֲרֵי יֵשׁ לִי עֲבוֹדָה רַבָּה בַּבֹּקֶר, אֵיךְ אוּכַל לִהְיוֹת כָּל כָּךְ הַרְפֵּה בַּחֲזָרוֹת? נוּ, אֶהְיֶה מַכְרִחָה לְהִתְאַמֵּץ. לָקוּם מֻקְדָּם בַּבֹּקְרִים, אָמַרְתִּי לְצַמִּי. אֵין עֵצָה.

נָכוֹן שֶׁאֵינֶנִּי אוֹהֶבֶת לָקוּם מֻקְדָּם, בְּמְיֻחָד לֹא בַּחֲפִשָּׁה, אֲבָל זֶה הָיָה כְּבָר נִרְאֶה בְּעֵינֵי שׁוּם דָּבָר כְּשֶׁהִגִּיעָה הַבְּעָיָה הַבָּאָה: בְּאַחַת עֶשְׂרֵה הוֹפִיעַ פִּתְאֹם יַנְקִי בֶּן הַשֵּׁשׁ, חִוֵּר כַּסִּיד, מְלֻוֶּה בְּתִלְמִיד מְבֻגָּר יוֹתֵר. "הוּא מַרְגִּישׁ רָע וּמַקִּיא", סִפֵּר הַמְּלַוֶּה. נִסִּיתִי לֹא לְהַרְאוֹת אֶת חִסָּר־הָאוֹנִים שֶׁלִּי. רָחַצְתִּי אֶת פָּנָיו, הֶחְלַפְתִּי לוֹ מִבְּגָדִים לִפִּידְמָה, וּמְדַדְתִּי לוֹ חֹם. נִבְהַלְתִּי: +39°. הִשְׁכַּבְתִּי אוֹתוֹ עִם תֵּה

וְכַדּוּר, וְצִלְצַלְתִּי מִיָּד לְרוֹפֵא הַיְלָדִים שֶׁלָּנוּ שֶׁפּוֹהֵג לְצַרֵּף בִּקּוּרֵי בַּיִת. אֲבָל גַּם הוּא נָטַע לְהַבְרָאָה... טִבְעִי בְּקַיִץ, לֹא? הָרוֹפֵא הַמְּחַלִּיף אֵינוֹ עוֹרֵךְ בִּקּוּרִים. צָרִיךְ לְלֶכֶת לִמְרִפְאָה. אַךְ עוֹד מְעַט בָּאוֹת הַיְלָדוֹת מֵהַקַּיְטָנָה, מַה יִּהְיֶה? אִי אֶפְשָׁר לְהַשְׁאִיר אוֹתָנוּ כָּךְ עַד מָחָר. אִי אֶפְשָׁר לְהַשְׁאִיר אֶת הַבַּיִת כָּנוּר. וְאִי אֶפְשָׁר לְבַקֵּשׁ מִן הַשְּׁכֵנָה עֶזְרָה, כִּי כָּל מִשְׁפַּחְתָּהּ נִסְעָה. אִי אֶפְשָׁר, אִי אֶפְשָׁר. מַה כֵּן אֶפְשָׁר?

פִּתְאֹם עָלְתָה בְּזִכְרוֹנִי הַהַעֲרָה שֶׁלִּי: מְצַיֵּן בְּהִתְעַמְּלוּת. בְּכָל שִׁעוּר וּבְכָל פַּעַם בְּחוּג אֲמְרָה הַמּוֹרָה לְהִתְעַמְּלוּת: הַגִּמְשׁוּת שֶׁלְּךָ נִפְלְאָה, מַמָּשׁ גְּרִידָה, הַגּוּף שֶׁלְּךָ מְסֻגָּל לְהִתְפַּהֵל. זֶה יו

هكذا من الأصل

האוניה טופט הגיעה לנמל חיפה בלי המלח הישראלי

חיפה, יום ד' (מאת מופרנו) — אניית המשא הדנית "ברי גיפה טופט" שטבעה אתמול את תמלת הפואץ, הגיעה היום לנמל חיפה בלי המלח הישראלי, רפאל אילון, שנטבע על ידי המצרים פרם שוחרר.

בידיעת ממקורות חוץ נמסר כי דניה פנתה במתאה למשרד החוץ המצרי נגד מעצרו של הימאי הישראלי וכן הבטיחה המזכיר הכללי של הארים דאג המרשילד לחקור בדבר. ולה־תערב לשחרורו המיידי של המלח הישראלי.

השגרירות הדנית בקהיר קיבלה הוראות מאת משרד החוץ הדני לפנות אל משרד החוץ המצרי ולמחות על מעצרו של הימאי הישראלי רפי אילון, איש צוות האניה הדנית "ביר־גיטה טופט", אשר נעצר על ידי השלטונות המצריים שעה שהאניה עברה בתעלת סואץ — על כך הודיע כאן הערב דוברי משרד החוץ הדני בקופנהגן.

השגרירות הדנית בקהיר קיבלה הוראות לאסוף אינפר־ומציה על פרשת מעצרו של הימאי הישראלי לאחר שחברת הספנות "ויטלטיה" שהיא בעלת ה"בדגיטה טופט", ביקשה מאת משרד החוץ הדני לעשות פעולה למען שיחורדו של הימאי הע־צור, רפי אילון.

מחאה ישראלית לאו"ם

המשלחת הישראלית במרכז הארים הגישה אמש מחאה על פעולתה של ממשלת מצרים שעצרה את הימאי הישראלי, רפאל אילון, חבר צוות אניית המשא הדנית "בריגיטה טפט" שפניה מועדות לחיפה.

מיפה הכחיש הישראלי, אר־תור ליבראן, ביקר במשרדו של המזכיר הכללי של הארים, דאג האמרשילד, כדי לדון במצב — ולאחר מכן הודיע לעתונאים כי הוא ביקש מהמרשילד לנקוט כל צעדים אפשריים כדי "להב־טיח את שחרורו המיידי" של האזרח הישראלי".

הוא אמר כי עד כמה שידוע למשלחת ישראל בארים מחזיק רפאל אילון עדיין בידי השלטו־נות המצריים ומקום הימצאו אינו ברור.

המשלחת הישראלית פרסמה גם את תוכנה של אגרת המחאה שהוגשה לידיר מרעצת הבסתוך, המסבה את תשומת לבה של המרעצה בכל הדחיפות ל"הת־נהגותה הבלתי חוקית של ממשלת מצרים" בקשר למעצרה של "בריגיטה טופט" בתעלת סואץ.

קפאון בדיוני ועדת השרים לבדיקת מסקנות "ועדת השבת"

ירושלים, יום א' (מאת מופרנו) — דיוני הממשלה במסקנות "ועדת השבת", נכנסו למבוי סתום, לאחר שועדת השרים שהוקמה בשבוע שעבר להגשת המלצות לפתרון הדיון לא הגיעה לכלל מסקנות אחידות.

מזכור הישיבה הממשלה בשבוע שעבר על ועדת שרים מיוחדת בהרכב השרים: מ. שפירא פ. רוזן, וס. כרמל לנסח הצעת סיכום והמלצות לסכום הדיון במסקנות הועדה הממשלתית שטפלה במאורעות הסכסוך.

חברי ועדה השרים נפגשו במשך השבוע לדיון. אך חילוקי הדעות הרבים בין חברי הועדה בשאלות עקרוניות מנעה קבלת סיכום אחיד. בעוד שהשר מ. שפירא תבע לאסור כליל תנועת המשאיות בשבת בירושלים, בהתאם להמלצת כל חברי הועדה, התנגד שר התחבורה מ. כרמל לכל איסור כזה אשר לדבריו נגרם עמדה בינים בלתי מכריעה.

לאחר דיון נוסף בממשלה, הוחזר הידיעון שוב לידי ועדת שרים זאת הוטל עליה לנסות למצוא מוצא מן הקפאון.

תובע לחקור את ההסתה נגד דתיים במשמר הגבול

ירושלים מוצ"ש — (מאת מופרנו) — תביעה להקמת ועדה פרלמנטרית שתחקור בהקדמה שבקרב המשמרת ויהדה כלפי יהודים דתיים, ואור הבדות שהשמעה בשפתם נאשמי כפר קאסם, לעה ליתנו עקרות מצבה להחדיר מן אנשי בשמר הבדל שנאה ליהודים דתיים — מלהה בשאלתה דתפה לראש הממשלה שאלתה כי חבר הכנסת הרב שלמה לורנץ.

הח"כ מסיבה אגודת ישראל הרב ש. לורנץ הרין אתמול לראש הממשלה שאילתא דחר־פה בנדון זה, ובה נאמר:

בעתון "המודיע" מיום כי תמוז ש.ז. מתפרסמת עדות שניתנה דרך אגב, במשפט נאשמי כפר קאסם, ע"י מר שמואל גיצקי.

הצד הנ"ל מעיד, כי לפני ארבע שנים בערך בעודו משמש כמפקד ראשון בשמר הגבול הוטל עליו לגיים את אנשיו על מנת סיקחו חלק בהערכות המשטרה בעת ההפגנה של היהודות החרדית בירושלים, נגד גיוס בנות, וכי הוא קבל פקודה מגבוה להחדיר בין אנשיו שנאה לדתיים, הוא הוסיף ואמר כי אמנם נהג על פי פקודה זו ובצע אותה כמצוה עליו.

ראש הממשלה, נתבקש להשיב:

1. האם נכונה הידיעה שהעד העיד כפי הפרסום ב"המודיע".

2. אם כן, האם אין כבי מס־כים אותי, שנעשה דבר חמור ביותר, דבר שפוגע ביסוד הא־פשרות של קיום היהדות החר־דית במדינת ישראל.

3. האם מסכים כבי להקמת ועדה פרלמנטרית שתחקור בקשר לידיעה הנ"ל. בכדי לעקור מדיניות של שנאה כלפי היהדות החרדית.

4. האם אין כבי מסכים שגם אם אין יסוד לידיעות הנ"ל, הרי אחרי שהושמעה עדות ברורה בפני בית המשפט המחוזי, אין אפשרות להכחיש את השמועות האלו, באופן שיתקבל על הצבור הרגיש, אלא ע"י ועדה צבורית, כמו ועדה פרלמנטרית.

סופרנו בירושלים מוסיף כי הידיעה שפורסמה בעתונו בדבר עדותו של מר גוצקי במשפט נאשמי כפר קאסם שלפיו הוא קבל הוראה "מגבוה" בשעה ששימש כמפקד במשמר הגבול "להחדיר שנאה לדתיים" — עוררה סערת רוחות בצבור החרדי והיתה לשיחת היום.

תלונה ירדנית נגד ישראל

רבת־עמון, יום ד' (מיר) — ממשלת ירדן פרסמה היום הודעה המאשימה את ישראל בהתקפנות חדשה בצבא זר־רדני, על ידי כך ששלחה ארכ־ים לאיזור המפורז בשטח ארמון הנציב אשר הוא לכבד את האדמה שם תחת משמר של כוחות מזוינים ישראליים.

הממשלה הודיעה אחרי כן, כי כתוצאה מהתערבותו של הקולונל ביירוק ליד, הוחזרו לאמצעים שנעקסו על ידי ירדן לטוכח התקפנות הישראלית, פנו כל האיכרים והחיילים הישרא־ליים לחלוטין מן המקום המצב באיזור חוד לתיקונו.

הדיון הירדני הפסיק את סקירת הצעתנות הימית כדי למסור על "התוקפנות הישרא־לית" החדשה נגד ירדן.

נעצר חשוד בהדבקת תוויות "כשר" על קופסאות עם בשר טרף

תל־אביב, יום א. — מימתאי מזון מת"א, החשוד בהדבקת תוויות של כשר כשר על קופסאות בשר שהכילו בשר טרף ומכירת כמות קופסאות ממנו זה לחנוני תל־אביבי, נשבר לפני ימים אחדים כי המשטרה ושוחרר לאחר מכן בערבות.

המשטרה מוסרת, כי לפני שבועיים נכנס הרב הולנדר מת"א לחנות המכולת של מר א. גולדשטיין, ברחוב מזרחי א' בת"א, וביקש לקנות כמה קופסאות בשר משומר כשר, מתוצרת "איגודה". הרב לא הסתפק בתוויה שהיתה מודבקת על הקופסה, ביקש לראות את הסימן הטבוע על פח הקופסה, המציין אף הוא את כשרות הבשר. משלא נמצא הסימן טבוע על הקופסה, פנה הרב למשרד הרבנות והגיש תלונה.

משרד הרבנות פנה לנפה הדרומית של הכ־שטרה שפתחה בחקירה. לחקירה הזמן מר גולדשטיין והוא סיפר, שקנה את קופסאות הבשר אצל הסיטואי יעקב קיבילים, ברחוב מרחביה 8 בת"א.

לדברי מר גולדשטיין, הציע לו הסיטואי לקנות קופסאות בשר ללא תוויות במחיר נכון יותר. והנחנוני סידב ולדבריו, הסיד החשוד מספר תוויות מקופסאות אחרות, והדביקן על הקופסאות שהוצעו לו למכירה.

בחיפוש שערכה המשטרה במחסנו של מר קיבילים, נתפסו עוד כ־50 קופסאות שהכילו בשר טרף בצבע שהתוויות שנשאו היו של בשר כשר. לאחר החקירה שוחרר מר קיבילים בער־בות, עד לבירור דינו.

נוצרי תושב יפו מבקש צו על תנאי ש"איסור החזיר פוגע בנוצרים"

ירושלים, יום ג — בקשתו של נוצרי בכל אפליו ביפו לצו על תנאי הממשלה, על שחתמו על החוק המסמיך את הרשויות המקומיות לאסור גידול חזיר ומכירת בשרו בתחומי שיפוטן, הוגשה היום למזכירות בית המשפט הגבוה לצדק, על ידי פרקליטו עו"ד ע. ברק.

עו"ד ברק טוען, כי חוק זה סותה ממגילת העצמאות של מדינת ישראל, המבטיחה חופש הדת והמצפון ולא יכול להיות לו תוקף ביחס לאזורים המאר־כלסים בנוצרים, שחוקי דתם מתירים להם אכילת חזיר.

המבקש, מישל מנסה, אשר היה בעל הרשיון הזחזיר בתל אביב־יפו למכירת חזיר, טוען, כי חוק העזר התל אביבי אשר החזק על יסוד חוק הרשויות המקומיות (הסמכה מיוחדת), אינו יכול לכלול את יפו, כדי לא למנוע מהתושבים הנוצרים של העיר לקנות בשר חזיר, עו"ד ברק מציין, כי שר הפנים היפנה את תשומת לבה של העיריה לכך, כי מאחר שהחוק אינו יכול להיות שונה לגבי בני דתות שו־נות, השאירה הכנסת לרשויות המקומיות האפשרות להוציא חלקים מתחומי שפוטן מנ־חולתו של החוק האוסר מכירת בשר חזיר.

עו"ד ברק טוען להלן, כי העובדה, שעדיין תל אביב לא השתמשה בזכות זו, פוטלת את חוק העזר שלה ולכן עליה לה־תיר למבקש להמשיך במכירת בשר חזיר ביפו ולהחזיר לו את 37 הק"ג בשר החזיר שהוחרם.

עו"ד ברק צ"ד לבקשה הצהרה בשבועה של ראש העיר הלטינית ביפו, הכומר ריימונ פייר, בה הוא טוען, כי "האיסור ההגבלה על גידול ומכירת בשר חזיר מהווה פגיעה בזכויות התושבים הנוצרים של העיר, מגביל את החופש שלהם ומת־יחר לכוף עליהם חוק דתי זר־ה".

על שערי רחמים

(המשך מעמוד ד')

שער הגמול) "הנני מגיד לך כי עליתי אל הר הזיתים, המכוון כנגד הר הבית, והסמוך לו, אין ביניהם אלא עמק יהושפט, ושם, כנגד בית המקדש, קראתי חרוזיה ובבכיה רבה כאשר נבא".

מקום התפילה היהודי מול שערי הרחמים התקיים במשך מאות בשנים, ובשנת פ"ז, כאשר עלה רבי אשתורי הפרחי הוא דן בשטח הר הבית בספרו כפתור ופרח, ומציין: "מה שאנו רואים היום בזמנו זה, מהכותלים העומדים במזרחה של ירושלים נגד הר הזיתים, הם כותלי הר הבית - - - ויכיר שם שער שרשן באבני הבית, בצד קרן מזרחית דרומית. וכן ויכרים שני שעלי חולדה לדרום, ומשער שרשן הנר לצפון, כמשחזי קשת, יש בהחלון שני שערים גבוהים מאד בכיפות מחרן ולתוחיהם ברזל, והם סגורים לעולם, וקרוים להם הזמן שערי רחמים, והערבים קוראין להם "באב אל רחמא", ומסתברא שהם אותם שני שערים שעשה שלמה לגמול חסדים אחר לתוצים ואחר לאבלים ומנודים".

לדעתו של ר"א הפרחי הרי שערי רחמים הם אותם השערים שבנה שלמה המלך כמובא במס־כת סופרים (י"ט י"ב): "יהיו ישראל הולכים בשבתות וישובין בין שערים הללו. הנכנס בשער חותנים היו יודעין שהוא חתן והיו אומרים לו, השוכן בבית הזה ישמחך בבנים ובבנות". הנכנס בשער אבלים היו יודעין שהוא אבל והיו אומרים לו "השוכן בבית הזה הוא יתנחמך". היו שמצאו בכך רמז לדבריו של דוד המלך נעים זמירות ישראל ב"שיר המעלות": "ירושלים שהוסרה לה יחדיו — שעושה כל ישראל חברים".

דבריו של בעל "כפתור ופרח" יסוד לבירור שטח המקדש

דבריו של ר"א הפרחי בספר "כפתור ופרח" בדבר מיקומם של שערי הרחמים או שער שושן, משמשים יסוד לדיונים על מקום המקדש השלישי שייבנה במהרה בימינו, אם להציע מקומו ואם להוכיח שאין בידינו-לבדי-את הדבר, ועליהו להוסיף ולצפות לביאת אליהו או בביא שיודה לנו את מקום המזבח, כמו בבנין הבית השני, וכדברי ר"א בן יעקב "שלושה נביאים עלו עמהם מן הגולה — ואחד שהעיד להם על מקום המזבח (זבחים ס"ב ע"א).

לעניינו נסתפק בציון דבריו לגבי מקום התפילה ליד שערי הרחמים "ועכשיו שאמחנו בחוס־אינו מבחוץ, נוכל להתקרב לעניין תפלה והשתחויה עד אותם הכותלים, וכן עמא דבר, באים עד אותם הכותלים ומתפללים לא"ל יתי"ש לפני אלו השערים, וכבר ביקש שלמה המלך עליו השלום מהא"ל יחבוך שתקובל תפלת המקום ההוא".

מכאן ואילך בידינו דשומיהם של עולי הרגל על שערי הרחמים. אך נסתפק בציון דבריו של בעל "עמק המלך" המתאר בהקדמה לספרו את הר הבית: "תוצ שהמקום הקדוש הוא מוקף חומה גבוה מאד, ויש בחומה זו י"ב שערים, ואים בתכלית היופי וחל־תותיהם ובריחיהם ברזל, ואלו הי"ב שערים הם בב' צדדי המקום, ובמזרחו לא יש שער, וניכר בחר־מה שהיה במזרח שער, והנה היא סתומה, וסודו הוא מכתבי האר"י גם למה המקום הקדוש פנוי בלא בנין, ואמר על זה דברים שאין להעלותם בכתבי".

נסיים את מאמרנו במסורת קדומה, שהובאה לדפוס במהדורת "בית מדרש" של ילינק (ד"ה, מעשה דניאל) על אחרית הימים: "יוכל ישראל ימצאו חן בעיני א־לוקים, תחת ירושלים החרבה, יד־ויד ירושלים הבנויה משמים, ובית המקדש יכון על מכונו. עמוד אש יצא מתוך בית המקדש והיה למופת לכל רואיו, ושער ההזב הנסתר באוץ יעלתו שנו מלאכים במצוות ארלקים עליהם, ויציההו, כאשר היה בימים הראשונים. אברהם אבינו יעמוד על ימין, ומשה רבינו עם משיח בן דוד, יעמדו על השמאל, וכל ישראל יתיצבו שם, ובני ישראל יהיו שמחים ויברכו וישבחו את ה"י כן יהי רצון במהרה בימינו".

RS
בני ברק
עבודה זמנית וקבועה
בס"ד
דרושים
■ מנהלי - חשבונות
טוב 3,2, (רצוי ניסיון קודם).
■ מכונאי-רב
בעלי ניסיון.
■ נגרים
בעלי ניסיון.
■ מזרים
בכל מקצועות הלימוד.
■ מברים
עם ניסיון מוכח!
■ חשמלאים
(רצוי ניסיון קודם).
■ מכונאי אחזקה
למוסדות ומפעלים.
■ מלחים "פיליגרים"
לעבודות תימניות בכלי כסף.
■ מסגר
(רצוי ניסיון קודם).
■ שליח/עובה
■ מלגזן
עם רישיון וניסיון.
העובדים בחברתנו נהנים משכר גבוה ומתנאים סוציאליים מלאים!
טל: 702148-03
בני ברק, רח' רבי עקיבא 63 (הכניסה מרח' ירושלים 10)
אז. אר. אס... וזה עובד!

לוח זמני השבת · מטו"מ-דברים; כ"ז תמוז-ה'מנ"א תשמ"ז

יום החודש	יום השבוע	תמוז	עלות השחר	עמימת הטלית	נץ החמה	סוף זמן ק"ש להמגיא	סוף זמן ק"ש להגריא	תפילה להמגיא	סדרה להגריא	חצות היום והלילה	מנחה גדולה	מנחה קטנה	פלג המנחה	שקיעת החמה
בח	ז	פרשת יפסרי	2.59	3.53	4.46	7.22	8.14	8.48	9.24	11.44	12.19	3.48	5.16	6.46
בט	א	עריה	3.00	3.54	4.46	7.22	8.15	8.49	9.24	11.44	12.19	3.48	5.16	6.43
א	ב	ריח	3.01	3.55	4.47	7.23	8.15	8.49	9.24	11.44	12.19	3.48	5.16	6.13
ב	ג	מנ"א	3.02	3.55	4.48	7.23	8.15	8.49	9.24	11.44	12.19	3.47	5.15	6.42
ג	ד		3.03	3.56	4.48	7.23	8.16	8.50	9.25	11.44	12.19	3.47	5.14	6.41
ד	ה		3.04	3.57	4.49	7.24	8.16	8.50	9.25	11.44	12.18	3.47	5.14	6.41
ה	ו		3.05	3.57	4.50	7.25	8.16	8.50	9.25	11.44	12.18	3.46	5.13	6.40

לפי אופק ירושלים · כל הזמנים לפי שעון החורף · מתוך לוח דבר יום ביומו

המודיע — הסיפור שתאחורי הצגיע

גילתה: שולמית

הסיפור שתאחורי התיבות המסומנות

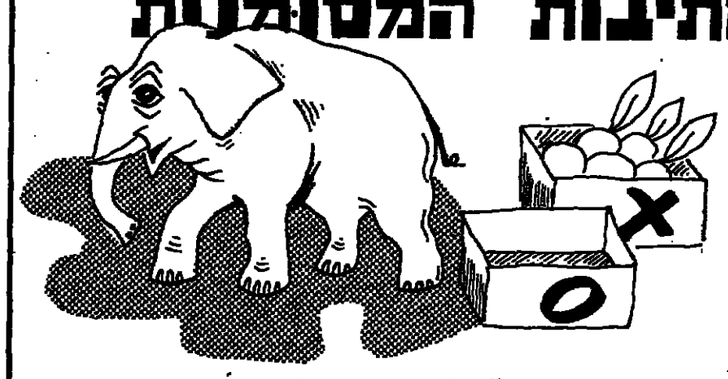

הגדול בבעלי החיים שאנו מכירים — הלא הוא הפיל. למי שרוצה לקבל מושג, מדובר במשקל המגיע לכדי ששת אלפים (!) ק"ג בקרוב. אורכו יכול להגיע לשבעה מטר וגובהו שנים וחצי מטר.

כולכם ראיתם, פעם בחייכם לפחות, את אדון פיל. אין צורך לתאר אותו בפרוטרוט, ובכל זאת כמה פרטים מעניינים:

הפיל, לידיעתכם, רץ די מהר. מהירותו — למרות הכובד — יכולה להגיע לארבעים קמ"ש, אלא שאחרי ריצה שכזו מוכרח הגוף הענק להתקרר מעט. כיצד הוא עושה זאת? לפיל שתי אחוריים ענקיות בקוטר של מטר וחצי. האחוריים הללו עשירות בכלי דם. הדם מגיע לאחוריים, מתקרר מעט ונכנס חזרה לגוף. עוד פטנט מעניין: הפיל שואב בחדק כארבעה ליטרים מים בבת אחת, הוא מרים אותו כלפי מעלה ו... מתקלח.

החדק משמש כאף, כשפה עליונה וכיד בעת ובעונה אחת. מכיתן שרגליו של הפיל מגושמות וענקיות, הוא אינו מסוגל לקרבן לפיו. כך משמש החדק — שבקצהו מעין אצבע — לחפירה, לחיפוש מזון, לקטיפת ענפים מן העץ ולקצירת חבילות עשב מן הקרקע. בטבע אוכל הפיל כמאתיים ק"ג מזון צמחוני ליום.

בעבר הלא כל כך רחוק חיו שלושה מליון פילים באפריקה. היום נותרו בסך הכל כשלוש מאות אלף, רובם בשמורות טבע ענקיות. מדוע? מכיוון שאנשים חמדו להם את שיני הפיל, וכדי להפיק אותם השמידו את הפילים. שן הפיל המפורסמת עשויה מחומר יקר: שנהב. מן השנהב היקר מכינים חפצי נוי, תמונות וכלים מכלים שונים.

משהו בקשר לעור: אתם זוכרים את הביטוי עור־פיל? משתמשים בו כשרוצים לדבר על אדם שאינו שאינו נפגע, אינו נעלב. אז אומרים: "יש לו עור פיל!" נו, בודאי, עם ששת אלפים קילוגרם — גם העור הוא נכבד מאד. נכבד וכבד.

מוחו של הפיל שוקל כשישה ק"ג. ומבחינות אינטלגנציה שנערכו לו, התברר שבכל זאת יש בו משהו... הפיל נבון עד מאד. בהודו נוהגים לאלף פילים ולהטיל עליהם עבודות קשות כחטיבת עצים ת־שיאתם. אחד החוקרים שהרבה להסתכל בפילים היה רגש. הוא שם לב שהפילים עובדים מתוך שיתוף פעולה מלא, הם עוזרים זה לזה ומתאימים את הפעולות באופן מפליא. דבר זה מוכיח, לדעת רגש, שלפיל יש דמיון: הוא צופה מראש מה יקרה כתוצאה מפעולות שיעשה. רגש החליט לבדוק את השערותיו ולאלף פילים במו ידיו. הנסיונות ההתחלתיים היו פשוטים: הוא הגיש לפילה צעידה תיבה מסומנת ב־X ובתוכה אוכל, ותיבה מסומנת ב־O כשהיא ריקה. שלוש מאות פעמים חפשה הפילה את האוכל, ורק אז "תפסה" את הסימן. אולם משתפסה שוב לא שכחה. בזוג הסימנים הרביעי מקקה הפילה לעשרה נסיונות בלבד. כלומר, היא קלטה את ה"ר־עיון" שבדבר: יש סימן ל"כן" ויש סימן ל"לא". במשך הזמן למדה הפילה כארבעים זוגות סימנים. בבחינה שנערכה במשך שעות רבות, הפילה כמעט לא טעתה. במשך הזמן הסתבכו הסימנים, הבחינים הגישו לה ארבע תיבות של "לא" ותיבה אחת של "כן". היא בדקה ובחרה בקופסה הנכונה.

השלב הבא היה שינוי הסימן. הם הפכו, למשל, משולש שוה צלעות שבסיסו למע־לה, למשולש ישר זוית שבסיסו למטה. הפילה גילתה כושר הפשטה רב: היא זיהתה את הסימן למרות השינויים. מסכת הלימו־דים עדין לא הסתיימה. החוקרים הגישו לפילה כרטיסים שעליהם מצוירות ארבע נקודות, וכרטיסים שעליהם מצוירות שלוש נקודות. הפילה למדה להבחין ביניהם גם כאשר שינו את גודל הנקודות ואת צבען. כעבור שנים ניסו שוב לבחון את אותה פילה, והתברר שמכל לימודיה לא שכחה אפילו כהוא זה.

עכשיו, כשתלכו לגן חיות, תדעו להסתכל טוב על האדון פיל.

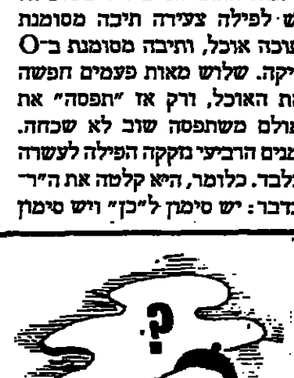

אנו מפרסמים את הציורים הממוספרים המוצלחים ביותר, אלו שנתבקשתם לשרטט בגליון 70:

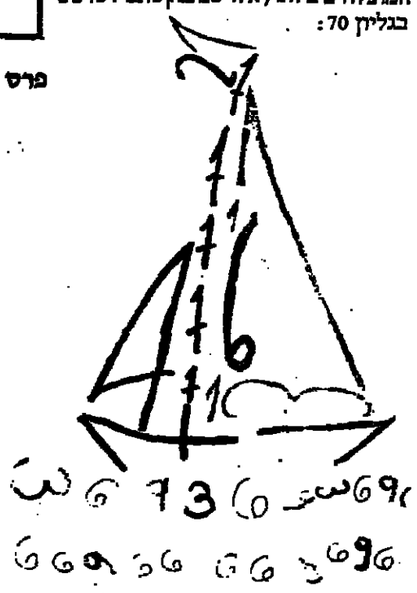

רגע, חושבים!

פרס ראשון ילדי גרינהוויז רחוב ביתר 6 חיפה

פרס שני יעקב פקשר סנהדריה מורחבת 15/14 ירושלים

פרס שלישי חיה אלתר רחוב השלושה 31 בני ברק

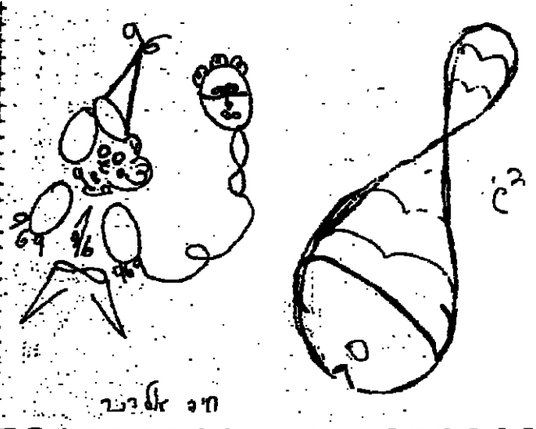

בשכונה שלנו

סיפרה: שולמית

— שולי, שמעת מה קרה?

— מה?

— משפחת לוי עוברת דירה.

למי שעדין לא מכיר, זהו סגנון ההודעות של אחי יהושע. — מתי?

— עוד מעט, אולי עוד שבועיים. — מי אמר לך? — אמא.

ניגשתי למטבח לברר את הענין. אמא הסבירה לי שדירתם בת שני החדרים קטנה עליהם, ב"ה. הם קנו דירה באחת השכונות החדשות. אך מכיוון ששושי נפצעה, ואחר כך כבר היה סוף השנה, החליטו לחכות עד החופש. "סוף סוף הגיע החופש, וזה זמן מתאים ונוח לעבור דירה", סיכמה אמא.

למחרת ב"קיטנת השלום" שלנו סיפרתי לחדרה ולציפי את החדשה המרעישה. הילדות שרו וציירו, הדביקו קופסות קרטון וצבעו אותן. ואנחנו, בין עיסוק לעיסוק, הספקנו לפטפט.

— "שולי, את זוכרת שאספנו את כל השכונה למ־סיבה בבית שלהם, בשבוריכו לשושי את הגבס?" שאלה פתאום חדרה. — "כן, ואני שכחתי לשים סוכר בעוגה, ודאי שאני זוכרת, איך אפשר לשכוח!" עניתי בגיחוך. "הדירה שלהם באמת פצפונת". — "אבל אני לא מבינה איך אפשר לעזוב את השכונה שלנו", חשבתי בקול רם.

כאן התערבה ציפי: "מה יש פה להבין? באנה נלך לשם אחרי הצהרים, נטפל בילדים או נעזור לאמא. נראה לי שזה מבצע די מסובך לעבור דירה". — נו, על מה כבר יכולה ציפי לחשוב?...

וכך באמת היה. אחרי הצהריים ניגשנו לבית משפ־חת לוי. דפיקותינו נשמעו בקושי רב, אבל נשמעו לב־סוף: — "שוב אתן, אני לא יודעת במה זכיתי, שד" שולח לי אתכן בדיוק ברגע שאני צריכה. איך עוזבים כזו שכונה?"

אמא של שושי הכניסה אותנו פנימה בשמחה גלו־יה. ברגע הראשון לא הבנתי מה קורה: ארגזים, מצ־עים, כלי פסח ומגבות היו מפוזרים באי־סדר. לאט לאט הבנתי את ההגיון שבדברים. גב' לוי עסקה באר־

זת כלי הפסח וכדי שהכלים לא ישברו, עטפה אותם במצעים ומגבות. הצטרפנו כמובן.

מאז, בכל יום אחרי הצהריים, הגענו כמעט בהרכב מלא: גיטי, חדרה, ציפי, שתי הרותיות ואני. עזרנו בא־ריזה, בארגון ובטיפול בילדים, ואני מוכרחה לומר שזו הרגשה מצוינת ללכת לישון בסוף יום של חופש ולד־עת שבכל זאת עשינו משהו. במהלך האריזה לא חסרו לנו גם רגעי צחוק משחרר. פעם מצאנו את איציק במרומי ארגז שמלות מפזם לו בנחת "ציקן ציקן ציקן הלוֹשלי"... — איציק, מה אתה עושה למעלה"? — "אז איך יעבירו אותי דירה?" שאל הקטן בתמימות.

בפעם אחרת נתקעה רותי בין שלושה ארגזים, כל נסיונות החילוץ עלו בתוהו: "תביאו אוכל, בגדים, ספרים — אני נשארת כאן", קראה רותי. כשחולצה סוף סוף, לאחר מאמץ משותף, ציינה בפשטות: "מילא אם הייתי נתקעת עם רותי, אבל לבד — זה די משעמם"...

חלונות

שיר

הַגְּלִים
מִתְגַּלְגְּלִים
חָרוּז הֵם מְחַפְּשִׂים.
אֶת הַחוֹל הֵם מְכַסִּים
וּמִי יִהְיֶה לָהֶם חָרוּז?
אִם כָּל טִפּוֹת הַמַּיִם
צוֹחֲקוֹת אֲלֵי שָׁמַיִם
גְּרוּדִים שֶׁל הַצְּדָפִים
מִתְחָרְזִים רַק לַחוֹפִים
לְדָם מִתְרַחֲצִים
אָצִים וְגַם קוֹפְצִים
וְהֵם חָרוּז לְאַחֲרִים
חָרוּז לַחֲבֵרִים.
מִשּׁוֹט אֶחָד שֶׁל הַסִּירָה
קוֹרֵץ וְגַם רוֹמֵז
כִּי עִם מִשּׁוֹט שֵׁנִי
הוּא רוֹצֶה לְהִתְחָרוֹז.
אָז מִי נִשְׁאַר? הַגַּל!
מִתְגַּלְגֵּל וְקַל
כָּל כָּךְ רוֹצֶה חָרוּז
— וְאֵין!

הטור שלנו ושלכם

פשוט "שוויגער"

שלום לך "פייגי" הנכבדה.
קראתי את מכתבך, הצטערתי שבמקום לתאר אשה השמחה בחלקה, היא גורמת לעצמה עגמת נפש לחינם.

אני כלה חמות גם יחד. אני קוראת "שוויגער" לחמותי תלי־ס"א שאתה אני מדברת אידיש ונקראת "שוויגער" ע"י כלות האנגים שמדברים עברית.

לחתני הגדול זמן רב לא היה שם בשבילי. אמי אמרה לו וחזרה ואמרה "למה אתה אומר לי "בוקר" — תגיד ה"שוויגער". לאלה שאחריו כבר קל, וכשחתני השני התקשה לקרא לי ספרתי לו על הראשון איך התחיל, הוא הבין מזה שהשם "שוויגער" לא מרגיע אותי ומם הוא קורא לי כך.

השם "שוויגער" אינו חיו שם נגאי אלא שם שנאה, ונעים לה־ תחדד בו. אין זה גרוע חלילה לחיות "שוויגער" — גרוע מאד לחיות שוויגער רעה התחבאה אח אפה בכל מקום. מה עלינו להזהר — הקשם "אמא" אינו מוזכר מזה. עלינו לחשב היטב כל הזמן איך לא לעבור את הגבול בין "דאגון לילדים" גם כשהם גדולים ונשואים לבין התערבות בחייהם הפרטיים. ולזאת ניתן לנו הקב"ה חכמה ביה ודעת לעמוד בזה.

לסיום — ואני לעצמך שבנך או בתך שהגיע וילדת וגילת קורא פתאם "אמא" ושתים פתאם אליו בלי לדעת למי הוא מחכות, אני חושבת שזה היה נורם לך למין צביעה כלב.

באיחולי כל טוב
מרים מרשקביץ

טיפול בהרטבת לילה למטופלים שומרי שבת

הרטבת לילה נחשבת לאחת מבעיות ההתפתחות השכיחות ביותר. במרבית המקרים הסיבה להרטבה אינה אורגנית או פסיכו־לוגית אלא נובעת מליקוי בלמידה, היינו הילד לא למד להפעיל את קשת הרפלקסים שתפקידה לכוון את שלפוחית השתן בעת גירוי, במצב של שינה.

הטיפול שהוכיח עצמו כא־פקטיבי ביותר הן בארץ והן בעולם הוא הטיפול בשיטת "הפעמוניתי". טיפול זה מבוסס על יצירת רפלקס מותנה כאשר כל הרטבה מלווה בזמזום של מכשיר אלקטרוני היוצר את ההתעוררה.

הערכים החשוב ביותר בטיפול זה הוא העקביות. הטיפול חייב להתבצע בכל לילה מאחר ומדובר בתהליך למידתי הנמשך כ־6-7 שבועות ושאין לקטוע אותו.

מטופלים רבים שהיום שומרי שבת היו מנועים עד כה מלעשות את הטיפול בשבתות ובמועדי ישראל מחמת חילול שבת. עובדה זו הקשתה על הטיפול והקטינה את סיכוי ההצלחה.

מפון צ.מ.ת. (צוות מדעי־תרפוטי) המתמקדה ביישומים טכנולוגיים של בעיות הלכתיות ביצע שינוי במכשיר "הפעמוניתי" והתקן בו סידור מיוחד המאפשר שימוש בשבת ובמועדי ישראל. שינוי זה מאפשר כעת לעשות את הטיפול בתנאים אופטימליים.

הערת שו"ש: מניסיוני של משפחות חרדיות רבות יש לציין שהפעמונית הוכיחה את עצמה גם ללא סידור מיוחד לשבת. לפי־רות הדילוג בשמוש בה מידי שבוע, למדו ילדים רבים להתעורר לפי הצו של הרפלקס שקיבל דחף רק בשעה ימים.

מבצע מיוחד
שעונים לגברים ונשים
רפאלי
רח' ר' עקיבא 115 בני ברק

הבית שלנו

מה השתנה?

ענין של זוית ראיה

באוטובוס, בסתם יום של חול ישבו בספסל הקדמי שתי נשים. האחת כפופה — משא השנים ניכר על פניה. חכמת מכנו, סובלת־סבר־ולבושה באפר ושחור, חתם ומשובץ. ושכנתה — צעירה, בתחילת דרכה. דברה. שוחחו — ושמעתי: ומה שלום ה"המולה" — הבנים, הנכדים, אלו של כאן ואלו של הדיר הסמוכה? התחייכה הזקנה, הבקול מתוך אמרה:

"כולם בחמדים, כולם. כל אחד כשוק מתפנה ממעגל מרוצתי, מרים טלפון: — אמא, סבתא — מה נשמע, מה שלומך? אני לחוץ נורא, בקושי מספיק לנשום — שמרי על עצמך, להתראות"!

מיתון־ציניה עצובת־דיה, ופיה חיך: "הנכדות שלי לא תיקניות, ולא משופצת די צורכה. אבל מלה אחת קלטתי היטב, השתוללה בתודעתי: לחץ, להרץ, לחץ נפשי, פסיכולוגי, פסיכיאטרי, ופוד כהמה וכהנה, ולאן הדרך מובילה"?

הבטתי בה שובו־ושוב, תיאיתי לעיני רוחי את הזקנה: החכמה משבת של בית הכנסת. זו שאומרת בניחותא לצעירות "שא, שא מקום קדושי". ובין קוראה לקריאה פונה אלי ואומרת: "מרשמים את מבקשת, ביצר לשפר חבשיל, ולוקח מרקחת־רבה של פעם. עם ניחוח משכר של ימים ושנים"?

"אתן לך בתי, שמעי הסכיתי — ".

בערב חג, שהיה של יומיים בחודש, קמתי השכם עם שחר. תרגולת שחיים, מפוטמת, כבר קוקרו בחצר. מוכנות ומוזמנת מיום אתמול לכבוד החג. הזדרזתי איתן להיות הראשונה בירכתי חצר אצל השוחט. ומשום בחנוף למריטה ונקוי. ובין מעולה לפעולה להסיק תנור העצים. שרוחלים מרפשלים, סיגור מכהיר ומעטלן תנור על מותן — הוגף לעבודת חלישה — חלוח, לחם ומנות — לכל השבוע! הכל בעשר אצבעות אלו!!! ואל תראי, בתי, שקמרוטות ומיובלות הן — לא תמיד נראו כך. היו ימים שאצבעות אלו עבדו בקצב נפרד מכל שאר אברי הגוף. איני יודעת איך ולמה, אבל תמיד הייתי מליאת הערצה להן. בצק ועונות, לחם וחלות. וכשהתפשט בחדל המטבח ניחוח נפלא של מאפה שמרים טרי - רוחנו הסירים, לחשו המתבתות ושקשקו הכלים. ומה אלאה אותך? לא מקרר ולא מקפיא, לא כיור במטבח ולא מים זורמים, לא כירים של גז ולא של חשמל, לא מערבל חשמלי ולא מטחנה — ולא, ולא, ולא.

רק המון הערכה לעבודה, אהבה ליצירה של סידים ומתבתות — דיאה ניגרת וגזר מכופף — ושעה לפני החג כולם לבושים ומצוחצחים, ואני במטפחת הבסיר לבנים יקשבת על כרסא בפיתה, מלאה חוח וגאוה. אמהית וקראת ביצאתה ואינה" — ממתיה לזמן הדלקת הנרות".

"אמרי לי בתי, את הבקיאה בדרי השכלול האוטומטיה, מכשירי חשמל ואלקטרוניקה, מדע ותאה אני אתכן מבעד לחלוני — אני סיימתי בערב שבת הכנותי מזעטות, והמעט גזרתי שנתי כבר. והכנותי מזעטות, ומעט גזרתי כבר מאתמול — ואתן במטבח הבחדרים כע־סות, עצבניות, לחוצות — והנה צפיה מוקדמת ואתן קוראות לעזרה את מי שרק מוכן לשמוע — זה מהאמבטיה, ואת מחדר הילדים, שומר שמים!!! וכולי חרדה — וכי איך תספיקי להדיר חלוקן משל כל היום ולהכנס לחלוק של שבת, להפיף בחטף מטפחת מיוסדת ולחבש מהר מעטה של שיער, ותיפה איפור, וחיוך של שבת?"

"אמרי לי בתי — מה השתנו נשות הוון של היום מכל הימים, מכל הדורות?" "ואני בצער רוחי אחרי הדלקת הנרות, כששלוחה עטפה את הכל, רגלי על שרפרף וכולי אומרת, מבקשת, מתחננת — ואתן לפתע רעננות ויפות, מסיילות ומפטפטות?

למה? ואיך?".

וקינטר לעומתי סבא חביב של כל ילדי השכונה, כי אינו מבין יותר מאומה. פעם היו סנדלרים ונגרים, נפחים וחצנים, בעלי עגלה ובעלי־בתים, והיום אויה! מלים לא שיערום אבותיכו! — יוצע חיבוכי ויוצע פסיכולוגי, הנחית הורים והנחית כלות!

כולם של היום לומדים ומשכילים ומנפנפים בתעודות ואחיות של זהב — והפלא ופלא — אף אחד מידענים אלו לא יודע כלום לבר, לא מעז לבר — לא יודע לדבר לילה, להסביר בתקיפות לתלמידה, להוביל לחופה כלתו — כולם רצים וחרשים בחוגים וקורסים??

ועד בעיה קטנה מטרידה אותו, אחת ושתוק.

מה פשר רוקחים בלבן, ומרבית עיסוקם במכירת גלולות שינה, וכחרי מרץ, וטבליות הריזה? כל אלה מה תרגומם לשפה של ימיהם?

כשחזרו אבותיו עם שקיעה ממלאכת כפיים קשה ומפרכת, מי מעבודת חרוש עם סוס כושל ומחרשה מזיפת, ומי מקרנס להם כולו מפוזת נשם ונושף — חכתה להם קדירה גדולה על שלחן עץ ומפה של כותנה — קדירה מהבילה שהכילה הכל, ובקושי הספיקה לתאבון ודעבון. ודחצה בכיור, ומהר לבית כנסת — מי לשעור גמרא, ומי ליעין יעקב", ומי לכמה פרקי תהילים, והמיטה כה קרצה, והשינה כה ערבה. ויהי ערב ויהיה בקר — כל כך מהר, ונמרץ ודעבן —.

"אה, אמרי לי עלמה צעירה — מה השתנו סנדלרים של פעם מהיום, ולמדנים של פעם מהיום"??

ואני חרשבה וחרשבה חרשבה — ופשוט מצטרפת לשאלתם — מה בכל זאת השתנה, וצריך שישתנה עוד יותר מהר —.

אך בוודאי ההפוכה?

- פייגי -

תשות לרופא

על התקדמויות בביצוע והצלחות בנתוחי ירך (קטרקטה)

מאת פרופ' ח. זאוברמן, מנהל המחלקה שיניים תרסה ירושלים

נתוח ירך הוא הנפוץ ביותר בין נתוחי עיניים. ירך אשר פגע בראיה, המפריעה לעבודה יום יומית או ללמודים, משופל אך חק על ידי נתוח.

חלה התקדמות גדולה בנתוחי ירך בשנים האחרונות. התקדמות זו נובעת:

1) מפתחות אמצעי אבחון טובים יותר. אפשר למשל לדעת אם חולה אשר עבר את הנתוח תהיה לו לאחר הנתוח ראיה טובה או רק בינונית, וזאת לפי מצב הרשתית ועצב הראיה. למרות שליציזים אין באפשרותינו לראות את הרשתית או את העצב בגלל הירך הבשל, בדיקות אלקטרופיזיולוגי־ות ואולטרה יכולות לעזור לרופא להעריך כמותית את הראיה שתוצר לאחר הנתוח.

2) פתוח נתוחים וזוגות מיק־רוסקופ מאפשרים נתוח יותר עדין, ומדויק מבחינה אופטית.

3) התפתחות טכנולוגית של עדשות אשר מושתלות לעין, מאפשרות לשפר לאין ערוך את המצב האופטי של העין, לעומת מצב הזולים אשר עברו בעבר נתוחי ירך ללא השתלת עדשה תוך עינית. עדשה זו היא קטנה מאד ומיקומה הוא מאחורי האי־שון, כמו העדשה המקורית, לע־מת זאת בעלת עובי רב ומגדילה מאד את גודלם המבני של דמויות. עדשות מלאכותיות המושתלות לעין לא מהוות גורם לרחיה ומ־שקמים מהר את הראיה.

4) למרות הדעה הרווחת בצי־בור, לייחודים נכנסו לשמוש עד היום רק לטיפול בסבוך מומים של נתוח ירך. זו העכירות של הקרפסית האחורית אשר אפשר לנקותה על ידי הקרנת אור אינפרא אדום. ספול זה נעשה בדרך כלל כ־3 עד 9 חודשים לאחר הנתוח המקורי. עד היום שמוש בלייזר נתוחי הוא נסוי בלבד.

5) יתכן כי בעתיד יכנס הלייזר כמכשיר עזר לנתוח ירך.

6) מדידות מדויקות של אורך העין על ידי גלי קול (אולטראס־אונד) ומדידות אופטיות של קדמית העין, מאפשרות לבחור עדשה חוץ עינית עם דיוק רב כדי שתתאים לעינו של החולה. כל אלה, התק־דמויות טכנולוגיות גדולות אשר מאפשרות לרופא לבצע עבודה טובה יותר ולחולה להנות מראיה יותר מושלמת.

מנגש ע"י ארגון רפע"ה ארצית
תל. 3518 רים

כדאי לדעת

לחצניות בשמוש חוזר

לחצניות בכל גודל, ועם ציפוי כבפוזר רגיל, כל כך נכנסו לשגרה שכבר לא חשים כמה שהן יעילות. הייתי מבקשת מיצרני הציפוי הגדולות והקטנות להחליף בהן את הדוכסנים הנפוחים והמת־פרקים חדשים לבקרים. גם הכפ־תורים מתעופפים מכלי המיטה הנושאים אותם ליציתם מזומנות מדי.

הלחצניות הללו הפכו לחלק בלתי נפרד מהחלוקים, שהם חלק בלתי נפרד מלבוש הקיץ של הישראלית המצויה. החלוקים הללו שהשמוש בהם כל כך אינ־טנסיבי מתבלים הרבה יותר מהר מאשר האמרה נושאת הלחצניות שעליהם. תוכלי לנתק אמרה זו מהחלוק הבלה ולהשתמש בה. על לחצניותיה כתוליף לרוכסן או לסרזה כפתורים באותו הציפות או הצפיות שלך. פשוט תפרי אותן בעזרת מכונת תפירה ביד יחיד.

המרכז וראה בנים לבניך
DRE BONIM L'VONECHO
הפעל בהמלצת גדולי התורה
והפוסקים בא"י
בנין מרכבל רח' שמואל הנגיד 1 ירושלים
טל: 02-224327, 221961
מודיע על הפעלת מוקד מידע
קו סלפוני פתוח לשאלות הציבור
המוקד פועל בימים א' ד'
ביום ראשון כ"ט תמוז (26.7.87) יפעוק המוקד
בנושא רפואת הגבר
בין השעות 19.00-20.30 טלפונים: 221961, 02-224327

הביתה
לא סיני
לא יפני
ואפילו לא
הונגרי
פשוט אוכל
ביתי וטעים
חיוגו 02-381085
ארוחות מוכנות
יגיעו ישירות לבתיכם
לצהריים
לשבתות
ולארוחים
כשר למהדרין
בהנהלת חרדית
הביתה

הורים יקרים!
בסרם תביאו את בניכם בברית האירוסין
פנו לאגודת דור ישרים
בבדיקת דם ניתן למנוע מחלות גנטיות ח"ו
הבדיקה מבוצעת חינם וללא הודעות.
האגודה פועלת ע"פ בדכתם של גדולי הדור ב ארה"ב ובארץ
בינהם: הגרש"ז אויערבך שליט"א, הגרי"ש אלישיב שליט"א
הגר"ש וואנר שליט"א והגר"ג קרליץ שליט"א
טל. 03-792352, 02-520389, 02-864274

הפתעת השנה...
"ספר קלטת"
הַיֶלֶד שֶׁנִיצַל
תעסוקה נפלאה לימי החופשה

נשי אגודת ישראל - ירושלים טלפון 244633
אנו מתכבדות להזמין את צבור הנשים והבנות להרצאת של
הגב' חיה ז'לושינסקי תחי'
על הנושא:
"קיצוניות --- חיוב ושלילה"
שתתקיים בעיה ביום שלישי ב' מנחם אב (28 ביולי 87)
בשעה 8.15 בערב בבית הוער הפועל של אגד
רח' שומר הכתל 5
פתחנו קורס לנשים ללמוד
שפת האידיש
הקורס מתקיים לפיע ביום שני בערב מ"10-8
ברח' אלפנדרי 38 ק"ב. אפשר להצטרף
א. אפשר להשיג אצלנו את הסרט המצלא משוויץ
"ליט המלאכות האסורות בשבת" בשפת עברית ואידיש
ב. קיימת אפשרות לרכוש את הסרט בשפות
עברית, אידיש, אנגלית, צרפתית, ספרדית, פרסית ועוד.
לסרט דרושה מכונת הסרטה "סופר 8".
טלפונים: במשרד 244633, בבית 380879
מי שקוק לעזרה זמנית בבית (עבודה בתשלום)
יכול לפנות למשרדנו בימים א-ה מ"10-12 לפנה"צ
נשי אגו"י ירושלים

חדש חדש
מעתה גם
בירושלים!!!
יפה קליין
יחכת לרפואה מבעית
לחוזה נבחה ולרואה
באופן פרטי ובחנם
מקבלת ענה
גם בירושלים!
ילדך מרגיב, לא מקשיב,
לא מרחם, נמוך, עצבי או
מנהל, יש מתי תשבי
בדיסק יחיים!
התקשרי לטלפון
03-786096
החלה הרשמה לחוג
לחרדים בחבה בביב
הבירושלים

PRINCESS
"הקרינצסי מגיעה!"

"חלות ריחניות ופריכות"

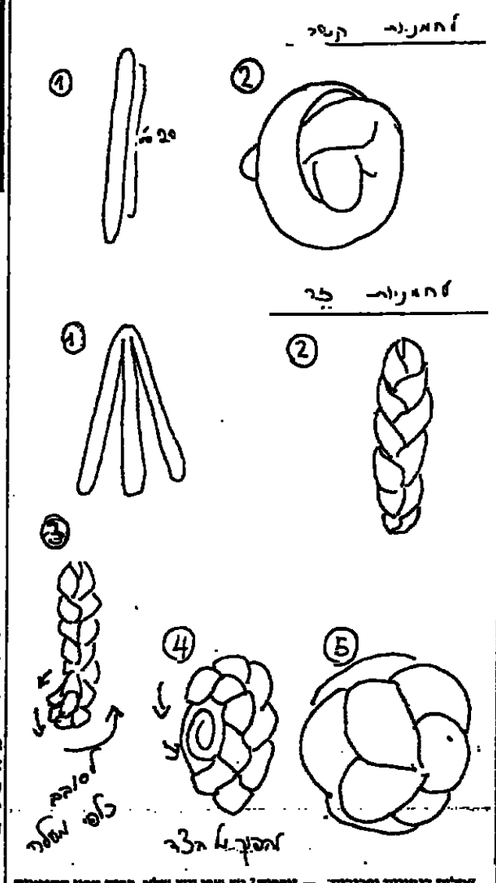

"חלות ריחניות ופריכות" — זוכרות? יש שכן ויש שלא. רבות מבין הקוראות התמציתו מדוע מדד המאמר המחשה הבירים. שאלה טובה. חכמו גם תשובה טובה. לחלן ציחדי הזכרה. מי שקוראה הזכרת מה טוב, לאלו שמתייקות את המתכונים, ותעלה מלמה, גם למי שלא קוראה ומכל ללמוד ולהנות מנראה עינים.

עירית תל-אביב-יפו
מינהל החינוך הנוער והתרבות
המחלקה לתרבות תורנית
פעילות קהילתית תורנית
ע"ש הרב י. יחיאה פרנקל זצ"ל
רבה הראשי של תל-אביב-יפו
לילדי תל-אביב היקרים,
אנו נפגשים שוב א"ה ביום ד' ג' באב
הפעם —
★ נשמע מדרשים וספרים על ירושלים והחורבן
★ ניצור בעזרת ידים תמונות יפיפיות
הפעילות תערך בביה"ס בית-יעקב "אוליפנט",
רח' סעדיה גאון 6
בנים בגילאי ביה"ס יסודי ב"3.30
ילדים בגילאי גן - 7.00-5.00
ובנות בגילאי ביה"ס היסודי מ"7.00-5.00
נשמח לראותכם
ארגון "אחות לאחות"
בסיוע עירית תל-אביב
דמי השתתפות 2 ש"ח

שמלות אלגנטיות
תוצרת לונדון
(גם מידות גדולות)
במחירים מרסם עד 100 ש"ח בלבד!!
ביום א' ד' מ"ם עד 1 אם להתקשר
לתיאום ומן בטל: 02-340483

צבע ושיפוצים
חידוש דירות
הריסה ובניה
עבודה באחריות
טל. 03-9234348

נופש
בגבעת ושינגטון
אתה תנוח
והילדים יהנו
טלפון 03-704633 03-708128

עירית תל-אביב-יפו
מינהל החינוך הנוער והתרבות
המחלקה לתרבות תורנית
פעילות קהילתית תורנית
ע"ש הרב י. יחיאה פרנקל זצ"ל
רבה הראשי של תל-אביב-יפו
נשים יקרות!
כיצד תשפרי את התקשורת האישית והחימכית
שלך ותתפקדי באופן יותר רגוע ויותר יעיל?
על כך תשמעי מפי
הרב נחמן רזנשטיין
בית הספר בית יעקב אוליפנט
רח' סעדיה גאון 6 תל-אביב
ביום רביעי י' באב
בשעה 8.30
דמי השתתפות 2 ש"ח נשמח לראותכם
ארגון אחות לאחות
בסיוע עירית תל-אביב

כדאי
לקרוא
"כולם
נוסעים
לחופשה"
בספר
החדש
"מבעד
למשקפים
שלי"
מאת שרה יאיר
להשיג בכל חנויות הספרים

פשוט, יש לי את התשובה!

דפיקה בדלת.
פסעה פסיעה קלה פנימה כרושמת, חיכה חיוך קל, דקיק, מתחיל שמה, נבון.
משפחת...?
כן זה אמתנו הכנסי בבקשה. חיכתי לעברה חיוך מלא ומקבל, משהו שישרה בסתון בצעיה המהוסס.
לא ידעה עד כמה ציפיתי לה, עד כמה שמתנו שבאה. ישבה ממנמנת בפינת הסלון. סוקרת את ביתנו, כמה היא דומה לי הרחרתי. לא אך יכולתי לספר לה שאני יודעת מה היא חושבת מה עובר בעת בראשה במחיתה ובכלבל ראתיה סוקרת אתי בתמיהה. האמנם? זו היא... היא...? לא כך תיארה לעצמה...
באתי לקראתה.
ולא ידעתי מה.
כל־כך הרבה שנים, יובלות, חיי אתם חיה, לשתי אינה לשונה גבה עמוק בתבלות הרחוב המאובק, הנאבק, נפלים פיחדים פיחדים אל הקליפה המתקפלת —
ברכה שלה.
הביטה בפני, ניסתה לקרא את שעבר עלי מאז. לא האמינה לי ראיתי שלא האמינה, שאלה את השאלה שלא נשאלה.
האם אהיה דומה לך?
אולי.
אולי אם תיתני. כן אם תיתני באמת.
מקוה מאד שלא הפריע לך רעש הילדים. בעצם אני יודעת שהפריע אבל את ילדך שלך — ואותבי מאד.
ובאם תבואי שוב. תתרגלי גם לשלנו.
רציתי לשוחח איתך עוד קצת עוד מעט, קט, — והילדים משכו לכאן ולכאן — אמא תקשיבי! הסיגר לגדילה היה דחוף גם כן. טיפשי לא כן?
אתן לך לקרא את כל שיריי, גם ספר כתבתי, לא לפרסום, רק לך לצעיים הראשונים, המהסיסים קמעה.
אל תיבהלי — בבקשה, אל תיבהלי מהבהלה שלי, זה דחוף לי כל־כך להסביר לך, לחת לך הכל.
את כל שנות הנסיון שצברתי. אבן לאבן בביתי, חדר על דרך קישרתי, ודעתי מחשבות חדרצית סביב...
אלמדך אהבת התורה — לרצות בבן תורה, רק כך תוכלי לבנות את שאת ודאה סביב.
האמיני לי — אני זו את. אותו הדבר. אותן תלחלים פרעות המבט. אותה שמלה — הדרקמה.
אותה השאלה. אותה השאלה.
קשה לך להאמין?
גם לי.
אך יש לי את התשובה.
פשוט יש לי את התשובה.

נועה בארי

ספר חדש לילדים

טירת הכסף — מה משמעותה?

מאת: שו"ש

"שבבי טירת הכסף" ספר לילדים בגילים הביניים של בית הספר העממי. 159 עמודים בכריכה קשיחה מצופה נילון. המחברת: בת ישראל. נקוד: צ. ישראלית. ציורים: יתי גרשטין, הוצאת ספרית חבצלת.

כשקיבלתי לקריאה את הספר "שבבי טירת הכסף" הייתי בטוחה שמדובר בעוד אחד מאותם ספרי מתח "חודיים" שהרעות עליהם חלוקות, אבל נתבדיתי. שמו של הספר מבוסס על פרוש מענין לביטוי "טירת הכסף" המופיע בשיר השירים. והוא שמו של "בית אבות" המוקם בקרבת ביתה של משפחת נחמני. הספר סב סביב קשרי השכנות הטובה הנוצרת בין הנחמנים לבין זקני המוסד ועובדיו. אינני רוצה להכנס לפרטים בקשר לגיבורי הספר ומעשיהם המיוחדים, די אם אציין שהלואי ובכל בית בישראל תשורה אורחה כה חמה של אהבת הבריות בכל הגילים והמצבים כפי שהיא באה לביטוי בעזרת עטה המחונן של הסופרת. המעדיפה להשתמש בשם הספרותי — "בת ישראל".

שמעתי מפיה כי כבר זכינו לספר שלה, חהו כבר השני. שם ספרה הראשון הוא: "חמשה עשר מפתחות" שהתפיע, לדבריה, לפני כארבע שנים. את הספרים ניתן לרכוש בחנויות בבני ברק ובקרוב גם בירושלים. הם יגרמו שמחה של קורת רוח לכל ילד שיקרא בהם. ובהחלט לא קורת רוח חולפת, אלא מחלחלת עמוק בלב.

SHAKLEE
ויטמינים סיבעיים מכל
הסוגים וקרם ידיים
02-829617
כל היום עד 12 בלילה

ליהודית שכטר
ברכות מכל הלב
לפתיחת
"הקו של יהודית"
פאות ואביזרי אופנה
בקדית מוצקין
(הראשונה מסוגה באזור הצפון)
איחולי הצלחה, לאורך כל הקו...
מאחלים
ההורים והאחים.

First Lady
ראשונה בעולם!
ראשונה בישראל!
בסיס, ביומי
ובעיצוב
לקהל לקוחותינו
הנו להודיע
ש-סלון הפאה
יהיה סגור במשך תשעת הימים
הסלון יפתח ביום ד', י' באב
להתראות

בס"ד
התכנית המתאימה לימי בין הזמנים...
מחנה הקייץ
רב המוניטין
"חברותא-קמפ"
נמשכת ההרשמה למחנה הקייץ לבני ישיבות צעירים
שיתקיים א"ה ב"כפר סיטרין" בתאריכים י"ד-כ"ב מנ"א
פרטים והרשמה: ירושלים 02-787308 534935 863254
בני-ברק 03-705576
בימים אלו מסתיימת ההרשמה
★ למחנה הקייץ הכללי לתלמידי הגלת גילאי 14-9 שיתקיים א"ה בתאריכים י"ד-כ"ב מנ"א
★ למחנה הקייץ לבנות גילאי 16-11 שיתקיים א"ה בתאריכים כ"ה מנ"א-ב' אלול
"חברותא-קמפ"! שאל את מי שכבר היה

هكذا من الأصل

ויצני־שיקום ועבודות־גידור בבתי העלמין

(המשך מעמוד ה')

שהיה גיסו של מאזר־הדור רכז ב־על ה"שפת אמת" וצוק"ל. כאשר ביקרתי בביה"ע לפני שנתיים וד־איתי את החורבן הנורא של ביה"ע שלא היה סביבו גדר קיכלתי על עצמי לדאוג לשיקום. ביחדים הגיע למקום יהודי מניו יורק, ודר־ליאם מנרפל. שהוא יליד העיר קילץ ובראותו את ההרס הנורא גדר גדר לשקם את המקום. עקב ידידות הקיימת בינו לבין מר גר־סנבוים סייעה בידו גם "קרן גוסנ־ברים" למלא אחר הגדר. תוך זמן לא רב הוקמה גדר מכרזל סביב ביה"ע. בערב חודש ימים עומדים לחנוך את הגדר החדשה ואת שער־קום ביהמ"ד בהשתתפותם של יוצאי העיר קילץ. שיבואו ממספר ארצות להשתתף באירוע זה.

בהזכיתם של מר מנדעל ויוצאי העיר קילץ גם להקים "מגדר זכרון" במקום בו עמד בית הכנסת הגדול של העיר קילץ לזכר 29 אלף היהודים שהושמדו והר־שכרו במישרפות של מחנה־ההסמרה טרבלינקה.

חידוש היה בדבריו של ידיד־מר נוסנבוים כאשר הודיע לי כי הוא מתעניין עכשיו בדבר שיקום ביה"כ בעיירת הנפש אוסבצק, שליד וארשה. הוא גם סיפר לי כיצד פעילותו איננה יודעת מנוח. הנה, לפני שנה נעשתה פירצה גדולה בחומה הענקית סביב בית העלמין בעיר לודז, שגרמה לחר־לול קברים. הוא נסל עמו את הכלים הדרושים. יחד עם פועליו, נסעו ללודז, סתמו את הפירצה הגדולה ותיקנו את הגדרה — לבל יתמשך הפגיעה באתר המקודש. חכותו רבה על כך.

שוקם בית העלמין בעיירה סקרזישסק בדרך ללובלין

עוד הפתעה, שהיא מהגילוים לטובה, מגיצנים של שיקום בתי העלמין בפולין בשנים האחרונות, היתה לי כשנודעתי משיקום בית העלמין היהודי בעיירה סקרזישסק שבדרך ללובלין שגם אותו בי־קשתי לשקם כבר לפני שנתיים.

מתברר, כי בעיירה זאת, בה ביקרתי לפני שנתיים, ושבה הת־גורר דודי הרה"ח רבי בונים בע־ריש אברמוביץ ז"ל, אחי אבי ז"ל, כבר ביקרתי בעודי נער, כשנסעתי ללמוד ב"ישיבת־חכמי־לובלין" בעת שסרתי לחנותו בעיירה. מזכרונותי גם הסיפור שכאשר עבר בעיירה בחתונת הרכבת רבו בעל ה"אמרי אמת" זצוק"ל ויהודי העיירה באו לקדם את פניו היה דודי ז"ל בין הבאים והוא שוחח עם האדמו"ר זצ"ל ארוכות בדברי תורה כל עוד חנה במקום. בעת ביקורי לפני שנתיים שוב באו ועלו בי זכרונותי על העיירה והחלטתי לשקם את בית העלמין היהודי, שבו נותרו מצבות מעטות בלבד. בינתיים באו אחדים מיוצאי הע־יירה שיקמו את ביה"ע — וכן זכיתי לראות כיצד קיימת העבודה, מלאכת השיקום, בשני מקומות נפרדים, העיירה קילץ והעיירה סקרזישסק, שלהם נקשרתי בקש־רים אישיים.

אני מודה להש"ית על שהיו עוד מקרים כאלה, שאין הועדה העולמית שלנו חייבת לטפל בהם, בדרך שיקומם, מאחר והתעוררו גופים נוספים לטפל בכך לאחר הזנחה של שנים רבות. עתה באים להציל את שאפשר עדיין להציל. יש לזקוף זאת לזכותה של הועדה העולמית שלנו, למרות שאין לה הכחות והאפשרויות מבחינה כספית לשקם את בתי העלמין — קרוב לחמש מאות בתי עלמין בפולין שנותרו הרוסים אחרי החורבן הנורא של השואה באר־ודפה — מפני שהתוצאה מגיעה [illegible] ורדל ש[illegible] הודות ג[illegible] הנוסף שקיים בעיירה גוד — היא אותה פינה יקרת [illegible] לעורר מעט את יוצאי פולין הפ־זורים בתפוצות ישראל ובארה"ב, וכן ארגוני יוצאי־ערים ו"לנדס־מאנשאפטים") המתעוררים לאר־טם כדי לבוא ולהשתתף במשימה הקדושה — שיקום והצלת בתי העלמין בפולין.

אהלים על ציוני ועני ההסי־דות

גם היחסה המקורית להקים אהלים, על ציוני ועני החסידות בעיירה הנודעת פשיסחא, עוררה בי תחושת כבוד ליהודים המגיעים כיום לפולין ואינם נחים ואינם שוקטים עד להקמת יד ושם לג־דולי אבירי התורה והחסידות בדורות הקודמים.

מקרה כזה הוא הביקור של קבוצה גדולה, אותה פגשתי במלון "ויקטוריה" בוארשה, ובה אבר־כים חסידים, ובכם מחסידי גור. בראשותו של הרה"ת ר' נחמן אלברם מגור יורק, שבאו להשתטח על קברי צדיקים בפולין. אנשי הקבוצה באו גם במטרה קדושה להקים אהלים שנחרבו בימי השואה על קברם של רודי החסי־דות הנערצים בעל ה"היהודי הק־דוש" מפשיסכא זצ"ל והרה"ק רבי בונים מפשיסכא זצ"ל. המסמנים אחד סמוך לרעהו בבית העלמין בפשיסכא. בקרוב עומדים להקים כבר ה"אהלים" על קברם. הזקוקה היא עתה להקים גם גדרות סביב בית העלמין בפשיסכא ובבית העלמין בעיירה הנודעת קוצק.

התבוא קדישא בתל אביב קיבלה על עצמה להקים את הגדר בעיירה פשיסכא, וזאת בישיבה שנערכה בראשותו של הר"ר יעקב לסלוי דל ואילו עידית בני ברק, בראשותו של ראש העיר הרב משה אידנשטיין, קיבלה על עצמה להקים את הגדר בעיירה קצק. היו לנו עיכובים שונים בהקמת שתי הגדרות בבתי עלמין אלו, אולם תקותי היא, אומר הרב אברמוביץ, שע"י הקשרים הח־שים בוארשה תוקמנה הגדרות בקרוב.

אלפי מבקרים באים עתה, לביקור בפולין. ביום השני לבואי לוארשה כשיצאתי מהמלון פגשתי קבוצה גדולה של דוברי־עברית, שמנתה 48 איש שהגיעו מהארץ. שאלתי אחדים מהם על מטרה הביקור. היו שהשיבו שבאו לבקר קברי־אבות והיו כאלה שהשיבו כי באו להכיר מקום מגורי משפחתם. ביקשתי מהם שיבואו גם אל בתי העלמין, כדי לראות את הגדר הנורא והחורבן הגדול שנותר מאתרים מקודשים הללו, לנקותם מהצמחיה הפראית שעלתה בהם, להכשירם לביקור נוסף של יהודים שיגיעו לפולין.

אחד החידושים היותר־מעניינים שנודעו לי היה מפיהם של אותם אברכים חסידים שביקרו זה עתה בוארשה וסיפרו לי, כי בעיר אמשינוב קיים גדר סביב בית העלמין. המעניין בדבר הוא, כי בספר שקיבלתי מאת הממשלה הפולנית לא מצויה אות אחת או סימן להימצאותו של בית עלמין. 434 בתי עלמין מצויינים בספר, אך לא של העיר אמשינוב. פירוש הדבר: שאין עוד בית עלמין בעיר זאת, אולם לפי אותם אברכים, הנאמנים לי, נשאר בית עלמין. מכאן אף אני למד, כי יתכנו עוד מקומות שממשלת פולין איננה יודעת מקיומם של בתי עלמין יהודיים בהם. מפיהם של אברכים אלה גם נודע לי, כי בעיר טומשוב־מזוביצקי ישנה גדר בעוד שבספר שאותו קיבלתי נאמר, כי 80 אחוז מהגדר נהרסו.

הצעה לגאול את ביהמ"ד בעיר גור

מבין החזיות היותר מרגשות שנושא עמו הרב אברמוביץ, בשובו השבוע ארצה מביקור בפולין, מציין הוא את הביקור הנוסף שקיים בעיירה גור — היא אותה פינה יקרת [illegible] לבית גור, [illegible] של רבותינו"ק [illegible] על הצעה מעניינת לשנות את יעודו של ביהמ"ד השוכן בביהכ"נ הגר־דול בגור שמע מפי ראש העיר — ואותה הוא מפרט להלן.

אחת ההחלטות שקיבל הפעם היתה לבנות מחדש את הגדר סביב בית העלמין בעיירה, שבו ציונם של רבותינו"ק רבנו בעל ה"חידושי הרי"מ" זי"ע ודבנו בעל ה"שפת אמת" זי"ע. כיום ישנה סביב ביה"ע גדר מרשת וכן ניטעו סביב אילנות, אלא שלרגל חששות החלט להקים גדר חדשה מבחול על יסוד בטון, שתחזיק מעמד לאורך ימים.

ומספר הרב אברמוביץ: ידידי הרב שלום דוד הורביץ, מחסידי גור, חבר הועד"פ העולמי של אגו"י, ותבר הועדה העולמית ואנכי נפגשנו עם ראש העיר גור, מר וואצינק מאלינה. נושא השיחה היה עתידו של ביהמ"ד גור בעיר. ביהמ"ד שנותר על תילו לאחר החורבן כימי האופל, משמש כיום כביהמ"ד לחסידים. מטרת הפגי־שה הנוכחית היתה להידבר עם ראש העיר לשנות את יעודו של ביהמ"ד, דאת מפני שאחזקתו אינה מכובדת. ראש העיר שמח על עצם קיום הפגישה. בראשית השיחה הוא סיפר לנו, כי הוא זוכר היטב את בנו של הרבי ז"ל, רבי פנחס מנחם אלתר שליט"א, שהכיר אותו עוד בהיותו נער. לכם הענבת זכרון נעורים זה אף הוציא ראש העיר את כרטיסו האישי. כתב עליו ד"ש, תוך בקשה למסור זאת להגרפ"מ אלתר שליט"א ב־ר־ושלים.

בהתייחסו לנופו של ענין — שיתוי יעוד ביהמ"ד דגור — ענה ראש העיר בימוס רב, כי הוא מבין את המבוקש ממנו. אולם קשיים אובייקטיבים מתעים ממנו להסכיר לבעלי ביהמ"ד, כי נדרש מהם לכבד את המקום. יחד עם זאת הוא הציע הצעה חדשה, שניתן להמשיך ולגלגל אותה עד לפתרון הטוב ביותר הקים לבניה זו. לדבריו, בקרבת ביהמ"ד גור מצוי מבנה ריק, פנוי למכירה, והוא — ראש העיר — מצ"ב לקנות את המבנה, שלא יעלה כסף רב, ולשם יעבירו את ביהמ"ד להחיים.

ראש העיר בגור הציע לנו גם שנפתח אחר כך בבית המדרש הגדול מחיאון עם תערוכה קבועה מכל האירועים הקשורים לחסידות גור. הוא ציין כי מאות מבקרים פוקדים את המקום, בין אם ביה־מ"ד ובמיוחד את בית העלמין ולכן, לדעתו, על היהודים לפתוח גם מסעדה כשרה, כדי לסייע לע־חך את הביקורים המרובים בעיר גור. השבנו לו, מספר הרב אבר־מוביץ, כי כשנחזור לארץ נדון עם גורמים מעניינים — תשיבו תשובה.

פגישה עם שגריר הישראלי בווארשה

תוויה מיוחדת שהיתה מנת חלקו של הרב אברמוביץ במהלך ביקור האחרון בפולין היתה פגי־שה עם שגריר ישראלי ראשון, בשגרירות ישראל בוארשה, מר מרדכי פלצור. מתברר, מתוך שיחה, כי מאות מבקרים בשגרי־רות הישראלית כל חודש. באים הם לראות נציגות חדשה ישראלית בורשה.

במהלך השיחה עם שגריר ישראל ביקש הרב אברמוביץ ממנו לפעול בחוגי הממשלה הפולנית למען שיקום בתי העלמין וכי מחובתו לדרבן אותם שלא יוניחו פעולה חשובה ורבת־ערך זו. השגריר פלצור השיב, כי למרות שהוא נמצא בוארשה מספר חודשים לא נכתבה בעתונות הפולנית אף מלה אחת על בואו כנציג ישראל לפולין. אבל אחרי שנפגש עם שר הדתות החדש, מר לורנץ, ובשיחה עם השר הנקרש רוב השיחה לשיקום בתי עלמין, הופיעה כפעם הראשונה ידיעה בכלי העתונים בכותרות בולטות, כי "השגריר הישראלי נפגש עם שר הדתות בענין בתי העלמין היהודיים בפולין". דבר המוכיח, לדברי הרב אברמוביץ, עד כמה מעונינת הממשלה להראות בעולם את פעילותם לשיקום בתי העלמין.

אחת ההצעות היותר־מעניינות שהועלו במהלך הפגישה עם השגריר היתה לשלוב בני נוער המגיעים מישראל, במסגרת טיולי בתי"ס או קיבוצים, בעבודת שיקום בתי עלמין. כל קבוצה תבחר לעצמה אתר יהודי בית עלמין מקום הקוקן לשיפוצים, היא תשאר בו לפחות יומיים — שבהם יעשו הכל כדי לנקותו, לנכש ממנו את העשבים ולהכשירו לביקורי אורחים. מלבד היתרון שבריעיון זה בענין הנקיון שכ"כ נחוץ והכרחי להמשך אחזקת בתי העלמין הרי שהדבר הוואלנטרי יעודד את רגשות הנערים, כאשר יראו כיצד יהודי העולם, ובמיוחד בני גיל, מתמסרים למען מטרה נעלה ומכובדת, שמידת בוד"ע, מקומות יהודים הזוכים לטיפת גם כעבור עשרות שנים שרגל יהודית לא דרכה בהם. סוכם, אי־פוא עם השגריר פלצור, שהוא יעדל בנוד שמע מפי ראש העיר קבוצת נוער, שתגיע לפולין. ואילו הרב אברמוביץ יהול הסברה על חשיבות הדבר בקרב הדור הצעיר בישראל. הרב אברמוביץ סכ"ן, כי הוא עומד לפנות כבר בימים אלה למשרד החינוך להוציא הנ־חיה בדרה הסיכום שנתקבל עם השגריר הישראלי, שכל קבוצה נוער בישראל המבקרת בפולין תשתלב בפלאכת ההצלה הסיר־קים.

הועדה ל"השכת נדחי הדואה בארי" — ופעלה

בהמלך הביחה שקיים הרב אברמוביץ עם הסגריר פלצור בסר על עבודת הקודש של "הועדה להשכת נדחי הדואה בארי". בראשותו של כ"ק האדמו"ר מס־דיגורא שליט"א ותפעילים מר גריפל והרה"ת ר' מנדיל יוסקוביץ ברבו החיפוש אחרי ההדם של אנכים, שבביי הדואה נמסרו לאיפרן בדי משפחה גדים ולאחר שגדלו, לא פעם אפילו בבגדים מבקשים הם להדוה לחיק ההדדה, הלילה לישראל.

הרב אברמוביץ ביקש בהשני־ריר שיסייע בכל דרך להקל כל עליהם של "הדדים "תבוקה שנשבו" אלה שיוכלו לזכות ולה־גיע לארץ מבוהב — ישראל. הסגריר פלצור הסיב, כי קיימים קסיים רבים בנושא מורכב ודגיש הה, אולם הוא לא יעמוד לבוד לפנים אליו.

בסיום שיגית הרצאתו של הרב אברמוביץ מבקש הוא להודות לשני יהדיב, מהסיבי הבר־הרה"ם הכולמי של אגו"י, שהתיתפו בביקור המבהה הפוב־לים ללא לאות לבכן הצלת ושר־קים קבר־ישראל בפולין.

האחר הוא הרב שלום דוד הורביץ, המתבסר בכל לבו למען המבורה, משתתף בעבודה מבורה ובבה ותאבנה, בבפכל הצלה. הוא השתתף בכל חבסות הביקורים של הועדה העולמית. יחד עם ראיתיו תחי, כאבר שניהב, הדוברים פולנית והבה, בסיים בפתרון ב־עיות אקטואליות. האחר הוא הרב ד"ר יצחק לוין, חבר הנסיאות של אגו"י העולמית, שהרבה לסיב לועדה העולמית בראשית דרכה באמצעות קשריו הנפים בחוגי הממשלה הפולנית, שהכיוו ודעו כי אביו הרב לוין זצ"ל רבה של ורשא, שימש כחבר הסים הפולני.

עתה — חותב הרב אברמוביץ הבריי שיחתו הקולחת — החסן הרב לוין למספר הרצאות באוני־ברסיטה בעיר קראקא, למשך מספר שבועות, הה יהזק לבסס את הקשרים המצויינים שיש לו בחוגי המימסל הפולני — קש־רים אמיצים, הבסיעים רבות לעבודת הקודש של הצלת ושי־ר־בתי העלכין היהודיים בפולין.

תשבץ/ מס' 67 פרשת מטו"מ

מאת **אבינועם שולב**

בין הפותרים נכונה יוגרלו פרסים. על הפתרונות להגיע למערכת תוך שבוע. את הפתרונות יש לשלוח על גבי התרשים המודפס בעתון. המען למשלוח פתרונות: "המודיע" — תשבץ מס' 67, ת.ד. 1306, ירושלים 91012.

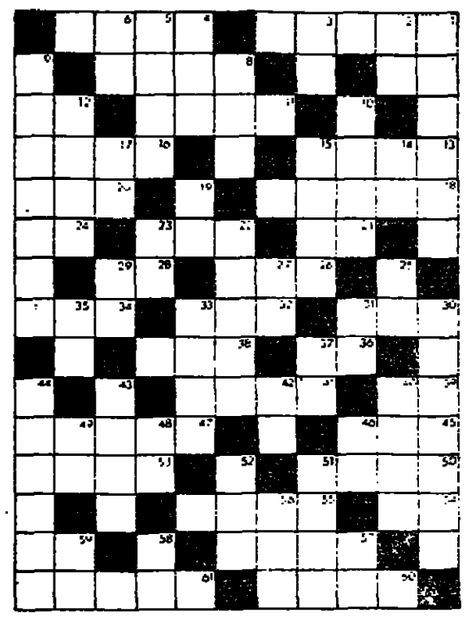

מימין לשמאל:

1. כתריות בני ישראל במדבר; 4. התיצב בראש; 7. ארב; 8. כפר קטן; 11. בן הערים שכבשו בני ישראל מעבר לירדן; 12. מלת שאלה; 13. קרן, חוד דוקר; 16. שטח לא ישר; 18. מערי מצרים העתיקות; 20. מהמשה כלכי מדין; 21. יָשָׁן; 22. מכינויי הנודים; 24. חזר; 26. קמט. קפדן; 28. גידול דוקרני הצילה בגבעול; 30. זריז לבצעם בשימה; 32. הנדיל בגופה; 34. המר שיימש בימי קדם לניקוי; 36. לחז, טבלה. 38. נס; 39. הָפַר; 41. פזה; 45. מביני הארבה; 47. כבר פה; 50. מספרי הבהובים; 53. שנאה צוה; 54. צד מערב; 55. מין פירות; 57. הקו שבו הבסיב הארון נראים כנוגנים זה בזה; 59. לא; 60. מחניות בני ישראל במדבר; 61. שלל.

מלמעלה למטה:

1. מכלי הקודש עמו יצאו למלחמה; 2. שאינו רחב; 3. אנקול; 4. ריד האף; 5. כתריות בני ישראל במדבר; 6. לעצמה; 8. כבש צעיר; 9. עיר המוגנה בביצורים חזקים; 10. מבדיעות ערב; 12. מכשול; 14. זע; 15. נשען, נתבך; 17. התגורר; 19. שקט; 22. תכשיט בימי קדם; 23. עני; 25. בתוכי; 27. אות הנצחון; 29. בסיס; 30. מישובי בני מנשה בעבר הירדן; 31. מדיק; 33. בא כתוצאה של דבר אחר; 35. משקה עממי; 37. שמא; 40. אחת מהמכתות המשנה; 42. עני; 43. מין חכשיט; 44. מבבולות ארץ ישראל; 46. קול, דבור; 48. יהיר; 49. חור בסלע שבו נקרים מי נשמים; 51. מהערים שכבשו ישראל בעבר הירדן; 52. נצוץ אש; 56. הוכיח; 57. מחדשי השנה; 58. עני; 59. מלת בריחה.

בהגרלה שנערכה בין פותרי תשבץ מס' 65, זכו:

1. בראון — ירושלים.
2. הניה דויטש — בני ברק.
3. חיים רפפורט — כת ים.
4. מיכל לוביץ — טבריה.
5. חיה מרק — ירושלים.

הפרסים: קלטות — מתנת גל פז המבחר הגדול לקלטות מכשירי חשמל ותקשורת — רח' מלכי ישראל 15, ירושלים. הודעות ישלחו לזוכים.

מהלך לא צפוי בקוריאה הדרומית

- צעד מפתיע של סגן הנשיא מרף את קלפיהם של הסמודנים והאופוזיציה

מאת ד"ר

בדרום קוריאה מבנים את שאירע "יב פוליטי". במשך למעלה משלשה שבועות נמשו ערי קוריאה במהומות פיערות ואלימות שהוליד הסמודנים נגד משטרו הרודני של הנשיא צ'ון דו הואן.

ענני גז מדמיע מילאו את אויר הבירה סיאול מדי יום, וככל שהתפשטו המהומות והתרחבו נראה היה יותר ויותר שהממשלה מאבדת את השליטה. ולא תוכל להמנע מהטלת משטר צבאי. אך לפתע נפלה הפתעה. רו טיי זו, יו"ר המפלגה השלטת האיש שנבחר על ידי צ'ון להיות יורשו, טרף את הקלפים, ובהפתיעו אף את אחדי הנשיא הנאמנים ביותר, הכריז שהממשלה תבוא לקראת הסטודנטים ותענה לתביעותיהם, שהעיקרית בהן היא הדרישה לקיום בחירות ישירות לנשיאות. יומיים לאחר מכן אישר צ'ון עצמו את שהכריז יורשו, ונתן גושפנקא לדפורמות הדמוקרטיות המפלי־גות. "מסורת הערוות, החשדנות והעימות שציינו את האירה בד־רום קוריאה בשנים האחרונות, הגיעה לקיצה", הכריז צ'ון בגאום לאומה.

נרגנות פוליטית ומהומות הן בעיה רצינית ומעיבה בכל מדינה, אך לדרום קוריאה, הכתגאה בקידמה הכעשיתית והחברתית שבה, מיצר הדבר שבעתיים.

הסבנות ברורות ומוחשיות, ראשית יש להכור שאי השקט בר־רום מתרחש בצילו של האיום על שלמות המדינה ובטחונה מצד האחות הקומוניסטית בצפון, שמעולם לא הסתירה את רצונה לטפח אליה את שכנתה בדרום. אך מעבר לכך, יש באי השקט משום איום המעמיד בסכנה את הישגי הדרום־קוריאנים עצמם, אך נראה שאת שרשי המשבר הפוליטי העובר על המדינה ניתן לתלות גם בסיבה פשוטה יותר — בחוסר הידקון שבמשחק הכח של הפוליטיקאים. כתתאם לכל־לים המקובלים בארץ זו מתפרשת פשרה לא כמתינות, הגיון ורצון טוב, אלא כסימן לחולשה ולאי יכולת להגיע להחלטה, לא רק בעיני הצד שכנגד אלא גם בעיני בעלי הברית. כתוצאה מכך נטשים המעורבים במאבקי כח פוליטיים להגדים ביתרונות ובכח שבידיהם ולמעט ביכולת יריביהם. כל מחוה של פשרה מתקבלת בתגובת אנ־רוף ברזל, ובהחלטה לנצל עד תום את חולשת היריב. טקטיקה זו, שאינה מניבה כמובן כל פירות, משתקפת באופן ברור בצעד שנקטה הממשלה ב־13 באפריל. האופוזיציה היתה אז בשיא חו־לשתה, כשהיא שסועה ממחלוקות פנימיות וחשופה לביקורת ציבו־רית מרה. הנשיא ואנשיו הכירו בכך והכריזו על הפסקת השיחות על רפורמות פוליטיות, דבר שהיה נסיון נואל מצידם לנצל את חולשת היריב. צעד זה של הממשלה ליכד את השורות באופוזיציה וחישל את רוחם של אנשיה, ומאותו רגע החלו ההפגנות האלימות להתגבר ולהתעצם.

גם ההתפתחויות האחרונות נושאות את חותם חולשת אופי זו של הקוריאנים. הממשלה זה אך הפתיעה בצעד שעליו הכריז סגן הנשיא. והלכה מרחק רב לקראת יריביה באופוזיציה. אלה רשאי וחכאים היו לחגוג את נצחונם ול־המתין לבחירות לנשיאות כפי שהוסכם. אך לא בקוריאה. רק נודע על מות הסטודנט יול, שנפגע ממיכל גז מדמיע, מיד ניצלו זאת ראשי האופוזיציה ויצאו שוב לה־פגנות סוערות ומרות, בתקוה שיוכלו להכריח את הממשלה לה־ציע ויתורים נוספים.

למרות שנראה כאילו הושגו הסכמים והדברים בקוריאה באו על תיקונם יחבן מאד ועדיין צפוי־ים לה לארץ מרחוקת זו התפתח־ויות סוערות. לא צ'ון ולא אלה הניצבים מולו יוותרו בקלות על השלטון והכח במדינה.

האידוניה שבכל מצב הענגם הזה היא שאין לכאורה סיבות כלכליות או חברתיות שבעטין הגיעו העימותים הפוליטיים לקי־צוניות חריפה הדרמית כל כך. אין בה בקוריאה חלוקה אתנית או דתית של האוכלוסיה, חלוקה שממנה סובלות מדינות רבות בא־זור ומצבר לו. קוריאה היא ארץ עם אוכלוסיה אחידה והומוגנית, הגאה ברמת החיינך הגידול הכ־לכלי שלה שהם מהגבוהים בעו־לם.

מדוע, אם כן, מגיעות ההתנ־גשויות הפוליטיות לקיצוניות שכזו? במידה מסויימת אולי יש צדק מסויים בדברי הביקורת המושמעים נגד קוריאה, המגנים את חוסר יכולתה של הממשלה להתאים את מערכת השלטון לצרכים המשתנים של האומה ולמשאלות הלב של אזרחי דרום קוריאה. ככל שהולכת יד המשטר ונעשית כבידה ושרירותית כן מתחזק בלב הציבור הקוריאני הרצון ליתר חופש ומעמיקה בו הכמיהה ליתר דמוקרטיה וצדק. ולקידמה חברתית ומשטרית שוהא תואמת את הקידמה הת־עשייתית. האוחזים ברסן השלטון מצדיקים ממשלה חזרה כהכרזיה להשלטת במחון. חוק וסדר ופי־תוח כלכלי. האופחיציה, לעומת זאת, משיבה כנגדם וטוענת שאין להשיג יציבות פוליטית אלא בא־מצעות ממשלה הנבחרת כחוק ובהליכים דמוקרטיים מקובלים, ומשליטה את מחזה בדרכים צחוקות.

המשטרה בסיאול נערכת למדר המפגנה

על קרן הצבי...

(המשך מעמוד ג')

להשבון, אף מלוי ריבית לא ניתנו להשכון..." (... דמים ששפך, שקָנָני את חברו ומת ברעב — אליו ישובו — רש"י) (ב"מ סא:).

דברים אלה אקטואליים גם בפרשיות בדוחתים, שעה שאנשים שהלוו או לוו בריבית — יחדים מנכסיהם ר"ל ושוקעים תחומות.

ערימות הכסף הצטברו. חודש רדף חודש וה־חשבון הבנקאי תפח. האיש התעשר על חשבון מצוקת הזולת. חכמים מנבאים. ע"פ הכתוב את אחריתו: "יש אדם שהוא עשיר ומלווה בריבית ומכנס ממון הרבה. והוא מת בלא בנים וכל הממון שלו נכנס לַסמיון. מה המלך עושה באותו ממון? בוזה בימסאות ומרחצאות ואיצטבאות ובתי כסאות..." (שמו"ר לא).

"עושה עושר ולא במשפט — בחצי ימיו יעזבנו ובאחריתו יהיה נבל" (ירמיהו יז יא). עליו הכתוב אומר "עבהל להון איש רע עין — זה המלוה מעותיו בריבית שהוא נבהל להעשיר ומארה ניתנת בנכסיו" (תנחומא בהר).

הגיע האיש לבית עולמו — גם שם אין לו מנוחה... "כשהן נתן ותרבית לקח הזי לא יחיה (יחזקאל יח) אמר הקב"ה: מי שחיה בריבית בעוה"ז — לא יחיה בעוה"ב!" (שמו"ר לא ו).

ואף כשיעמוד הקב"ה לעתיד לבוא את אוצרות גן עדן לצדיקים, הרשעים שאכלו נשך ותרבית עתידין להיות נושכין בשיניהם את בשרם שנאמר: הכסיל חובק את ידיו ואוכל את בשרו הם אומרים: ולואי הזינו פועלים והיינו טועגין בכתפינו ולואי הה"ינו עבדים... (שמו"ר לא ד).

תקדים כבר היה, כאשר החיה יחזקאל את המתים ומלוה בריבית לא קם. ששים ריבוא קמו, כספרים חכמתו בפרקי דרבי אליעזר, מלבד אחד. לשאלת הנביא, א"ל הקב"ד: בנשך נתן ותרבית לקח — חיה ולא יחיה!

עושה אלה לא ימוט לעולם

חי חי, יודוך וישבחו, את מי שמלוה לעני בשעת דחקו. "תניא", רבי שמעון בן אלעזר אומר: כל מי שיש לו מעות ומלוה אותם שלא בריבית, עליו הכתוב אומר: כספו לא נתן בנשך וכו' עושה אלה לא ימוט לעולם!" (ב"מ עא.).

מן הירושלמי עולה, שחיסון זה נגד התמוטטות, אינו אלא הצלה ממיתה משונה ר"ל: "א"ר שמואל בר איסי: המיטמוט הזה לא הייתי יודעים מהו ובא שלמה ופירש: הצל לקוחים למוות" (=שניצל ממיתה משונה וחיו יחיה — פני משה).

ולא עוד, אלא שמעניין עליו כאילו קיים כל המצוות כולן (ראה שמו"ר לא ג).

סולם בגימטריא ממון — מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה!.

לוח המודיע

דירות ובתים

ירושלים

למכירה

★ דירה יפהפיה 2½ חדרים ושלפון, לאחר שיפוץ, בצפניה, 62,000 $75,000 (02)521443

★ בהר־נוף 4 + מחסן שרותים כפולים פנוי בעוד 3 חודשים (02)584610

★ 3 הול בבר אילן, ק"ד, 62,000, "המתווך" מלכי ישראל 6, (02)286951, (02)273355

★ דירת 4 חדרים למכירה בסר־רוצקין ק"ב + מרפסת 30 מ"ר מרוחחת מאד, כניסה מיידית. דוד־נוף 243021

★ דירת גג למכירה באזור גאולה 2 חדרים. מרפסת, מסודרת. טל. (02)525271 אחה"צ

★ ברמות ג' 3½. מסודרת, כיור נים טובים 531231 868220 — בעבודה, אנה.

★ בטלז־סטון למכירה 3 + 3 מרפסות, ק"ב + טף. 53,000 דולר (02)636547

★ בהר־נוף, 4 חדרים, דרומית + גג 100 מ"ר + מרפסות, מרוחחת, (02)713376, (02)538716

★ 5½ חדרים גדולים מוקף בחצי דות כניסה פרטית, במרכז (02)829955

עבודה

★ דרוש טבח בעל נסיון משרה מלאה טל. (02)703851 (03)786755

★ מחפש עבודה באחזקת ישר־בות סמבנים או כנהג — בעל נסיון (03)835472

★ דרושים נערים להלוקת עלוני פרסום בתיבות דאר בבני ברק ופרדס כץ (03)789580

מכונות תפירה

החודש במבצע בחנויות לוסטיג מכונות תפירה

מהפירמות:

מרדיקס, ברדר, דינגר, פאף

תשלומים ללא ריבית

ובמחירים מפתיעים

שרות והדרכה במקום

אחריות 5 שנים

תקני מכונות תפירה מכל הדגמים גם בבית הלקוח

ירושלים —

לוסטיג, רח' שטראוס 29

טלפון 222946

בני ברק —

סלון המרכז, רח' ירושלים 12 טלפון 702153

פתרון תשבץ מס' 65

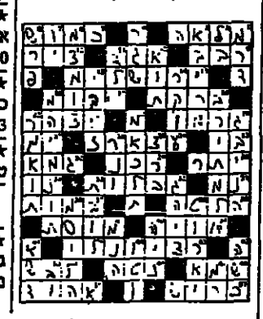

בני ברק

למכירה

★ 2 + פ"א + מרפסת + דוד"ש אפשרות לתוספת בניה, כיתות, מיידי 976988(02)

★ חדש חדש!!! במלצר 5 בב־ניה, 3 כ"א מיפרט טכני מעולה.. אינטרשיתל. 706117

★ 4 חדרים מפוארת וגדולה בחר העצמאות (אזור אבטליון) + טף. שקט, 4 דיירים פיטי גמיש (03)783622

בערי הארץ

אשדוד

★ למכירה ברובע ח' ק"ב, 3 חדרים, כיוונים טובים, מיידית (03)786482

★ למכירה באשדוד בקרית אברמסקי 2 ק"א כחדשה (03)702792

טבריה

★ בבנין בודד — 24 חדרים מתאים לישיבה ברחוב ד' באזור דתי 865782(02)

רחובות

★ 3 חדרים + טלפון ויהוט חלקי לדתיים בלבד 454563(08) בשעות הערב

צפת

★ למכירה וילה מפוארת בהר־כנען צפת + ניתה ותוספות, (04)242282

קייט

★ בהר־נוף, לשבוע מכ"א אב עדיפות לזוג, (02)536515 (בשע־עות הערב)

★ דירת חדר קומפלט — 4 מי־טות ברח' נחמיה $25 ליום. (02)286306

★ לקייטנים בערד, דירות לה־שכרה לתקופות קצרות, קומות א', ב' 954313 (057)

★ מבחר דירות בערד להשכרה ולנופש ע"י התחנה לים המלח (057)859127

★ בקרית צאנז נתניה דירת 5 חדרים + מרפסת גג, קרוב לים, מיידי אב ל־10 ימים (053)23965

★ בקרית צאנז נתניה לקייטנים 3 חדרים מאווררת + 2 מרפסות + טלפון (053)613576

★ דרושות דירות באשדוד לה־שכרה/להחלפה בירושלים ובערד. לשבוע מט"ר מנ"א להתקשר סל: (02)827076, (057)959886

מכירות

★ למכירה מצלמה משוכללת 7000-MAXIUM טל. (02)666519

★ בהזדמנות! במצב מצוין אקורדיון 80 בס פאלו סופראנו (03)709140 (03)705490

★ למכירה בהזדמנות ספת נוער כפולה במצב טוב להתקשר טל: (02)380953

★ מעדנים לקנות כודסא במצב טוב להתקשר (02)381533

קורסים

★ לימוד רפלקסולוגיה ברמה גבוהה לגברים בלבד!!! ל־5 נרשמים מתנת חינם (03)919205

תזמורת

★ תזמורת "חסידים" עם האורגן־סינטיסיזר החדש ביותר של ימאהה (031)797384 (02)863964

שידוכים

★ בס"ד "בנה קינך", שידוכים לדתיים שטראוס ב/20 טלפון (02)242428

מכוניות

★ פיז'ו 504 82 במצב מצוין (03)782577 (03)781462

צלום

★ השכרת ציוד וידאו + מסך לצפניה כיתית, הסרטה ארוזים בוידאו + צילום "אלי בן הן הצ־לום" (03)700105

בריאות

★ בית בריאות בני ברק פדיקור רפואי רפלקסולוגיה + ציטור רפואי וכללי פיזיותרפיה לנשים א-ד-ה, לגברים ב-ג-ו. טלפון 781904

דיאטיקים בהנחיה עשב ותשתיים אלים
רמאלי רח' ר' עקיבא 115 בני ברק

מבצע מדהים
שרשראות וצמידים
זהב ופנינים
רפאלי
רח' ר' עקיבא 115 בני ברק

למוסד חינוכי בתל־אביב
דרוש
זוג להגשת ארוחות שבת
03-302261/3

חדש בירושלים
נגרית
עשה במו ידך
הכל תחת
קורות גג אחת
כל צרכי נגרות
כמון פלטות דיקטים
דבקים צירים
מסילות ועוד
חיתוך לפי מידה
במחיר מינימלי
ייעוץ מקצועי לכל
סוגי נגרות חינם!
רח' משה קורדוביר 13
נגעת שאול י-ם
02-534378

"נשמרתם לנפשותיכם"
ר' עקיבא 58 ב"ב טל. 702964
תוגים לשמירת המשקל
בקבוצה מיוחדת לגברים הנשים
ע"י דיאטנים שמנים מל קבלה

בס"ד

מתתיהו ליפשיץ בע"מ

הודעה על תוצאות ההנפקה במכרז

של מניות רגילות בנות 1 ש"ח ע"נ כ"א בשל בתבי אופציה (סידרה 2). שהוצאו לצבור ב־265,000 יחידות עפ"י תשקיף מיום 16.7.87, התקבלו 609 הזמנות לרכישת 495,362 יחידות, דהיינו פי 1.87 מכמות היחידות המוצעת.

מחיר ההנפקה נקבע ל־12.5 ש"ח ליחידה

במחירים העולים על מחיר ההנפקה, הוגשו 314 הזמנות ל־256,988 יחידות. כל המזמינים של יחידות במחירים העולים על מחיר ההנפקה, יקבלו את מלוא הזמנתם.

במחיר שנקבע כמחיר ההנפקה (12.5 ש"ח) הוגשו 74 הזמנות ל־21,565 יחידות. למזמינים במחיר ההנפקה יוקצו 37.25% מהזמנתם, מעגל כלפי מטה ליחידה שלמה אך לא פחות מיחידה שלמה אחת.

כל ההזמנות של יחידות במחיר הנמוך ממחיר ההנפקה לא נענו.

החברה מודה לצבור על הענותו להצעה.

אירועי הקיץ בגן הפעמון, בירושלים!!!

לחודשי: יולי - אוגוסט

הלונה - פארק לילדים

*פתוח: בכל יום משעה 10.00 בבוקר עד 8.00 בערב.

לוח המודיע

דירות ובתים

ירושלים

למכירה

★ ברמות (ליד רמות פולין) 4 גדולה ק"ב + מרפסות, מהודמנות (חוזק) (02)866690 (02)861180

★ באתנסדוף 3 ק"נ + מ רפסת ענקית שידוחים כפולים מטבח משוכלל (02)825315

★ במקוד בחוך בבניה פנטהאוז 6½ + מ רפסת גג ק"ג כ-280 מ"ר, 4 כ"א 168,000 כניסה בעוד חצי שנה (02)280576

★ בהר־נוף 4, $79,000 המחיר עד יום ראשון ב-12.00 (02)822531 "ארמון"

★ רוצים למכור השבע!! בגב' עת שאול 4 כ-5 ק"ד, מרפסת סוכה, הסקה, נוף, שמש גמישים (02)532867

★ 3, ברבינו גרשום ק"א כחדשה 80,000 "המחוון" מלכי ישראל 6 (02)273355

★ במקוד בחוך 3 גדולים + מרפסות ק"ב משופצת + דוד"ש וארונות, קומה שלמה כניסה פר־טית, (02)280576

★ מציאה!! באחיטעם 2 דירות צמודים במחיר הדמנוחי!! 82,000 מידית (02)810841

★ בבצלאל אשכנזי (בבכרים) 2 חדרים גדולים ק"נ פינוי מידי (02)818763

★ בהר־נוף 3 חדרים מרוהחים לכניסה מידית + נוף "אורטל" (02)288588 (02)283812

★ בהר נוף 4 ק"א דרומית מטבח לוקסוס + נוף פתוח לכניסה מי־ דית אורטל (02)288588 (02)283812

★ בהר נוף 4 ק"א דרומית + גינה + אפשרות ל-40 מ"ר תוספת, לכניסה מידית "אורטל" (02)288588 (02)283812

שיפוצים כלליים
★ ביצוע עבודות
★ שיפוצים כלליים
★ תוספות בנייה והרחבה
★ מטבחים וצבע כללי
★ צוות מקצועי
כל עבודות הבנייה באחריות
ספול ברטיבות בחומרים מיוחדים ואיטום גגות
טלפון 24 שעות ביממה 02-234454

★ חיבת להמכר!!! בשמואל הנביא!! בהזדמנות!! 3 חדרים 37,000 בלעדי לדירנית (02)232333/4

★ ברמות 3½ 47,000!!! ברמות ג' 3½ + מחסן 60,000!!! ברמות ג' (ליפשיץ) 3½ + מרפסת 67,500!!! בסנהדריה (אופירה) פנטהאוז 90,000!!! 223377

★ בבניה 5 חדרים בדו משפחתי + גינה + חניה במקום מעולה חומן נכסים 637201

★ בסנהדריה / רמת אשכול 4 (103 מ"ר) + מחסן (12 מ"ר) שרחוים כפולים, ק"ד מרפסת לסוכה (02)816104

★ דירה חדשה!!! במרכז באר־לה!!! 3 + מרפסת, ק"ב "עדיתי" (02)287924 (02)286761

★ בסנהדריה המרחבת 3 + פ"א, משופצת במיוחד + דוד"ש + שרוחים כפולים ק"ד (02)812893

★ במרכז / המורים, 3½ יפה ומרוחה קומה ב/ג + כיתוים 381684 $80,000

★ בית גדול חדש ומשוכלל במרשב בית חלקיה + משק + מקלט (055)93226

להשכרה

★ בעזרת תורה 3 חדרים מ"מ אב עד סוף תשרי (02)813842

★ 3¼ חדרים ברמות א' דוד"ש + הסקה + ארונות קיר 220 דולר (02)420839

ביקוש דירות

★ דרושה דירה בשכ"ת גדולה / קטנה בהר־נוף לתקופה ממושכת (02)411083 (02)529032

★ נכה מחפש מגורים אצל זוג דתי מבוגרים + טלפון + ק"ק או מעלית (02)273205

★ דרושה דירת 3 ריקה לשנה ליחור באזורים החרדיים בירושלים (02)536960

★ דרושה דירה בשכ"ח 4 חדרים לתקופה ממושכת באזורים סנהדריה המרחבת, אזור נוף, הר נוף (02)817497

★ דרושה 2/3 מרוהטת + טלפון במרכז, נבעת שאול, הר נוף לשנה (03)794645

★ דרושה להשכרה מרוהטת 3—2½ לחוד צעיר באזור חב"ד, עזרת תורה 533085, (02)420587

★ מבוקשת דירה 3 חדרים באי־זור דתי השלום מידי, (02)288664

קבלנים

★ ש. קאליש בע"מ מציע בפסגת גוש 80 ברח' צלי הכהן דירת פנטהאוז מפוארת בת 5 חדרים (02)825413 א'ה 12.30—9.30

עסקים

★ חנות ב"מ ביחזקאל ע"י גאולה 33, מ"ר + שרוחים (02)287461

בני ברק

למכירה

★ 4 מפוארת ק"ב 3 כ"א חדית מטבח אמריקאי + תוספות שורי־תים כפולים + חניה בטאבו (03)783312

★ 2 + הול גדול חדית ק"נ במר־כז, כוחים טובים (03)786583 אחה"צ

★ בבני ברק 3, ק"נ, חדית, מר־חחת, 96 מ"ר, $70,000 (03)790933

★ בבני ברק 2 גדולים, מטבח גדול, ק"ב מקום מרכזי ושקט (03)706825

★ 4 + גג חדית בבניה במרכז ב"ב בין אקסלוסיבי בהזדמנות (03)703218

★ 4 גדולה בהרצל + מטבח גדול ק"א $95,000 אינטרנשיונל 706117

★ בהשלושה ליד הרצל 2 + 2 מרפסת ק"ב (03)704403

★ 3 חדרים ברח' מתתיהו ק"א, תיוך "מזל וברכה" (03)780060

★ 5 חדרים בשלבי גימור, 4 כ"א, תיוך "מזל וברכה" (03)780060

★ ברמב"ם — אבן גבירול, 4 מרוחים ק"ב, כיוחים טובים $75,000 האמן 700185

★ 3½ חדרים, ק"ג, 3 כ"א, פנוי מידי, תיוך "מזל וברכה" (03)780060

★ 1½ גדולה ומסודרת, ק"א, ע"ע חדית + מרפסת וסוכה במרכז, "איצקוביץ" (03)707739

★ 3 ק"א, ע"ע חדית במרכז, מידי, אפשר + תכולה, "איצ־קוביץ" (03)707739

★ בדיצ'ק 4 חדרים מפוארת ק"א, מטבח אמריקאי, שרוחים ואמבטיה כפולים, מזגן אויר מרכזי + הרבה תוספות (03)777673

★ ברמת אהרון, 5 מסודרת, ע"ע כיוחים מצוינים מידית $110,000 "האמן" (03)700185

★ ע"י ודיצ'ק בתחילת בניה, 4½ ק"ב, מעלית $85,000 "הנא־מן" (03)700185

להשכרה

★ 3 מרוהטת + מזוג + טלפון לשנה ברמת אהרן (03)794645

★ בהשומר 4 + חדר בגג חדשה לכניסה מידית הקדם זוכה אינטר־נשיונל 798828

★ להשכרה דירת 5 חדרים ברח' התבור (03)253036 + גג + טלפון

★ דרוש שותף לשכירת מקום בן 80 מ"ר ק"ק ליד ערית ב"ב (03)708334

★ דירת 4 חדרים להשכרה תיוך "מזל וברכה" טלפון (03)780060

מחסנים

★ להשכרה מחסן + שרוחים כ־50 מ"ר באזור מגורים בבני ברק (03)9244260

בערי הארץ

חיפה

★ למכירה בהזדמנות מידית 2 חדרים ברח' גאולה בחיפה, חדית + סוכה מחאים לזוג צעיר (03)789672 (04)523776

עמנואל

★ נשאר מספר דירות נופש לאחרי ט' באב (052)921521, (052)921176, (052)921354 עד 11 בלילה

זהב ותכשיטים
במכרה העשיר והגדול בארץ
רפאלי
רח' ר' עקיבא 115 בני ברק

שערים יציגים

סל	1.6764
דולר ארה"ב	1.6146
מר"ג	0.8701
לי"ש	2.5867
פר"צ	0.2614
ין יפני (100)	1.0682

הנהלת לדיירים ושכונות בירושלים
الجمعية لتقدم ادارات الاحياء في اورشليم القدس
Jerusalem Association for Neighborhood Self-Management

דרוש מנהל למינהלת שכונת הר־נוף

מהות העבודה:
ניהול צוות עובדים מקצועיים, תכנון ופיתוח שרוחים חברתיים בשיתוף עם תושבים מתנדבים ובלתי־מתנדבים, עם מחלקות העירייה ומוסדות הממשלה. סיוע לתושבים להתארגנות לפעולה בקרב השכונה ובמגעים עם מוסדות

כישורים דרושים:
השכלה גבוהה בתחום מינהל ציבורי או פיתוח ארגוני קהילתי, או השכלה תורנית מקבילה: 5 שנות ניסיון לפחות בניהול מערכת מורכבת

בא שלח/י קורות־חיים ללשכת האגודה
רח' שלומצין המלכה 10, ירושלים 94146 עד לתאריך 4.8.87

יש לך דירה למכירה?
לנו יש הצעה!
נחסוך לך את הטרדה
נמכור לך את הדירה
ושלח לך קונים רציניים ובזמנים נוחים
אז למה אתה מתלבט??
פנה לאורטל ובמהירות תטופל
אם שרות מקצועי
כירסומאים מתווכים אורטל - 03-797413

בס"ד
ועד העדה המערבית ירושלים
רח' מסילת ישרים 1
כולל וישיבת צוף דבש - עיר העתיקה
החלה הרשמה לקבלת אברכים
למחזור חדש, להכשרה לרבנות
יתקבלו מועמדים יוצאי בני העדה המערבית
עד גיל 30 לימודי חצי יום
ההרשמה להגשת מועמדות עד יום שני, כ"ז באב תשמ"ז, 10.8.87, בשעה 12.00
בדבר פרטים נא לפנות למזכירות ועד עדת המערבים, רח' מסילת ישרים 1, ירושלים
טלפון: 225504, 246928
מספר המקומות מוגבל

התפנה מג"ש עם 20 שנות ותק
בהצעת משיבה קטנה או משיבה לבעלי תשובה
02-527172 (8-9 בערב),
02-221687 (4-6 אחה"צ)

נמשכת ההרשמה לגנון שנת תשמ"ח
רח' אורמר מגר 35 בני ברק
טלפון 796446

רשת חנויות לוסטיג
ירושלים — בני ברק
הודעה
לרגל הביקוש העצום של
מצנני אויר — קריסטל
אחל כעת המלאי
ואי"ה ביום ראשון תהיה שוב הספקה מחודשת
במחיר המבצע
49 ש"ח לחודש x10 תשלומים

בס"ד
אור נוע
פתחנו מחלקה לשרתי חשמל רכב ממוחשבת
תוכים מיוחדים למוסדות
השומר 98
מול קוקה קולה ב"ב

"הודעה משמחת"
לתושבי
עזרת־תורה והסביבה
חנות שמחים לחודיע לציבור
התורים שנכבד מ"ר
"על פתיחת פעוטון"
גילאי 3-1½
טיפול מסוד - צוות חדש
02-822804

"דרכי־נועם"
אכסנבוסים ותיירים
רח' ר' עקיבא 98 ב"ב
טלפון: 03-703296
ביום ראשון ערב ר"ח מנ"א
נסיעה
למקומות הקדושים
טבריה, מירון וצפת,
פרטים והרשמה במשרדינו
ן ר"ש ב"ב

ביום א' ערה"ש
1. למירון צפת עמוקה טבריה
2. מירון וחזרה 2.00
מב"ב 3.30
3. חברון קבר רחל 2.30
המשרדים מתוחים במוצש"ק
ההרשמה חובה!

דרוש אדם מבוגר־רחם
ובעל מזג טוב
לדיור עם זקן
בר־אורין, בהשלום
לפרטים: 03/294806

למוסד חינוכי
בתל אביב
דרוש
טבח
טלפון
03-302261/3

דיאטה
ירידת 6-9 ק"ג
בשלושה שבועות עם
"הדיאטה המהפכנית"
באשור משרד הבריאות
03-5740958

מגוון קורסי
סיון מחשבים
לקבוצות נפרדות
נפתחים בבני ברק
פרטים והרשמה
בית המחשב
רח' רש"י 3 03-790712

היום הגעלת כלים
כל יום ש"ש קבלת הגעלה
מקומית המלה כלים בחצי הבקה
ויכין ב"ב, בין הבשמה 10.30—5.00
מקה לעבלה כלים במקום
פרטים 03-769879

למוסד חנוכי בת"א
דרוש זוג
להגשת ארוחות
בשבת
טל. 302261-3

דרושים
לישיבה גדולה
בבני ברק
א. טבח"ית לפנה"צ
ב. עובד"ת למטבח לאח"צ
ג. עובד נקיון
לטלפון 783111

שקלי מעון בע"מ
בהנהלת: שמעון קאליש
בגבעת שאול!! ברח' חיים וסל
מבחר דירות בנות 4 חדרים
מפוארות + מרפסות
עם מיטב השיכלולים
לפרטים נוספים: 02-825413
בימי א'ה בשעות 9.30-12.30

★ דרוש רציני לשקילת תיקי יהלומים תנאים טובים תוך כדי לימוד אפשרות תפקיד ניהולי לטווח ארוכה (03)784371.

★ דרוש עובד בעל רשיון רכב (רצוי ג) (03)778406 (03)779693

★ למוסד תורני בירושלים דרושה מזכירה דוברת ומדפיסה עברית ואנגלית, ידיעה בהפעלת עיבוד תמלילים עדיף (02)416166 — הרב פוגל

★ בס"ד, "נעריה עמנואל" מבר־עים כל מיני הישים במחירים סבירים, עבודה חזקה ויפה כולל הובלה לכל מקום (052)921146

★ לדוחן — מוצרי פרטום דרושים סוכנים. תנאים טובים למתאימים טל. 381405 אחה"צ

★ דרושים מלמדים בעלי נסיון לכתות גן — ד' בירושלים וחל אביב וכן מזכיר בירושלים (02)430433 (03)394620

★ לשנת הלימודים תשמ"ח דרושה עוזרת לגננת לבנים לגלאי 4, עם התמדות למקצוע גננת לפ־נות לטל. (03)709845

★ לישיבה בבני ברק דרוש זוג להגשת אוכל. 2 שכתות בהחדש. (03)786295

★ דרושה קופאית לעבודה מפרצלת לפנות בשעריך ירושלים עקיבא 94 ב"ב

הודעה
נרשמו למשאין
בלשכת הרבנות רמת־גן
אין זיון בן אברהם וחיק ישראל רמת גן — המון יגל בת בדרי הקיק ישראל תשנה.
אליעבש מאיר בן נפים חיק ישראל רמת גן — הרון גילת בת אב הקיק אהי"כ בני הפה.
אפטה דוד בן אברהן חיק ישראל רמת גן — מיסודי מרגלית בת אברהם חיקה ישראל רמת הטחון.
בן נפים צבי בן אהרן חיק ישראל בני ברק — בטלק חנה בת יעקב הקיק ישראל בני ברק.
בר משה בן אברהם חיק ישראל רמת גן — שמש עמה בת משה הקיק ישראל חל אביב.
ביקבין אריה דב בן אנסקי חיק ישראל רמת גן — מיילוש פרנה בת מאיר הקיק ישראל בני ברק.
מחלון שקיבא שמעון בן אלכסנדר חיק ישראל רמת גן — דר דישל בת מרגן הקיק ישראל הצלה.
בלל־בר אלי בן ישראל גרש איטליה הנשון לציון — שקבשקי אמנה בת דוד הקיק ישראל רמת גן.
ביבברג אהרן בן יעקב חיק ישראל ירושלים — ויל מרים בת אריק הקיק ישראל רמת גן.
הבנהן אהרן שלמה בן יחיאל חיק ישראל רמת גן — לידן עינת בת יצחק הקיק ישראל חיפה.
הלל אליהו בן נפים חיק ישראל רמת גן — ישראלי טיבל בת אליהו הקיק ישראל ירושלים.
הלפטבין יצחק בן שמואל אלמן אהרוני רמת גן — גלזר אילה בת משה הקיק ישראל רמת גן.
חבני ישראל בן סעדיה חיק ישראל נס ציונה — כהן דליה נפלה בת אשר הקיק ישראל רמת גן.
חדר שלמה בן יעקב חיק ישראל רמת גן — פרנק אודיה בת בנימין הקיק ישראל רמת גן.
חוקיה חזקיה בן יחיי חיק עזן רמת גן — יחיי דליה בת מהלה הקיק ישראל חל אביב.
מכיר יואל בן שמעון חיק ישראל רמת גן — בן מרדכי בהנה בת שלמה הקיק ישראל רמת גן.
יהב אבי בן בהן אלמן מבדים רמת גן — מהר מלה בת שמואל הקיק ישראל רמת גן.
ליטין עמים בן אריה גרש ישראל רמת גן — בטר דליה בת ישראל הקיק הדרכה קרית אונו.
מזרחי מאיר בן שמריה חיק ישראל רמת גן — תביב אילנה בת שמעון הקיק ישראל רמת גן.
סיקבסבר יחיק בן אדי חיק ישראל רמת גן — קלינגן הדיה בת אדי הקיק ישראל רמת גן.
מנחם דוד בן יעקב חיק ישראל רמת גן — אהבה יהודה בת אהרן חיים הקיק ישראל רמת גן.
מאה בהן בן מנחם חיק ישראל חל אביב — אלפסי חיה בת לוי הקיק ישראל מבשרים.
עזאבי צבי בן מלכה חיק ישראל רמת גן — אלמליח נלה בת ראובן הקיק ישראל רמת גן.
הרב רפאל שולדאנר
מנהל ראשי

★ חדר גדול ומאוורר בבאר־לה, כניסה נפרדת לתקופות קצרות טל. (02)281219

★ לנופשים בהזדמנות 3 חדרים באזור נפלא מ"ד אב לשבועיים (02)823066

★ ברמות לפיפשיץ 5 חדרים מר־וחות ומאוורדת לתקופה קצרה / ארוכה (02)816163

★ בהתחלת עזרת תורה 3½ מרוהטת מ"מ אב — אחרי סוכות (02)828142

★ דירות להשכרה בצפת בכל שכונות העיר טל. (06)974253

עבודה

★ דרושה מהליסטית מנוסה לאפשרת נשים אקסלוסיבית ומתאים טובים למתאימה (02)825719

★ למשרד תוך דרוש סוכן מנר־סה בלעדי לכל האזורים הדתיים (02)249210 (02)222957

★ דרושה עזרת לסבתית לה־ תקשר בערב! (03)708834

★ נערה/אשה חזקה למגורים אצל מבוגרת (02)786538 בשעות 20.30—22.30

רכסים

★ ברכסים במרכז 3½ יפהפה מאוורדת + דוד"ש + מטבח גדול חדש (02)411881

אשדוד

★ דירה להשכרה 3 חדרים, קרית אברמסקי שלב ב', מרוהטת (055)33187

תל אביב

★ להשכרה בקרית הרים לרן ת"א 3 חדרים אפשרות לתקופה ממושכת (055)33044

קייט

★ בגשר החיים מהדרת 5 מטחת + מיטת תינוק מאוורדת במיחוד לשבועיים מט"ז אב — כ"ט אב (02)380826

★ דירת 5 חדרים + גג + מעלית מאוורדת מאד להחליף בדירה בירושלים מט"ז אב — ר"ח אלול (03)767586

★ מעוניינים להחליף דירתנו 4 חדרים + 8 מיטות במגדל העמק בדומה בירושלים מיום חמישי לאחר תשעה באב — לשבוע — (065)40931

★ בסנהדריה המרחבת 3 ק"א ע"ע + גג נחמה מ"ב—כ' אב (02)810843

★ לקיטנים בעזרת תורה 3 חדרים מאוורדת ומסודרת מ' אב לשבר־עים (02)822804

★ 3 חדרים בסנהדריה ד"ד— כ"א אב טלפון (02)826830 אחה"צ 820802

★ דירה לוקסוס 3½ מרוהטת מלא בנשר־חדשים מצוין לחיי־רים!! מידי, (02)382818

★ לקיטנים, בחדש אב 3 חדרים ברמות ג', נוף מרהיב (02)868066

★ לקיטנים במרכז בני ברק 2½ מ"א אב, עדיפות לזוג (02)634153

★ בחוב יהנה (גאולה) 3 ק"ב מאוורדת ויפה לשבועיים "בבין הזמנים" (02)272507

★ דירה 3 חדרים מאוורדים בסנהדריה ועוד חדר וגדול בישא ברכה (02)824333

★ בבית וגן 3½ מ"ד באב — ר"ד אלול, קומפלט מאוורדת נוף (02)421927

★ להחלפה/להשכרה דירת 5 בהר נוף עם דירה באשדוד מאחרי ט' באב (02)538596

★ בירושלים אחרי ט' באב לעשר ימים מסופחת ומסודרת הנחה לזוג (02)787294

★ באתנסדוף דירת 4 חדרים מרוהטת קומפלט מאחרי ט' באב (02)817952

★ בנה. צבי קרוב לגאולה, 3½ מרוחחת, 4 כיתוי אויר מ' באב עד י"ז באב (02)823053

★ דירה מרוהטת באזור חרדי בצפת להשכרה לפי ימים (06)973576.

★ וילה, 8 חדרים + גינה, ריהוט קומפלט בקרית טלז סטון מאחרי ט' באב לשלושה שבועות (02)343558

★ מעוניינים להחליף דירה מערי לירושלים מאמצע אב לשבוע / עשרה ימים (057)953611

★ בצפת מרוהטת לתקופה קצרה/ארוכה הנחה גדולה לפני ט' באב (03)783233 בערב

★ לקיטנים! 4 בקרית צאנז ירושלים, מרוחחת ומאוורדת מ"ב עד כ"ט אב (02)814291

★ ברח' צפניה דירת 5 להשכרה לשבועיים מ"א מנ"א (02)281190 (02)272827

מטפלות

★ גן לגיל 2 עד 3 באופירה גננת מוסמכת ומנוסה (02)822865

★ דרושה מטפלת 4-3 פעמים בשבוע בקטמון הישנה לחיתוך + עבודות קלות (02)632043

★ דרושה מטפלת מסודה לטיפול בחיתוך ועבודות קלות, 3 ימים בשבוע ברמות ב' (02)863591

★ דרושה מטפלת אחראית ל־2 תוקים בביתם כל השבוע בחביה (02)630029

★ מטפלת בהר נוף ל־2 ילדות + 3 ילדים בצהרים מ־7.30 עד 14.30 נה הנביא 18 ב"ב 9.00 עד 11.30 (02)538313 (02)529396

★ מנוסה ואחראית מעוניינת לטפל בחיתוך בביתה בני ברק חוקן איש — נחמיה 706901

★ גננת מוסמכת מקבלת לביתה מטפו ילדים לטיפול לשנה"ל הבאה (03)727304

שמלות חופה

★ חדש!! גמ"ח לשמלות חופה יפהפיות מאיידפה. לקב"ת תוך (02)815872

אבידות

★ תיק חום שבו ספרי־קודש וסיכומי לימוד להתקשר לאיתן (02)538105 שכר למחזיר

עזקבי רחמל בן יעקב חיק ישראל רמת גן — אליצור מלכה בת סלימן חיקה ישראל הומנה.
מלד אריה בן חיים חיק ישראל בני ברק — אוביב מיטה בת יקפוד חיקה ישראל רמת גן.
פרג יצחק בן מנחי חיק ישראל רמת גן — מבר דוידה בת מאיר חיקה ישראל אשקלון.
פרידמן יואכים ליאור בן יחיי חיק הסביה רמת גן — דיבדבן ריקה בת ישראל חיקה ישראל הבלה.
פרץ יחזקאל בן יחיי חיק ישראל רמת גן — אזרל שרון דבורה בת מילים חיקה אהי"כ רמת גן.
קוילה חזי בן יצחק חיק ישראל רמת גן — אלבלאי אהדה בת סעיד חיקה ישראל רמת גן.
שלמון קלמן בן מנחל חיק ב"ב הי"כ רמת גן — לוכין אהיה בת יחזקאל חיקה ישראל רמת גן.
שריקי מנחיק אברהם בן חיי חיק צרעת רמת גן — לוי מרגין בת רמה חיקה אלהי"ם בנים.
תשובה בנימין בן חסוט גרש ישראל אילת — סל דינה בת יעקב חיקה ישראל רמת גן.

בית הדין הרבני האזורי חיפה

תיק 6775/מ"ז
הנשא כמני בית הדין קשות לעמן מחי יהודה הנקים המפורטים להלן. כל המבצע מהנה הנה אז המעוניין בעניין שאחת הבקשות מתיחסת אליו ודרכה להתבצר לה, יבוא לבית הדין ויפטר מעמדתו תוך 15 יום מיום פרסום הזמנה זו, שאם לא כן יוקן בית הדין צו כמוה בעניינו.

תיק 3574/מ"ז
בעניין יהודה המנוה גרש בנוגר שמעמר בדי אייר תשמ"ז 3.5.87 המבקשים מנה שמיין.

תיק 6777/מ
בעניין יהודה המנוה הנה הודגמן שמעמרה ב"ה אייר תשמ"ז 4.5.87 המבקשים עמנם הודגמן.

תיק 6811/מ
בעניין יהודה המנוה משה הלאוק שמעמר ב"ב אדר תשמ"ז 3.3.87 המבקשים אלקה מרגן.

תיק 6811/מ
בעניין יהודה המנוה מלכה הלאוק שמעמרה ב"א סיון תשמ"ה 21.5.85 המבקשים אלקה מרגן.

תיק 6836/מ
בעניין יהודה המנוה יהושע שמיר שמעמר ב"ג בסיון תשמ"ה 31.5.85 המבקשים מרדכה שמיר.

מ/6838
בעניין יהודה המנוה אסתר בקוביץ שנ־מרה בייב אייר תשמ"ה 21.5.86 המבקשים עזריאל בקוביץ.

תיק 6887/מ
בעניין יהודה המנוה רינה עמר שמעמרה ב"י אייר תשמ"ז 18.5.87 המבקשים הנה אבוקל.

תיק 6901/מ
בעניין יהודה המנוה מיקשה דוב שמעמר ב"ד ניסן תשמ"ז 14.4.87 המבקשים מרים חנ־

נטילה 330 — תחנה מרכזית בבמות קלוריות מיוחדת
בית נטילה חיפה, 04-331585, ירושלים 02-864147
הרצאה לנשים
בנושא:
● חשיבות הדירה במשקל
● מה קורה בעת ירידה במשקל
● סקירה על שיטות הדיאטה הקיימות
ע"י ד"ר עודד שראל מנהל מכונים רפואיים "בר"
תישך אייר ביום רביעי, ג' מנ"א תשמ"ז (29 ביולי 1987) בשעה 8.30 בערב במרכז קהילתי "עה חמר" שכונת עזרת תורה ירושלים — הכניסה חופשית —

מכירה
בגדי תינוקות וילדים
מאמריקה
שמות מפורסמים
במחירים חלום
בכצב"ק ק. מוצרי
אבן האול 15 ירו

למוסד חנוכי
בתל־אביב
דרוש טבח
טל. 302261-3

KOREL 1
הסכין דאג 100%
ללא חשש סביעות

מגרייה שמעון
מבצע רשתות
החל מ־56 ש"ח
מינימום 6 מטר
אפשרות עד 3 תשלומים
המחיר כולל
צבע יסוד + דוגמא
טל' 02-521355 02-526518

מחיר מבצע לזמן מוגבל
קורס בחלילית
ע"י מדרה מנוסה
לבתחילות
ולמתקדמות
לפרטים 02-861963

אצילוב
חומרי אינסטלציה
צנרת מגיעים ב־20% הנחה
רח' עבות ישראל 8
פינו שטראוס 32 ב"ם
פתח מ־8 בבוקר עד 7 בערב רמי

נא להכיר אורטל
כירסומאים מתווכים. 03-797413

לת"ת בב"ב דרוש:
★ משגיח לתפילה
לשנה"ל תשמ"ח
★ משגיח לסתמידים
לבין הזמנים הקרוב
★ מורה לכתיבה
לכתות גבוהות
טל. בערב 700024
תנאים טובים למתאים

לנערות
מכירה מיוחדת
בגדים תוצרת חוץ
במרצש"ק 11.30 — 9.00
וביום ראשון
מ־10 לפנה"צ
עד 7 בערב
רח' עמוס 8 ירו

"מרכז העסקים"
רח' ירושלים 16 ב"ב 783575
חצה לעמוד על מסך
+ רחוז
הכנס ל"מרכז העסקים"
ותקבל הצעות

מכירות

★ בגדים וכרים אלגנטיים לנשים - מפרט - הקולקציה החדשה הגיעה - עד 31 ביולי הנחות עד 30%. רח' קינג ג'ורג' 32 קומה 6 טל. (02)246312 משפחת סאבי.

★ שטיח פרסי יפהפה למכירה בהזדמנות!! 3×2.40 מטר (02)868880

★ מבצע מאוורדים בתשלומים אצל "טכנו מיקס" ר' עקיבא 72 בני ברק

★ בגדי תינוקות מארה"ב ושמ־לות לנשים ונערות במרצש"ק בין נה הנביא 18 ב"ב 9.00 עד 11.30

★ במרצש"ק מכירת בינוד יפ־הפה מחר"ל מ־21.30 דבורי יחזקן 1 בית וגן

★ מיטב תוצרת אנגליה תולצות ובגדי נשים שמלות חגיגיות ליל־דות דברי תינוקות ועוד במרצש"ק משעה 9.45 בית הלל 16 בני ברק

מכוניות

★ פיג'ו 504 סטיישן מודל 83 +. מודל 81 במצב טוב (03)788042 (03)790071

דיסקיטים במבחר עצום ובמחירים זולים
רפאלי
רח' ר' עקיבא 115 בני ברק

קניתי בזול אצל
רפאלי
זה שווה לך!
רח' ר' עקיבא 115 בני ברק

שווה פרוטה
מחיר פרוטה
1.3 אג"ח

פירות גאולה
מלכי ישראל 5 (בחצר)
מבצע אבטיח (זברה)
1.10 ש"ח בלבד

בס"ד
פנו להסעות מחוץ לעיר 7 מקומות
חגר וכותב עברית ואנגלית ובעפרות
+ קשר אלחוטי אלעזרה דוד
02-537777 קוד 22

לוח היום

בס"ד יום ורעש"ק פ' מטר"מ כ"ז תמוז מ"ז
הדף היומי בבלי: בבא בתרא ס"ט
ירושלמי: גיטין ד'
משנה יומית: ברכות ב', ב-ג
הלכה יומית: אר"ח שכ"ח, יז-יט
שבת: פרקי אבות פרק ב'
שבת מבכרכין החדש:
חדש מנחם־אב
ראש חודש: יום ב'
המולד: מוצש"ק שעה 1, 36 דק, 3 חלקים

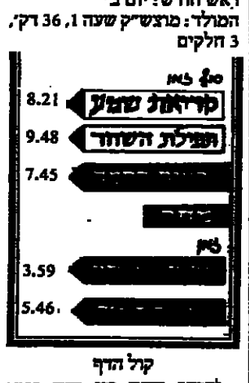

קול הדף

לשמיעת השעה בדף היומי עברית 02-241112, 04-672111, אידיש 02-243121, 04-672006, אנגלית 02-223341: השיעורים מחולל בכל שמה עצולה.

תרגות בתי מרקחות

ירושלים: אזרה רח' הפלן נוזר 27.
שכון מעשה רמבמה הפ"ג 28.
תל־אביב: מיסי טל מחר. רח' שלום אש. הדר יוסף
בר דרכנף 174.
עכו: הכימה־רמבן 17.
דיה אבי־ל 52.
מנשיה דיה אבי־ל 52.
בר דרכנף 174.
בר־מנק: שיש דמה וסטיסנסקי 65 ר"ב.
רמת־גן: שכון הן ווסטיסנסקי 99 ר"ב.
חיפה: שיש דמ"ב חודב 53.
מסכן המשיא מר הנשיא 33.
הקריות: שיש מסטון, הסרה הכבוי 4, מצנקין.
עכו: קרית הדגנה 1, ק. ביאליק.
פתח תקוה: שיש קופ"ח כללית, חכם עזרה.
שכון: קופ"ח כללית חיים עזרה.
בת"ים: שיש כוור הביבה דיין 20.
נס־ציונה: בלומה, כלפור 90.
אשדוד: שיש קופ"ח מאוחדת.
עכו: קופ"ח מאוחדת.
רעננה: שיש: מגל, הרצל 134.
נס־ציונה: הנבר הרצל 196.
שעות הפתיחה של כתי המרקחות מעבלה בדיק כלל עד 10 בלילה.

תרגות בתי חולים

ירושלים: שערי צדק — ילדים שמחת, ביקור חולים: ילדים נשים.

המודיע
עתון יומי — ירושלים
המו"ל: הסתדרות אגודת ישראל
העולמית — החוג המעמל
העורך הראשון: ר' י' לי מין זיל
איאור התעשיה מקור ברוך
רח' יהודה הנסבי 5
טל' 539255-8 • ת.ד. 1306
דפוס "יהד", בע"מ
הדפסה: ירושלים מעש
מרוף הי"א: אלנבי 132, ת"ד 1849
טלפון 624353
בשעות הערב: טלפון 614950
אין המערכת אחראית לתוכן המודעות וסגנון
מכתבת בארצות־הברית:
R. LICHTENSHTEIN
324 Ave. I
Brooklyn, N.Y. 11230
U.S.A.
המודיע — עכ' ע"ז
יום ורעש"ק כ"ז תמוז מ"ז

הממשלה תאשר הנהגת שבוע עבודה מקוצר

שבוע העבודה יופחת ל־42 שעות

מאת מערכת הכלכלי

הממשלה תדון בישיבתה הקרובה ביום א׳ בהנהגת שבוע עבודה מקוצר.

בישיבת הממשלה האחרונה הוסמך שר הארוץ להמשיך במגעים בעניין ונראה כי מתרתים תאשר את הנהגת שבוע העבודה המקוצר. הממשלה עשויה למנות ועדת שרים שתבדוק את ההצעות להפעלתו.

במשרד הארוץ סבורים, כי הנהגת שבוע העבודה תיעשה תוך אי הפחתה במתן השירותים לצי־בור תמורה אי מתן תוספת שכר. כמו כן, נראה כי הממשלה תסכים להפחתת שעות העבודה ל־42 שעות.

המרים בין הממשלה והסו־תדות ימשך ביום א׳ אחר הצה־ריים. בציגי ההסתדרות מתנים להחלטת הממשלה הם מאיימים להשבית את המשק, באם הממשלה לא תענה בחיוב לדרישותה בדבר קיצור שבוע העבודה.

היום יפגשו ראשי התאחדות התעשיינים עם שר הארוץ ועם ראש הממשלה ויביעו התנגדותם לקיצור שבוע העבודה.

בריה״מ דורשת סילוק טילי ״פרשינג״ מגרמניה

ארה״ב מקדמת בברכה הצעות גורבאצ׳וב

זבה — שר בכיר בממשלת בריה״מ אמר אתמול כי הטאצאם של 72 ראשי־חץ גרעיניים על מילים מטר־ברמנים מדגם ״פרשינג 1 א׳״, מדגמה מכשול על דרך חתימתו של הסכם לחיסול כל הטילים הגרעיניים לטווח בי־נוני, אשר בריה״מ וארה״ב חתו־מו עליו מזה שש שנים.

״איזו אופציה אפס כפולי עלומית תהיה זו, אם תוחזר ארה״ב מאחוריה 72 מראשי החץ שלה?״ היקשה יולי וורונצוב, סגן ראשון לשר החוץ הסובייטי, במסיבת עיתונאים בדנבר. ״זו אינה הלצה: כחו של כל אחד מראשי החץ הללו שווה ל־20 הירושימות״.

פראנק קארלוצי, יועצו של הנשיא ריגן לענייני בטחון לאומי, אמר לעומת זאת, כי וושינגטון אינה מקבלת את תביעת מוסקבה לכלול את הטילים המעבר גרעיים על בשא ומתן לחיסול הטילים בטווח בינוני.

בוושינגטון נמסר, כי ארה״ב קידמה בברכה את ההצעה שהשמיע מנהיג בריה״מ מיכאיל גורבאצ׳וב לחסל את כל הטילים לטווח בינוני וקצר באירופה ובאסיה.

הצעתו של גורבאצ׳וב, שעליה ויתרה אתמול סוכנות הידיעות הסובייטית הרשמית ״טאס״, מנ־ייחסת הן לטילים לטווח ארוך, שעשויים להגיע עד למרחק של 1000 — 5000 ק״מ ולטילים לטר־חים קצר יותר, הפלולים לפגוע במטרות במרחק מ־500 עד 1000 ק״מ (ע״ר ות״צ).

תושב באר־שבע נהרג בתאונת דרכים

6 נפצעו במרחב לכיש

תושב באר שבע נהרג אתמול בתאונת דרכים, שגימבותיה אינן ברורות. המשטרה מבקשת את עזרת הציבור לבירור נסיבות התאונה הקפלנית.

משאית סמיטרוילר נסעה בשעה 8.15 בבוקר בדרך חברון מבאר שבע, ליד השוק הבדואי המסורתי של יום ה׳ ההומה מאדם. המשאית התקדמה באיטי־ות לכיוון צומת אילת, כשלפתע הבחין הנהג בהולמי רגל, שאותתו לו וקראו לו לעצור. משעצר הנהג את המשאית, הגבבר, כ. הולך רגל ולכד בגלגל האחורי־ימני של המשאית ונגרר על ידה למרחק של מטרים אחדים. האיש נחבל בכל חלקי גופו והועבר במצב אנוש למרכז הרפואי סורקה.

5 אנשים נפצעו באופן קשה ואדם נוסף נפצע באופן קל בש־לוש תאונות דרכים שאירעו במרחב לכיש.

בכביש יכיני, בין שדרות לנ־תיבות, התהפך סמך לתוך תעלה הנהגת, בת 26, נפצעה קשה. היא הועברה לבית החולים סורד־קה.

בתאונה אחרת שאירעה בכביש אשקלון - קריית גת, נפצעו קשה 4 אנשים.

התאונה אירעה. כאשר רכב צבאי התנגש במגרד. שני הנהגים ושני נוסעים שהיו בכלי הרכב נפצעו קשה והועברו לבית החולים באשקלון.

בתאונה שלישית שאירעה בתוך נמל אשדוד, נפצע קל עובד הנמל. התעתנה התרחשה כאשר קרון רכבת פגע במגרד שהנה סמוך למסילה וכתוצאה מכך נפצע קל עובד שעבד על מכולה סמוכה (ע״ר).

הוצאת "אורה" שלוחת "אור הספר"
רח׳ תחכמוני 35, ירושלים
1 — 2, 7 — 5, יום ו׳ 2 — 11 טל. 383122, 224875

סוף סוף!
יצא לאור בס״ד
עם חכם ונבון
חלק ב׳
מסיפורי חכמתם של גדולי ישראל
מנוקד עם איורים
נ.ב. יצא לאור שוב גם חלק א׳

מטען חבלה נתגלה ופורק בנמל אשדוד

ממקחמר נמץ נתגלה אתמול במקר ליד הכניסה לנמל אשדוד. המטען פוצץ מכלי שנגרם נזק ומכלי שיחזו נמצאים.

המטען נתגלה ע״י אזר העובדים ליד שער הנמל. למקום הוזעק חבלן המשטרה אשר ניטרל את המטען. אנשי משטרה הגיעו למקום ובמהלך החקירה עצרו מספר בני מיעוטים שהובאו לחוד־נת המשטרה. (עתי״ם).

מטוס ״הרקולס״ נחת בשלום לאחר תקלה במערכת הנחיתה

מטוס ״הרקולס״ של חיל האויר ובו 30 אנשי צוות ומסעים, נחת ביום ד׳ בשרב בשלום בלוד למעלה משלוש שעות לאחר שהפיים הדיב על תקלה במערכת הנחיתה שלו.

עשרות אמבולנסים של מד״א, מכוניות כיבוי וציוד הצלה הוזעקו לשדה התעופה כאשר הטיים ביקש לנחות בנמל ולבצע נחיתת חירום, לאחר שהרגיש בתקלה במערכת הגלגלים של מטוס הוחבלה הגדול.

נמל התעופה נסגר במהירות לקליטת המטוס, אך זה הג מעל לשדה קרוב ל־3 שעות, כדי לוודא את מיכלי מדלק, בטרם ניגש לנחיתה. (עתי״ם).

נפלו קורבן בעיסקות מט״ח

אזרחים תמימים ממשיכים ליפול קורבן במני מכלים עשים עמהם עסקות מפיח בשוק הפולני בתל אביב.

ביום ד׳ התלונו שני אנשים על גניבות בשוק הפולני״ אדם בן 68 מתל אביב סיפר, שבא לרחוב לוינסקי וביקש לרכש 3000 דולר. הסוחר הובילו לחדר המדרגות ושם ביצעו השניים את העסקה. מאוחר יותר נוכח כי במהלך העסקה נגנבו ממנו 2100 דולרים.

תושב חולון בן 51 הגיע לאחוד הדאר של אגלבי הוא ביקש לה־מיר 1200 דולר לאחר מכן התברר לו שהסוחר נתן לו 1400 ש״ח פחות משהגיע לו (עתי״ם).

● טריפולי, לבנון, — שלושה דיימים לבנונים מתו אתמול ממכת חשמל, כאשר החדירו למים כבל חשמלי של מחת גבוה, במגמה להמם את הדגים. (ע״ר).

11 חוליות מחבלים שנלכדו ע״י האו״ם שוחררו

11 חוליות מחבלים שזזו מדרום לליצבון פיגועים גלהר באחרונה על ידי אנשי כוחות האו״ם בדרום לבנון. כל המחב־לים שוחררו והוחזר להם ללכת לדרכם חזרה, לאחר שהחרים ביתי הלחימה הבנון שהגלה ברשותם.

לסתב עתים נודע, כי בין המחבלים היו גם כמה אזרחים סורים, אולם רובם היו תושבי כפרים מתוך לאיזור הבטחון.

בשעת המחבלים היה ציוד לחימה מגוון וכן משקפות, מפות וגם ציוד רדיו חדיש. חוליות המחבלים נעצרו במהלך התחדשים האחרו־נים על ידי כוחות יונפי״ל בדרום לבנון, שחקרו אותם והחרימו את הנשק והציוד שהיה ברשותם.

המחבלים תיכנו, כאמור, לבצע פיגועים ואולם אנשי האו״ם הודו לשחררם ולהגיה להם לחזור לדרכם. (עתי״ם).

נעצרו חשודים בגניבת תפילין

שלושה צעירים שהציגו ל־ד׳ הדרי הדרי בירושלים לרכוש בהזדמנות זוג תפילין, נלכדו כשבר מספר שעות עי״ד המשטרה בחשד שגנבו את התפילין שזה ציגו למכירה.

השלושה, הציגו את ״הציע־קה״ ליהודי שעמד בחנות אוזר־בם בשכונת קטמון באומרם כי אלו נחוצו להם מיד שכם. האיש שאל לשם ״הסב המנהל״ ואלו מסרו שם שזהה שונה מראשי החבורה שעל שקית הסליל־תפילין.

״הקונה״ לא איבד עשתונותיו ויצא ל״מוכרים״ להוגלות עמו לישיבה סמוכה שם ישיב עבורם קונה — וחוך כדי ניהול המרים הוזעקה המשטרה שחשפה מתי־דות בדברי השלושה ועצרה שניים מהם.

ימי ציון לרבנים על נושאי המשפחה

מאת סופר ״המודיע״

רבנים מכל חלקי הארץ חגו כגמו השבוע ל־4 ימי ציון ודיון בנושא: בעיות המשפחה בישר־אל. ימי הציון נערכים מטעם ״אריאל״ במסגרת הפעילות הקבועות לרבני ישראל.

בפני הרבנים, שדנו במכולל גדול של נושאי משפחה, הופיע: הרבנים הראשיים לחיפה, הרבנים הראשיים לצפת, הבאון הרב מנשה קליין, ובעלי מקצוע בנושאי המשפחה.

נציגי המפלגות הדתיות בעירית ירושלים יפעלו יחד למען הציבור הדתי בשכ׳ רמות

ועד העמותה המאגדת את החוגים החרדיים בשכונה נועד עם הגורמים המוסמכים בעיריה לנוכח המשך הצרת צעדי הציבור החרדי

מאת מפקר ״המודיע״

נציגי ארבעת המפלגות הדת־יות בבית ירושלים והליכוד לפעל במשותף ובמאוחד למען הציבור הדתי בשכונת רמות — כך פוסם אמש בפגישה של חבר העיריה עם הנציגים בעיריה.

בישיבה נדרשו נציגי הציבור הדתי בעיריה לפעול למען זכויו־תיהם האלמנטריות של תושבי השכונה החרדיים. כן נדרשו לע־שות את כל הנתון להפסקת הקי־פוח של הציבור החרדי על ידי העיריה, ובה־כחה, מהל המתנים המקומי.

כזכור התארגנו כל התושבים שומרי תורה ומצוות בשכונת רמות בעמותה המאגדת בתוכה את כל החוגים החרדיים בשכונה. המה־דים כיום למעלה מ־40 אחוז מתושבי רמות. ועד העמותה נפגש השבוע עם הגורמים האחראיים בעיריה: אנשי מחלקת הדתיות, יו״ר החברה למתנסיים ואחרים.

בפגישה עם אנשי מחלקת הדתיות דרשו חברי הועד, להפסיק את הקיפוח המשווע במבני חינוך לציבור החרדי. הם ציינו כי לצורך השלמת מיכסות תלמידים לגנים חילוניים, הממוקמים בריכזים דתיים, מסיעים ילדים מאזורים אחרים בשכונה, בעוד שילדי האי־זור הגרים בקרבת הגן, נפלטים מתוסר מקום.

בפגישה עם מר ערמוני, יו״ר החברה למתנסים ויו״ר החברה לקידום מינהלות, המכהן גם כיועץ ראש העיריה, בה השתתפה גם הגב׳ הבצלת פרבר נכחו נציגי הועד של תושבי השכונה הדתיים לאומיים. בישיבה הועלו הבעיות הקיימות בשכונה. ״הוצגו עובדות הממחישות את הקיפוח המשווע של הציבור החרדי, תוך הצדת צעדיו בשכונה.

מר ערמוני התייחס בחשיבות בצורה עניינית והבטיח להציע פתרונות תוך השבועיים הקרובים.

פרס: הערבים עלו על דרך השלום

משלחת ישראלית ביקרה השבוע בארמון מלך מרוקו

מאת מערכת המדיני

במלאת שנה לביקורו של שר החוץ, שמעון פרס, במרוקו, חזר אתמול פרס וציין לשבח את הדתקדמות שחלה מאז, בהס־תמכו של הממשלה המשלחת הישראלית בארמונו של המלך חסן בעזרה רשמית, לפני כשבוע.

בהכחות יורש העצר המעודי ושניידר כל מדיניות שיב. שר החוץ רואה בכך הוכחה לדת־קדמות בענין השלום, שגם מדי־נות ערב הקיצוניות כבר השלימו עם מדינת ישראל כשכבה קיי־מת, תלוי על דרך השלום.

בתשובה לשאלה ציין בחיוב את תוצאות ביקורו של שר החוץ המצרי איסמת עבד אל־מגיד ב־שראל, אם כי מרם ישבו חילוקי הדעות בקשר לייצוג הפלשתינ־אים. בזכור חזר שר החוץ המצרי והדגיש את תמיכתו באש״ף כנציג בלעדי של הפלשתינאים ולא זו ושומרון אף עדדה אחד בכיתון זה. עם זאת סבור פרס, כי במופו של דבר ״ימצא פתרון גם לזה.

השגריר הישראלי בקהיר, משה ששון, ציין אף הוא לשבח את תוצאות הביקור, אם כי אין תוצ־אות נראות בעין, הרי כל עוד שישנה הנועה יש גם סיכויים להתקדמות מסוימת. ״המומנטום נמשך״ — ציין השגריר.

הליכוד נגד הארכת זכיון חב׳ החשמל ממז. ירושלים

שחל מציע להאריכו עד שנת 2000 תמורת צמ־צומו לגבי השכונות היהודיות

מאת מערכת המדיני

מוקד חדש של מתיחות בין המערך והליכוד נוצר בימים האחרונים, לקראת הדיון בישי־בת הממשלה בהצעתו של שר האנרגיה, מ. שחל, לצמצם את הזכיון של חברת הדושמל המזרח ירושלמית, ״ליפול״ ממנה את אספקת הדושמל לשכונות היהוד־יות, תמורת הארכת הזכיון הכללי ל־13 שנים, עד שנת 2000.

כאשר הנושא הועלה בישיבת הממשלה האחרונה, הביעו כמה משרי ה״ליכוד״ את התנגדותם ושעמו שיש בכך הסכמה לחלוקתה המחודשת של ירושלים. שלשום, בישיבת שרי ה״ליכוד״, סוכם להשאיר לשרי ה״ליכוד״ יד חפ־שית ולא להטיל בהצבעה במ־משלה משמעת סיעתית.

דוד לוי, סגן ראש הממשלה, מציע, שחברת החשמל המזרח ירושלמית תפעל כקבלן ותקבל את החשמל מהחברה הישראלית.

לדברי השר שחל שיתוף במרים שניהל במשך שנה שלימה את ראש הממשלה ואת שר הבטחון וההצעה אף אושרה בקבינט ועל כן הביע התמרמרות, שגם לענין זה מתנגדים שרי הליכוד.

בס״ד
מפעל השי״ם
בני ברק ת.ד. 620 רח׳ רע״קיבא 111 טל. 03-787782
טל. בירושלים 02 - 416152
חכללי בתיכלי התורה
ללומדי השי״ם שליט״א
הננו להודיע על המבחן החודשי
★ תבנית ״50 דף לחודש״: מס׳ קידושין ל״ב-ס״א
★ תבנית ״חודאות״: יו״ד מס׳ קה סע׳ ד — קי״ז (כולל סוד, ביי, שרש שרן וסרן)
★ תבנית ״70 דף לחודש״: מס׳ עירובין פ״ז-קה
שיתקיים בס״ד ביום שני, א׳ מנ״א תשמ״ן בשעה 6 בערב בדיוק
יחיד שנכנס בקודם לראות מחנות ציון ירושלים
בברכת הצלחה רבה
ההנהלה

מפעל הכללי ללומדי המשניות החדשיות
בהנהלת רבנים ובעיר חשובים ובפקוח האגודה מטולנא שליט״א
הנמצה 60, תל. 16326 בית רוקן, ירושלים
טל. 02-419561 בימים א׳ ב׳ ד׳ בשעות 6.45 אחה״צ עד 8 אחה״צ
וביום ג׳ ד׳ 5 עד 6.30
בס״ד
הודעה לנבחנים
מבחן מס׳ 24 על מסכת ניטין יתקיים ביום שלישי ב׳ מנחם אב תשמ״ן
החל משעה 7.00 הנמבחנים יחולקו עד שעה 7.15 בערב
ביג - בן טורס BIG-BEN TOURS
רבי עקיבא 115, בני ברק 51368
טלפון 03-706670, 707735
מודעה זו נתרמה למפעל המשניות ע״ז
★ ״עשר בשביל שהתעשר — ונהנים לעמלי תורה״. מס׳ חשבונו בבנק הדואר 4-48827-6
הנבחן הבא יתקיים בס״ד ביום שלישי כ״א באלול בשעה 7.00 בערב במקומות הקבועים, על קידושין וחזרה נשים חלק ב׳. על הנבחנים לעקוב אחר הפרסום ביום שישי שלפני כל מבחן
תורה וברכה לכל המארגנים והמסיימים להצלחת הבחינות
הנהלה

מכזא מן الأصل

4 סיבות לקניית
מזגן אויר תדיראן אצל לוסטיג
המחיר —
בגלל הכמות הגדולה הנמכרת אצלנו אנו מקבלים הנחת משמעותית ומחיר המזגן עבורכם נמוך ממחיר החברה היצרנית.
התשלום —
תשלומים מחיים עד 12 תשלומים
הנחת משמעותית בתשלום מזומן.
יעוץ —
אצלנו תקבלו יעוץ ממהנדסי קרור בכירים בביתכם, במזגנים רגילים ובמזגנים מפוצלים.
שרות ונסיון —
עשרות ישיבות מוסדות וחנויות ומאות משפחות אשר רכשו אצלנו מזגנים יעיד על השרות, ההספקה, וההתקנה המהירה והיעילה.
רשת חנויות לוסטיג
מרכזים למכירת מזגנים רגילים ומפוצלים בכל חלקי הארץ
בני ברק: רח׳ ירושלים 12 טל. 03-702153
ירושלים: רח׳ שטראוס 29 טל. 02-222946
★ שלחנות סלון ★ פינות אוכל
★ שלחנות בכל הגדלים ★ ספות סלוניות
במבחר ובטיב מעולה
תצוגה ומכירה בבית החרשת, ירושלים
תל ארזה רח׳ יוסף זיו 2 פינת רח׳ בר אילן 32
מקביל לאולם אפריון
פתוח רצוף עד השעה 7 בערב

בית החולים בקור חולים ירושלים
ברכות מזל־טוב
להולדת הבנים/הבנות

אוחנה ציון ואילנה	בת	למברגר צבי וחנה	בת
איצקוביץ מרדכי ופדל	בת	לאפו יואל ותמר	בת
איזנשסט מנחם ומרסה	בת	להב אלי ועליזה	בת
אביחיר יעבל ונגילה	בן	לוי משה וחנה	בן
אשורי ניסים וזיטה	בן	מרדכי צבי וציונה	בן
אל בוחר עופר ויעל	בת	משה זחה אברהם ונגית	בת
אוירבך חיים וסיטה	בן	מלול סימון ופמינה	בן
אסטריאנב יואל מצפורה	בן	נסים שבתאי ויפה	בן
ביכלר מרדכי וחנה	בת	סגל יונה ופרחמה	בת
בריזל אברהם ופסיה	בן	סיני מאיר ויעל	בן
בתשסיין שמואל וסלכה	בת	סיחסה גרשון ופריזה	בן
בריחי עוזיאל וסחל	בת	עמרי דוד ולאה	בת
בן גיגי יוסף ותהבה	בת	עמר אבי ועמת	בן
בידני שמריהו ואורלי	בן	פנחסי אהרן ורות	בת
בן סוסן יהודה ורבקה	בת	פרקוביץ אברהם וסימה	בת
גרוס צבי ושרה	בן	פלדמן אשר ואחובה	בת
דניאל יוסף ומרים	בן	פרידמן יהושע ואחובה	בת
הורביץ אברהם ושושנה	בת	קצין יואל וסלי	בן
הרשקוביץ יוסף וסיריה	בת	קוזיצ יעקב וסימה	בן
הולנר חן וסיריה	בן	חסנברג שי ומיכל	בן
הר אוב מאב ואסתר	בן	שמולביץ פרס ואיטשה	בן
שלעס צבי ורחל	בת	שרייד גרשון וחנה	בת
זיגרמביץ חנן ולאה	תאומים	שטרן מרדכי ושרמין	בת
ונימה אביטל ותמר	בן	שוב יהודה ורבקה	בת
חשין אליהו ושרה	בן	שאסלאבר מאיר ומפורה	בת
חדיקה דניאל ובלי	בת	שאבי שאול ואילנה	בת
חכמיאן נדעון ורגית	בן	שוורץ רב וגילה	בן
חסאב יוסף ושילו	בת	שלתיאל דוד ופרחה	בן
יוביאן שלמה וזיטה	בן	שסרת בנימין ויפה	בת
כרמי ירון ואורית	בן	תשאיה דרור ומפורה	בן
שאסלאפר מאיר ורחלי	בת		

יזכו ההורים לגדלם לתורה לחופה ולמעשים טובים

מאיר
מזגני אויר תדיראן אצל ↑ כמובן
אפשרות ל 7 עד 12 תשלומים הנחה על מזומן
רבי עקיבא 41 בני ברק טל 782584

״סלע״
הוברת מדיקים, רשיון משרד הבריאות 197, עם ריח ובלי ריח ללקוחות ללא הוצאת כלים.
מחלקה לפרליש ונקיון
03-494936

לת״ת בירושלים
דרוש מלמד
בעל נסיון
לכתה מתחילה ותוים מתים
לפרטים 02-633748

מלון נוף הגליל צפת
שרות של 5 כוכבים
נותרו מספר חדרים
בין התאריכים כ״א אב — כ״ח אב
כל שאר התאריכים תפוסים
רק אצלנו מחלים יום יום חדש
מסעדות לילדים תוכניות בערבים
חדרים מרווחים, אמבטיות, ראוריז, טלפון, נוף גלילי.
מטבח מעולה, בהשגחת הרב בסטרצקי
03-784204, 706117, 798828
לתוראות בנוף הגליל!
יהודה שטראוס

ישיבת ״יד שלמה״
נופש והבראה באשדוד
ההרשמה נמשכת
טלפונים 055/21676 לפנה״צ
03/786140 בערב

מאיר
מקררים אצל ↑ כמובן
אפשרות ל 7 עד 12 תשלומים הנחה על מזומן
רבי עקיבא 41 בני ברק טל. 782584

״חלום בלבן״
סלון לשמלות חופה
★ עיצוב שיער ★ סירוק שיער ★ סטודיו לצילום פרב.
רחובות רח׳ הרצל 140 טל. 08/454485
מבחר שמלות חופה
בעיצוב מקורי וחדשני
לקניה או להשכרה במחירים נוחים בסיוחד
לכל מזמינה שי נאה יקר ערך
הנחה נוספת לבני ישיבות
פתוח רצוף מ״ו עד 19

מאיר
תדיראן
עד 12 תשלומים

בס״ד
משכנות ירושלים
אגודת עזר לדיור
מלכי ישראל 35 טל. 381797, 02-382031
הודעה
במגעים שנעשו עם חברת הבניה ״מבואות הבירה״ הוסכם, על מבצע לתקופה מוגבלת לדירות 4 חדרים בקרית טלז סמוך הסמוכה לירושלים
ומחיר לדירת 4 חדרים כ־57,500 $ כולל מע״מ ופיתוח
★ כניסה מידית
★ בנית אבן מעולה
★ הלוואות משהבר״ש כמקובל בירושלים
לפרטים והרשמה נא לפנות למשרדינו בין השעות 10-12 לפנה״צ 7-4 אחה״צ
בברכה
ההנהלה

מהיר־ירושלים
מא״ש 02-285103-4 83
נסיעות ביום א׳ א׳ ער״ח אב
1. מירון צפת אבנית עמוקה סבריה ב־9:00
2. מירון בלבד ב־2:00
3. תבנון קבר רחל שמואל הנביא ב־1:00
4. תבנון קבר רחל ב־2:30
5. קבר רחל בלבד ב־4:30
פרטים במשרד.
פתוח במוצש״ק

שיחזי ״בית חנה״
יש לך בן ובת
שהגיעו לפרקם?
נשתדל לעזור להם ביושר ובסיתרות. עד כה, נעשו פעולות רבות בניה היתה הצלחה לפנות לטל.
02-821856
מ־8.30 — 11.00 בערב
בין 9.30 — 12.30 בבוקר

חזן ובעל תפילה
קול טנור קול גבוה
מעונין להתפלל
בימים נוראים
בחוץ לארץ
טלפונים (03)5521750
(03)792087 (04)671397

פרפומריה
ופיות
תמרוקים הכשרים
שמנים ומתנות
גם לך מגיע
שקיבלו הוקרה
שו מתנה
מושרבת איכות נאה

ארוחות מוכנות
יום יום
עד פתח הבית
בחירים עמוסים
נתון לבבל
אוכל לקשישים
בהשגחת הרב לנדא
אב ד בני ברק
להזמנות
03-603844 934-03-50-50

פוסטיק פלסטיק
שעורת הריפון לשרים
ציפוי ויילון
לספות כורסאות ומטאות
★ עבודה מסודרת ★
מתקבלות הזמנות
גם לטרכז הארץ
02-810072
02-538001

שאחה
בירושלים?
קבלו אבזן לעריכת
שמחות גם לאלמני אמריון
ארגעים ושרותי קייטרינג
שרות תורה 25 טל. 516777
ביכר (054) 552131

הופיע בעד״ה
מהדורה חדשה של
סדרת
קינות
המבארות
להשגת באב
בפורמט
גדול וקטן
עם התפלות
נוסח ספרד ואשכנז
הפצה ראשית:
״אור הספר״
תחכמוני 35 ירו״ם
טל. 383122, 224875

נופש
והבראה
באשדוד
בקטיפות המפואר
של ישיבת
נהר הרעות
ההרשמה
בעיצומה
פרטים והרשמה
055-24204
055-21759

תרש בבני־ברק
בית החלמה
לאנשים מבוגרים
לחמים קצרים וארוכים
במקום שקט ויפה
טל. 03-703757
03-782304 בשעות הערב

מבצע
תכשיטים
מלאכותיים
מאת ג׳ודי אקסלוסיב
רח׳ רע״קיבא 79 ב״ב

האינסטלטור לא הגיע!
גם היום וגם אתמול!!!
צלצל ומיד נגיע
גלוי נולות במכשיר אלקטרוני חדיש
★ ניקוי שורשי מגיב ע״י מכשיר חשמלי חדיש
★ הרבנת כיורים ובריכים
שור טל: 03-799996 ★ נסיון 14 שנה
שרות 24 שעות ביממה ★ מחירים נוחים

בתוכבי ירושלים
רח׳ אברבנל 27 רחבה ירושלים 02-639892
מלון ואולם שמחות גלאם כשר
בבעלות חדשה ובהנהלה חדרית
האוכל מיוחד ומגוון באוירה ביתית ונעימה
אורחים ושמחות עד 200 איש
חדרים עם שרותים צמודים
השרות אדיב ומסור